HÖRBY KOMMUN

SAMRÅDSFÖRSLAG ÖVERSIKTSPLAN 2035

2023-09-20

Innehållsförteckning

Läsanvisningar 6

Inledning 6

Planeringsförutsättningar 6

Utgångspunkt 6

Utvecklingsstrategi 6

Riksintressen 6

Tematiska fördjupningar 6

Mark- och vattenanvändning 6

Konsekvenser 7

Genomförande och uppföljning 7

Vad är en översiktsplan? 8

Dialog och förankring 8

Process 10

Digital översiktsplan 11

Hörby kommun i siffror 12

Hörby kommun – då till nu 13

Hörby kommun i Skåne 14

Utgångspunkt 15

Stark centralort 15

Levande landsbygd 16

Blomstrande näringsliv 16

Ett gott liv 16

Ökad trygghet 17

Planeringsförutsättningar 18

Lagstiftning och styrdokument 18

Mellankommunala frågor 18

Trender 22

Hållbar utveckling i Hörby kommun 25

Utvecklingsstrategi – Lokal flerkärnighet 27

Bebyggelse 29

Grön infrastruktur 30

Transportinfrastruktur 31

Riksintressen 33

Riksintresse för Naturvård 36
Riksintresse för Friluftsliv....37
Riksintresse för Kulturmiljövård 37
Riksintresse för Yrkesfiske i inlandsvatten....38
Riksintresse för Värdefulla ämnen och mineraler 38
Riksintresse för Kommunikationer....38
Riksintresse för Totalförsvarets militära del 38
Natura 2000-områden 39
Tematiska fördjupningar.... 41
Människan och medborgaren 42
Civilsamhället 42
Befolkning....43
Trygghetsfrågor....47
Barnperspektivet 47
Psykisk ohälsa....48
Flyktingmottagande 49
Utanförskap, segregation och polarisering....49
Hemlöshet....50
Jämställdhet och tillgänglighet 50
Bostäder och bebyggelse.... 51
Bostadsförsörjning....51
Bebyggelse....52
Arkitektur och gestaltad livsmiljö 98
Näringsliv 116
Arbetsmarknad....116
Sysselsättning....116
Branschfördelning....117
Kompetensförsörjning....117
Näringsliv i kommunen 118
Lokalisering....122
Naturmiljö 123
Grön infrastruktur 123
Biologisk mångfald 125
Ekosystemtjänster....125

Naturmiljön i Hörby kommun 128
Skyddade områden i Hörby kommun....136
Hänsynsområden 140
Ansvarsområden 141
Naturvärdesinventering i Hörby kommun....142
Övriga viktiga naturmiljöer....142

Vattenmiljö 144

Yt- och grundvatten 144
Vattenskyddsområden....147
Avrinningsområden och recipienter....147
Vattenförekomster....148
Miljökvalitetsnormer för vatten 150
Vattenförvaltning....150
Strandskydd 153

Jord-, skogs- och vattenbruk 155

Jordbruk 155
Skogsbruk....156
Vattenbruk 156

Kulturmiljö.... 158

Kulturmiljöarbetet 158
Kulturlandskapets framväxt 158
Riksintresse för kulturmiljövården 161
Värdefulla kulturmiljöer....162
Byggnadsminnen....168
Fornlämningar....169
Kultur 169

Friluftsliv och rekreation 171

Allemansrätten....171
Riksintresse för friluftsliv....172
Friluftsområde av regional betydelse 172
Friluftsområde av lokal betydelse och populära besöksmål 174
Vandrings-, cykel- och ridleder....175
Lokala vandrings-, cykel- och ridleder....175
Fiske- och badplatser....175

Tillgång och tillgänglighet 175

Transportinfrastruktur 179

Vägar 179
Kollektivtrafik 183
Gång- och cykeltrafik 185
Tung och långsamtgående trafik 187
Parkering 188
Järnväg och flyg 188
Framtida transportsystem och mikromobilitet 189

Teknisk infrastruktur 190

Energiutvinning 190
Energidistribution 195
Mobilnät och bredband 198
Vatten och avlopp 199
Dagvatten 203
Avfall och materialåtervinning 205

Förskola och skola 207

Förskola 207
Skola 207
Behov av platser i skola och förskola 208
Flexibla och ändamålsenliga lokaler 210
Utemiljö och friyta 211

Omsorg 213

Stödinsatser i Hörby kommun 213
En åldrande befolkning i Hörby kommun 213
Omsorgsverksamheterna i Hörby kommun 214
Framtida behov av vård och omsorg 215

Klimatförändringar 218

Klimatpåverkan 218
Klimatanpassning 218
Förändrat klimat i Skåne 219
Hur påverkas samhällets olika sektorer av ett förändrat klimat? 221
Klimatrisker i Hörby kommun 225

Miljö, hälsa och säkerhet 229

Buller....229
Luftföroreningar....230
Vattenkvalitet....231
Skyddsavstånd till verksamheter....235
Transport av farligt gods och radioaktiva ämnen....236
Förorenad mark....236
Radon....236
Mikroplaster....237
Magnetfält och trådlös teknik....237
Digitalisering och informationsteknik....238
Krisberedskap....238
Räddningstjänst....239
Mark- och vattenanvändningskarta 241
Konsekvenser 243
Genomförande och uppföljning 245

Läsanvisningar

Den digitala översiktsplanen är indelad i olika flikar, kapitel. Nedan ges en kort beskrivning vad de olika kapitlen innehåller.

Inledning

Vad är en översiktsplan och hur tas en sådan fram? Vilka har varit inblandande i processen med att ta fram en ny översiktsplan? Hur och när har dialog och kommunikation skett?

Planeringsförutsättningar

Hur förhåller sig översiktsplanen till regional planering och vilka mellankommunala frågor är viktiga att ta hänsyn till i översiktsplaneringen? Vilka omvärldstrender ser Hörby kommun och hur kommer det att påverka den fysiska planeringen? Hur kan vi säkerställa en hållbar utveckling av Hörby kommun? Vilka lagar, planer och andra dokument behöver den översiktliga planeringen arbeta efter?

Utgångspunkt

Den politiska visionen om *Det rediga samhället* beskriver Hörby kommun år 2030.

Utvecklingsstrategi

Redovisar den utvecklingsinriktning som gäller för hela kommunen fram till år 2035 vad gäller bebyggelse, grön infrastruktur och transportinfrastruktur. Alla dessa är viktiga strukturer för att stödja en önskad samhällsutveckling.

Riksintressen

Redovisar de riksintressen som berör Hörby kommun samt kommunens syn på hur dessa områden ska tillgodoses.

Tematiska fördjupningar

Redovisar de allmänna intressena som är av särskild vikt för Hörby kommuns utveckling fram till 2035. Här redovisas också ställningstaganden och riktlinjer för efterföljande planering i Hörby kommun för respektive intresse.

Mark- och vattenanvändning

Redovisar i mark- och vattenanvändningskarta hur Hörby kommuns mark- och vattenområden ska användas.

Konsekvenser

Presenterar den miljökonsekvensbeskrivning som arbetats fram parallellt med översiktsplanen. Miljökonsekvensbeskrivningen beskriver de områden som kan få betydande miljöpåverkan om planen genomförs.

Genomförande och uppföljning

Beskriver verktyg för hur *Översiktsplan 2035* avses genomföras och följas upp.

Inledning

Vad är en översiktsplan?

Enligt *Plan- och bygglagen (SFS 2010:900)* ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan för hela kommunens yta. Det säkerställs genom att kommunen ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ordinarie val. I planeringsstrategin ska kommunen ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar, till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen samt bedöma planens aktualitet.

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön och bidra till att skapa en samlad bild över kommunens förutsättningar. I översiktsplanen ska kommunen redovisa grunddragen för den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen, och informationen ska presenteras i en mark- och vattenanvändningskarta. Översiktsplanen ska även visa hur kommunen avser använda, utveckla och bevara den byggda miljön, och det ska framgå hur kommunen avser att tillgodose riksintressen och miljökvalitetsnormer. Översiktsplanen uttrycker kommunens politiska vilja och syn på olika allmänna intressen.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande och innehållet går därför inte att överklaga. Däremot är översiktsplanen vägledande för all efterföljande planering och är därför ett viktigt strategiskt dokument för kommunens utveckling.

Kommunfullmäktige beslutade år 2019 att gällande *Översiktsplan 2030* inte är aktuell i sin helhet och att en ny översiktsplan ska tas fram. I starten av år 2020 påbörjades därför arbetet med att ta fram en ny översiktsplan, *Översiktsplan 2035*.

Dialog och förankring

Allmänhetens inflytande

Att ta fram en kommunövergripande översiktsplan är en process som pågår under en längre period, och som erbjuder allmänheten att vid flertalet tillfällen ta del av och påverka innehållet i planen. I samband med framtagandet av den förra översiktsplanen, *Översiktsplan 2030*, genomförde Hörby kommun ett gediget dialogarbete med bland annat medborgare, barn och unga, tjänstemän, politiker, föreningar och företagare. De åsikter som framfördes under denna process var mycket värdefulla i arbetet med *Översiktsplan 2030* och bedöms fortfarande vara aktuella. Under processen med att ta fram kommunens nya översiktsplan, *Översiktsplan 2035,* har Hörby kommun arrangerat kompletterande dialoger med politiker och tjänstemän, men även med byaföreningar, barn och ungdomar samt näringslivet.

Dialogarbete

Under hösten 2022 skickades en enkät ut till alla byaföreningar i Hörby kommun med förhoppning om att samla in värdefulla synpunkter och kunskap kring byarna, attraktionsfaktorer för en levande landsbygd samt företagande och entreprenörskap. Svarsfrekvensen var relativt låg men av de svar som inkom fanns det gemensamma faktorer som ansågs viktiga för flertalet av byaföreningarna. Några faktorer som ansågs viktiga var bland annat förbindelser med kollektivtrafik, att det finns trygga mötesplatser, att det finns ett aktivt föreningsliv och att det finns möjlighet att bo kvar i närområdet även som gammal eller sjuk.

I november 2022 arrangerades en Yrkesdag för elever i årskurs 8 på uppdrag av kommunens studie- och yrkesvägledare. Yrkesdagen syftade till att informera eleverna om olika yrken inom den kommunala sektorn. Under dagen fick eleverna möjlighet att komma med synpunkter och tankar kring utvecklingen av Hörby kommun. På frågan om vad som är det bästa med Hörby kommun lyftes saker såsom den fina naturen, att det är nära till mycket och att kommunen är lagom stor, att det finns ett utbud av aktiviteter, fotbollsplaner, butiker och restauranger samt skolan och kompisarna. Därutöver fick eleverna välja vilken fråga som de ansåg viktigast för framtidens Hörby.

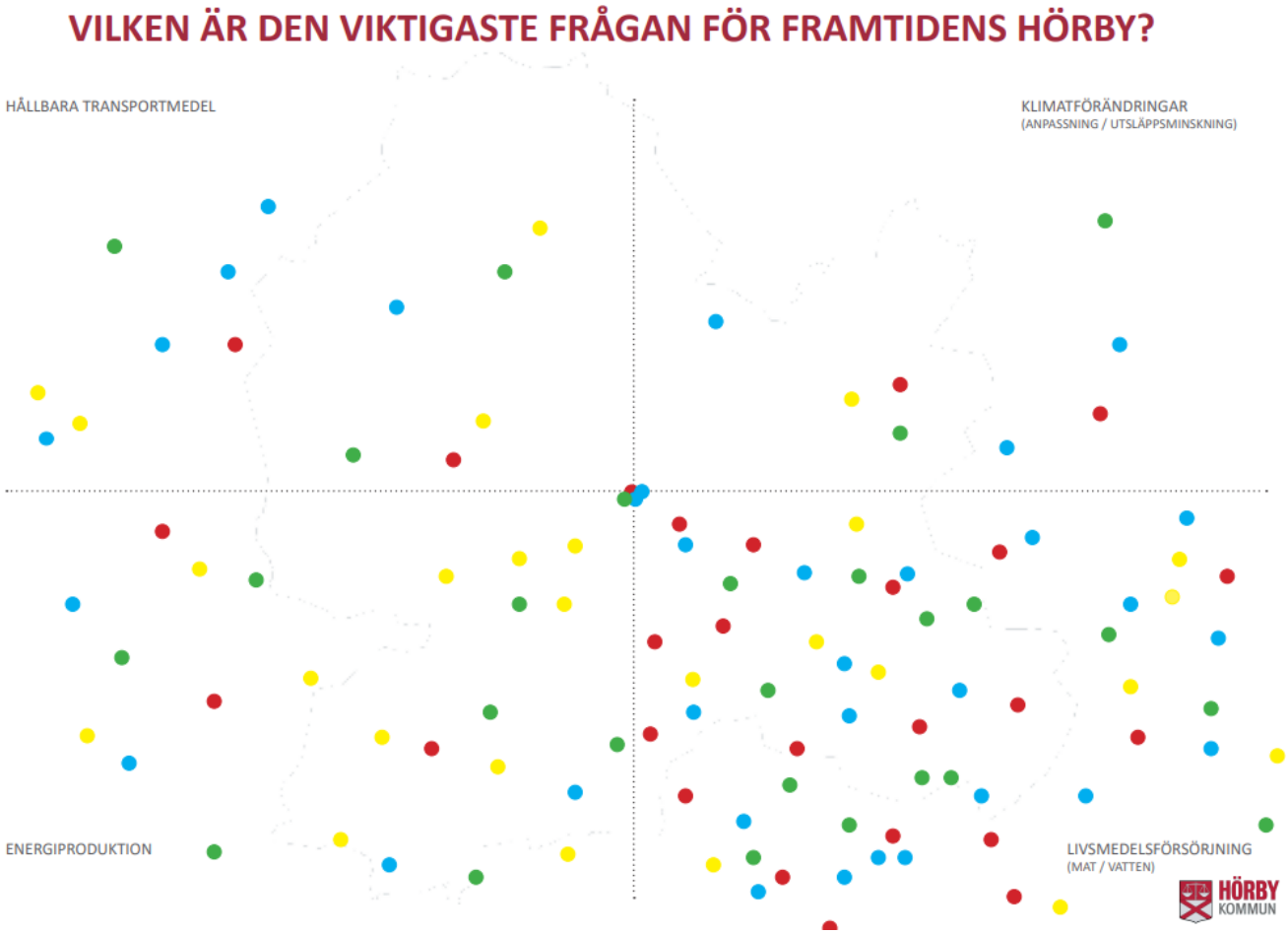

Under våren 2023 genomfördes workshops med elever i årskurs 5 i Hörby kommuns grundskolor. Workshopparna syftade till att involvera barn och unga i processen med att ta fram en ny översiktsplan, och samtidigt delge kunskap om kommunens arbete. Workshopparna handlade om utvecklingen av Hörby kommun i relation till den översiktliga och långsiktiga planeringen av kommunen.

Politisk förankring

Översiktsplanen är kommunens viktigaste och mest långsiktiga dokument för användningen av mark- och vattenområden, och det är därför viktigt att den färdiga planen har en bred politisk förankring. I början av processen hölls möten med ett brett urval av kommunens politiker och sedan dess har diskussionerna fortsatt i en mindre politisk styrgrupp. Där har bland annat kommunens utveckling och framtida betydelse diskuterats utifrån tidigare mål, politisk vision, omvärldens påverkan, tillväxtfrågor samt miljökvalitetsmål och hållbar utveckling.

Dialog med myndigheter, regionala organ och kommuner

Under processen med framtagandet av *Översiktsplan 2035* har samråd och diskussioner förts kontinuerligt med bland annat Länsstyrelsen, Region Skåne, Trafikverket och Skånetrafiken.

Dialogen med grannkommunerna är en viktig del i arbetet med översiktsplanen. Kommunen har i olika mellankommunala forum diskuterat kommunövergripande frågor och gett andra kommuner möjlighet att komma med synpunkter.

Process

Arbetet med en översiktsplan delas in i olika skeden; samråd, granskning och antagande. Hur processen ska gå till regleras i plan- och bygglagen.

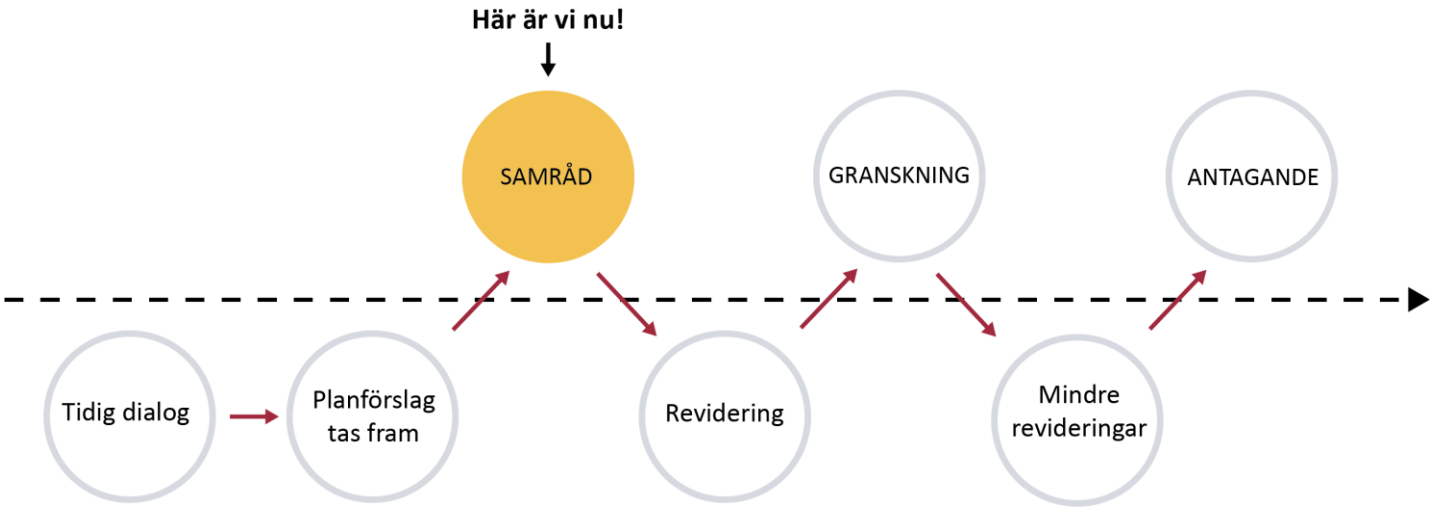

Digital översiktsplan

Översiktsplan 2035 är en digital översiktsplan, med text och interaktiva kartor i en storymap (kartberättelse). Förhoppningen är att en digital översiktsplan ska vara mer tillgänglig för användaren med tydliga bilder, kartor och texter. Den ger också förutsättningar för fler och bredare målgrupper att läsa och ta del av innehållet.

Hörby kommun i siffror

Hörby kommun har en yta på 433 km².

Cirka 3 % av kommunen är vatten.

Nästan 50 % av kommunens yta är jordbruksmark.

7,2 % av kommunen är bebyggd eller anlagd mark.

Det regnar ungefär 700–800 mm per år i Hörby kommun.

Av denna nederbörd bidrar 200–300 mm till grundvattenbildningen och resten rinner via diken, bäckar, småvatten och sjöar till havet.

I Hörby kommun har 81,3 % av medborgarna i åldern 20- 64 år jobb. (2021).

79 % av kvinnorna i kommunen och 83 % av männen i kommunen har jobb (2021).

Det är många i Hörby kommun som pendlar till arbete i en annan kommun. År 2021 pendlade drygt 4 200 av Hörby kommuns medborgare till arbeten utanför kommunen.

De vanligaste arbetena i kommunen finns inom vård och omsorg. Andra stora branscher i kommunen är tillverkning, utbildning och handel (2021).

I Hörby kommun bor 15 718 personer (2022).

49,2 % av medborgarna i Hörby kommun är kvinnor och 50,8 % är män (2022).

Medelåldern i kommunen är 43,6 (2022).

60,7 % av medborgarna bor i tätort och 39,3 % på landsbygd (2020).

I Hörby kommun bor nästan 80 % av de boende i enfamiljshus.

Ungefär var tredje medborgare (34%) i Hörby kommun har eftergymnasial utbildning, 51 % har en gymnasieutbildning och 21 % en förgymnasial utbildning som högsta utbildning (2017).

Hörby kommun – då till nu

När Hörby blev en kyrkby under 1100-talet var förmodligen Ousby, eller Osbyholm, större än Hörby. Hörby tätort har alltid varit en betydande mötesplats som marknads- och handelsort i mötespunkten mellan två av Skånes viktigaste vägsträckningar. Det var först under 1660-talet när en gästgivaregård och ett tingshus uppfördes som Hörbys utveckling tog fart, och befolkningen ökade. Och det skulle dröja ända fram till sent 1800-tal före nästa stora utvecklingsfas. I samband med att järnvägen byggdes ut genom Hörby fick orten sin starkaste tillväxtperiod och ett typiskt stationssamhälle skapades. Med järnvägen gjorde också industrialismen sitt intåg med tidsenliga verksamheter som Hörby mejeri, Gamla bränneriet, Hörby bruk och Skånska andelsslakteriet. Med många bevarade och väl omhändertagna historiska byggnader finns det tydliga tecken på Hörby tätorts framgång och roll som tjänste- och servicesamhälle samt centralort. I samband med att järnvägen lades ner 1967 avtog befolkningsökningen och befolkningstillväxten planade ut. Sedan slutet av 1960-talet har Hörby tätort haft en liten men stadig befolkningsökning.

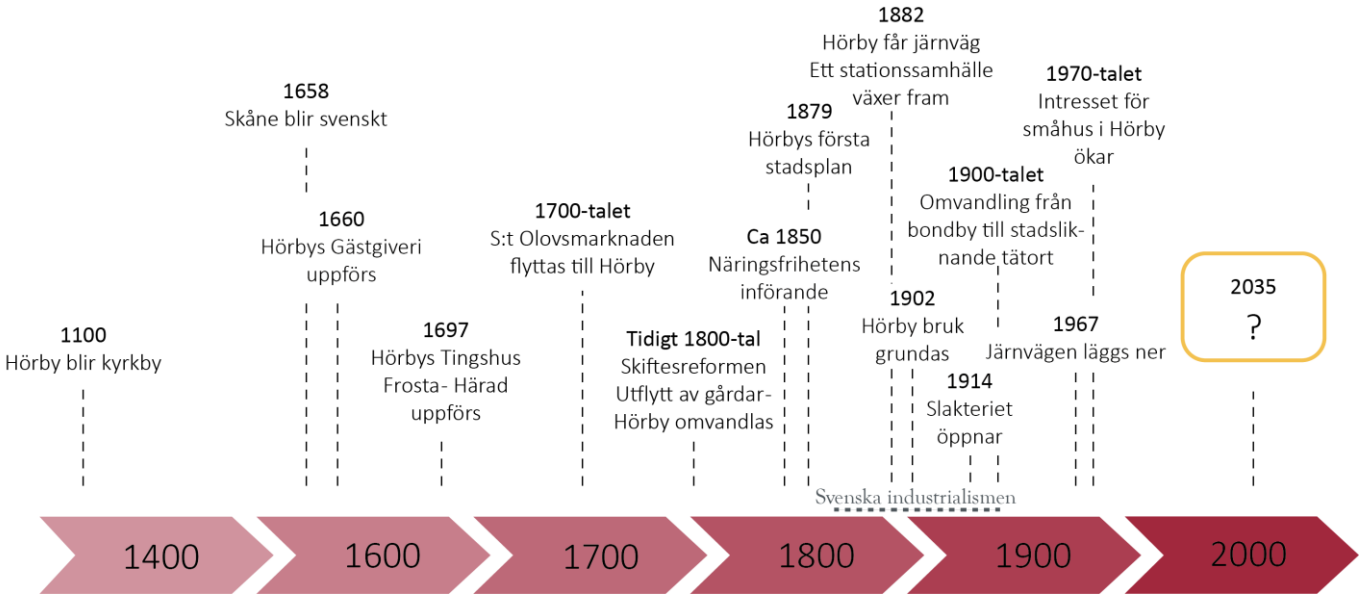

Hörby kommun i Skåne

Hörby kommun är en del av det flerkärniga Skåne, en av Sveriges tre storstadsregioner. Tillsammans med Köpenhamn och Öresundsregionen utgör Skåne dessutom en europeisk storstadsregion, vilken Hörby kommun också är en del av. Mångfalden av olika miljöer och orter sammanbundna av infrastruktur och kollektivtrafik ger Skånes medborgare tillgång till ett brett utbud av arbetstillfällen, boendemiljöer, utbildningsmöjligheter, naturupplevelser och fritidsaktiviteter inom nära avstånd.

Utgångspunkt

Hörby kommuns Översiktsplan *2035* har sin utgångspunkt i den politiska visionen *Hörby – det rediga samhället 2030*. Visionen anger en önskad framtida utveckling för Hörby kommun. Visionen består av fem fokusområden; Stark centralort, Levande landsbygd, Blomstrande näringsliv, Ett gott liv och Ökad trygghet. Fokusområdena är sammanflätade och beroende av varandra för att fungera och utvecklas. Nedan följer en beskrivning av de fem fokusområdena.

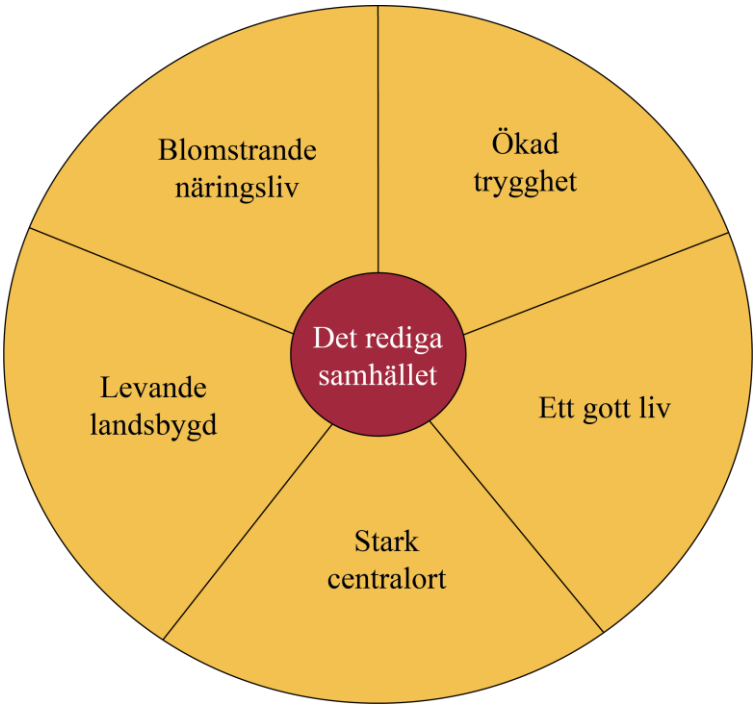

Stark centralort

I Hörby tätort finner du allt du behöver för att klara vardagen**.** Att utveckla tillväxten och servicen i hela kommunen är Hörby tätorts främsta uppgift som lokal tillväxtmotor. En variation i fråga om boende, arbetsplatser, kultur, handel, nöjen och andra verksamheter gör att Hörby utvecklas till en nyskapande tätort, samtidigt som orten behåller sin historiska förankring. Hörby centrum ska vara den självklara mötesplatsen för alla människor. Det ska vara tryggt och säkert att vistas i Hörby tätort under alla tider på dygnet. Stadsmiljön ska ha hög kvalitet, god tillgänglighet och en stark småskalig stadskaraktär där torgen, parkerna och åpromenaden längs Hörbyån möter den omgivande naturen. Hörby tätort är en viktig kollektivtrafiknod med goda lokala och regionala kollektivtrafikkopplingar.

Hörby tätort har alla förutsättningar för att vara en drivande och attraktiv tillväxtmotor för hela kommunen. Genom att marknadsföra tätortens gemytliga småstadskaraktär och dess strategiska läge, i kombination med medborgarnas entreprenörsanda, kan dess attraktivitet som handels- och företagscentrum förbättras och Hörby kommuns position som nav i mittskåne stärkas.

Levande landsbygd

Hela kommunen ska leva. Här får du god samhällsservice, ett brett kulturutbud och rikt föreningsliv på landsbygden. Genom en väl utvecklad koppling och ett gott samarbete mellan kärnorna och de mindre byarna i omlandet skapas förutsättningar för att bibehålla och utveckla en levande landsbygd där det finns goda möjligheter att både bo och verka med god service i strategiska lägen. Historiskt kulturlandskap, böljande fält, ädellövskogar, Linderödsåsen och de levande byarna är exempel på unika värden som landsbygden i Hörby kommun kan erbjuda. Genom att ta tillvara på och utveckla det unika i varje ort och inom varje område kan exempelvis utveckling, hälsa, integration, jämlikhet, trygghet och tolerans främjas.

Ungefär hälften av Hörby kommuns befolkning bor utanför centralorten. Landsbygden är dessutom attraktiv för både besökare och nya invånare. Ett väl fungerande och rikt nätverk av service runt om i kommunen är grundläggande för att hela Hörby kommun ska utvecklas och leva. I detta har kommunen ett stort ansvar men det är främst medborgarna själva som vet vad som behövs för att utveckla sin by och sitt omland. Stoltheten över sin by och sin kommun är den bästa grunden för att skapa en positiv utveckling och den mest effektiva marknadsföringen av en landsbygd med framåtanda.

Blomstrande näringsliv

Det är enkelt för dig att etablera, driva och utveckla din verksamhet. Hörby kommuns läge centralt i Skåne och i knutpunkten mellan två stora trafikleder är mycket strategiskt för företagsetableringar. Närheten till den starka forskningskulturen i Lund skapar förutsättningar för etablering av företag med anknytning till dessa anläggningar. Arbetsmarknaden i Skåne är stark och stabil samtidigt som en stor del av Hörby kommuns medborgare är sysselsatta inom kommunens gränser. Branscher som medicinteknik, jord- och skogsbruk, besöksnäring och handel är starka i Hörby. Hörby kommuns storlek, täthet och bredd av människor, varor och tjänster ger ekonomisk utveckling. Samtidigt är det viktigt att attrahera en varierad arbetskraft till Hörby och regionen för att klara efterfrågan på kvalificerad kompetens till näringslivet. Attraktiva kommunikationer och kollektivtrafik stärker banden inom Skåne och är därmed viktiga för utvecklingen i Hörby kommun. Ökad tillgänglighet kan stärka näringsliv, sysselsättning, utbildning, kultur och besöksnäring.

Hörby kommun präglas av en stark företagsanda och ett utpräglat entreprenörskap. Orten har en lång tradition som företagscentrum med ett brett tjänsteutbud, marknader, handel och gröna näringar. Kreativiteten och framtidsvisionerna inom företagslivet är motorn för utveckling och tillväxt i ett sammanhang där kommunens främsta roll är att bidra med mötesplatser, hög servicegrad och god infrastruktur i syfte att stimulera näringslivets positiva utveckling.

Ett gott liv

Här upplever du livskvalitet och känner framtidstro. Hörby kommun ska stärkas som en öppen, nyskapande och nära plats i Öresundsregionen och Skåne med möjlighet för människor att förverkliga sina drömmar genom hela livet. Kommunens liv och innehåll ska präglas av delaktighet,

kreativitet, öppenhet och tolerans. Att bo och verka med god tillgänglighet till natur, kultur och varierade fritidsaktiviteter är en självklarhet i Hörby kommun, oavsett om du är gammal eller ung. Inom Hörby kommun finns unika förutsättningar för ett utvecklat samspel mellan människa och natur. Närheten till naturen, dess rika utbud av upplevelser och höga natur- och kulturvärden bidrar starkt till kommunens attraktivitet. Sammanhängande grönområden har stora ekonomiska, sociala, miljömässiga och kulturhistoriska värden och ger dessutom förbättrad folkhälsa.

Kommunen planerar för och sätter ramarna för den framtida utvecklingen genom strategisk planering av boende, verksamheter och servicefunktioner. Det är medborgarna som har förutsättningarna och möjligheterna att fylla vardagen i Hörby med liv och innehåll. Genom att arbeta tillsammans kan förutsättningar skapas för en levande kommun med hög livskvalitet och plats för alla. Genom att värna de tysta och nattmörka områdena på Linderödsåsen, Ringsjöns vatten och de vidsträckta skogsområdena skapas förutsättningar för medborgare och besökare att även i framtiden kunna njuta av vacker fågelsång, bad och gnistrande stjärnhimmel i en ostörd miljö.

Ökad trygghet

I Hörby kommun känner du dig trygg genom hela livet och finner en stark gemenskap. Boende och verksamma i kommunen ska känna trygghet, glädje och stolthet över att kalla sig Hörbybor och besökare ska uppleva kommunen som öppen och välkomnande och som en plats att återvända till. Samhörigheten och gemenskapen mellan Hörbyborna ger god livskvalitet och stärker känslan av trygghet. Att uppleva trygghet i Hörby kommun är att uppleva trygghet i begreppets bredare bemärkelse. Allt från trygg tillgång till ett rikt basutbud av bostäder, vård och service genom hela livet till en trygg fysisk miljö är en självklarhet i Hörby kommun. Kommunens attraktiva fysiska miljöer bidrar till att öka närvaron av människor och det skapar en ökad trygghetskänsla.

Genom en långsiktig strategisk planering kan kommunens utbud av bostäder, vård och service utvecklas och bidra till trygghet genom livet. Trygghetsarbetet utgår från hur Hörbyborna upplever tryggheten, det är de som kan sin närmiljö. Attraktiva platser och stråk är grundläggande för en trygg fysisk miljö då det bidrar till att öka närvaron av andra människor. Genom att planera för ett varierat innehåll, en mänsklig skala, god överblickbarhet och bra belysning skapas en utformning som motverkar barriäreffekter. Genom att involvera kommunens medborgare skapas förutsättningar för delaktighet, samhörighet och en stark gemenskap.

Planeringsförutsättningar

I denna del redogörs kort de förutsättningar som översiktsplanen har att förhålla sig till och som påverkar mark- och vattenanvändningen i Hörby kommun.

Lagstiftning och styrdokument

Översiktsplanering påverkas av internationella direktiv och planer, nationella lagar samt nationella, regionala och lokala mål och strategier. Av speciell vikt är *Agenda 2030, Plan- och bygglagen, Miljöbalken, Miljökvalitetsmålen, Miljökvalitetsnormer, Det flerkärniga Skåne, Regionplan för Skåne* 2022–2040, *Politisk vision för Hörby kommun* samt *Riktlinjer för bostadsförsörjning.*

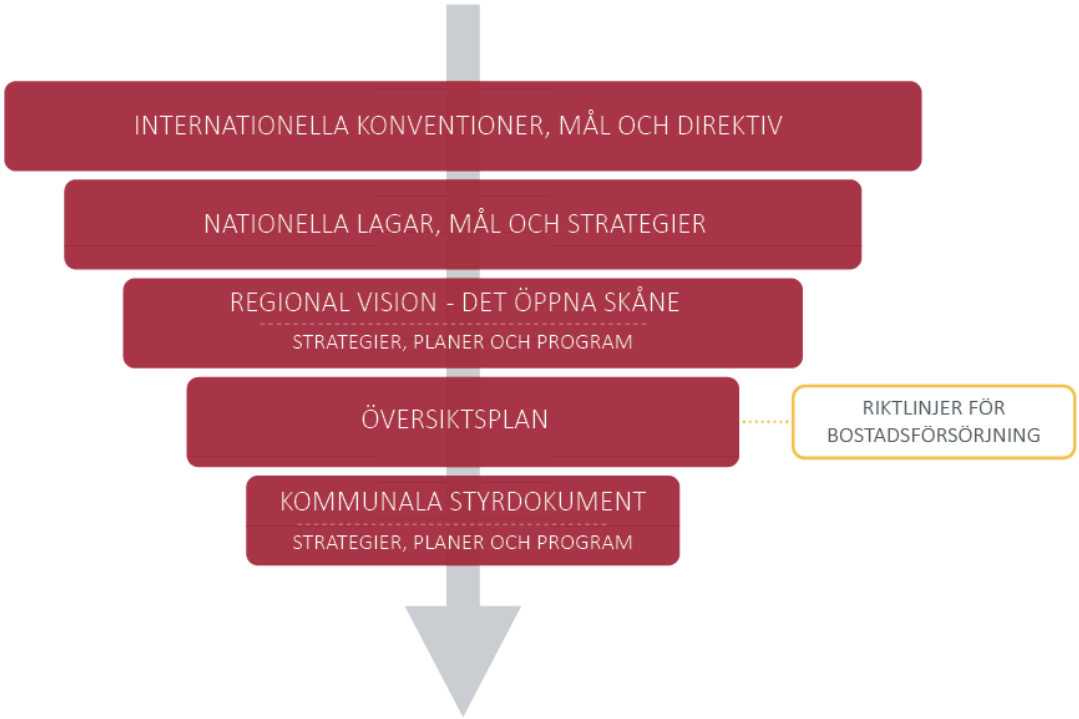

Mellankommunala frågor

Kommuner och regioner är alltmer beroende av varandra, bland annat när det gäller frågor som rör arbetsmarknad, miljö, energi, kommunikationer, handel och bostadsförsörjning. Frågor som tidigare var av mer lokal karaktär är idag även regionala. Vikten av regional, mellanregional planering samt mellankommunala samarbeten är därför stor. Hörby kommun har identifierat 16 mellankommunala frågor.

Gång- och cykelvägar

Tillsammans med Höörs och Eslövs kommuner finns möjlighet att skapa ett sammanhängande stråk av gång- och cykelvägar runt Ringsjön. I den regionala cykelvägsplanen, Cykelvägsplan för Skåne 2018 – 2029, ingår objektet Fulltofta-Hörby för att koppla samman gång- och cykelvägsnäten samt att göra det möjligt för boende i Ludvigsborg att via gång- och cykelvägar ta sig till de närliggande tätorterna.

Tillsammans med Höörs och Kristianstads kommuner finns möjlighet att skapa en sammanhängande cykelväg längs banvallen över Linderödsåsen med en sammanhängande sträckning från Kristianstad i nordost till Snogeröd i sydväst.

Tillsammans med Sjöbo kommun finns möjlighet att från Hörby kommun knyta gång- och cykelvägsnätet söderut mot Sjöbo. Syftet är främst att knyta samman olika turistleder men även att underlätta för arbetspendling inom och till arbetsmarknader utanför kommunen.

Vandrings-, cykel- och ridleder

Två av Skåneledens delsträckor, Nord till sydleden och Ås till åsleden passerar genom Hörby kommun och vidare in i Höörs, Kristianstads och Tomelillas kommuner. Totalt omfattar nätverket över 100 mil av sammanhängande vandringsleder och berör många av Skånes kommuner. Tillsammans med Höörs och Eslövs kommuner finns möjlighet att skapa en sammanhängande vandringsled längs Ringsjön och Fulltofta för att öka tillgängligheten till områdena. Hörby kommun berörs tillsammans med flertalet andra skånska kommuner av planeringen av två regionala cykelleder med sträckningarna Malmö – Kristianstad samt Båstad – Ystad. I Hörby kommun finns en ridled med koppling vidare till bland annat Hässleholms och Perstorps kommuner.

Kollektivtrafik

Planeringen av den regionala busstrafiken är ett gemensamt intresse för kommunerna. Kollektivtrafik över kommungränserna är viktigt då det knyter samman arbetsmarknaden och de regionala kärnorna. Det är viktigt för kommunerna att det går att åka kollektivt på sträckorna Hörby – Lund/Malmö, Hörby – Kristianstad, Hörby – Höör samt Hörby – Ystad via Sjöbo.

Transporter

Transportinfrastrukturens funktion är av mellankommunalt intresse. Utveckling av E22 och riksväg 13 samt på sikt en eventuell omläggning av riksväg 23 är frågor som berör Hörby kommun tillsammans med ett flertal andra kommuner i Skåne.

Flygtrafik

Hörby kommun berörs av influensområde för Sebbarps flygfält. Flygfältet är beläget alldeles intill kommungränsen i Eslövs kommun, men stora delar av dess influensområde berör Hörby kommun.

Natur och grönstruktur

Hörby kommun berörs av flera rekreationsområden, värdefulla och skyddade naturområden samt områden av riksintresse för natur- och kulturvården som sträcker sig över kommungränserna. För att säkerställa dessa samt verka för en fungerande grönstruktur krävs samarbete med flera av grannkommunerna.

Vattenvård – Ringsjöns, Kävlingeåns, Österlens, och Helgeåns vattenråd

Hörby kommun består av ett antal små avrinningsområden vilka ingår i tre stora avrinningsområden som förser Östersjön, Kattegatt och Öresund med vatten. Detta innebär att vattnet passerar genom ett antal kommuner innan det slutligen rinner ut i havet. För att förbättra vattenkvaliteten behöver kommunerna i Skåne, andra myndigheter, markägare, intresseorganisationer och andra aktörer samverka. Av särskilt intresse är uppströmsarbete.

Gemensam VA – Räddningstjänstnämnd för Hörby och Höör

Hörby kommun och Höörs kommuner har gått samman i en gemensam VA-verksamhet och delar även räddningstjänst. De båda verksamheterna ingår i den gemensamma nämnden VA-Räddningstjänstnämnden. I den gemensamma VA-verksamheten har dock respektive kommun skilda VA-kollektiv, egna taxor och eget ägande av sina respektive ledningsnät.

Räddningstjänst

Räddningstjänsten i Hörby och Höörs kommuner är ett samarbete under namnet SkåneMitt.

Tillsammans har kommunerna bland annat gemensam räddningschef samt en insatschefsberedskap för ledningssamordning vid större händelser. Hörby ingår även i Skåne Nordost-samarbetet med tillgång till brandingenjörskompetens samt andra personella och materiella resurser.

Geoinfo Mittskåne

Geoinfo Mittskåne är ett samarbete mellan Hörby kommun och Höörs kommun inom området kartor, GIS och mätning. Geoinfo Mittskånes uppdrag är att tillgodose kommunerna med grundläggande geografiska data.

MERAB – Mellanskånes Renhållningsaktiebolag

MERAB är ett regionalt avfalls- och återvinningsföretag som ägs av kommunerna Eslöv, Hörby och Höör. MERAB svarar för driften av sex återvinningscentraler och ansvarar för insamling av hushållsavfall i de tre kommunerna.

Från och med 1 januari 2024 övergår insamlingsansvaret även för förpackningar till kommunerna, vilket MERAB i egenskap av renhållningsansvarigt bolag kommer att ta hand om.

Besöksnäring

En viktig förutsättning för att utveckla besöksnäringen är samarbete över kommungränserna. Hörby kommun samarbetar bland annat med grannkommunerna Eslöv och Höör samt med företagarföreningen MittSkåne under namnet Visit MittSkåne, för att utveckla och sprida information om besöksnäringen i området. Mer information om samarbetet finns på Visit MittSkånes hemsida visitmittskane.se

Hörby kommun ingår även i besöks- och destinationssamverkan inom Skåne Nordost.

Digital infrastruktur

Tillgången till stabil uppkoppling är för många en viktig faktor för lokalisering av verksamhet eller val av bostadsort. Det är angeläget med samverkan mellan kommuner för att uppnå den kvalitet, kapacitet och driftsäkerhet på bredband som företag och privatpersoner efterfrågar. Region Skånes roll är att samordna insatserna i regionens kommuner. Hörby kommun arbetar aktivt för en utbyggnad av bredbandsnätet i samarbete med övriga kommuner, regionen samt andra aktörer på marknaden.

Vindkraft

Grannkommunernas vindkraftsutbyggnad kan påverka boendekvaliteten och naturmiljön i Hörby kommun. Likaså kan en etablering av vindkraftverk i Hörby kommun påverka grannkommunerna. Det är därför viktigt med dialog i samband med planering och bygglovsgivning av vindkraftverk i gränstrakterna.

Kommunal service i kommungränserna

Tillgänglighet till viktiga samhällsfunktioner ses som ett mellankommunalt intresse. Samarbeten och samverkan med grannkommunerna kan inledas för ett flexibelt utnyttjande av resurser. Det kan till exempel vara specialresurser inom äldrevården eller samverkan kring hemtjänst i närheten av kommungränserna.

Förskola och skola

Hörby kommun har ingen gymnasieskola, undantaget en fristående gynmasieskola med yrkesprogram och introduktionsprogram. Kommunens ungdomar går i gymnasieskolor i andra kommuner, bland annat i Lund, Eslöv, Malmö och Kristianstad. Ett visst utbyte av grundskoleelever sker också mellan grannkommunerna, framför allt i anslutning till kommungränserna. Det gäller till viss del även förskola.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid planläggning, lov- och tillståndsgivning, säkerställande eller åtgärder som påverkar mellankommunala frågor alltid samverka med berörd kommun/kommuner samt myndigheter.

Trender

Aldrig förr har omvärlden befunnit sig i en sådan snabb förändring som nu. Flera globala megatrender gör sig gällande vilket ger genomslag ända ned på lokal nivå. Det är resultatet av en rad olika faktorer, små som stora, sammanflätade eller enskilda, samt dess lång- och kortsiktiga effekter. Genom att vara medvetna om de trender och de förutsättningar, möjligheter och utmaningar som förändringar i omvärlden medför står Hörby kommun bättre rustade för att öka kommunens beredskap och stärka dess förmåga att agera inför vad som händer i omvärlden. Den fysiska planeringen är ett av många verktyg för att möta samhällets föränderlighet. I *Översiktsplan 2035* har nio trender identifierats, vilka bedöms särskilt påverka planeringen av den fysiska miljön i Hörby kommun och möjligheten att uppnå den politiska visionen om *Det rediga samhället.*

Geopolitisk osäkerhet

Under de senaste åren har Europas och Sveriges geopolitiska läge förändrats och försämrats. Rysslands invasion av Ukraina under 2022 har lett till ett kraftfullt geostrategiskt skifte inom försvars- och säkerhetsområdet. Detta har fått en rad omedelbara effekter. Bland annat ett förnyat och fördjupat fokus på säkerhet både militärt och digitalt samt ökat fokus på självhushållning och lokal produktion.

Ökad ekonomisk osäkerhet – prishöjningar, inflation, räntestegring

Flera händelser i världen, små som stora har lett till en ökad ekonomisk osäkerhet och sårbarhet. Covid-19-pandemin var en av de faktorer som utlöste ekonomisk osäkerhet med ökad belastning på de offentliga finanserna och omprioriteringar inom politiken som följd. Situationen förvärrades ytterligare i och med kriget i Ukraina. Som en omedelbar effekt av kriget i Ukraina har påverkan på priser för energi, drivmedel, och insatsvaror såsom stål och konstgödsel ökat. Detta har i sin tur lett till prishöjningar, hög inflation och räntehöjningar vilket påverkar såväl samhällsutvecklingen som människors livsvillkor.

Klimatförändringar

Klimatförändringar har och kommer fortsatt att ha stor påverkan på samhället och det gäller från global till lokal nivå. För att möta klimatförändringarna behöver utsläppen av växthusgaser minska kraftigt, samtidigt som samhället anpassas till nya förutsättningar. I framtiden kommer det bli både blötare och varmare, och det kommer att vara stora säsongsvariationer. Under vintern kommer det regna mer med stor risk för översvämningar, medan det på sommaren kommer vara varmt med stor risk för bland annat torka och markbränder. Det kommer också bli fler och värre extrema väderhändelser såsom skyfall och värmeböljor. Klimatförändringarna påverkar också den biologiska mångfalden negativt som människans möjligheter att nyttja de ekosystemtjänster som naturen ger oss. Det påverkar också samhällets förmåga att hantera förändringar. Klimatförändringarna förväntas resultera i nya flyktingströmmar och förändrade flyttmönster hos människor, när tidigare bebodda områden inte längre är lämpliga. Klimatförändringarna kommer att vara mer eller mindre kännbara i alla samhällssektorer.

Skillnader i livsvillkor samt ökad polarisering

Den ekonomiska standarden har ökat stadigt i Sverige men ökningen är ojämnt fördelad. De ekonomiska skillnaderna har ökat mellan de som har arbete och de som inte har det, men även mellan människor som har arbete. Det syns framför allt genom en uppdelning av medelklassen. Denna uppdelning drivs övervägande av två trender: teknik som ersätter jobb, och brist på investeringar i innovation för att skapa nya jobb. Samtidigt finns även tydliga skillnader i livsvillkor bland yngre och äldre generationer, mellan stad och landsbygd samt mellan de som är födda i Sverige och de som är födda utomlands. Skillnader i livsvillkor förstärks ytterligare genom den geopolitiska och ekonomiska osäkerheten i världen, vilket i sin tur ger en ökad polarisering i samhället.

Demografiska förändringar

Världens befolkning fortsätter att öka, dock något långsammare än de senaste åren. Människor blir friskare och äldre, vilket gör att andelen äldre ökar. Samhället möter nya utmaningar när färre personer ska försörja allt fler. Detta påverkar både den ekonomiska utvecklingen och den sociala strukturen, men skapar också ett ökat tryck på välfärdssystemen både i stad och på landsbygd.

Förändrad globalisering och ökad regional integration

Globaliseringen ersätts i allt högre grad av en internationell regionalisering med större politiska centra som samverkar genom bilaterala avtal mellan olika länder, eller mellan EU och olika länder, snarare än global frihandel. Detta har förstärkts ytterligare genom Covid-19-pandemin. Långväga och komplexa försörjningskedjor med ”just in time delivery” har visat på sårbarheter i det internationella handelssystemet som fått företag och andra aktörer att tänka om. Tillsammans med den geopolitiska utvecklingen och behovet av mer lokal produktion för att säkerställa nationellt oberoende och ökad krisberedskap ses nu en begynnande trend mot återindustrialisering av Europa, lokal energiförsörjning samt hemflyttning av produktion (åtminstone till EU, om inte till Sverige).

Fortsatt och ökad digitalisering

Digitaliseringen är en av de stora trenderna som förändrar förutsättningarna i vår omvärld. Digitaliseringen kommer att fortsätta och öka, men dess nytta behöver vägas mot de ökade sårbarheterna och attackytorna som detta för med sig. Ökade digitalisering kan exempelvis innebära ökade hot från nationalstater och organiserad brottslighet vars syfte är att störa verksamheter eller tillskansa sig pengar eller information. Ökad digitalisering kan också innebära ett ökat digitalt utanförskap. I det alltmer digitaliserade samhället krävs insatser för att alla ska ha samma möjlighet att tillgodogöra sig information och ta del av samhällstjänster. Annars riskerar delar av befolkningen att hamna i ett digitalt utanförskap.

Sviktande tillit till institutioner och teknik

Välfärdsstatens förmåga att utföra grundläggande tjänster utmanas på flera sätt just nu. Utmaningarna är flera och de är dessutom delvis omstridda. Likaså är lösningarna omstridda.

Utmaningarna består bland annat i vikande skattekraft, behov av stora investeringar och värderingsförskjutningar, värderingssystem som inte hänger ihop samt ökat politikerförakt.

Kompetensförsörjning utgör en fortsatt utmaning

Akademisk utbildning har under de senaste decennierna setts som en garant för ett utvecklande arbetsliv, och högskolor och universitet har växt både i storlek och antal. Akademiska studier har setts som ett sätt att motverka social ojämlikhet och att öka humankapitalet inom landet. Samtidigt leder allt fler kurser och utbildningar inte entydigt till arbete, eftersom kunskapsutbudet inte alltid matchas mot efterfrågan på arbetsmarknaden.

Under pandemin har samhällets grundfunktioner visat sig vara oumbärliga för samhällets fortsatta funktion under stress. Undersköterskor, sjuksköterskor, vårdbiträden, transportörer och speditörer är exempel på yrkeskategorier utan vilka samhället skulle stannat under pandemin. Flera av dessa är yrkesutbildningar och inte universitets- eller högskoleutbildningar. Samtidigt behövs djup specialistkompetens inom strategiskt viktiga branscher, exempelvis inom life science, med tech och cybersäkerhet.

Hållbar utveckling i Hörby kommun

Översiktsplan 2035 ska bidra till en hållbar utveckling av Hörby kommun. I Hörby kommun definieras begreppet Hållbar utveckling enligt Brundtlandskommissionen:

"Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov"

Hållbar utveckling är en process som syftar till mänskligt välbefinnande och en fungerande ekonomi utan att förbruka jordens resurser. År 2015 antog FN:s medlemsländer *Agenda 2030*. En ambitiös och omfattande handlingsplan för hållbar utveckling med 17 globala mål. De 17 globala målen är sammanflätade och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska dimensionen. Den ekologiska dimensionen handlar om jordens ekosystem och dess förmåga att hantera och återhämta sig, till exempel från mänskliga ingrepp. Den sociala dimensionen fokuserar på människan; människans välbefinnande, rättvisa, rättigheter och individens behov. Den ekonomiska dimensionen kretsar kring att säkerställa en ekonomisk utveckling som inte medför negativa konsekvenser på den ekologiska eller sociala dimensionen.

Sveriges miljömål, ett övergripande generationsmål och 16 miljökvalitetsmål, beskriver det tillstånd i den svenska miljön som Sveriges miljöarbete ska leda till. Miljömålen bidrar till att säkerställa den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Det är därför viktigt att låta både *Agenda 2030* och *Sveriges miljömål* beröra den kommunala utvecklingen.

En kartläggning av Agenda 2030 och Sveriges miljömål mot den politiska visionen *Det rediga samhället* har genomförts. Kartläggningen visar att arbetet med *Översiktsplan 2035* för att uppnå den politiska visionen bidrar till att uppnå *Agenda 2030* och *Sveriges miljömål.*

Vidare har även miljökvalitetsmålen arbetats in i översiktsplanen genom den politiska visionens fem fokusområden. Genom att inkludera miljökvalitetsmålen i översiktsplanen kopplas flera av de viktigaste faktorerna som påverkar miljön, såsom byggnation, industri och vägar direkt till miljökvalitetsnormerna och skapar möjligheter att arbeta proaktivt med att möta dessa.

De ställningstaganden och riktlinjer som finns i *Översiktsplan 2035* är framtagna för att styra den långsiktiga utvecklingen av Hörby kommun mot den politiska visionen *Det rediga samhället.* Ställningstaganden och riktlinjer bidrar också till att uppnå *Agenda 2030*, och Sveriges miljömål och förtydligas genom en åtgärds- och uppföljningsplan.

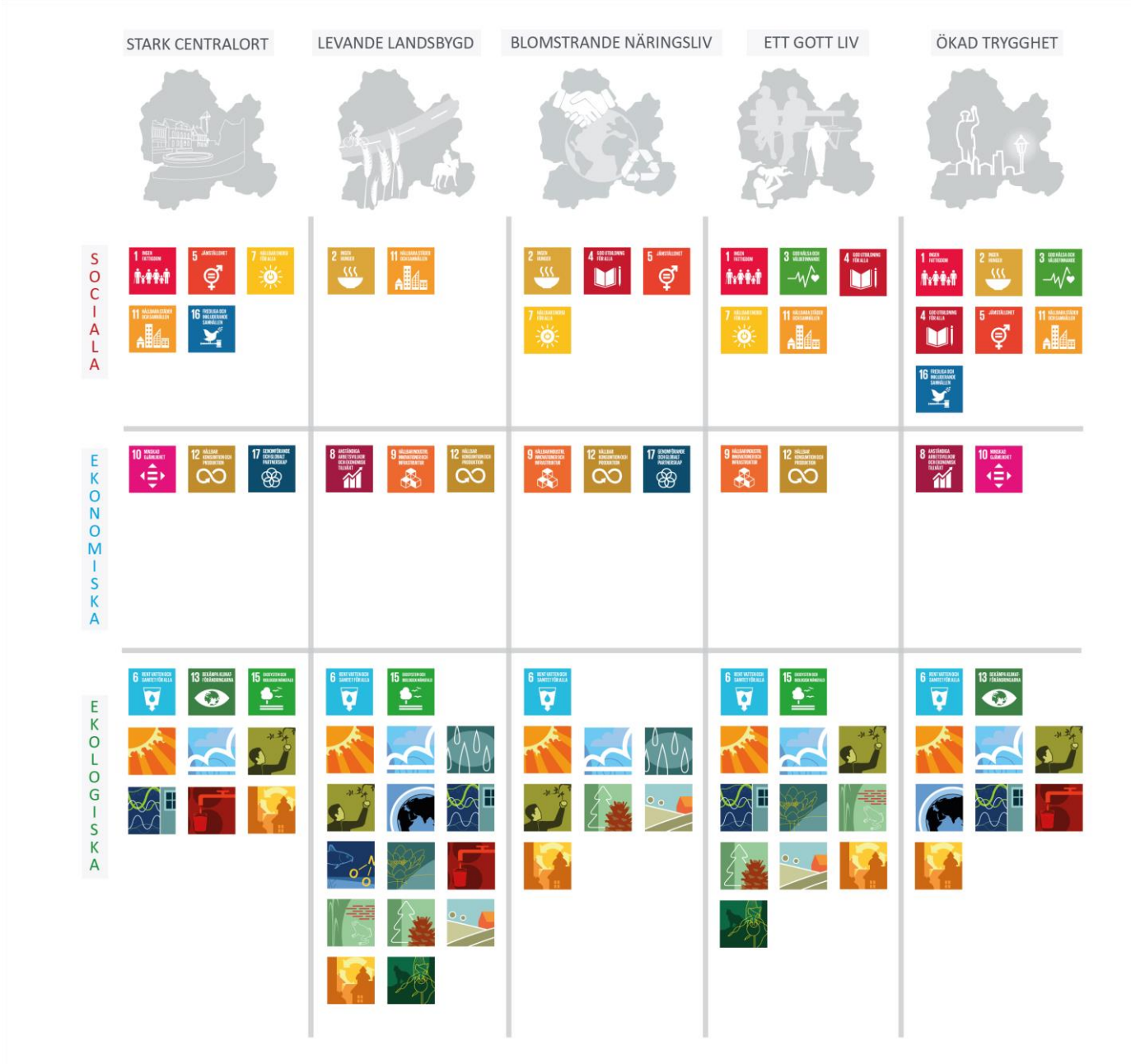
STARK CENTRALORT
LEVANDE LANDSBYGD
BLOMSTRANDE NÄRINGSLIV
ETT GOTT LIV
ÖKAD TRYGGHET
SOCIALA
EKONOMISKA
EKOLOGISKA

Utvecklingsstrategi – Lokal flerkärnighet

Utvecklingsstrategin *Lokal flerkärnighet* beskriver var och hur Hörby kommun ska fortsätta utvecklas. Syftet är att uppnå den politiska visionen *Det rediga samhället* men även bidra till genomförandet av regionala planer och strategier. *Lokal flerkärnighet* ska också bidra till ett effektivt utnyttjande av mark och resurser genom att låta planeringen av den fysiska miljön utgå från människan, där fungerande ekosystem sätter ramarna och ekonomin är ett medel och en förutsättning.

Utvecklingsstrategin består av tre samverkande strukturer; bebyggelse, grön infrastruktur och transportinfrastruktur. Planeringen av bebyggelse för bostäder, verksamheter och service som transportinfrastruktur, teknisk infrastruktur och grön infrastruktur har en stor betydelse för vilken tillväxt, klimatpåverkan och livskvalitet som skapas i Hörby kommun.

Utvecklingsstrategin *Lokal flerkärnighet* utmärker sig med Hörby tätort som tillväxtmotor, fyra lokala kärnor samt nio mindre byar, vilka binds samman av ett finmaskigt nät av vägar i ett fantastiskt naturlandskap. Den lokala flerkärniga strukturen med sina korta avstånd och närhet mellan tätort och landsbygd, och ett fantastiskt natur- och kulturlandskap som stark identitetsbärare, är en stor styrka för Hörby kommun och grunden för den framtida utvecklingen.

För att Hörby kommun ska kunna fortsätta utvecklas krävs en stark ekonomi, så att både kort- och långsiktiga investeringar i infrastruktur såsom vatten och avlopp, vägar, fastigheter, samhällsservice och långsiktigt skyddande av natur- och kulturområden kan genomföras. För ett fungerande samhälle behövs också investeringar och samordning i frågor om bibehållande av samhällsservicenivån, stärkt civilsamhälle, digitalisering och energiförsörjning.

För att kommunens resurser ska kunna användas effektivt och svara mot kommuninvånarnas behov såväl nu som långsiktigt krävs inte bara en gemensam inriktning, utan också samordning och samverkan mellan och inom de kommunala verksamheterna liksom med andra kommuner, myndigheter och andra aktörer.

Samtidigt har omvärlden aldrig förr befunnit sig i en sådan snabb förändring som nu. Flera globala megatrender gör sig gällande vilket ger genomslag ända ned på lokal nivå. Det är resultatet av en rad olika faktorer, små som stora, sammanflätade eller enskilda samt dess lång- och kortsiktiga effekter. Den fysiska planeringen är ett av många verktyg för att möta samhällets föränderlighet. Hörby kommun behöver därför vara medvetna om de trender och de förutsättningar, möjligheter och utmaningar som förändringar i omvärlden medför. Genom att vara förberedd och ta höjd för omvärldens föränderlighet ökar kommunens beredskap och förmåga att möta och agera efter nya förutsättningar i samhället.

För att Hörby kommun ska kunna planera hållbart och resurseffektivt samt styra samhällsutvecklingen i önskad riktning behövs också en organisation som arbetar proaktivt. En organisation som vågar. Vågar vara lösningsorienterad och som har en vilja att våga testa nytt, använda och utveckla nya typer av samarbetsformer med olika parter som bland annat civilsamhället, näringsliv och forskning.

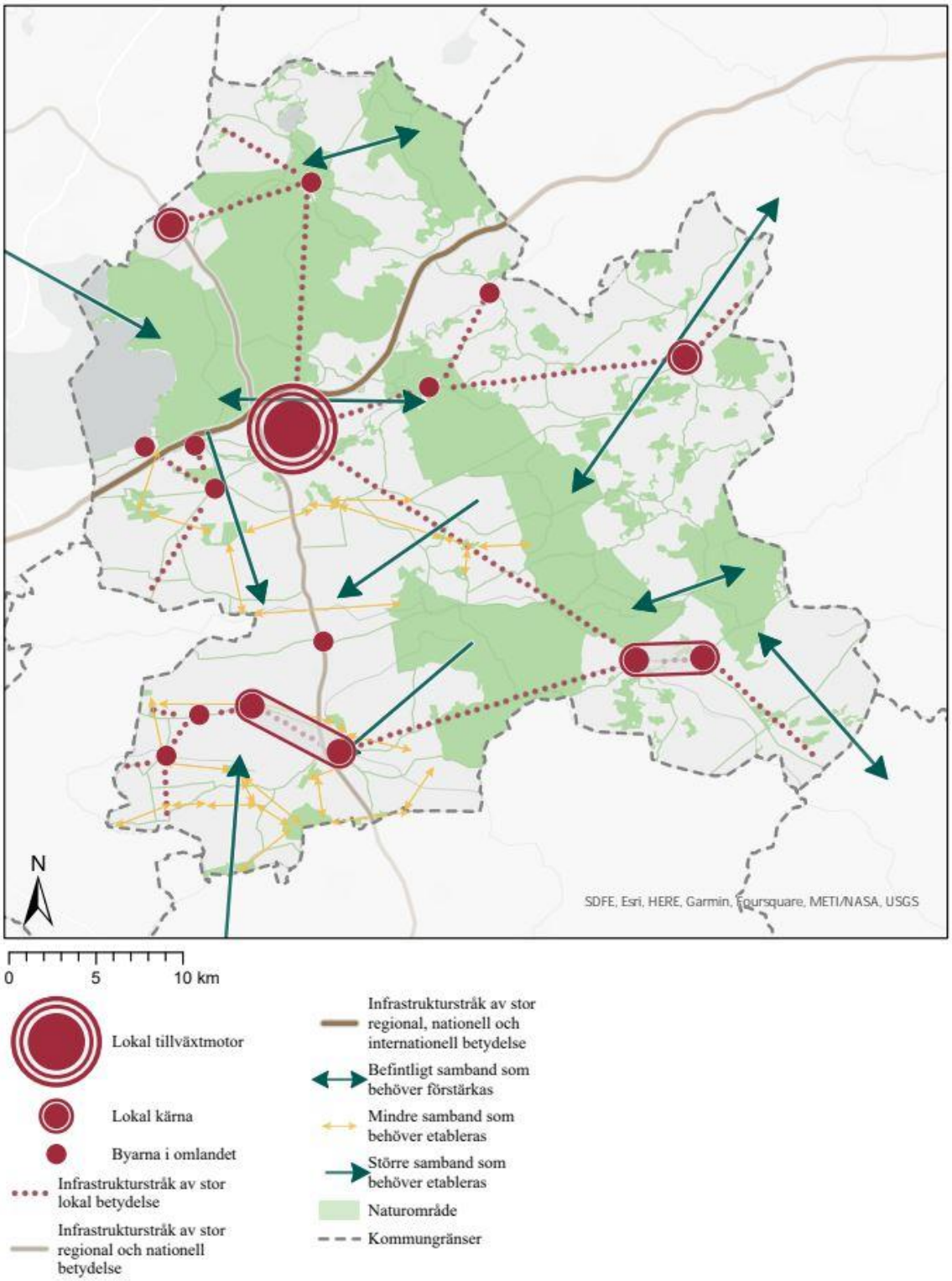

Bebyggelse

Hörby tätort som lokal tillväxtmotor har tillsammans med kommunens fyra lokala kärnor och de nio mindre byarna i omlandet en central betydelse för Hörby kommuns framtida utveckling. Den flerkärniga strukturen innebär en växelvis interaktion där varje ort har sina styrkor och roller samtidigt som de är beroende av varandra. Den flerkärniga strukturen skapar också fördelaktiga förutsättningar att enkelt kunna förflytta sig mellan olika målpunkter i vardagen såsom arbetsplatser, förskola och skola samt fritidsaktiviteter.

Hörby tätort utgör en lokal tillväxtmotor i Hörby kommun. Med sitt strategiska läge mitt i Skåne vid både riksväg 13 och E22 är det nära till regionens tillväxtmotorer som Lund, Malmö och Kristianstad – Hässleholm. Det finns också effektiva förbindelser till andra närliggande lokala tillväxtmotorer som exempelvis Höör, Eslöv och Sjöbo. Hörby tätort har alla förutsättningar för att vara en drivande och attraktiv tillväxtmotor för hela kommunen med hög servicenivå och attraktiva livsmiljöer med en kombination av bostäder, näringsliv, grönområden och olika typer av arbetsplatser.

Hörby kommuns fyra lokala kärnor: Östraby – Västerstad, Ludvigsborg, Önneköp – Långaröd och Killhult är viktiga servicenoder ute på landsbygden. De kompletterar det serviceutbud och de funktioner som finns i Hörby tätort och som det finns ett behov av att ha nära hemmet. Tillgängligheten till god lokal service såsom förskola och skola, dagligvaruaffär och goda kollektiva förbindelser är några av de viktigaste funktionerna för att skapa en levande landsbygd med goda möjligheter att både bo och verka i. För att kunna definieras som lokal kärna bedömer Hörby kommun att en enskild eller två närliggande byar behöver uppfylla två av funktionerna: förskola eller skola, dagligvaruaffär eller regionbusstrafik.

Hörby kommun har nio större byar: Ringsjöstrand, Osbyholm, Lyby, Södra Rörum, Satserup, Äspinge, Korsholm – Norra Västerstad, Askeröd och Dala. Byarna har en viktig roll som mötesplats för de boende utanför de lokala kärnorna och Hörby tätort. De är också populära lokala och regionala besöksmål med stor utvecklingspotential då natur- och kulturlandskapet är en av Hörby kommuns främsta attraktionsfaktorer.

Hörby kommuns bebyggelseutveckling ska möta efterfrågan på bostäder, verksamheter och service. Utvecklingen måste ske i en takt och på platser där kommunen har en förmåga att möta utvecklingen på bästa sätt och samtidigt behålla sin småskaliga karaktär. För att kunna göra detta krävs noga och väl gjorda avvägningar. Att styra utvecklingen till områden där kommunen har bäst förmåga att hantera utvecklingen, handlar om att säkra ett effektivt nyttjande av resurser. Det vi bygger finns kvar under en mycket lång tid och påverkar således vårt sätt att bo, leva och verka såväl i nutid som i framtid. Det som byggs och de miljöer som skapas idag behöver vara hållbara över tid och flexibla i sin användning.

Bebyggelseutvecklingen behöver möta efterfrågan på bostäder oavsett inkomst, ålder och kön och gå hand i hand med näringslivsutvecklingen så att företag och invånare får möjlighet att kunna

etablera sig och växa i Hörby kommun. Även civilsamhället och föreningslivet behöver vara en del av bebyggelseutvecklingen. Lokaler, platser och verksamhetsområden som riktar sig mot civilsamhället och föreningar behövs i såväl Hörby tätort som de lokala kärnorna och de mindre byarna.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska för ett effektivt markutnyttjande och god hushållning prioritera bebyggelseutveckling till följande geografiska områden
    1. Hörby tätort
    2. De lokala kärnorna (1. Östraby – Västerstad 2. Ludvigsborg 3. Önneköp – Långaröd och 4. Killhult)
    3. Byarna i omlandet

Grön infrastruktur

En av Hörby kommuns främsta attraktionsfaktorer är det fantastiska naturlandskapet. I Hörby kommun är naturen aldrig långt borta för kommunens medborgare, varken i tätorten eller på landsbygden. All natur, från finparker och villaträdgårdar till den mer vilda naturen samt sjöar och vattendrag ingår i vad som kallas en grön infrastruktur.

Grön infrastruktur är ett nätverk av natur och vatten som binder ihop landskapet och bidrar till hållbara, välmående och fungerande livsmiljöer för växter, djur och människor. En välfungerande grön infrastruktur och rik biologisk mångfald ligger till grund för ekosystemens förmåga att tillhandahålla olika tjänster, såsom rening av luft och vatten, pollinering och natur för upplevelser samt produktion av livsmedel, så kallade ekosystemtjänster. Grön infrastruktur kan beskrivas på olika nivåer, från nationellt till lokalt. Det innebär att grön infrastruktur på lokal nivå är en del av en regional grön infrastruktur som i sin tur är en del av en nationell grön infrastruktur.

Det svenska landskapet har blivit alltmer artfattigt och naturmiljöer har fragmenterats genom mänsklig exploatering och intensifierat brukande. Det har resulterat i förlust av naturliga livsmiljöer för många arter. När arter försvinner och ekosystem rubbas riskerar vi att förlora de viktiga funktioner och tjänster som naturen ger oss, vilket i sin tur skapar stora och förödande konsekvenser för samhället. För att trygga tillgången på livsviktiga resurser såsom rent vatten, ren luft och mat i framtiden, men även tillgång till attraktiva platser att bo, leva och verka på, behövs en fungerande grön infrastruktur. För en fungerande grön infrastruktur behövs i sin tur en variation av olika naturtyper i olika storlek och kontaktytor mellan olika naturområden.

Genom god planering kan förutsättningar skapas för välfungerande ekosystem på land och i vatten. Med hjälp av grön infrastrukturplanering är det möjligt att skapa ett nätverk av natur och gröna områden. Genom gröna nätverk och korridorer förbättras robustheten i samhället och ekosystemtjänster kan säkerställas för framtidens Hörby. Genom att arbeta med att förstärka kopplingar och utöka gröna ytor skapas goda livskvaliteter för både människor och djur som kan bestå i framtidens samhälle.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för en grön infrastruktur som upprätthåller livsviktiga ekosystemtjänster genom att
    - utveckla, skapa och binda samman gröna stråk med större sammanhängande grönområden.
    - värna biologisk mångfald och skydda den unika variationen av landskapstyper och viktiga naturtyper som finns i kommunen.
    - arbeta i samverkan med andra aktörer för mellankommunal grönstruktur.

Transportinfrastruktur

En välfungerande transportinfrastruktur är en förutsättning för utveckling av samhället. Med ett väl utvecklat och väl underhållet transportsystem ökar tillgängligheten till Hörby kommun. Hörby tätort, de lokala kärnorna och byarna i omlandet är sammanbundna av infrastruktur och ger Hörby kommuns medborgare, företag och besökare tillgång till ett brett utbud av arbetstillfällen, boendemiljöer, utbildningsmöjligheter, naturupplevelser och fritidsaktiviteter inom nära avstånd. Riksväg 13 och E22 utgör stommen i Hörby kommuns transportinfrastruktur och kompletteras av ett mindre finmaskigt vägnät.

Hörby tätorts strategiska placering mitt i Skåne och intill både riksväg 13 och E22 gör att det också är nära till regionens tillväxtmotorer såsom Lund, Malmö och Kristianstad – Hässleholm. Det är också nära till andra strategiska noder och större orter med en hög servicenivå såsom Sjöbo, Höör och Eslöv.

Hörby tätort är en viktig kollektivtrafiknod som möjliggör både inomkommunala och regionala resor och byten. En väl utvecklad kollektivtrafik ökar möjligheterna för arbetspendling, ger ökad tillgång till kultur och fritid, är bra för trafiksäkerhet och miljö och ger ökad rörlighet för ungdomar och personer utan körkort.

Den lokala flerkärniga strukturen med sina korta avstånd mellan Hörby tätort, de lokala kärnorna samt byarna i omlandet samt de regionala tillväxtmotorerna stärker Hörby kommuns attraktivitet och konkurrenskraft. Det är en stor styrka för Hörby kommun att ta vara på i all planering.

Samtidigt är transportinfrastruktur ytkrävande och användandet har stor negativ påverkan på miljön. Bullerproblematik, utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar är några av de problem som uppstår till följd av transporter av varor, gods och människor. Förbränning av fossila bränslen står för det största bidraget till växthuseffekten både i Sverige och övriga världen. Det svenska transportsystemet är idag starkt beroende av fossila bränslen och av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser står vägtrafiken för nästan en tredjedel. De klimatpåverkande utsläppen från transporter beror också på hur mycket fossila bränslen som går åt under fordonets livslängd. Utöver driften av fordonet, omfattar livscykeln också aspekter som materialutvinning, tillverkning, underhåll, återvinning och skrotning av fordonet, samt anläggning, drift och underhåll av transportinfrastrukturen. För att begränsa transportsystemens klimatpåverkan behöver utsläppen

av fossila bränslen att minska. Genom bra samhällsplanering, ny teknik som ger effektivare fordon, ökad andel fordon som drivs av förnybar energi, fler som kan och vill arbeta hemifrån samt fler som väljer kollektivtrafik, micromobilitetslösningar, cykel eller går kan transportsystemens påverkan minska.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska stärka Hörby tätort som lokal och regional transportinfrastrukturnod.

- Hörby kommun ska verka för ett diversifierat transportsystem som ger kommunens medborgare och besökare möjligheter att välja olika färdmedel.

- Hörby kommun ska använda befintlig infrastruktur på ett effektivt sätt och säkerställa att förutsättningar finns för ett framtida transportsystem som är effektivt vad gäller framkomlighet, ytor och resurser.

Riksintressen

Riksintressen avser geografiska områden som har pekats ut för att de har sådana speciella värden eller förutsättningar att de bedöms vara betydelsefulla för hela Sverige. De innehåller nationellt viktiga värden och kvalitéer och ska bevaras så att inte värdena påtagligt skadas, och de ska skyddas från åtgärder som kan komma i konflikt med det samhällsintresse som legat till grund för riksintresseförklaringen. Områden för riksintresse regleras i 3–4 kap. *Miljöbalken (1998:808).*

Att ett område är redovisat som riksintresse innebär inte ett ovillkorligt skydd eller en direkt rätt att använda det för det ändamål som det redovisats för. Ett område eller delar av det kan bedömas vara av riksintresse för mer än ett ändamål. Det är först i en juridiskt bindande plan eller i en tillståndsprövning som frågan om dess användning slutligen avgörs. Områden som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller möjligheterna att använda dem för avsett ändamål.

För ett antal områden beskrivna i 4 kap. *Miljöbalken (1998:808)* finns regler om hur man bedömer exploateringsföretag eller andra ingrepp. Dessa områden är av riksintresse i sin helhet med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns där. Det är bland annat Natura 2000-områdena.

I Hörby kommun finns totalt 20 områden av riksintresse; fem för naturvård, ett för friluftsliv, två för kulturmiljövård, ett för yrkesfiske i inlandsvatten, ett för värdefulla ämnen och mineraler, ett för väg och framtida vägnät samt två för totalförsvaret samt sju Natura 2000-områden.

Totalt överlappar 19 riksintresseområden i Hörby kommun med ett annat riksintresseområde, det gäller såväl stora som mindre områden. Flera av riksintresseområden överlappar med mer än ett riksintresseområde. Dessa riksintresseområden finns i kommunens nordvästra delar, framför allt i och kring Ringsjöbygden. Vid genomgång av riksintressenas beskrivande värden har kommunen gjort bedömningen att tre av dessa områden har värden som är motstridiga annat riksintresse och dess värde. Det gäller följande riksintresseområden;

- Naturvård, Område N 34, Fulltofta – Kommunikationer, E22.
- Friluftsliv, FM 06 Frostavallen – Natura 2000 (Fågeldirektivet).
- Friluftsliv, FM 06 Frostavallen – Natura 2000 (Art- och habitatdirektivet).

För Naturvård, Område N 34, Fulltofta – Kommunikationer, E22 är bedömningen att inget ställningstagande behövs. E22 bildar en barriär igenom riksintresseområde N34 Fulltofta kring Hörby Fälad, med risk för negativ påverkan på spridningsstråk och grön infrastruktur. Området som påverkas utgör en väldigt liten del av den totala arealen av hela område N34, även om den lokala påverkan är omfattande.

För Friluftsliv, område FM 06 Frostavallen – Natura 2000 (Fågeldirektivet) och Natura 2000 (Art- och habitatdirektivet) är bedömningen att riksintresset för Natura 2000 (Fågeldirektivet och Art- och habitatdirektivet) väger tyngre i de områden som sammanfaller. Detta då en fungerade grön infrastruktur med en rik biologisk mångfald är en förutsättning för friluftslivet. Ett oansvarigt friluftsliv kan dessutom inverka negativt på känsliga och värdefulla områden såsom Natura 2000-områden.

Vidare finns fyra riksintresseområden som överlappar men där en bedömning av motstridiga värden inte bedöms vara möjlig. Detta med bakgrund till att område TM0526 – Totalförsvaret omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § *Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)*. Detta gäller för följande områden;

- Totalförsvaret TM0526 – Kulturmiljö, Området Fulltofta – Osbyholm – Nunnäs.
- Naturvård, Område N 34, Fulltofta – Totalförsvaret TM0526.
- Friluftsliv, FM 06 Frostavallen – Totalförsvaret TM0526.
- Totalförsvaret TM0526 – Natura 2000 (Art- och habitatdirektivet), Östra Fulltofta.

Den föreslagna mark- och vattenanvändningen i *Översiktsplan 2035* utgår bland annat ifrån de olika riksintresseområden som finns i kommunen. Genom att i stort sätt behålla pågående markanvändning och arbeta enligt de ställningstaganden som görs i denna plan bedömer Hörby kommun att riksintressena kan tillgodoses. I *Översiktsplan 2035* finns endast ett nytt utbyggnadsområde som berörs av riksintressen, område SB6 i Ludvigsborg. SB6 omfattas av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Område SBS6 ligger precis i utkanten av riksintresseområdena och påverkar inte dess kärnvärden. En exploatering av området bedöms därför inte innebära påtaglig skada för riksintressena.

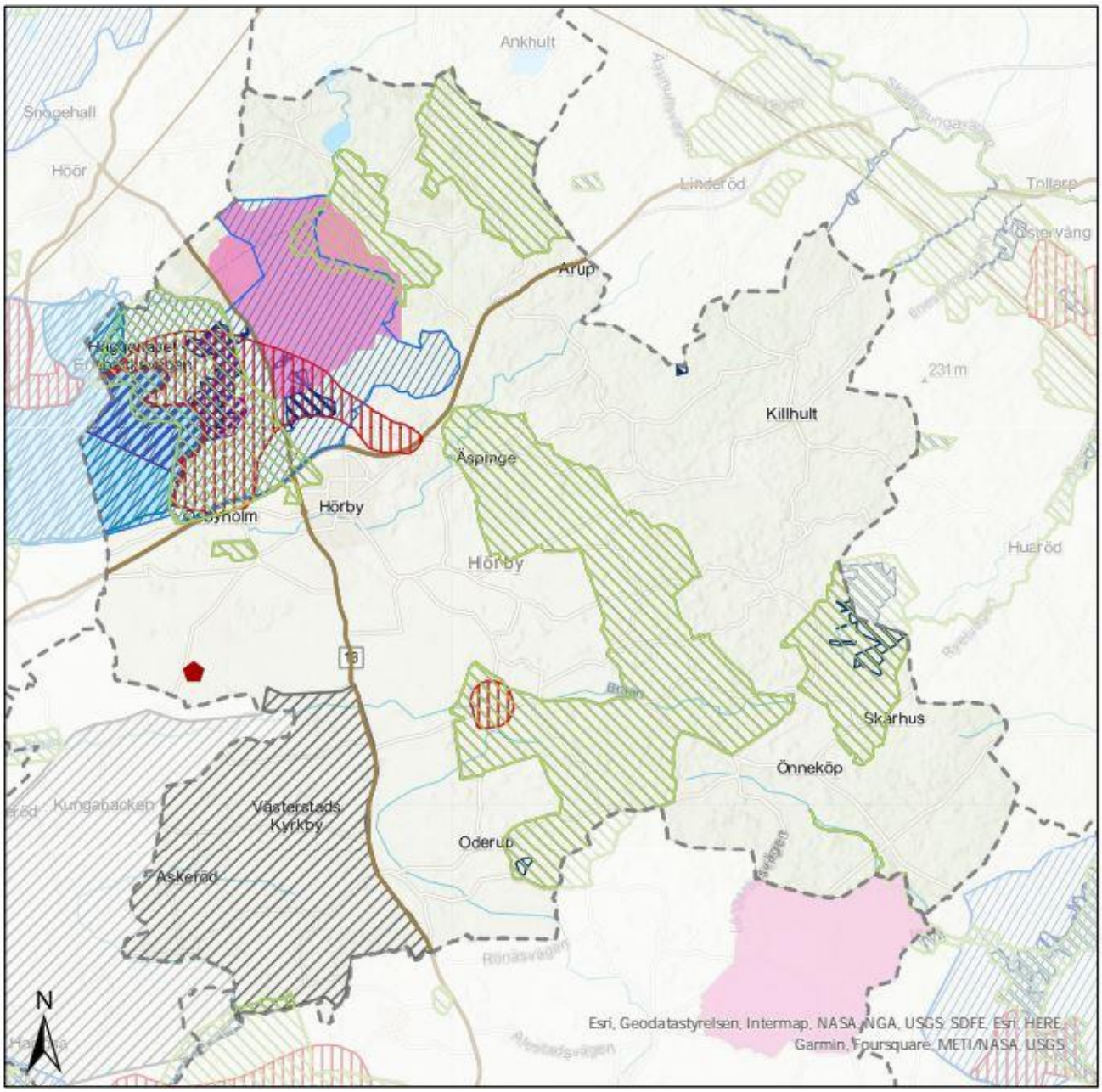

0 5 10 km

- Riksintresse för naturvård
- Riksintresse för friluftsliv
- Riksintresse för kulturmiljövården
- Riksintresse för yrkesfiske i inlandsvatten
- Riksintresse för värdefulla ämnen och mineraler
- Riksintresse för kommunikationer
- Riksintresse för totalförsvaret - hinderfrihet
- Riksintresse för totalförsvaret - influensområde
- Natura2000, Art- och habitatdirektivet
- Natura2000, Fågeldirektivet
- Flygplats, MSA-ytor
- Kommungränser

Riksintresse för Naturvård

I Hörby finns fem riksintressen för naturvård;

N 34 Fulltofta, Odlingslandskap på Linderödsåsen (cirka 5 000 hektar)

Området består av totalt nio delområden vara fyra ligger inom Hörby kommun;

- Delområde f – Fulltofta. Odlingslandskap vid Häggenäs och Fulltofta. Hagmarker med gamla ekar och stengärdsgårdar vittnar om äldre kulturlandskap.

- Delområde g – Södra Rörum. Odlingslandskap med olika hagmarkstyper med värdefull flora.

- Delområde h – Hagstad och Fundersed. Varierande odlingslandskap med små åkermarker, olika hagmarkstyper omväxlande med små skogsområden av olika typer som ek, bok, fuktlövskogar och planterade barrskogar.

- Delområde i – Lyby. Stubbskottsängarna vid Lyby är belägna på mycket näringsrik mark och det finaste exemplet inom länet på välbevarad rest av denna ålderdomliga naturtyp. Floran är mycket artrik med arter som kärrnäva, skånsk nunneört, underviol, aklejruta och blåsippa. Beteckningen stubbskottsäng är en sammanfattande benämning på flera olika äldre hävdformer, vilka alla innebär att träd och buskar periodvis skärs ned till basen.

N57 Kvarnberga – Härröd – Östra Sallerup – Gummarp – Sniberup (5 210 hektar)

Området uppvisar ett representativt odlingslandskap med utskiftade gårdar och småbruk i mellanbygd. Här finns naturbetesmarker som utgörs av öppen hagmark, blandlövhage, ekhage, blandlövhage, annan träd- och buskbärande hage och buskrik utmark. Här återfinns art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som slåttergubbe och fältgentiana. Det representativa odlingslandskapet ligger i Mellanbygden och har en varierad topografi. Sniberup utgörs av öppen hagmark, naturbetesmark, blandlövhage och buskrik utmark. Här finns vegetationstyper som fårsvingeltorräng, rödvenäng, högörtäng, ljunghed, stagghed och rödvenhed. De art- och individrika växtsamhällena hyser arter som jordtistel, backtimjan, knägräs, darrgräs, rödkämpar, kärrsälting, majviva, och smörbollar.

N58 Fjällmossen (1 262 hektar)

Området utgörs av Fjällmossen, ett värdefullt myrkomplex med en högt värderad platåformigt välvd mosse samt ett representativt odlingslandskap, Ingmanstorp – Harphult, i skogs- och mellanbygd.

N66 Verkaån med dalgång (8 764 hektar)

Området utgörs av Verkaån och dess biflöden. Farhultsbäcken är ett biflöde och tillhör källområdet i trakten av gamla länsgränsen och ligger uppströms Hemmeneköp i Hörby kommun.

N84 Borstbäcken – Skartofta ängar – Torpaklint – Helvetesgraven – Frualid (2 186 hektar)

Området utgörs av Borstbäcken vilken strömmar fram genom en djup lövskogsklädd ravin för att rinna ut i Vombsjön efter ett bitvis hastigt lopp ner för sluttningen mellan lerskifferslätten och Vombsänkan. Vattnet i Borstbäcken är ovanligt rent och därför ett intressant studieobjekt för limnologer. Den skogsklädda djupt nedskurna bäckravinen hyser ett rikt och varierat växt- och djurliv. Endast den övre delen av Borstbäcken ligger inom Hörby kommun medan resterande sträcka ligger i Sjöbo kommun.

Riksintresse för Friluftsliv

I Hörby kommun finns ett riksintresse för friluftsliv;

FM 06 Frostavallen – Ringsjön – Fulltofta (14 429 hektar)

Områdena Frostavallen och Fulltofta tillsammans med Ringsjön och kulturlandskapet på Bosjöklosterhalvön utgör mycket attraktiva och välbesökta rekreationsområden för människor såväl lokalt, regionalt som nationellt. Landskapet i området är varierat med ett småkuperat odlingslandskap, löv- och granskogar, mindre sjöar och vattendrag, grusåsar och markerade dalgångar.

Riksintresse för Kulturmiljövård

I Hörby kommun finns två riksintressen för kulturmiljövården;

M:K67 Fulltofta – Osbyholm – Nunnäs

Området utgörs av kuperat slotts- och odlingslandskap med förhistorisk kontinuitet och omfattande väg-, allé- samt hägnadssystem kring godsen Fulltofta och Ousbyholm vars stordrift präglat landskapets utveckling. I området finns omfattande koncentration av fornlämningar med anknytning till förhistorisk jakt och fiske i Ringsjön, järnåldersgravfält vid Nunnäs och Hästäng med bland annat domarringar, skeppssättningar, talrika stengärdesgårdar, äldre hägnadssystem och en bevarad kyrkväg mellan Fulltofta och Äspinge via Hästäng. I området kring Fulltofta finns Fulltofta herrgård med bebyggelse från 1800-talets mitt med tillhörande park, Fulltofta kyrka av medeltida ursprung, S:t Magnhilds källa samt torp och ensamliggande gårdar. Längre söderut ligger Ousbyholms slott som är av medeltida ursprung med 1600-talsbebyggelse men som omgestaltats under 1930-talet.

M:K72 Östra Sallerup

Området innefattar sockencentrum med karaktäristisk och välbevarad bebyggelse i ett småbrutet odlingslandskap med förhistorisk bosättningskontinuitet. I området återfinns även

bronsåldershögen Klackabacken, Östra Sallerups 1200-tals kyrka som under 1800-talet omgestaltats, gamla skolan i korsvirke, nya skolan i tegel från år 1900, prästgård och prästlöneboställe från 1900-talet, bostads- och gatuhus samt parken med Karl XI:s stenar med tillhörande dammar och kanalsystem från 1680-talet, vilka alla är viktiga uttryck för riksintresset.

Riksintresse för Yrkesfiske i inlandsvatten

I Hörby kommun finns ett riksintresse för yrkesfiske;

RI YF 80 Ringsjön

Ringsjön utgör ett viktigt fångstområde för yrkesfiske i inlandsvatten.

Riksintresse för Värdefulla ämnen och mineraler

I Hörby kommun finns ett riksintresse för värdefulla ämnen och mineraler;

M 5 Fyndighet av kvartsitisk sandsten

Området ligger vid Lyby. Fyndigheten kvartsitisk sandsten beskrivs som industriråvara av hög kvalitet.

Riksintresse för Kommunikationer

I Hörby kommun finns ett riksintresse för kommunikationer.

E22 Trelleborg – Blekinge – Norrköping

E22 utgör inte bara en viktigt nationell förbindelse mellan Skåne, Blekinge och ostkusten norrut utan är också en viktig förbindelse mellan nordöstra Skåne och Öresundsregionen för såväl arbetspendling som godstransport. Vägen ingår även i det utpekade kollektivtrafiknätet och är med i det rekommenderade nätet för transport av farligt gods. E22 ingår även i det av EU utpekade Trans-European Transport Network, TEN-T.

Riksintresse för Totalförsvarets militära del

I Hörby kommun finns två riksintressen för totalförsvarets militära del;

Område TM0526

Området ligger öster om Ludvigsborg och är ett område klassat som Påverkansområde övrigt. Ett påverkansområde övrigt är ett område kring ett riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del. Uppgifter om den exakta lokaliseringen av riksintresset eller området av betydelse samt uppgifter om vilken verksamhet som bedrivs där omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § *Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).*

Område TM0040

Området är klassat som område med särskilt behov av hinderfrihet i kommunen inom vilket det föreligger ett särskilt behov av att säkerställa hinderfrihet i anslutning till riksintresset eller området av betydelse. Detta främst i syfte att möjliggöra samövning mellan Försvarsmaktens flygande förband och markförband. Området berör Hörby kommuns sydvästra hörn.

Natura 2000-områden

Natura 2000-områden är ett nätverk av EU:s mest skyddsvärda naturområden. Nätverket skapades inom EU för att hejda utrotningen av växter och djur, och för att skydda deras livsmiljöer. Områdena utses med stöd av två EU-direktiv, antingen fågeldirektivet eller art- och habitatsdirektivet. Alla Natura 2000-områden klassas automatiskt som riksintresse för naturvård och flertalet är dessutom skyddade som naturreservat.

I Hörby finns sju Natura 2000-områden som är utpekade utifrån båda direktiven.

Natura 2000 – Art- och habitatdirektivet

Borstbäcken

Borstbäcken har en mycket rik kryptogamflora, varav många arter är rödlistade. Området har också ett stort geovetenskapligt värde. Borstbäckens dalgång skär vinkelrätt igenom lerskifferberggrundens sluttningszon mot Vombsänkan. I dalsidan finns blottningar av silurberggrunden. Bäcken omges av gammal fuktlöv- och ängsbokskog, som i äldre tid varit betespräglad.

Fjällmossen

Fjällmossen ligger på Linderödsåsen och är Sveriges sydligaste större mosse och en av få av denna typ av mosse i norra Europa. Fjällmossen är en högmosse delvis omgiven av moränjordar som delvis är planterade med gran eller används som betesmark. Mossens hydrologi är nästan ostörd bortsett från några mindre förändringar i utkanten av området.

Fulltofta

Området Fulltofta ligger nordväst om Hörby tätort på Linderödsåsens sydvästsluttning med utsikt över Östra Ringsjön. I de norra delarna är terrängen oregelbunden och kullig med större inslag av skogs- och hagmarker medan de sydligare delarna består betesmarker, alskogar och andra lövskogar. Karaktäristiskt för området är de många ekhagarna. De många äldre ekarna i området vittnar om platsens historia och om att området tidigare till stora delar varit betes- och slåttermark. De utgör tillsammans ett av de värdefullaste eklandskapen i Skåne.

Sniberups Fälad

Stora delar av Linderödsåsen täcktes under 1800-talet av sammanhängande ljungbevuxna fäladsmarker med enar. Sniberups Fälad utgör en rest av ett sådant område med lång beteskontinuitet. Här finns mångskiftande och artrika vegetationstyper och floran är till största delen helt opåverkad.

Timan

Gammal hedbokskog, som utvecklades fritt under väldigt lång tid, med en del ovanligare lav- och mossarter. Timan var en del av en gemensam utmark för Köinge by. Området är till stor del omringat av granskog planterad under senare delen av 1900-talet.

Östra Fulltoftaområdet

Området består av rika ädellövskogar, främst bok, av varierande ålder belägna öster om Ringsjön. Lav-, moss- och svampfloran är artrik. Vid Ramsarp finns gammal bokskog med inslag av ek, lind, ask och lönn. Flera av bokarna är grova och spärrgreniga. Det förekommer högstubbar och död ved. Markvegetationen är örtrik.

Natura 2000 – Fågeldirektivet

Fulltofta – Ringsjön

Området består av lövskog, betesmarker och buskmarker. Skogarna och strandängarna bedöms som mycket värdefulla för fågellivet. Området är också viktigt för flyttfåglar. Här finns arter som; bivråk, brun kärrhök, brushane, dvärgmås, fiskgjuse, fisktärna, grönbena, kungsfiskare, ljungpipare, mellanskarv, nattskärra, röd glada, rördrom, skräntärna, skärfläcka, smålom, småtärna och spillkråka.

Ställningstaganden

- Alla riksintressen i Hörby kommun ska ha företräde före ett enskilt intresse om exploatering.

- Vid avvägning mellan två allmänna intressen prioriteras sådant som ur ett nationellt och regionalt perspektiv ger god hushållning av mark- och vattenområden.

- Riksintressen för Naturvård och Natura 2000-områden samt riksintresse för Friluftsliv bedöms generellt vara förenliga under förutsättning att friluftslivet nyttjas på ett ansvarstagande och hållbart sätt. I konfliktsituationer ska riksintressen för Naturvård överordnas riksintressen för Friluftsliv. Detta då en fungerande grön infrastruktur och en rik biologisk mångfald bedöms vara en förutsättning för att upprätthålla de naturvärden som utgör ett område av intresse för friluftsliv.

Tematiska fördjupningar

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vad de anser är allmänna intressen. Vid beslut som rör mark- och vattenanvändningen ska hänsyn tas till de allmänna intressena. Vissa av de allmänna intressena bedöms vara av riksintresse och har ett starkare skydd, de redovisas under fliken Riksintressen. Under tematiska fördjupningar redovisas allmänna intressen som är viktiga för Hörby kommuns utveckling.

De tematiska fördjupningarna som presenteras ligger till grund för Hörby kommuns mark- och vattenanvändningskartan.

Översiktsplan 2035 innehåller följande tematiska fördjupningar:

- Människan och medborgaren
- Bostäder och bebyggelse
- Näringsliv
- Naturmiljö
- Vattenmiljö
- Jord-, skogs- och vattenbruk
- Kulturmiljö
- Friluftsliv
- Transportinfrastruktur
- Teknisk infrastruktur
- Förskola och skola
- Omsorg
- Klimatförändringar
- Miljö, hälsa och säkerhet

Människan och medborgaren

God social sammanhållning, framtidstro, tillit, delaktighet och möjlighet att påverka sitt liv och sin omgivning är livsviktiga faktorer i ett hållbart samhälle. Möjligheten att påverka sina egna livsvillkor skapar också en starkare känsla av delaktighet och inflytande.

Den fysiska planeringen skapar förutsättningar för goda levnadsvillkor och människors möjlighet att påverka sin livssituation. Det är därför viktigt att allas, såväl vuxnas som barns och äldres erfarenheter och behov synliggörs och tas hänsyn till i den fysiska planeringen. Medborgarnas delaktighet kan innebära allt från tidig dialog i planeringsprocessen till att mer konkret delta i gestaltning och utformning av den fysiska miljön. Som medborgare i Hörby kommun ska man känna att man har möjlighet att påverka både sin vardag och samhällets utveckling.

Civilsamhället

Civilsamhället utgörs av enskilda människor, grupper och organisationer som agerar tillsammans för gemensamma intressen. Även olika typer av sociala rörelser och nätverk samt föreningar tillhör civilsamhället. Civilsamhället är självstyrande och bygger på frivillighet och är helt åtskilt från staten, det enskilda hushållet och näringslivet. Civilsamhället verkar inom områden såsom demokrati, arbetsmarknad, forskning, välfärd och krishantering. Civilsamhället har haft en viktig roll i samhällets utveckling, och bedöms i framtiden få en allt större betydelse. En av civilsamhällets främsta styrkor är att dess aktörer är förankrade i samhället där de arbetar. De har därför mycket god kännedom om de människor som bor och verkar där, samt de utmaningar och möjligheter som finns lokalt. Civilsamhället spelar en nyckelroll i att skapa samhörighet och sammanhållning. Genom att skapa samhällen som inkluderar och värdesätter människor skapas tillit och ett starkt socialt kapital. Det är en viktig resurs i den fysiska planeringen.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska i den fysiska planeringen verka för att skapa demokratiska samhällen som inkluderar och värdesätter medborgare genom att
    - stärka samverkan med civilsamhället för att kunna möta nya och komplexa samhällsutmaningar.
    - ta vara på medborgarnas engagemang och drivkraft.

Befolkning

Befolkningsutveckling i Skåne

Skånes befolkning förväntas under prognosperioden 2022 – 2031 öka med 8,5 procent eller 119 000 invånare, från 1 401 425 den 31 dec 2021, till cirka 1 521 000 invånare år 2031. Det innebär en befolkningsökning lite över rikets förväntade utveckling för tidsperioden. Ökningstakten i såväl riket som i Skåne förväntas vara jämnt fördelad över prognosperioden.

Befolkningsökningen består av både nyfödda barn och nyinflyttade personer. Under prognosperioden kommer de stora barnkullarna som föddes på 1990-talet upp i åldrar där fruktsamheten är hög och barnafödandet förväntas ligga kvar på en hög nivå. I kombination med en stor inflyttning bidrar detta till att Skåne kommer att ha en stark befolkningstillväxt de närmsta åren. Antalet personer som avlider förväntas öka något under prognosperioden i takt med att befolkningen ökar.

Befolkningsprognos Skåne 2022–2031

Skånes åldersstruktur kommer att förändras markant under den närmaste tioårsperioden trots att medelåldern endast förväntas öka med mindre än ett halvt år. Barn från 12 år och unga vuxna samt personer i åldrarna 80 år och äldre förväntas öka i särklass mest fram till 2031. År 2021 var medellivslängden vid födelsen drygt 84 år för kvinnor och nästan 81 år för män.

Under prognosperioden förväntas Malmö, Lund och Helsingborg fortfarande vara de kommuner där befolkningen ökar mest, räknat i antal personer. Även om man ser till den procentuella ökningen har de stora kommunerna en stor förväntad folkökning, en trend som även syns i flera av de mindre kommunerna i västra Skåne. Här utmärker sig exempelvis Båstad, Svedala och Trelleborg. I slutet av prognosperioden förväntas folkmängden öka i de flesta skånska kommuner.

Prognosen visar på en ökad koncentration av unga till de stora städerna, samt större demografiska skillnader mellan stad och landsbygd. Trenden att fler unga väljer att bosätta sig i städer fortsätter och fler förväntas också få åtminstone sitt första barn där. Familjer flyttar inte längre lika snabbt till kranskommunerna när barnaåren nalkas. Detta leder till att Skånes tre största städer Malmö, Helsingborg och Lund förväntas öka sin procentuella andel av Skånes födda barn under prognosperioden medan städernas andel av äldre förväntas sjunka.

Befolkningsutveckling i Hörby kommun

Hörby kommun har för perioden 2021–2035 tagit fram två olika befolkningsprognoser, en byggbaserad prognos och en trendbaserad prognos. Oavsett val av prognosmodell kommer befolkningen i Hörby kommun att öka. Hur stor denna ökning blir beror framför allt på inflyttningen. Inflyttningen styrs i stor grad av hur många bostäder som kommer att byggas under prognosperioden. Prognoserna ska ses som två möjliga scenarion för hur befolkningsutvecklingen kan komma att se ut år 2035. I den trendbaserade prognosen baseras kommunens inflyttning på en tidsserieanalys, det vill säga hur den historiska inflyttningen sett ut. I den byggbaserade prognosen baseras inflyttningen istället på kommunens planberedskap och ett antagande om tillkommande bygglov utanför detaljplanelagt område.

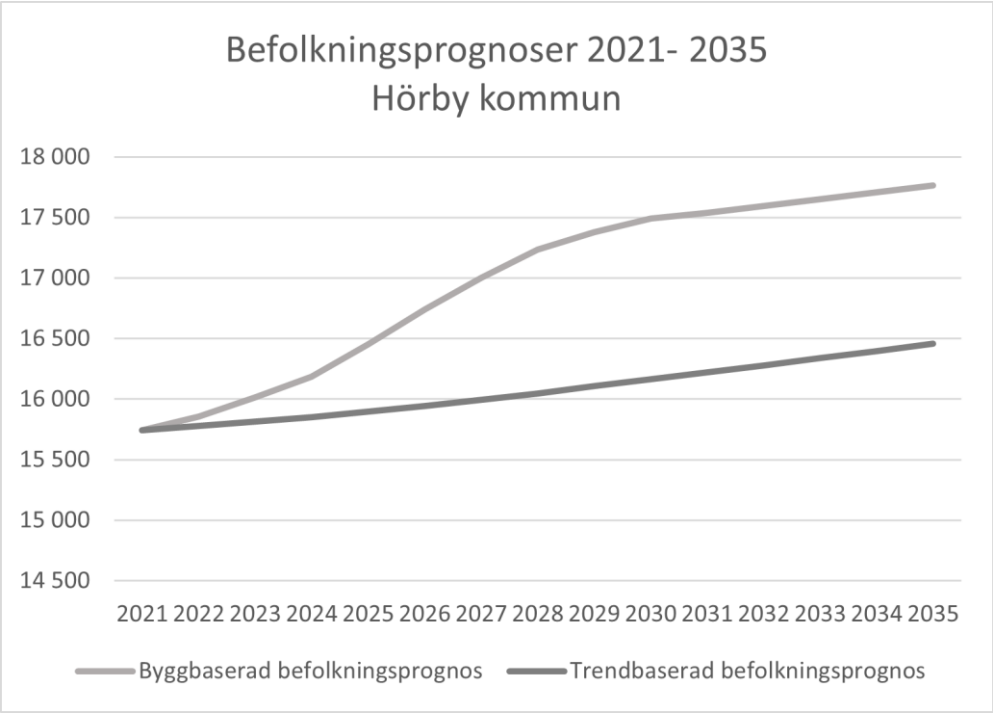

Befolkningsprognoser 2021–2035 Hörby kommun

Enligt scenario 1, trendbaserad prognos, kommer befolkningen att öka med 4,5 procent fram till 2035 och enligt scenario 2, byggbaserad prognos, kommer befolkningen att öka med 12,8 procent fram till 2035. I antal invånare innebär detta en differens på 1 300 invånare.

I scenario 1, trendbaserad prognos, förvänts befolkningen öka i Hörby tätort, Killhult, Östra Sallerup – Ormastorp, Ludvigsborg, Södra Rörum och Äspinge – Satserup. Befolkningsökning sker framför allt i åldersgrupperna 15–24 år, 36–48 år och 78 år och äldre. En minskning i antal personer mellan år 2021 och 2035 ses framför allt i åldersgrupperna 30–34 år och 55–58 år.

I scenario 2, byggbaserad prognos, förvänts befolkningen öka i Hörby tätort, Östraby – Västerstad, Önneköp, Killhult, Östra Sallerup – Ormastorp, Ludvigsborg, Södra Rörum och Äspinge – Satserup. Befolkningsökning sker i de flesta åldersgrupperna. En minskning i antal personer mellan år 2021 och 2035 ses framför allt i åldersgrupperna 30–34 år.

Båda prognoserna visar att åldersgruppen 78 år och äldre markant kommer öka. Det innebär att Hörby kommun har en åldrande befolkning precis som Skåne. En åldrande befolkning innebär ett ökat tryck på välfärdssystemet som behöver anpassas för att på bästa sätt tillgodose medborgarnas behov. Detta påverkar både den ekonomiska utvecklingen och den sociala strukturen i samhället. Det innebär att varje förvärvsarbetande person kommer att behöva försörja allt fler människor.

Befolkningens sammansättning efter ålder i Hörby kommun år 2021 och år 2035 enligt den byggbaserade och den trendbaserade befolkningsprognosen visar tydligt på Hörby kommuns åldrande befolkning.

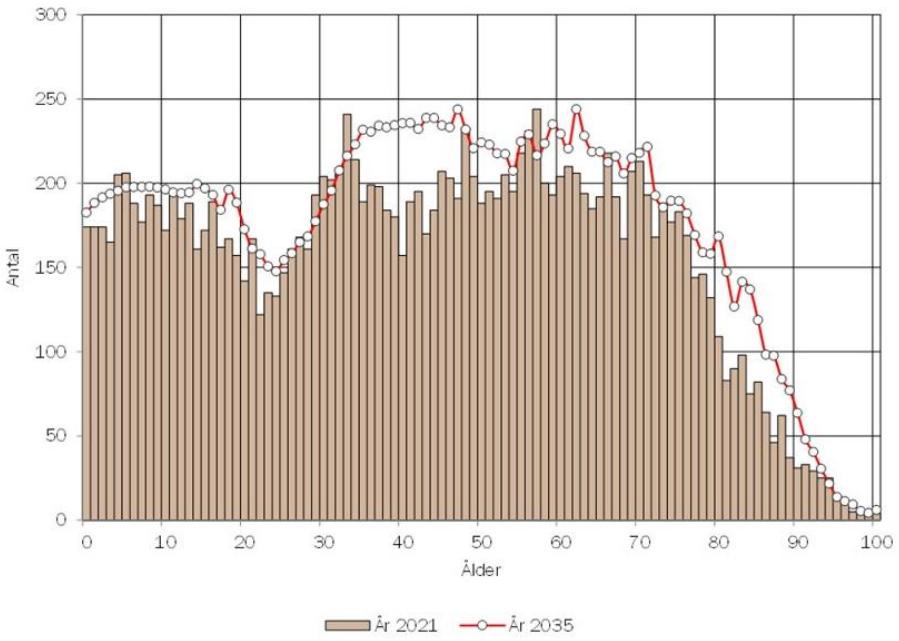

Byggbaserad befolkningsprognos - Antal invånare efter ålder i Hörby kommun år 2021 och 2035. Källa: Statisticon AB

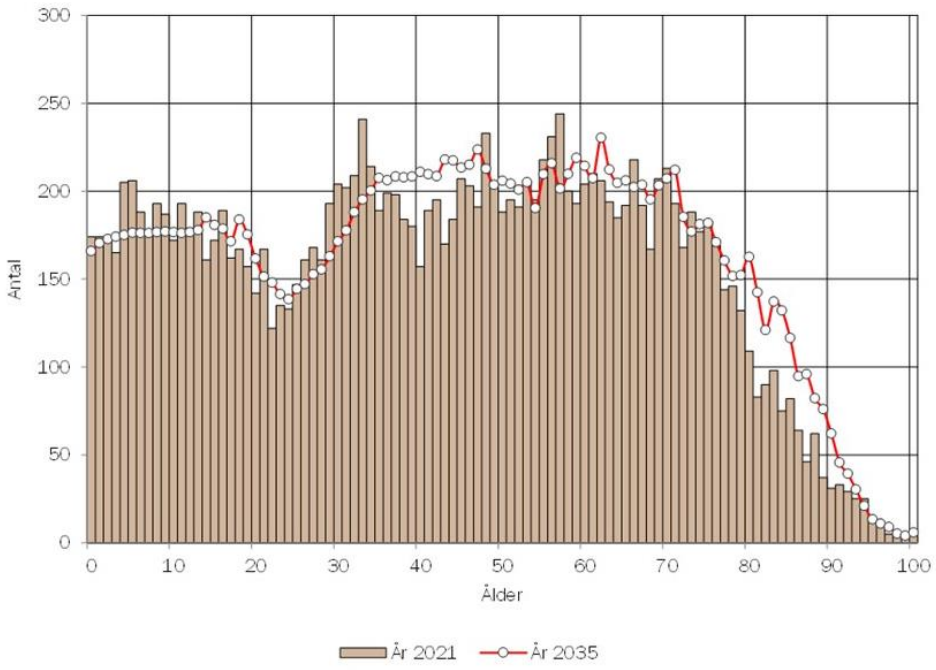

Trendbaserad befolkningsprognos - Antal invånare efter ålder i Hörby kommun år 2021 och 2035. Källa: Statisticon AB

Hörby kommun har en relativ jämn fördelning mellan män och kvinnor inom respektive åldersgrupp. Totalt sett är det fler män än kvinnor i kommunen. I åldersgruppen 78 år och äldre är kvinnorna fler än männen. Det beror framför allt på att kvinnor lever längre än män.

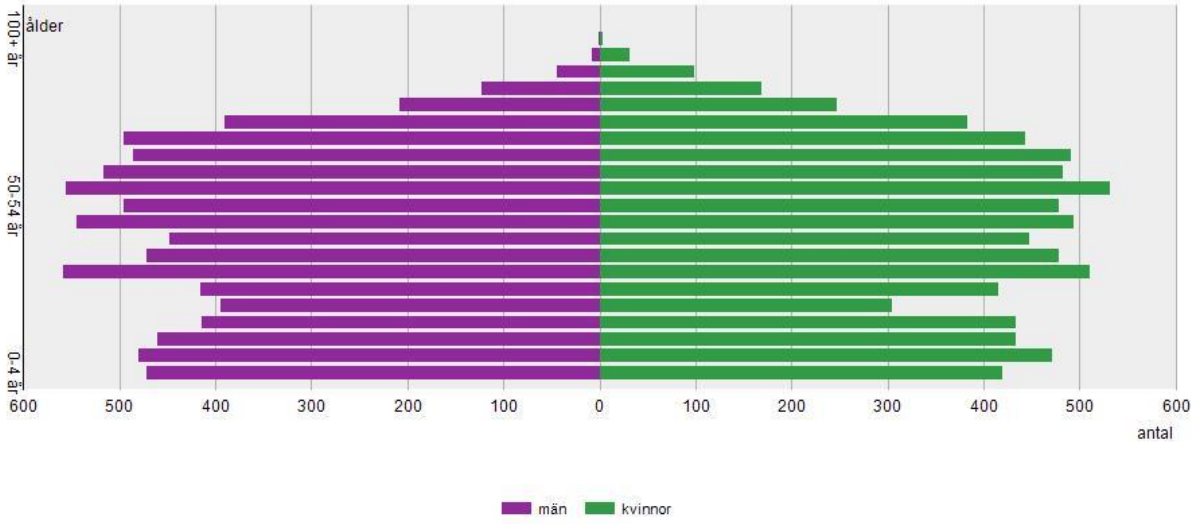

Folkmängd efter ålder och kön 2021. Källa SCB.

Trygghetsfrågor

Att känna sig trygg är en förutsättning för att kunna vara en aktiv individ och för att kunna delta i olika aktiviteter i samhället. En upplevelse av otrygghet skapar begränsningar i vardagen som hindrar framför allt kvinnor från att ta del av vissa av samhällets funktioner och aktiviteter.

Den upplevda otryggheten i samhället ökar, och Region Skånes folkhälsorapport visar att otryggheten i Skåne ligger något högre än rikssnittet. Även i Hörby kommun finns utmaningar avseende trygghet, trots att den faktiska utsattheten för brott är låg. Otrygghet och rädsla för att gå ut ensam är generellt större hos kvinnor än hos män, vilket även knyter an till jämställdhetsfrågor. En god gestaltning av den fysiska miljön bidrar på många sätt till känslan av trygghet och gemenskap, och är ett viktigt verktyg för att öka känslan av trygghet. Även belysning i det offentliga rummet är en viktig aspekt, och en trygghetsskapande åtgärd under dygnets mörka timmar. På kommunens allmänna platser, torg, gator och grönområden ska det finnas förutsättningar för alla att vistas och trivas. Tillgänglighet till mötesplatser är grundläggande för ett inkluderande och tryggt samhälle, och de allmänna ytorna i kommunen ska vara tillgängliga, inkluderande samt upplevas som både säkra och trygga.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för att kommunen uppfattas som trygg och säker att bo, arbeta och vistas i genom att
    - vid planering låta ett trygghetsskapande och brottsförebyggande perspektiv genomsyra utvecklingen av befintliga miljöer och planeringen av nya områden. Till exempel genom att arbeta med olika belysningsåtgärder som stödjer ett levande, tryggt och jämlikt offentligt rum.
    - skapa trygga, säkra gaturum och attraktiva stadsmiljöer genom att ha en god gestaltning av allmänna platser.
    - ha en tydlig och målinriktad kontinuerlig dialog med medborgare, fastighetsägare, verksamheter och föreningar kring den upplevda tryggheten i Hörby kommun.
    - samverka med andra myndigheter och relevanta aktörer i trygghetsfrågor och för ett stärkt civilt försvar.

Barnperspektivet

I Sverige är barnkonventionen lag sedan 1 januari år 2020. Det ökar behovet av att arbetet med barns rättigheter i den fysiska planeringen. Barnets bästa ska alltid sättas i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Det finns ingen fastställd definition av vad som är barnets bästa; det och barnets bästa måste avgöras i det enskilda fallet.

Trygga och goda uppväxtförhållanden är avgörande för barns och ungas hälsa och för folkhälsan på lång sikt och är därför ett mycket viktigt perspektiv i kommunens planarbete. Barn använder de flesta miljöer i ett samhälle men har i många fall ingen eller väldigt liten möjlighet att påverka

innehåll och utformning. Det är viktigt att arbeta såväl med barnens egna perspektiv som med barnperspektivet, det vill säga vuxnas ögon på barns miljö. Barn som har tillgång till gröna och varierade utemiljöer har bättre möjligheter till lek och fysisk aktivitet, vilket har positiva effekter för hjärnans utveckling, exempelvis inlärning och motoriska färdigheter. Barn behöver trygga och tillgängliga närmiljöer som är användbara, grönskande och upplevelserika.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för att alla barn i Hörby kommun kan växa upp i en trygg, utvecklande och stimulerande miljö med närhet till lekplatser och naturområden genom att
    - arbeta enligt Lek- och aktivitetsplan för Hörby kommun 2017–2030.
    - synliggöra, belysa och beakta barnperspektivet vid planering och inför beslut som berör barn och unga.
    - barns och ungas delaktighet och inflytande i frågor som berör dem ska ses som en resurs i planeringen av den fysiska miljön.

Psykisk ohälsa

Psykisk ohälsa är ett stigande problem i samhället och särskilt bland unga vuxna. Den allmänna hälsan hos medborgarna påverkas både av individuella förutsättningar och av hur samhället är utformat. Idag finns det stora skillnader i folkhälsa beroende på kön, ålder, hur man bor och socioekonomiska förhållanden. I den fysiska planeringen behöver hänsyn tas till dessa utmaningar.

Ofrivillig ensamhet är vanligt förekommande och kan leda till både psykisk och fysisk ohälsa. Mest utbredd är ensamheten bland unga och bland de allra äldsta i samhället. Studier visar även att den upplevda ensamheten är större bland personer boende i städer än bland personer bosatta på landsbygden. Samhällets fysiska utformning påverkar medborgare och besökare på många sätt, och genom god fysisk planering och gestaltning kan både psykisk och fysisk hälsa främjas, och även ensamhet i viss grad motverkas. Forskning visar att vistelse i gröna miljöer både minskar stress, motverkar demens och stimulerar till fysisk aktivitet, vilket i sin tur motverkar psykisk ohälsa. Gröna miljöer skapar även möjlighet till sociala interaktioner. Det finns ett tydligt samband mellan mängden grönska i gaturummet, kvaliteten på grönskan och den upplevda sociala sammanhållningen på grannskapsnivå. Medborgarnas tillgång till kvalitativa gröna miljöer är därför en viktig aspekt vid planering och förändring av offentliga utomhusmiljöer.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska genom god fysisk planering och gestaltning främja universell användning, att bygga funktionellt, tillgängligt och hållbart för att främja en god psykisk och fysisk hälsa.

Flyktingmottagande

Enligt Skånes befolkningsprognos för 2021–2030 förväntas flyktingströmmar från Syrien, Afghanistan och Irak som varit stora under framför allt 2015, att minska kraftigt på grund av bland annat gränskontroller och hårdare lagstiftning i såväl Sverige som i många andra EU-länder. Detta gör det svårare att söka sig till Sverige. Enligt Tidöavtalet kommer antalet kvotflyktingar att minska kraftigt från cirka 6 400 per år till 900 per år. För Hörby kommun innebär det, som det ser ut i dagsläget, ett mottagande av 1–2 personer på år. Ett förändrat säkerhetsläge i Europa och i världen förändrar flyktingströmmarna. Även klimatförändringar leder till att människor tvingas lämna sina hem till följd av bland annat översvämningar och torka, vilket förväntas ge ändrade och nya migrationsströmmar i framtiden. Det skapar i sin tur nya behov.

Utanförskap, segregation och polarisering

Klyftorna mellan olika grupper i samhället har vuxit under de senaste årtiondena. Det handlar om klyftan mellan yngre och äldre generationer, mellan stad och landsbygd samt mellan de som är födda i Sverige och de som är födda utomlands. När klyftorna växer blir även polariseringen i samhället större, vilket påverkar sammanhållningen negativt. Det sker när uppdelningen mellan grupper blir så stor att individers tillgång till sociala gemenskaper begränsas och det uppstår barriärer mot att smälta in i nya sociala sammanhang. En faktor som förstärker detta är att invånarnas verklighetsuppfattning glider isär när en minskad andel information vi tar till oss är gemensam.

Tillit mellan människor och tillit till politiker, myndigheter och offentlig sektor är en förutsättning för ett väl fungerande demokratiskt samhälle. Ett aktivt arbete med inkludering är viktigt för att motverka polarisering, oavsett om det handlar om förhållanden mellan stad och landsbygd eller olika grupper i samhället.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för att de sociala och ekonomiska klyftorna i samhället minskar genom att
    - stödja insatser som minskar ojämlikhet i livsvillkor och hälsa.
    - i den fysiska planeringen särskilt beakta utformning av det offentliga rummet, utomhusmiljöer och offentliga byggnader.

- Hörby kommun ska verka för att
    - möta invånarinitiativ och främja medskapande i kommunala planeringsprocesser genom nya arbetsformer.
    - tilliten mellan medborgare och tillit till politiker, myndigheter och offentlig sektor ökar.

Hemlöshet

Hemlöshet finns i många olika former. Socialstyrelsen definierar hemlöshet utifrån fyra olika situationer; från akut hemlöshet, institutionsvistelse och boende i stödboende till att ha ordnat ett eget kortsiktigt boende. Gemensamt för alla som inryms i Socialstyrelsens definition av hemlöshet är dock en ytterst osäker boendesituation och en svårighet att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden. Det finns inga säkra siffror över hemlöshet i Hörby kommun eller i Skåne, men rapporter från Socialstyrelsen och hjälporganisationer indikerar att hemlösheten i Sverige inte minskar, utan snarare tvärtom ökar. Det handlar främst om den strukturellt betingade hemlösheten som orsakas av brist på ekonomiska och sociala förutsättningar att ta sig in på ordinarie bostadsmarknad. Ett förändrat ekonomiskt världsläge kan leda till att hemlösheten i samhället ökar. De grupper som redan före en förändring befann sig i en utsatt situation är också de som drabbas allra hårdast. Till den grupp som är mest sårbar hör till exempel många barnfamiljer, nyanlända, utrikes födda och unga personer.

Jämställdhet och tillgänglighet

Alla människor är olika, och alla människor har en egen uppsättning förmågor, oförmågor, styrkor och svagheter. Det gör att olika människor behöver olika saker för att få vardagen att fungera. Samhället är till för alla och människans behov bör alltid vara utgångspunkten när den fysiska miljön planeras och utformas. Det övergripande nationella målet för jämställdhetspolitiken innebär att kvinnor och män är lika värda och har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter att forma samhället och sina egna liv. Ett jämställt och tillgängligt samhälle ska tillhandahålla en god livsmiljö så att alla människor har likvärdiga möjligheter att vara delaktiga som självständiga individer. Detta oavsett ålder, kön, funktionsvariation eller sexualitet. Vidare är människor även olika och har olika behov, och jämställdhet innebär att allas behov värderas lika högt. Jämställdhetsperspektivet behöver integreras i alla delar av samhället och inom stadsplaneringen innebär det att jämställdhetsperspektivet ska finnas med i alla steg av planeringsprocessen.

Den fysiska miljön påverkar våra vardagsliv på olika sätt beroende på exempelvis ålder, kön och fysiska begränsningar. Det är viktigt att samhället som helhet har en variation av verksamheter och platser för olika behov och att olika behov prioriteras lika mycket. Närhet, tillgänglighet och kommunikationer påverkar i vilken grad människor kan ta del av samhällets funktioner och service.

Bostäder och bebyggelse

För att vara en attraktiv boendekommun behöver Hörby kommun kunna erbjuda bostäder med varierande bostadsmiljöer och boendeformer med goda kommunikationer, god tillgång till natur och andra mötesplatser och ha en väl utvecklad service för medborgarnas olika behov i livets alla skeden.

Bostadsförsörjning

Bostadsförsörjningen i en kommun är beroende av faktorer och aktörer utanför kommunens rådighet. Den nationella bostadspolitiken och finansiella regelverk är två avgörande faktorer. Vidare påverkar konjunkturen efterfrågan på bostäder och därmed också olika aktörers vilja att bygga. Genom en framsynt översiktsplanering och detaljplanering tillsammans med markanvisningar och avtalsarbete har kommunen verktyg att styra och påverka utvecklingen av bostadsbeståndet. Arbetet med bostadsförsörjning ska genomsyras av en tillväxt som anpassas till platser där kommunen har god förmåga att möta utvecklingen exempelvis genom att det finns god tillgång till kollektivtrafik och annan infrastruktur.

Av riktlinjer för bostadsförsörjning framgår att behovet av hushåll ökar mest i åldersgruppen 80 år och äldre, med 348 hushåll eller motsvarande 49 procent fram till år 2035. För övriga åldersgrupper ökar behovet med två till fem procent eller 182 hushåll. Det ger ett behov av totalt 530 bostäder fram till år 2035.

De stora ökningarna som kommer i åldersgruppen 80 år sker främst i antal ensamstående utan barn men även i antal samboende/gifta. För övriga grupper är ökningarna relativt jämnstora och innebär inga större förändringar i behovet av typ av hushåll utan endast i antal. Det behövs därför ett tillskott av boenden lämpliga för åldersgruppen 80 år och äldre.

För att möta behovet av bostäder i osäkra tider behöver kommunens planering ta höjd för att exploateringsviljan sjunker något, och därmed peka ut mer mark för bostäder än behovet. Detta för att säkerställa en framtida bostadsförsörjning.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska möjliggöra för ett bostadsbyggande som svarar upp mot en befolkningsökning på 4,5 procent och ett hushållsbehov på 7,4 procent motsvarande 530 hushåll, men samtidigt ha en beredskap för en befolkningsökning på 12,8 procent fram till år 2035 genom att ha en planberedskap för bostäder, service och verksamheter.
- Hörby kommun ska arbeta enligt kommande *Riktlinjer för bostadsförsörjning 2022–2026*.

Bebyggelse

Bebyggelsen i Hörby kommun är utspridd men har ändå en tydlig flerkärnig struktur. En flerkärnig struktur innebär att bebyggelsen är koncentrerad till Hörby tätort, samt större och mindre byar runt om i Hörby kommun. Varje ort och by har sina styrkor och roller samtidigt som de är beroende av varandra.

Hörby tätort

Hörby tätort är kommunens största ort och utpekad som lokal tillväxtmotor i kommunen. Hörby tätort är en småskalig handelsort med gamla anor, och ligger strategiskt intill både E22 och riksväg 13 mitt i Skåne. Från Hörby tätort är det nära till de regionala tillväxtmotorerna Lund, Malmö och Kristianstad–Hässleholm. Det är också nära till andra större tätorter såsom Höör, Sjöbo och Eslöv. Hörby tätort är en viktig regional och lokal kommunikationsnod, inte minst för kollektivtrafiken. Tillgängligheten inom Hörby kommun och till Hörby tätort är av stor vikt för boende, pendlare och besökare. Från Hörby tätort kan man med kollektivtrafik nå flera målpunkter, såväl lokala som regionala.

Bebyggelsen i Hörby tätort består i huvudsak av mångfunktionell bebyggelse. Hörby tätorts roll som historisk handelsort är framträdande i den stadsmässiga bebyggelsestrukturen, framför allt kring Gamla och Nya torg. Det finns många bevarade och väl omhändertagna historiska byggnader i och kring centrum. I utkanten av Hörby tätort ses framför allt villamattor med typhus.

Gamla torg i Hörby tätort

Invånarna i Hörby tätort har bra tillgång till grönområden av olika storlek och funktion samt serviceanläggningar. De större områdena är Karnas Backe, Hörby Fälad och Råby Hällor. Till de mindre grönområdena hör ett antal anlagda parker, öppna gräsytor och mindre gröna områden. Rakt igenom Hörby tätort rinner Hörbyån. Hörbyån och dess omkringliggande grönska utgör ett viktigt stråk för såväl människor som växter och djur. Kopplingen mellan de större grönområdena i Hörby tätort och de omgivande grönområdena i anslutning till Hörby tätort bedöms som otydliga. Det gäller även mellan olika grönområden inom tätorten.

Hörby tätorts historiska roll som marknads- och handelsort har påverkat dess utvecklingen som serviceort. Handeln är än idag av stor betydelse för Hörby tätort där detaljhandel och kommersiell service i huvudsak är koncentrerad till Hörby tätorts centrum, vid Gamla och Nya torg och längs med Nygatan och Storgatan. Utöver detaljhandeln finns även torghandel. Offentlig service i Hörby tätort innefattar skola, vård, omsorg samt kultur och fritid, och har en viktig funktion för samhället och medborgarna. De lite större affärerna, som exempelvis livsmedelsbutiker, är placerade något längre ut från centrum. Därutöver är bilhandeln stark och har en stor betydelse för Hörby kommun. I norr, mellan E22 och Kristianstadsvägen, ligger Industriområdet och Industriparken kommunens största sammanhängande verksamhetsområden. Ytterligare ett verksamhetsområde väster om tätorten finns, norr och söder om Ringsjövägen.

Utbyggnadsområden i Hörby tätort

I Hörby tätort pekas 14 utbyggnadsområden ut fram till år 2035. Det gäller områden för utveckling av befintlig verksamhet eller där ny markanvändning föreslås. Utbyggnadsområden avser användningen bostäder (B), service (S), centrum (C) och verksamheter (V). Med service menas både kommunal och offentlig service. Med verksamheter menas verksamheter, industri och handel som inte bör lokaliseras i anslutning till bostäder.

Utbyggnadsområden som redovisas är utpekade med bakgrund till det behov av bostäder, service och verksamheter som bedöms uppstå fram till år 2035 enligt framtagna befolknings- och hushållsbehovsprognoser. I utpekandet av de olika utbyggnadsområdena har en rad olika allmänna intressen vägts mot varandra. Den användning som föreslås för respektive område är den markanvändning som ur ett strategiskt perspektiv ger ett effektivt markutnyttjande och en god hushållning av mark samt god samhällsekonomi.

För ny bebyggelse, oavsett omfattning och användning, sker en prövning i kommande detaljplanering om vad som är lämplig markanvändning, och vilka utredningar som behövs för att göra en sådan lämplighetsprövning. Översiktsplanen avser endast att ge en vägledning för kommande planeringsarbete. För de områden som pekats ut som utredningsområden är bedömningen att områdena kan vara intressanta för exploatering men att ytterligare utredning krävs.

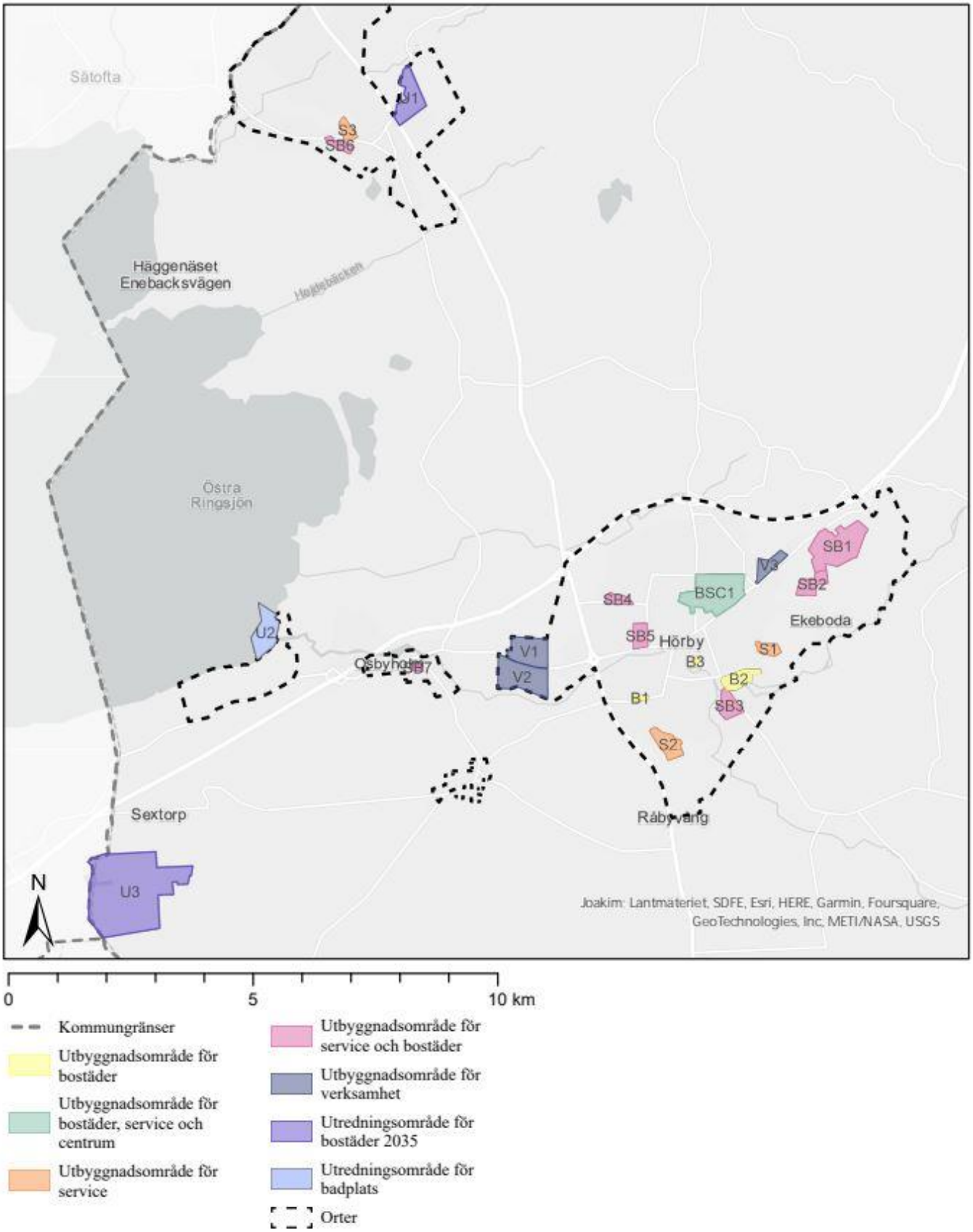
Sätofta
U1
S3
SB6
Häggenäset
Enebacksvägen
Östra
Ringsjön
U2
Osbyholm
SB7
V1
V2
SB4
BSC1
V3
SB1
SB2
Ekeboda
SB5
Hörby
B3
S1
B2
SB3
B1
S2
Råbyvang
Sextorp
U3
N
Joakim: Lantmäteriet, SDFE, Esri, HERE, Garmin, Foursquare, GeoTechnologies, Inc, METI/NASA, USGS
0
5
10 km
Kommungränser
Utbyggnadsområde för bostäder
Utbyggnadsområde för bostäder, service och centrum
Utbyggnadsområde för service
Utbyggnadsområde för service och bostäder
Utbyggnadsområde för verksamhet
Utredningsområde för bostäder 2035
Utredningsområde för badplats
Orter

Område B1

Område B1 är ett mindre område som ligger i sydvästra delen av Hörby tätort. I söder gränsar området till Lybyvägen och Nya kyrkogården, i väst till ett mindre skogsområde och i öster till Ängsgatan. I norr gränsar området till befintlig enplans radhusbebyggelse från 1960-talet. Området utgörs av öppen gräsyta utan dokumenterade naturvärden. Ytan bedöms svåranvänd för lek och rekreation. Området omfattas av en detaljplan för park och plantering från 1962. Område B1 gränsar i väst till ett vattenskyddsområde. Kommunala avloppsledningar samt dagvattenledningar passerar genom området. Kommunala vattenledningar ligger i angränsning till området, öster ut. Inom området finns lågpunkter identifierade. Området omfattas inte av något riksintresse, det finns heller inga kända kulturmiljövärden.

Inom område B1 föreslås bostäder.

Motivering och efterföljande planering

En omvandling av området bedöms som en naturlig förtätning av Hörby tätort. Genom att förtäta i området ökar trygghetskänslan för invånarna och ger en bättre hushållning av strategisk mark. Områdets läge möjliggör också att befintlig infrastruktur kan nyttjas, vilket är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. En förutsättning för att kunna förtäta området är att en ny detaljplan tas fram och att avlopps- och dagvattenledningar kan flyttas samt att det intilliggande vattenskyddsområdet för grundvatten inte påverkas negativt.

Vidare är det viktigt att vid en planläggning av området utreda dagvattenfrågan då naturmark tas i anspråk, och att det inom området finns flera lågpunkter identifierade. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämning samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat och vattenskyddsområdet som ligger i anslutning av området. Området bedöms kunna lämpa sig för marklägenheter.

Område B2

Området B2 ligger i sydöstra delen av Hörby tätort i anslutning till Hörbyån, nordöst om vårdcentralen. Området gränsar till Råbygatan i väst och till Näckrosgatan i norr. Området används idag framför allt för butiksförsäljning, lagerlokaler, tork för spannmål och ett antal silor. Den östra delen av området utgörs av ängsmark och en mindre gräsyta. I den södra delen av området, som angränsar till Hörbyåns dalgång, finns ett naturområde med naturvärdesklass 3 enligt *Naturvårdsprogram för Hörby kommun*. Naturområdet utgörs av en bäckdalgång med omgivande äldre blandädellövskog partivis blandat med äldre alskog och är ett populärt område för rekreation. Området omfattas av en detaljplan från 2001 för handel med lantbruksprodukter och byggprodukter med produktförädling, dock ej livsmedel. Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns i anslutning till området. Inom området finns flera identifierade lågpunkter. Området omfattas inte av något riksintresse, det finns heller inga kända kulturmiljövärden.

Inom område B2 föreslås bostäder.

Motivering och efterföljande planering

En omvandling av området bedöms som en naturlig förtätning av Hörby tätort. Genom att förtäta i området ökar trygghetskänslan för invånarna och ger en bättre hushållning av strategisk mark. Områdets läge möjliggör också att befintlig infrastruktur kan nyttjas, vilket är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. En förutsättning för att kunna omvandla området är dels att en ny detaljplan tas fram, dels att nuvarande verksamhet omlokaliseras på företagarnas eller kommunens initiativ, till andra områden och lokaler.

Vid en ny planläggning återinträder strandskyddet, och dispens från strandskyddet måste sökas hos Länsstyrelsen. För att kunna upphäva strandskyddet ska det finnas särskilda skäl och att intresset av att ta området i anspråk, det sätt som avses med planen, ska väga tyngre än strandskyddintresset. Vid en planläggning bör stor hänsyn tas till att medborgare och besökare kan promenera längs dalgången och att ett område kring och i vattendraget skyddas för växter och djur.

Vidare är det viktigt att vid en exploatering av området utreda dagvattenfrågan då naturmark delvis tas i anspråk. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämning samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat.

Området bedöms kunna lämpa sig för en variation av flerbostadshus i 3–5 våningar.

Område B3

Område B3 ligger cirka 300 meter öster om Gamla torg i direkt anslutning till Hörbyån. Området används idag som verkstadslokaler för reparation av traktorer och jordbruksmaskiner samt uppställningsplats för fordon. I nordost gränsar området till Råbygatan och i söder gränsar området till Hörbyån, ett naturområde med naturvärdesklass 3 enligt *Naturvårdsprogram för Hörby kommun* (2021). Hörbyåns karaktär är varierad med snabbare strömmar, mindre forsar och mer lugnflytande vatten. Variationen av livsmiljöer i och längs med Hörbyån är tydlig och bedöms hysa en stor artrikedom av djur och växter som lever i eller intill vattnet. I övrigt gränsar området till bostäder från 1900-talets första hälft. Hela området berörs av ett större område som är utpekat av Riksantikvarieämbetet som möjlig fornlämning. Fornlämningen avser bytomt/gårdstomt (L1989:2321).

Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns i områdets norra del utmed Råbygatan. Området omfattas inte av något riksintresse och är utpekat av Länsstyrelsen som potentiellt förorenat. Området omfattas av detaljplan för bostadsändamål i öppet byggnadssätt, fristående hus, i två våningar från 1946.

Inom område B3 föreslås bostäder.

Motivering och efterföljande planering

Området ligger inom ett centrum- och kollektivtrafiknära område i Hörby tätort med goda förutsättningar att skapa ett attraktivt boende i nära anslutning till Hörbyån, handel och service. En omvandling av området bedöms som en naturlig utveckling av Hörby tätort. Genom att omvandla området ökar trygghetskänslan för invånarna och en bättre hushållning av strategisk mark. Områdets läge möjliggör också att befintlig infrastruktur kan nyttjas, vilket är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

En förutsättning för utveckling av området är att nuvarande verksamhet omlokaliseras till andra områden och lokaler. Vidare bör man även säkerställa att ingen översvämningsrisk föreligger från Hörbyån eller att en sådan risk kan minimeras. En dagvattenutredning bör därför tas fram. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämning samt risken för höga flöden i Hörbyån. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat.

Område BSC1

Område BSC1 är en del av det Gamla industriområdet i centrala Hörby tätort. I söder angränsar området till Kristianstadsvägen och i norr till Parkgatan. Väster ut finns Slagtoftavägen och öster ut Kraftgatan. Området används idag till handels-, bilförsäljnings- och verksamhetsändamål. Inom området finns även Hörby busstation. Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns utbyggt inom området. Området saknar grönområden men vegetationsytor med sly och gräs finns framför allt längs gatorna. Ett större område med sly och gräsvegetation är planlagt för dagvattenhantering. Inom området finns ett fornlämningsområde utpekat av Riksantikvarieämbetet. Fornlämningen avser en gammal avrättningsplats, Galgebackarne (L1989:2863). Området omfattas inte av något riksintresse men är utpekat av Länsstyrelsen som potentiellt förorenat. Inom delar av området finns flera lågpunkter identifierade. Hela området omfattas av detaljplaner och området är framför allt planlagt för industri, småindustri och verksamheter.

Inom område BSC1 föreslås bostäder, service, besöksanläggningar och centrum.

Motivering och efterföljande planering

Området ligger centralt inom ett centrum- och kollektivtrafiknära område i Hörby tätort med goda förutsättningar att skapa ett attraktivt centrumnära boende med mycket god tillgång till service, handel, kollektivtrafik och större grönområden. Områdets läge möjliggör också att befintlig infrastruktur kan nyttjas, vilket är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. En omvandling av området bedöms som en naturlig utveckling av Hörby tätort.

En förutsättning för utveckling av området är dels att nuvarande verksamheter omlokaliseras till andra områden och lokaler, dels att en eller flera nya detaljplaner tas fram.

Områdets läge i befintligt industriområde och utmed Kristianstadvägen gör att området är bullerpåverkat. Vid en planläggning av området, delområden, behöver man ta fram en

bullerutredning. Det utpekade området för fornlämning behöver utredas. Vidare behöver även dagvattenfrågan och risken för översvämning utredas. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämningar samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat. Inom området finns idag flera platser som är utpekade som potentiellt förorenade områden, dessa områden behöver utredas och hanteras.

Då tillgången till grönområde inom området saknas behöver detta tas i beaktande vid planläggning. Området bör planeras så att tillgång till mindre grönområden/park finns.

Område SB1 och SB2

Område SB1 och SB2 ligger strax nordost om Hörby tätort. Områdena utgörs i huvudsak av gran- och lövskog, ängs- och hagmarker i en kuperad terräng. Ängs- och hagmarkerna har jordbruksklassificeringen klass 4. På ängs- och hagmarkerna finns inslag av åkerholmar, stengärdsgårdar och trädridåer. Områdena ligger förhållandevis högt med delvis utsikt över Hörby tätort. Områdena är i dag oexploaterade med undantag för några mindre gårdar och hus. Områdena SB1 och SB2 angränsar i väst till ett detaljplanelagt område för bostäder och förskola, Stattena Östra från 2022. Område SB2 angränsar också till ett detaljplanelagt område, Stattena södra, från 2005.

Södra delen av område SB1 vid gränsen till område SB2 omfattas av fornlämning, Fossil åker (L1985:312). Område SB2 omfattas delvis av en fornlämning, Fossil åker – röjningsröseområde (L1989:3163). Båda områden är utpekat av Riksantikvarieämbetet. Område SB2 sammanfaller med ett utpekat värdefullt naturområde för lövlandskap med naturvärdeklass 3, enligt *Naturvårdsprogram för Hörby kommun* (2021). Naturområdet har som helhet betydelse för det rörliga friluftslivet samt som tätortsnära natur. Särskilt värdefulla är partier med alsumpskogar och bäckar med omgivande översilningsmark samt de naturvärdesarter som är knutna till denna miljö. Även igenväxningsmarker med mycket slån, fläder och hagtorn samt solexponerade brynmiljöer är värdefulla. Inom delar av området finns flera lågpunkter, framför allt inom område SB1. Inget av områdena omfattas av detaljplan. Områdena omfattas heller inte av något riksintresse.

Inom område SB1 och SB2 föreslås bostäder och skola.

Motivering och efterföljande planering

Område SB1 och SB2 ligger i utkanten av Hörby tätort med närhet till kollektivtrafik, servicefunktioner och god tillgång på natur. Områdenas terrängförhållanden och omgivande natur ger goda förutsättningar för att skapa attraktiva boenden och skola i trivsamma och naturnära miljöer. En omvandling av områdena bedöms som en naturlig förtätning av Hörby tätort. Genom att förtäta i området ökar trygghetskänslan för invånarna och ger en bättre hushållning av strategisk mark. Områdets läge möjliggör också att befintlig infrastruktur delvis kan nyttjas, vilket är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. En förutsättning för att kunna omvandla området är att en ny detaljplan tas fram.

Område SB2 sammanfaller i stort med ett utpekat naturområde för lövlandskap med naturvärdesklass 3. En exploatering av område SB2 förutsätter att stor hänsyn tas till de naturvärden som finns. En exploatering av områdena bedöms inte påverka möjligheterna för det rörliga friluftslivet förutsatt att hänsyn tas till möjligheterna att röra sig inom områdena och till omkringliggande områden. För att bevara områdets kvaliteter och karaktär bör de mindre skogspartierna och de kulturhistoriska lämningarna integreras i bebyggelsemiljön. För båda områdena gäller också att fornlämningsområdena utreds vidare.

En utveckling av området innebär att jordbruksmark med jordbruksklassificeringen klass 4 tas i anspråk. Utbyggnadsförslaget bedöms dock ge små negativa konsekvenser; detta då en endast en mindre areal produktiv jordbruksmark och naturområde berörs. Att jordbruksmark tas i anspråk anses vara nödvändigt för att klara det behov som finns för ny skola och nya bostäder fram till 2035 enligt framtagna befolkningsprognoser. Det innebär att det allmänna intresset för bostäder och service väger tyngre än det allmänna intresset för jordbruksmark.

Vidare behöver man också utreda möjligheterna till att ansluta till det kommunala avlopps- och vattennätet, hur området ska trafikförsörjas samt dagvattenfrågan. En dagvattenutredning behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämningar samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat.

Områdena bedöms kunna lämpa sig för villor.

Område SB3

Område SB3 ligger i Hörby tätorts sydöstra del. Området utgörs av ett vårdområde med bland annat Hörby vårdcentral, vårdboende och behandlingshem. En mindre del i södra delen av området utgörs av parkmark och lövskog. Området ligger längs med Råbygatan och gränsar i söder till villabebyggelse från 2000-talets början. I väst gränsar området till Hörbyån, ett naturområde med naturvärdesklass 3 enligt *Naturvårdsprogram för Hörby kommun* (2021) och i sydväst till naturreservatet Råby hällor.

Inga kända dokumenterade naturvärden finns inom området. Område SB3 berörs av en fornlämning – hög (L1989:2942) utpekat av Riksantikvarieämbetet. Området omfattas av detaljplan för allmänt och allmännyttigt ändamål, från 1946. Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns utbyggt inom området. Det finns flera identifierade lågpunkter inom området. Område SB3 omfattas inte av något riksintresse och det finns inga utpekade lågpunkter.

Inom område SB3 föreslås vård och bostäder.

Motivering och efterföljande planering

Området ligger inom ett centrum- och kollektivtrafiknära område i Hörby tätort och lämpar sig väl för en utveckling av vård- och omsorgsverksamheter samt bostäder. Lokalerna bör bevaras i den

mån det är möjligt och integreras med ny bebyggelse inom området. Genom en utveckling av området kan flera olika vårdenheter samlas och utvecklas inom samma område. Området har också goda förutsättningar att skapa ett attraktivt boende i nära anslutning till service och handel samt Hörbyån och andra naturområden. Områdets läge möjliggör också att befintlig infrastruktur kan nyttjas, vilket är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

En förutsättning för utveckling av bostäder inom områdets södra del är att en ny detaljplan för bostäder tas fram. Vid en planläggning behöver man kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämningar samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat. Vid en planläggning av området bör stor hänsyn tas till utformning och placering av ny bebyggelsen i förhållande till befintlig bebyggelse och grönområden.

Område SB4

Område SB4 omfattar ett område runt Källhaga, särskilt boende för kognitiv svikt, och ligger i Hörby tätorts norra del. Inom områdets östra del finns två beachbollplaner samt en större gräsyta som vid behov används till idrottsändamål och även för olika marknader. Området gränsar i söder till Byggmästargatan och i norr till naturreservatet Hörby Fälad. Öster ut finns i anslutning till området Hörby Sportcenter och Lågehallarna. Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns utbyggt inom området. Inom område SB4 finns flera identifierade lågpunkter. Området omfattas inte av något riksintresse men angränsar till ett riksintresse för naturvården. Hela området ligger inom vattenskyddsområde och omfattas av specifika vattenskyddsföreskrifter. En mindre del av området berörs av ett större område utpekat av Riksantikvarieämbetet som fornlämningar, område med Fossil åkermark (L1989:3106). Inom området finns en äldre hembygdsstuga med anor från både 1600-talet och 1800-talet vilken bedöms ha stort kulturhistoriskt värde. Området omfattas av två äldre detaljplaner för allmänt ändamål, parkmark och mark för kulturhistoriskt minnesmärke.

Inom området SB4 föreslås vård, annan service eller bostäder.

Motivering och efterföljande planering

Området ligger inom ett centrum- och kollektivtrafiknära område i Hörby tätort och lämpar sig väl för en utveckling av den pågående omsorgsverksamheten eller för annan allmän användning. Området lämpar sig också för utveckling av bostäder.

En förutsättning för utveckling av bostäder inom området är att en ny detaljplan tas fram och att nuvarande verksamheter flyttas inom området eller till annan plats. En utveckling eller omvandling av området oavsett användning kan också komma att innebära att befintliga idrotts- och rekreativa ytor tas i anspråk, och att utpekat fornlämningsområde samt hembygdsstugan påverkas negativt. Vid en planläggning eller utveckling av området behöver detta utredas och hanteras så att den negativa påverkan minimeras. Man bör även utreda om hembygdsstugan kan/bör lokaliseras till en annan plats. Vidare behöver man även utreda dagvattenfrågan. En dagvattenutredning behöver

kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämningar samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat.

Område SB5 Frostaskolan

Område SB3 omfattar ett område runt Frostaskolan, en kommunal grundskola med låg-, mellan- och högstadieklasser i Hörby tätort med utsikt över Hörbyån. Området utgörs av skolbyggnader och skolgård och omges av ett bostadsområde med villor i rutnätsmönster. I söder gränsar området till Ringsjövägen och i norr till Skolgatan. I väst gränsar området till Komministergatan och i öst till Norregatan. Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns utbyggt till området. Det saknas grönområden inom området men det finns ett flertal ytor som utgörs av gräsmatta, och det finns enstaka träd. Området omfattas av en äldre detaljplan för allmänt och allmännyttigt ändamål. Inom området finns flera identifierade lågpunkter. Området omfattas inte av riksintressen och det finns inga dokumenterade kulturvärden eller fornlämningar inom området.

Inom område SB5 föreslås skola eller bostäder.

Motivering och efterföljande planering

Området ligger inom ett centrum- och kollektivtrafiknära område i Hörby tätort med goda förutsättningar att utveckla befintlig verksamhet eller skapa attraktiva boende med utsikt över Hörbyån.

En förutsättning för utveckling av bostäder inom området är att en ny detaljplan tas fram och att nuvarande verksamheter omlokaliseras. Vid en planläggning av området bör en dagvattenutredning tas fram. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämning samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat. Området bedöms kunna lämpa sig för villor.

Område S1 Öster om Älvdalsskolan

Område S1 omfattar ett område öster om Älvdalsskolan i Hörby tätorts östra del och angörs via Vallmogatan. Området utgörs av öppen ängs- och betesmark, skog och en mindre bostadsfastighet i kuperad terräng. Ängs- och hagmarken har jordbruksklassificering klass 4. Området gränsar i norr till Karnas backe med tillgång till olika motionsspår, boulebana och fler frisbeebanor. I syd och öst gränsar området till skog-, ängs- och hagmarker. I väst angränsar området till en luftburen kraftledning, 130 kV, vilken har en nord-sydlig riktning. I norr finns även luftburen kraftledning, 20 kV, vilken har en öst-västlig riktning. Båda kraftledningarna går ner till en fördelningsstation som finns vid Kristianstadsvägen. Det finns inga dokumenterade natur- eller kulturvärden inom området och området omfattas inte av riksintressen. Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns utbyggt till området. I den östra delen av området har en större lågpunkt identifierats, lågpunkten visar på stor utbredning och djup. Området omfattas inte av detaljplan.

Inom område S1 föreslås utveckling av service med tyngdpunkt på utveckling av idrottsverksamhet på Älvdalsskolan.

Motivering och efterföljande planering

Området ligger i direkt anslutning till Älvdalsskolan och lämpar sig väl för en utveckling av Älvdalsskolans idrottsverksamhet. En utveckling av Älvsdalsskolans idrottsverksamhet medför också att lokalerna kan användas av Hörbys medborgare och föreningar under kvällstid. En utveckling av området bedöms även leda till positiva effekter för välbesökta Karnas Backe som ligger i direkt anslutning till område S1, men även till andra omkringliggande grönområden när områden knyts ihop och tillgängliggörs.

En utveckling av området innebär att ängs- och hagmark med jordbruksklassificeringen klass 4 och naturområden tas i anspråk. Utbyggnadsförslaget bedöms dock ge små negativa konsekvenser, detta då en endast en väldigt liten areal ängs- och hagmark och naturområden berörs. Att ta ängs- och hagmark samt naturområden tas i anspråk anses vara nödvändigt för att säkerställa en utveckling av Älvdalsskolans idrottsverksamhet. Det innebär att det allmänna intresset för service väger tyngre än det allmänna intresset för jordbruksmark och naturområden.

Eftersom en exploatering av området innebär att naturmark tas i anspråk, och för att det finns en större identifierad lågpunkt bör både en naturvärdesinventering och dagvattenutredning tas fram. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämning samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat.

Vid en planläggning av området behöver stor hänsyn tas till människors hälsa och säkerhet då området gränsar till kraftledningarna. Vidare bör stor hänsyn tas till det kuperade landskapet vid utformning av placering av bebyggelse.

Område S2 Georgshillsskolan

Område S2 ligger i Hörby tätorts södra delar och innefattar ett område runt Georgshillsskolan samt ett mindre område som utgörs av jordbruksmark. Jordbruksmarken har jordbruksklassificeringen, klass 7. Området ligger längs Ystadsvägen och gränsar i norr till ett område för vårdboende och öster till ett skogsområde samt delvis till naturreservatet Råby hällor. Det finns inga dokumenterade natur- eller kulturvärden inom området och området omfattas inte av riksintressen. Kommunalt vatten och avlopp samt kommunalt dagvattensystem finns framdraget till området. Det finns flera identifierade lågpunkter inom området. Området omfattas av detaljplan för skola och daghem samt sport- och idrottshall från 1992.

Inom område S2 föreslås skola och idrott.

Motivering och efterföljande planering

Området ligger i anslutning till Hörby tätort och lämpar sig väl för en utveckling och utvidgning av Georgshillsskolan och dess idrottsverksamhet. Områdets läge möjliggör även att befintlig transportinfrastruktur kan användas, området är också anslutet till kommunalt vatten och avlopp samt till det kommunala dagvattennätet. En utvidgning av idrottsverksamheten vid Georgshillsskolan medför också att lokalerna kan användas av Hörbys medborgare och föreningar under kvällstid.

En utveckling av området innebär att jordbruksmark med jordbruksklassificeringen klass 7 tas i anspråk. Utbyggnadsförslaget bedöms dock ge små negativa konsekvenser, detta då en endast en mindre areal produktiv jordbruksmark berörs. Att jordbruksmark tas i anspråk anses vara nödvändigt för att klara det behov som finns för utveckling av Georgshillsskolan. Det innebär att det allmänna intresset för service väger tyngre än det allmänna intresset för jordbruksmark.

För att kunna utveckla området behöver en ny detaljplan tas fram för de område som utgörs av jordbruksmark. Vid en planläggning bör en dagvattenutredning tas fram. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämningar samt miljökvalitetsnormen för vatten.

Område V1 och V2

Område V1 och V2 ligger cirka 2 kilometer utanför Hörby tätort mot Osbyholm. Områdena ligger i nära anslutning till en av Hörby tätorts infartsleder, trafikplats Norrehe. Områdena ligger i Slättbygden som karaktäriseras av ett öppet storskaligt jordbrukslandskap i ett svagt böljande landskap med långa utblickar. Områdena utgörs av åkermark med jordbruksklassificeringen klass 7. De två områdena delas upp av väg 1134 som ansluts till E22 i väster och riksväg 13 i öster. Väg 1134 är en statlig väg och viktig för omdirigering av trafik på E22 vid händelser av bland annat olyckor och incidenter.

Strax norr om området finns den gamla banvallen som i dag är en väl utnyttjad gång- och cykelväg mellan Osbyholm och Hörby tätort. I öst gränsar områdena till detaljplanelagt område för verksamheter, i söder till Hörbyån och i norr och väster till åkermark. I väst gränsar områdena till en luftburen kraftledning på 400 kV, Sydvästlänken. Strax söder om området ligger Hörbys reningsverk med ett rekommenderat skyddsavstånd på minst 500 meter. Skyddsområdet berör och påverkar markanvändningen i område V2. Kommunalt vatten och avlopp finns framdraget till verksamhetsområdet i öster. Det finns inga dokumenterade kulturvärden eller naturvärden inom områdena och områdena berörs inte av något riksintresse.

Inom område V1 och V2 föreslås verksamheter.

Motivering och efterföljande planering

Områdena ligger i utkanten av Hörby tätort med ett kollektivtrafiknära läge och lämpar sig därför väl för lokalisering av verksamheter. En förutsättning för att utveckla området är att en detaljplan tas fram.

En utveckling av områdena innebär att jordbruksmark tas i anspråk (här ingår befintliga verksamheter och bebyggelse). Utbyggnadsförslaget bedöms dock ge måttliga negativa konsekvenser trots att en relativt stor areal produktiv jordbruksmark tas i anspråk och viss fragmentering sker genom att kvarvarande arealer blir mindre. Effekten av exploateringen blir att landskapets öppenhet och utblickar delvis försvinner. Eftersom exploateringen ligger intill tätorten och utbyggnadsområdet redan delvis är exploaterat och ligger i anslutning till ett befintligt verksamhetsområde bedöms dock konsekvenserna som små. Att jordbruksmark tas i anspråk anses vara nödvändigt för att klara det behov som finns för nya verksamhetsområden. Det innebär att det allmänna intresset för verksamheter väger tyngre än det allmänna intresset för jordbruksmark.

För att en exploatering av områdena ska vara möjlig behöver man utreda möjligheterna att kunna nyttja det kommunala vatten- och avloppsnätet samt infart från den statliga väg 1134. Vidare behöver även dagvattenfrågan och risken för översvämning utredas. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämningar samt miljökvalitetsnormen för vatten.

Vid en planläggning av områdena behöver stor hänsyn tas till människor hälsa och säkerhet då området gränsar till 400 kV luftburna kraftledningar. Vidare bör man planera områdena med mycket grönska som binder samman området med Hörbyån och Hörby Fälad. Gatorna bör utformas med gröna inslag. Vidare gör områdenas placering, i utkanten av Hörby tätort, att områdena är bland det första man ser när man kommer till Hörby tätort. För att skapa en trevlig infart till Hörby tätort bör inte upplag och skrymmande varor placeras i direkt anslutning till väg 1134.

Område V1 lämpar sig i huvudsak för handel och personalintensiva verksamheter. Område V2 lämpar sig mer för blandade verksamheter som inte är personalintensiva. Exempel på icke personalintensiva verksamheter kan vara upplag, lager och entreprenadverksamheter. Detta då område V2 berörs av ett skyddsavstånd på 500 meter från reningsverket strax söder om Hörbyån.

Område V3

Område V3 ligger inom industriområdet Industriparken i norra delen av Hörby tätort. Öster om området ligger Kraftgatan och i syd ligger Kristianstadsvägen. Området utgörs idag av natur, yngre och äldre lövskog i sluttande terräng. Den östra delen av området skiljer sig från den västra genom en tydlig höjdskillnad. De finns inga dokumenterade värden för vare sig natur eller friluftsliv. Inom området finns ett mindre område som pekats ut som fornlämning av Riksantikvarieämbetet. Fornlämningen utgörs av fossilåkermark – röjningsröseområde (L1989:2324). Vid en arkeologisk förundersökning 2013, för den mellersta delen av röjningsområdet, påträffades inget av antikvariskt intresse. Inom planområdet rekommenderas inga ytterligare åtgärder, se beslut från Länsstyrelsen Skåne. Området omfattas inte av riksintresse. Området omfattas av detaljplan för fornlämning från 2002. Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns utbyggt till området.

Inom område V3 föreslås verksamheter.

Motivering och efterföljande planering
Området ligger i det befintliga industriområdet Industriparken i Hörby tätort lämpar sig därför väl för verksamheter. En förutsättning för att utveckla området är att en detaljplan tas fram. Utbyggnad av område V3 innebär att naturmark tas i anspråk. För att en exploatering av området ska vara möjlig behöver man göra en naturvärdesinventering samt en dagvattenutredning som kartlägger hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämning samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat.

Eftersom området ligger väl synligt från Kristianstadsvägen bör området planeras så att det finns en korridor av natur längs med Kristianstadsvägen. Det gör bland annat att man kan binda samman olika grönområden och samtidigt skapa en trevlig och inbjudande infart till Hörby tätort.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska tillämpa en god hushållning med mark i Hörby tätort genom att
  - eftersträva en tät och funktionsblandad småskalig stadskaraktär.
  - ytkrävande och bullriga verksamheter i centrumnära lägen inne i tätorten flyttas till andra verksamhetsområden för att skapa plats för exploatering av nya bostäder, servicefunktioner samt mindre verksamheter.

- Hörby kommun ska verka för en god bebyggd miljö genom att
  - verka för fler generationsövergripande mötesplatser för lokal interaktion (bostadsgårdar, lekplatser, utegym och parker, handel, verksamheter, föreningsliv samt möten).
  - utveckla och förbättra tillgängligheten till grönområden och Hörbyån i Hörby tätort och framhäva dess karaktär som ett viktigt inslag i stadsmiljön.
  - låta det offentliga rummet samspela med bebyggelse och grönområden.
  - arbeta med att öka andelen grönska i den bebyggda miljön för att skapa attraktiva boendemiljöer.

- Hörby kommun ska verka för att nya byggnader och exploateringsprojekt är ekologisk, ekonomisk och socialt hållbara genom att
  - utgå från ett livstidsperspektiv vid bedömning om hållbarhet.
  - ny bebyggelse i större utsträckning utgörs av resurseffektiv och energisnål byggteknik som till exempel passivteknik.
  - minska klimatpåverkan i byggprocessen.
  - använda klimatsmarta byggmaterial.
  - främja återbruk.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden samt drift

- I samband med detaljplanering och bygglov öka tillgängligheten till grönområden i form av att skapa tydliga kopplingar mellan den bebyggda miljön, ortens parker och det omkringliggande landskapet.
- I samband med detaljplanering bör en tidig dialog med civilsamhället, föreningslivet och näringsliv hållas för skapandet av gemensamhetsytor för lokal interaktion, handel och verksamheter.
- I samband med detaljplanering i Hörby tätort och de lokala kärnorna arbeta med grönytefaktor.

De lokala kärnorna

Hörby kommun har fyra lokala kärnor: Ludvigsborg, Östraby – Västerstad. Önneköp – Långaröd, och Killhult. De lokala kärnorna utgör viktiga servicenoder och kompletterar det serviceutbud och de funktioner som finns i Hörby tätort och som det finns ett behov av att ha nära hemmet. De lokala kärnorna har därmed en mycket viktig roll för kommunens utveckling men framför allt för en levande landsbygd med goda möjligheter att både bo och verka med god service.

Ludvigsborg

Ludvigsborg är en större by öster om Ringsjön intill kommungränsen till Höörs kommun. Ludvigsborg tillhör Ringsjöbygden; ett område som karaktäriseras av ett vackert natur- och kulturlandskap. Ludvigsborg har en viktig roll som lokal kärna i Hörby kommuns norra delar. Från Ludvigsborg finns goda kollektiva förbindelser med regionbusstrafik till både Hörby och Höör samt vidare till Kristianstad, Malmö och Lund.

Bebyggelsen i Ludvigsborg är varierad och följer de smala vägarna i öppet naturlandskap. I bykärnan är bebyggelsen samlad kring det gamla vägnätet och den nedlagda järnvägen. Bykärnan har med tiden förtätats med nya hus vilket bland annat skapat den varierade villabebyggelsen. Bostadsbeståndet utanför bykärnan består främst av före detta fritidshus. Karaktäristiskt för dessa stugområden är att bebyggelsen ligger i grupper, med stora tomter och väl tilltagna grönområden mellan sig. Storlek och standard varierar mellan områdena, men i de delar som har kommunalt vatten och avlopp sker en relativt snabb omvandling från säsongsboende till åretruntboende.

Bostadsgata i Ludvigsborg

Inom de tätbebyggda områdena är Ludvigsborg också rikt på grönstruktur. Den luftiga bebyggelsen har lämnat luckor och sammanhängande stråk av naturmark insprängt i villabebyggelsen, vilket skapar rymd och förstärker känslan av närhet till naturen. Kvesarumsån genomkorsar de centrala delarna av byn, och längs med ån sträcker sig ett naturligt sammanhängande grönstråk som förbindelselänk mellan skogsområdena i öster och det öppna landskapet i väster. Grönstråket vid Kvarndammen via Granliden ned till Häggenäshalvön binder samman skogsdungar, ängs- och hagmarker.

Ludvigsborgs läge mellan de sammanhängande skogsområdena i Fulltofta och det kulturhistoriskt värdefulla öppna landskapet ner mot Ringsjön utgör grunden för den attraktiva boendemiljön i området. I nära anslutning till byn finns stora skyddade naturområden, naturreservat och Natura 2000-områden. Ludvigsborg berörs av riksintressen för naturvård, friluftsliv samt totalförsvarets militära del. Ludvigsborg angränsar i sydväst även till ett större område med landskapsbildsskydd. Landskapsbildsskydd finns till för att skydda värdet av framför allt den visuella upplevelsen av ett landskap. Skyddet reglerar till exempel bebyggelse och vägar. Det krävs tillstånd från Länsstyrelsen för att utföra åtgärder som kan ha negativ effekt på landskapsbilden i dessa områden.

Ludvigsborg har ett fungerande serviceutbud med dagligvarubutik centralt i byn, den kommunala förskolan Skogsgläntan samt Ludvigsborgs friskola med undervisning i årskurserna F–9 samt fritidsverksamhet. Det finns också flera vårdboenden.

I Ludvigsborg finns många små företag, varav majoriteten är knutna till innehavarens bostad. I övrigt domineras näringslivet av vårdanläggningar samt ett pensionat vid Sätoftavägen. I Ludvigsborg finns en livsmedelsbutik som är av stor vikt för orten som lokal kärna och som servicenod för omlandet.

Ludvigsborg har ett aktivt föreningsliv med stor betydelse för sammanhållningen och utvecklingen i byn.

Utbyggnadsområden i Ludvigsborg

I Ludvigsborg pekas två nya utbyggnadsområden och ett utredningsområde ut fram till 2035; det gäller områden där en ny markanvändning föreslås. Utbyggnadsområden avser användningen bostäder (B) och service (S). Med service menas både kommunal och offentlig service.

Utbyggnadsområden som redovisas är utpekade med bakgrund till det behov av bostäder, service och verksamheter som bedöms uppstå fram till år 2035 enligt framtagna befolknings- och hushållsbehovsprognoser. I utpekandet av de olika utbyggnadsområdena har en rad olika allmänna intressen vägts mot varandra. Den användning som föreslås för respektive område är den markanvändning som ur ett strategiskt perspektiv ger ett effektivt markutnyttjande och en god hushållning av mark samt god samhällsekonomi.

För ny bebyggelse, oavsett omfattning och användning, sker en prövning i kommande detaljplanering om vad som är lämplig markanvändning och vilka utredningar som behövs för att göra en sådan lämplighetsprövning. Översiktsplanen avser att endast ge en vägledning för kommande planeringsarbete. För de områden som pekats ut som utredningsområden är bedömningen att områdena kan vara intressanta för exploatering men att ytterligare utredning krävs.

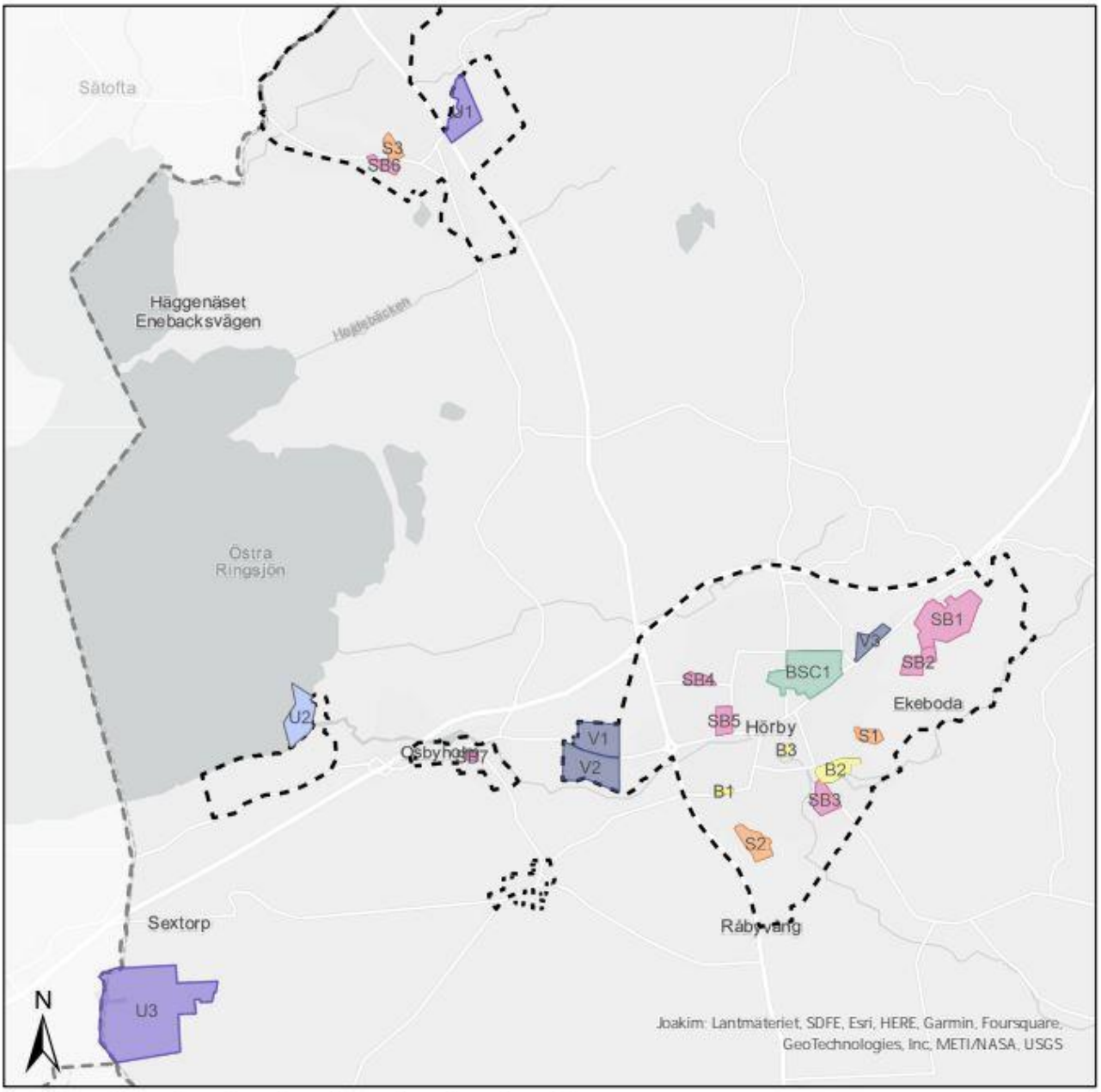

0 5 10 km

- Kommungränser
- Utbyggnadsområde för bostäder
- Utbyggnadsområde för bostäder, service och centrum
- Utbyggnadsområde för service
- Utbyggnadsområde för service och bostäder
- Utbyggnadsområde för verksamhet
- Utredningsområde för bostäder 2035
- Utredningsområde för badplats
- Orter

Område SB6 Söder om Fulltoftavägen

Området SB6 ligger längs med Fulltoftavägen i höjd med Stallbackevägen, centralt i Ludvigsborg med närhet till kollektivtrafik, servicefunktioner och god tillgång på natur. Kommunalt vatten och avlopp finns framdraget till området. Området ligger nära den planerade Allhallen och Skogsgläntans förskola. Området utgörs av jordbruksmark med undantag för några hus längs med Fulltoftavägen. Jordbruksmarken är klassificerat som jord- och skogsklass 3. Det finns inga kända kulturvärden inom området men området berörs av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Vidare finns en större lågpunkt identifierad inom området. Området omfattas delvis av detaljplan för bostäder, från 1961.

Inom område SB6 föreslås skola och bostäder.

Motivering och efterföljande planering

För att möta befolkningsutvecklingen i Ludvigsborg och behovet av en ny skola behöver ny mark tas i anspråk. Områdets läge möjliggör att befintlig infrastruktur kan nyttjas, vilket är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Genom att förlägga ny skola i anslutning till nya Allhallen och Skogsgläntans förskola kan verksamheterna inte bara dra nytta av varandra utan även erbjuda medborgarna i Ludvigsborg en ny mötesplats. Det kan inom del av området även vara aktuellt med bostäder.

En utveckling av området innebär att jordbruksmark tas i anspråk. Utbyggnadsförslaget bedöms dock ge små negativa konsekvenser, detta då en mindre areal produktiv jordbruksmark med klassificering 3 tas i anspråk. Att jordbruksmark tas i anspråk anses vara nödvändigt för att klara det behov som finns för ny skola och bostäder. Det innebär att det allmänna intresset för bostäder och service väger tyngre än det allmänna intresset för jordbruksmark. En utbyggnad av område SB6 innebär ett intrång i ett riksintresse för naturvård och ett riksintresse för friluftsliv. En exploatering av området bedöms inte innebära påtaglig skada för riksintressena. Detta eftersom kärnvärdena inom område SBS6 ligger precis i utkanten av riksintresseområdena och ej berörs då exploateringsområdet är lokaliserat i utkanten av de två tiksintresseområdena.

För att kunna utveckla området för skola och bostäder behöver en ny detaljplan tas fram. Vid en planläggning bör man särskilt utreda trafikfrågan. Detta då en exploatering av området kan innebära ökad biltrafiknettoalstring samt leda till nya trafikmönster till och från området. En trafikutredning behöver också ta hänsyn till den övergripande trafiksituationen i Ludvigsborg.

Vidare behöver man utreda dagvattenfrågan. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämningar samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat.

Område S3 Norr om Fulltoftavägen

Område S3 ligger norr om korsningen Fulltoftavägen/Stallbackevägen, centralt i Ludvigsborg med närhet till kollektivtrafik och servicefunktioner och god tillgång på natur. Området angränsar till

den nya Allhallen och Skogsgläntans förskola. Kommunalt vatten och avlopp samt kommunalt dagvattensystem finns framdraget till området. Området utgörs av en mindre jordbruksfastighet med huvudbyggnad och ladugård omringad av kuperad ängsmark och skog. Inom området finns fler lågpunkter identifierade. Det finns inga kända natur- eller kulturvärden inom området och området berörs inte av riksintressen. En liten del av området omfattas av detaljplan för allmänt ändamål, från 1961.

Inom område S3 föreslås skola.

Motivering och efterföljande planering

För att möta befolkningsutvecklingen i Ludvigsborg och behovet av en ny skola behöver ny mark tas i anspråk. Områdets läge möjliggör att befintlig infrastruktur kan nyttjas, vilket är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Genom att förlägga ny skola i anslutning till Allhall och förskola kan verksamheterna dra nytta av varandra. En utveckling av området innebär att ängs- och skogsmark tas i anspråk. Utbyggnadsförslaget bedöms dock ge små negativa konsekvenser, detta då endast en mindre areal ängs- och skogsmark tas i anspråk. Att ta ängsmark i anspråk anses vara nödvändigt för att klara det behov som finns för ny skola.

För att kunna utveckla området för skola behöver en ny detaljplan tas fram. Inom ramen för en ny detaljplan bör man särskilt utreda trafikfrågan. Detta då en exploatering av området kan innebära ökad biltrafiknettoalstring samt leda till nya trafikmönster till och från området. En trafikutredning behöver också ta hänsyn till den övergripande trafiksituationen i Ludvigsborg.

Vidare behöver man utreda dagvattenfrågan. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämningar samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat.

Område U1 Bondemölla

Område U1, Bondemölla, ligger i Ludvigsborg på östra sidan om riksväg 13 mot Höör. I söder gränsar området mot fritidsområdet Väderpipan, i öst till skogsområde med rekreationsstråk och i norr till Södra Rörumsvägen. Området utgörs mestadels av lövskog, med partier av gran. Ett öppet fält med jordbruksmark finns i planområdets centrala delar. Det finns inga kända naturvärden men delar av området är utpekat av Riksantikvarieämbetet som fornlämning (L1989:2268), Fossil åker – röjningsröseområde. Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns inte utbyggt till området men kommunalt vatten och avlopp finns i angränsade bostadsområde, Väderpipan. En omvandling av området bedöms som en naturlig utveckling av Ludvigsborgs östra del.

En förutsättning för utveckling av området är att riksväg 13 åtgärdas och förses med planskild korsning vid Ludvigsborgsvägen/Riksväg 13, samt att en exploatering inte påverkar eller innebär en risk för påtaglig skada på utpekat riksintresseområde för totalförsvarets militära del, område TM0526.

Området omfattas inte av detaljplan. Området föreslås utredas vidare för bostäder.

Motivering och efterföljande planering
Området ligger i nära anslutning till Ludvigsborg vilket möjliggör att befintlig infrastruktur delvis kan användas. En omvandling av området bedöms som en naturlig utveckling av Ludvigsborgs östra del. En förutsättning för utveckling av området är att riksväg 13 åtgärdas och förses med planskild korsning vid Ludvigsborgsvägen/Riksväg 13, samt att en exploatering inte påverkar eller innebär en risk för påtaglig skada på utpekat riksintresseområde för totalförsvarets militära del.

Vidare behöver man i samband med en planläggning utreda följande saker; buller, möjlighet till anslutning för kommunalt vatten och avlopp, fornlämningar samt trafik. Vidare behöver även dagvattenfrågan och risken för översvämning utredas. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämningar samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid all planering och nybyggnation inom Ludvigsborg särskilt beakta
  - riksintressen för naturvård, friluftsliv, kulturmiljövården, totalförsvaret, kommunikationer, yrkesfiske i inlandsvatten samt natura2000-områden.
  - bevarandet av värdefulla natur- och kulturmiljöer samt landskapsbilden.
  - utveckling och förbättring av tillgängligheten till omgivande natur- och vattenområden.
  - möjliggörandet av fler generationsövergripande mötesplatser för lokal interaktion (bostadsgårdar, lekplatser, utegym och parker), handel, verksamheter, föreningsliv samt möten.

- Hörby kommun ska verka för att nya byggnader och exploateringsprojekt är ekologisk, ekonomisk och socialt hållbara genom att
  - utgå från ett livstidsperspektiv vid bedömning om hållbarhet.
  - ny bebyggelse i större utsträckning utgörs av resurseffektiv och energisnål byggteknik som till exempel passivteknik.
  - minska klimatpåverkan i byggprocessen.
  - använda klimatsmarta byggmaterial.
  - främja återbruk.

- Hörby kommun ska arbeta med att öka andelen grönska i den bebyggda miljön för att skapa attraktiva boendemiljöer.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Vid ny byggnation värna och ta hänsyn till värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.

- Värna tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.

- I samband med detaljplanering bör en tidig dialog med civilsamhället, föreningslivet och näringsliv hållas för skapandet av gemensamhetsytor för lokal interaktion, handel och verksamheter.

Östraby – Västerstad

Östraby och Västerstad är två större byar i den sydvästra delen av kommunen, cirka en mil utanför Hörby tätort. Östraby och Västerstad tillhör Slättbygden vilket karaktäriseras av ett aktivt jordbruk med inriktning på växtodling och djurhållning. Östraby och Västerstad har en viktig roll som lokal kärna i kommunens södra delar. Byarna ligger på var sin sida om riksväg 13 och har ett avstånd på cirka fyra kilometer emellan varandra. Östraby och Västerstad har goda kollektiva förbindelser med regionbusstrafik till både Hörby och Sjöbo. Busshållplats med mindre infartsparkering för bil och cykel finns i Östraby.

Både Östraby och Västerstad är typiska radbyar, med en bebyggelse utmed bygatan. Bebyggelsen i Östraby och Västerstad består framför allt av äldre hus och byggnader från 1900-talets första hälft. Karaktäristiskt för Östraby är de många hus som uppfördes med kombinerade bostads- och affärshus, vilket visar på att Östraby historiskt varit en blomstrande by med etablerade verksamheter längs hela bygatan. Även i dag finns ett antal aktiva verksamheter i byn, även om tidigare affärslokaler i stor utsträckning står tomma eller används för andra ändamål idag.

Hus i Östraby

Det svagt böljande öppna landskapet i Slättbygden med aktivt storskaligt jordbruk med inriktning på växtodling och djurhållning har lett till att det saknas större sammanhängande grönområden. Grönområden utgörs framför allt av träddungar, vegetationsbeklädda väg- och dikeskanter, mindre vattendrag samt mossar. Östraby upplevs som en grön by, mycket tack vare de uppvuxna trädgårdarna, kyrkogårdens öppna arealer samt Kärrbäcken som sammanbinds med Sniberupsån. I Västerstad finns flera mindre grönområden. Västerstads kyrka ligger i direkt anslutning till ett av områdets största grönområden som består av lövskog och som är tillgängligt för rekreation och friluftsliv. Likaså finns ett lite mindre grönområde strax väster om byn, i anslutning till vägen mot Dala. I byns östra del kantas vägen av en allé som Länsstyrelsen pekat ut som värd att bevara. Ursprungligen bestod allén av ett hundratal almar, men i dag finns enbart ett fåtal kvar. De kvarstående träden bidrar till områdets landskapskaraktär.

I både Östraby och Västerstad har utbudet av funktioner och service historiskt sett varit större. Kommersiell service i orterna saknas sedan lanthandeln i Östraby lades ner för några år sedan. En återkomst av en dagligvaruaffär i orten hade varit mycket positivt för utvecklingen och framtidstron i bygden och skulle förmodligen föra med sig flera positiva effekter. I Östraby finns grundskola som omfattar klasserna F-6 samt fritidsverksamhet och i Västerstad finns förskola.

Precis som för många andra mindre byar präglas företagandet i Östraby av småföretag, ofta knutna till den egna bostadsfastigheten. I Östraby finns goda möjligheter att bedriva denna typ av företag då många av husen utmed bygatan redan då de uppfördes var kombinerade bostads- och affärshus. Mer ytkrävande verksamheter bedrivs i ortens omland, framför allt i ombyggda ekonomibyggnader. Västerstads största verksamhet är Hörby Lantmän med hantering av spannmål. Denna verksamhet har under senare år expanderat kraftigt. Verksamheten har en viktig roll inom Slättbygden då detta är traktens huvudsakliga näring.

Östraby har ett aktivt föreningsliv och i dag finns bland annat bygdeföreningen, byalaget och olika intresseföreningar med stor betydelse för sammanhållningen i byn. Västerstad har inte några egna föreningar utan medborgarna engagerar sig i föreningar i angränsande byar. Särskilt stort upptagningsområde har Askeröds idrottsförening där flertalet av barnen i både Västerstad och Östraby är eller har varit aktiva under någon period.

Utbyggnadsområden i Östraby – Västerstad

Inga nya utbyggnadsområden för bostäder, service, verksamheter pekas ut i Östraby – Västerstad.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid all planering och nybyggnation inom Östraby – Västerstad särskilt beakta
  - riksintresse för totalförsvaret.
  - bevarandet av värdefulla natur- och kulturmiljöer samt landskapsbilden.
  - utveckling och förbättring av tillgängligheten till omgivande natur- och vattenområden.
  - möjliggörandet av fler generationsövergripande mötesplatser för lokal interaktion (bostadsgårdar, lekplatser, utegym och parker), handel, verksamheter, föreningsliv samt möten.

- Hörby kommun ska vid lokaliseringsprövning av ny bebyggelse inom Slättbygden ta stor hänsyn till befintlig jordbruksverksamhet. Jord- och skogsbruksnäringen bör skyddas mot exploatering som påtagligt kan försvåra möjligheterna att bedriva jord- och skogsbruk.

- Hörby kommun ska verka för att nya byggnader och exploateringsprojekt är ekologisk, ekonomisk och socialt hållbara genom att
  - utgå från ett livstidsperspektiv vid bedömning om hållbarhet.
  - ny bebyggelse i större utsträckning utgörs av resurseffektiv och energisnål byggteknik som till exempel passivteknik.
  - minska klimatpåverkan i byggprocessen.
  - använda klimatsmarta byggmaterial.
  - främja återbruk.

- Hörby kommun ska arbeta med att öka andelen grönska i den bebyggda miljön för att skapa attraktiva boendemiljöer.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Vid ny byggnation värna och ta hänsyn till värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.

- Värna tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.

- I samband med detaljplanering bör en tidig dialog med civilsamhället, föreningslivet och näringsliv hållas för skapandet av gemensamhetsytor för lokal interaktion, handel och verksamheter.

- Vid lokaliseringsprövning av ny bebyggelse ska stor hänsyn tas till större jordbruksgårdar, (djurbesättning på mer än 100 djurenheter, dvs. lantbruk klassade som C-anläggningar enligt *Miljöbalken (1998:808)*, till vilka det rekommenderade skyddsavståndet är 500 meter) för att säkerställa att verksamheterna kan bedrivas vidare och att eventuella problem med lukt och andra olägenheter som alstras av jordbruket undviks.

Önneköp – Långaröd

Önneköp och Långaröd är två större byar i Långaröds socken, knappt två mil sydöst om Hörby tätort utmed länsväg 1057. Orterna ligger på Linderödsåsen, cirka 200 meter över havet och tillhör Mellanbygden. Önneköp – Långaröd har bra pendlingsavstånd till Hörby tätort och kollektivtrafikförsörjs med buss 471. Det är även nära till Sjöbo i Sjöbo kommun.

Bebyggelsen i Önneköp är varierad och samlad längs byns gator med en relativt tät struktur. Detta i kombination med byggnadernas genomgående placering och utformning ger byn en enhetlig karaktär. Bygatan i nord–sydlig riktning kantas i huvudsak av äldre bebyggelse medan byns södra del består av nyare bebyggelse. Bebyggelsen i Långaröd är varierad och samlad kring Långaröds kyrka. Långaröd och dess kyrka utgjorde tidigare sockencentrum med bland annat affär, skola och diverse hantverkare, men sedan början av 1800-talet har Önneköp i större utsträckning utvecklats till sockencentrum.

Parkering omringad av bebyggelse i Önneköp

Landskapet runt Önneköp har en varierande karaktär med stort inslag av öppna betesmarker och uppodlade fält. Det finns flera större sammanhängande grönområden i utkanten av byn och i den sydvästra delen rinner Farhultsbäcken. Önneköp saknar ett tydligt grönstråk som går genom hela byn men ortens många uppvuxna trädgårdar bidrar till grönskan. Detta märks tydligast längs byns lokalgator där grönskan sammanbinds med den omkringliggande naturen.

I Långaröd är kyrkogården en av de viktigaste gröna strukturerna i byn. Strax utanför byn finns flera sammanhängande skogsområden lämpliga för friluftsliv. Norr om Långaröds skola rinner en mindre å, och i anslutning till denna finns en större damm.

Önneköp har historiskt haft ett stort utbud av affärer och verksamheter. Under 1930-talet fanns bland annat lanthandlare, mejeri, bageri, toffelmakare, urmakare, sadelmakare, smed, skomakare, skräddare, snickare, garntillverkning, manufakturaffär och taxibolag, samt något senare även två banker och ett postkontor. Allt eftersom har verksamheterna upphört och i dag finns endast ett fåtal kvar, däribland lanthandeln och bageriet. Även Långaröd hade tidigare ett stort utbud av verksamheter i form av en stor mängd hantverkare och affär. Området runt Önneköp – Långaröd är en del av ett större kluster av kulturverksamheter, Kulturstråket, med en blandning av verksamheter som kulturvandringar, museum, återbruksbutik och caféer. Utmärkande för verksamheterna i Önneköp är utöver lanthandeln det småskaliga företagandet. I både Önneköp och Långaröd och i dess omgivningar är besöksnäringen en stark trend och en näring som förväntas växa under de kommande åren.

I Långaröd finns Långaröds skola med undervisning i klasserna F–6 samt fritidsverksamhet. Skolan har ett stort upptagningsområde som bland annat innefattar Önneköp. I varken Långaröd eller Önneköp finns kommunal förskola. I Önneköp finns en fristående förskola.

Önneköp – Långaröd har ett aktivt föreningsliv med en engagerad byaförening. Föreningen har drivit igenom många olika projekt inom bygden.

Utbyggnadsområden i Önneköp – Långaröd

Inga nya utbyggnadsområden för bostäder, service, verksamheter pekas ut i Önneköp – Långaröd.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid all planering och nybyggnation inom Önneköp - Långaröd särskilt beakta
    - bevarandet av värdefulla natur- och kulturmiljöer samt landskapsbilden.
    - utveckling och förbättring tillgängligheten till omgivande natur- och vattenområden.
    - möjliggörandet av fler generationsövergripande mötesplatser för lokal interaktion (bostadsgårdar, lekplatser, utegym och parker), handel, verksamheter, föreningsliv samt möten.

- Hörby kommun ska verka för att nya byggnader och exploateringsprojekt är ekologisk, ekonomisk och socialt hållbara genom att
    - utgå från ett livstidsperspektiv vid bedömning om hållbarhet.
    - ny bebyggelse i större utsträckning utgörs av resurseffektiv och energisnål byggteknik som till exempel passivteknik.
    - minska klimatpåverkan i byggprocessen.
    - använda klimatsmarta byggmaterial.
    - främja återbruk.

- Hörby kommun ska arbeta med att öka andelen grönska i den bebyggda miljön för att skapa attraktiva boendemiljöer.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Vid ny byggnation värna och ta hänsyn till värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.

- Värna tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.

- I samband med detaljplanering bör en tidig dialog med civilsamhället, föreningslivet och näringsliv hållas för skapandet av gemensamhetsytor för lokal interaktion, handel och verksamheter.

Killhult

Killhult ligger cirka 1,5 mil öster om Hörby tätort på Linderödsåsens södra sida, nära gränsen till Kristianstad kommun. Killhult genomkorsas av två statliga vägar. Länsväg 1082, Ilnestorpsvägen, och länsväg 1074. Det ger byn goda pendlingsmöjligheter och kollektivtrafiken försörjs via kommunens närtrafik.

Killhult har en blandad bebyggelse. Större delen av bebyggelsen har tillkommit under 1900-talets första hälft. Bebyggelsen i Killhult har kompletterats sporadiskt under årens lopp vilket har givit orten en något osammanhängande bebyggelsestruktur med olika placering av husen i förhållande till vägnätet samt ett antal lucktomter.

Kyrkan i Killhult

Närheten till Linderödsåsens natur är en stor tillgång för Killhult, som både angränsar till stora skogsområden och öppna betesmarker. Killhult ligger i Mellanbygden vilket kännetecknas av ett småskaligt böljande mosaiklandskap med öppna betesmarker, stengärdesgårdar, blandskogar och våtmarker, och där by- och odlingsstrukturerna är av gammalt ursprung.

Killhult har ett bra serviceutbud med lanthandel, förskola och skola. Ortens lanthandel ligger centralt i byn och utgör en central mötesplats precis som den kommunala skolan. Killhults skola omfattar klasserna F–6 samt förskola och fritidsverksamhet.

Företagsandan inom byn är stark och flera av byns medborgare driver egna företag i och utanför Killhult. Småföretagandet, vilket i stor utsträckning är knutet till innehavarens bostad eller jordbruksfastighet, präglar bygden. Killhult har även ett mycket aktivt föreningsliv där byborna värnar om byn och dess medborgare. I orten finns förutom byföreningen en rad andra aktiva föreningar, bland annat en idrottsförening. Föreningarna arrangerar varje år ett antal evenemang, något som är viktigt för bybornas sociala gemenskap och ortens fortsatta utveckling.

Utbyggnadsområden i Killhult

Inga nya utbyggnadsområden för bostäder, verksamheter eller service pekas ut i Killhult.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid all planering och nybyggnation inom Killhult särskilt beakta
  - bevarandet av värdefulla natur- och kulturmiljöer samt landskapsbilden.
  - utveckling och förbättring av tillgängligheten till omgivande natur- och vattenområden.
  - möjliggörandet av fler generationsövergripande mötesplatser för lokal interaktion (bostadsgårdar, lekplatser, utegym och parker), handel, verksamheter, föreningsliv samt möten.

- Hörby kommun ska verka för att nya byggnader och exploateringsprojekt är ekologisk, ekonomisk och socialt hållbara genom att
  - utgå från ett livstidsperspektiv vid bedömning om hållbarhet.
  - ny bebyggelse i större utsträckning utgörs av resurseffektiv och energisnål byggteknik som till exempel passivteknik.
  - minska klimatpåverkan i byggprocessen.
  - använda klimatsmarta byggmaterial.
  - främja återbruk.

- Hörby kommun ska arbeta med att öka andelen grönska i den bebyggda miljön för att skapa attraktiva boendemiljöer.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Vid ny byggnation värna och ta hänsyn till värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.

- Värna tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.

- I samband med detaljplanering bör en tidig dialog med civilsamhället, föreningslivet och näringsliv hållas för skapandet av gemensamhetsytor för lokal interaktion, handel och verksamheter.

Byarna i omlandet

Hörby kommun har nio mindre byar; Ringsjöstrand, Osbyholm, Lyby, Södra Rörum, Satserup, Äspinge, Korsholm – Norra Västerstad, Askeröd och Dala. Byarna i omlandet har en viktig roll som mötesplats för boende utanför de lokala kärnorna och Hörby tätort. De är också populära besöksmål med stor utvecklingspotential då naturen och landskapet är en av Hörby kommuns främsta attraktionsfaktorer. Byarna i omlandet tillhör olika bygder, Ringsjöbygden, Slättbygden och Mellanbygden, där alla har olika landskapskaraktärer, kvaliteter och förutsättningar. Gränserna mellan bygderna är inte precisa då övergångarna mellan bygderna i realitet är något flytande.

Ringsjöbygden

Ringsjöområdet utgörs av östra delen av Östra Ringsjön och sträcker sig från Ludvigsborg fram till E22 vid Osbyholm i nord-sydlig riktning. Ringsjöbygden är ett mycket attraktivt område i Hörby kommun vars största kvalitet är dess närhet till Ringsjön, samt dess strategiska läge med närheten till de större regionala tillväxtmotorerna Hörby tätort och den lokala kärnan Ludvigsborg.

Bebyggelsen i Ringsjöbygden utgörs i stor utsträckning av en blandning av äldre småbyar, ensamliggande gårdar, nybyggda villaområden samt fritidshus. Bebyggelsen omgärdas av betes- och odlingsmark med närhet till vattnet och en fantastisk utsikt över Ringsjön. Ringsjöbygden omfattas av riksintressen för Naturvård, Kulturmiljövård, Friluftsliv samt Natura 2000-områden. En stor del av Ringsjöbygden omfattas av landskapsbildsskydd, enligt 19 § *Naturvårdslagen* i dess lydelse före den 1 januari 1975.

Ringsjöbygden har god tillgång till grundläggande servicefunktioner som dagligvaruaffär, skola, vård, omsorg och utbud av fritidsaktiviteter. Servicefunktionerna är framför allt lokaliserade till Ludvigsborgsområdet. Ludvigsborg är Ringsjöbygdens viktigaste servicenod även om avståndet till Hörby tätort är relativt kort oavsett var man befinner sig i området. Boende i Ludvigsborgsområdet vänder sig i viss grad även till Höör istället för Hörby. Företagandet i Ringsjöbygden är varierat och med en hög andel egna företagare, de flesta inom jord- och skogsbruk. Jordbruken är förhållandevis små med en stor andel deltidslantbruk som bland annat kompletteras med skogsbruk och förvärvsarbete utanför gården.

Inom Ringsjöbygden finns förutom den lokala kärnan Ludvigsborg en mindre by, Ringsjöstrand. Övrig samlad bebyggelse finns framför allt utmed Ringsjöns södra och östra stränder och utgörs till stor del av före detta fritidsbebyggelse såsom Tappavitt, Häggenäset med Strandvägen och Ringsborg.

Ringsjöstrand

Ringsjöstrand ligger längs med Östra Ringsjön, några kilometer väster om Hörby tätort. Strax söder om Ringsjöstrand passerar E22 vilket medför bra pendlingsavstånd till bland annat Lund och Malmö, men även österut mot Kristianstad. Den gamla banvallen mellan Snogeröd och Hörby ger goda förutsättningar att gå och cykla mellan Ringsjöstrand, Osbyholm och Hörby tätort.

Den lokala servicen i Ringsjöstrand är begränsad. Det finns säsongsvis tillgång till ett visst utbud av dagligvaror på Ringsjöstrands camping, något som har potential att utökas om antalet permanentboende i området ökar. Närheten till Hörby tätort bidrar dock till att servicenivån i byn ändå bedöms som mer än god.

I Ringsjöstrand förekommer risk för översvämningar och höga vattenstånd i Östra Ringsjön. Detta förväntas förvärras ytterligare i och med ett förändrat klimat.

Bostadsgata i Ringsjöstrand

Utbyggnadsområden inom Ringsjöbygden

Inga nya utbyggnadsområden för verksamheter, industri och handel eller service pekas ut i Ringsjöbygden fram till 2035. Däremot pekas ett utredningsområde ut, Ringsjöstrand. För de områden som pekats ut som utredningsområden är bedömningen att områdena kan vara intressanta för exploatering men att ytterligare utredning krävs.

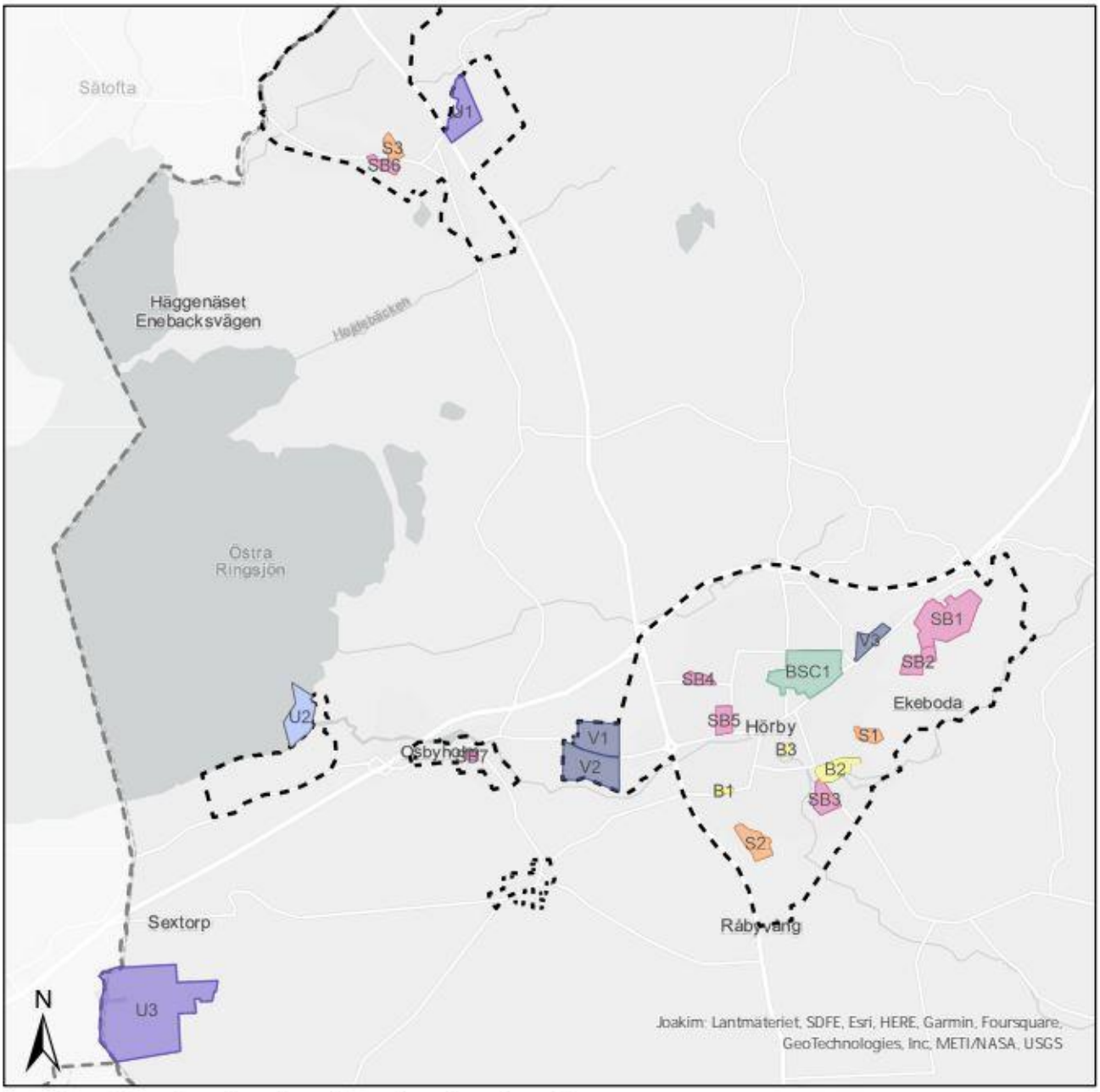

0 5 10 km

- Kommungränser
- Utbyggnadsområde för bostäder
- Utbyggnadsområde för bostäder, service och centrum
- Utbyggnadsområde för service
- Utbyggnadsområde för service och bostäder
- Utbyggnadsområde för verksamhet
- Utredningsområde för bostäder 2035
- Utredningsområde för badplats
- Orter

Område U2 Ringsjöstrand
Område U2 utgörs av ett vattenområde i södra delen av Östra Ringsjöstrand, vid Ringsjöstrands camping. Området föreslås utredas vidare för kallbadhus.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid all planering och nybyggnation inom Ringsjöbygden särskilt beakta
  - riksintressen för naturvård, friluftsliv, kulturmiljövården, kommunikationer totalförsvaret, yrkesfiske i inlandsvatten samt natura2000-områden.
  - bevarandet av värdefulla natur- och kulturmiljöer samt landskapsbilden.
  - utveckling och förbättring av tillgängligheten till omgivande natur- och vattenområden.
  - möjliggörandet av fler generationsövergripande mötesplatser för lokal interaktion (bostadsgårdar, lekplatser, utegym och parker), handel, verksamheter, föreningsliv samt möten.

- Hörby kommun ska vid lokaliseringsprövning av ny bebyggelse inom Slättbygden ta stor hänsyn till befintlig jordbruksverksamhet. Jord- och skogsbruksnäringen bör skyddas mot exploatering som påtagligt kan försvåra möjligheterna att bedriva jord- och skogsbruk.

- Hörby kommun ska vid exploatering inom Ringsjöbygden säkerställa lägsta grundläggningsnivå utmed Ringsjöstrand.

- Hörby kommun ska verka för att nya byggnader och exploateringsprojekt är ekologisk, ekonomisk och socialt hållbara genom att
  - utgå från ett livstidsperspektiv vid bedömning om hållbarhet.
  - ny bebyggelse i större utsträckning utgörs av resurseffektiv och energisnål byggteknik som till exempel passivteknik.
  - minska klimatpåverkan i byggprocessen.
  - använda klimatsmarta byggmaterial.
  - främja återbruk.

- Hörby kommun ska arbeta med att öka andelen grönska i den bebyggda miljön för att skapa attraktiva boendemiljöer.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Vid ny byggnation värna och ta hänsyn till värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.

- Värna tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.

- I samband med detaljplanering bör en tidig dialog med civilsamhället, föreningslivet och näringsliv hållas för skapandet av gemensamhetsytor för lokal interaktion, handel och verksamheter.

Mellanbygden

Mellanbygden sträcker sig från norr till söder i kommunens östra delar. I Mellanbygden finns de två lokala kärnorna Killhult och Önneköp – Långaröd samt de tre större byarna Södra Rörum, Satserup och Äspinge. Mellanbygden utgörs av två delområden, ett område nordväst om E22 och ett område sydöst. Det nordvästra delområdet, runt Södra Rörum, vänder sig i stor utsträckning mot den lokala kärnan Ludvigsborg och Höörs tätort. I det sydöstra området är de lokala kärnorna Killhult och Önneköp – Långaröd viktiga servicenoder.

Inom mellanbygden finns också flera fritidsbyar varav de största är Fundersed, Skogsbyn, Trulstorp, Ekastorp och Västantorp, Gammalstorp öster om Äspinge samt Skäpperöd söder om Önneköp. Inom Mellanbygden finns också många mindre samlingar av gårdar, ibland med inslag av gathus. Exempel på sådana är Kölleröd, Östra Sallerup, Herröd, Harphult, och Pärup.

I Mellanbygden finns det mest typiska Hörbylandskapet – ett småskaligt böljande mosaiklandskap med öppna betesmarker, stengärdesgårdar, blandskogar och våtmarker där by- och odlingsstrukturerna är av gammalt ursprung. Bebyggelsen består till stor del av mindre gårdar och mycket fritidsbebyggelse, dels samlade fritidshusområden, dels utspridda i landskapet. De småskaliga byarna erbjuder en trygg social tillvaro och god tillgång till natur. Mellanbygden omfattas av riksintresse för naturvård, kulturvård samt totalförsvarets militära del.

I Mellanbygden är jord- och skogsbruket en viktig näring och inkomstkälla, även om arbetet alltmer övergår från heltids- till deltidssysselsättning. Inom Mellanbygden är det i flera områden relativt långt till service, detta gäller särskilt i de norra och östra delarna av kommunen.

Inom Mellanbygden finns tre mindre byar av lokal betydelse; Södra Rörum, Satserup och Äspinge.

Södra Rörum

Södra Rörums kyrkby ligger väl sammanhållen i ett omgivande landskap till största delen bestående av fäladsmarker och skog. Större delen av den nuvarande bebyggelsen i Södra Rörum består av äldre byggnader med anor från 1800-talet eller 1900-talets första hälft. Det finns också en del nyare bebyggelse främst utmed Husarlyckevägen. Hela Södra Rörum omfattas av riksintresse för naturvård N34 (Södra Rörum), delar av området berörs av riksintresse för totalförsvarets militära del, område TM0526. Södra Rörum berörs av Hällens naturreservat och ett flertal värdefulla naturområden utpekade i *Naturvårdsprogram för Hörby kommun* (2021). Däribland område 28 (Lindskog med naturvärdesklass 2), område 29 (beteslandskap med naturvärdesklass 3), område 26 (Ädellövskog på åsar med naturvärdesklass 2), område 30 (Bokskogar med naturvärdesklass 2) samt område 31 (Fäladsmark och bokskog med naturvärdesklass 3).

Kyrkan i Södra Rörum

Satserup

Satserup har ett attraktivt läge uppe på Linderödsåsen, cirka tio km nordost om Hörby och endast ett par kilometer öster om E22 och Ekeröds busshållplats. Från Ekeröds busshållplats finns goda bussförbindelser mot Kristianstad, Hörby och Malmö-Lund. Satserups äldsta delar ligger något skilda från den del som växte upp kring Satserups station från slutet av 1800-talet.

Äspinge

Äspinge ligger cirka tre kilometer öster om trafikplats Hörby norra. Ursprungligen var byn samlad i direkt anslutning till kyrkan, men idag är bebyggelsen i huvudsak samlad längs bygatan några hundra meter nordöst om kyrkan. Under 1880-talet fick byn järnvägsstation då linjen mellan Hörby och Tollarp togs i bruk, men den låg knappt en kilometer väster om byn och kom inte att påverka bebyggelsestrukturen i byn. Äspinge omfattas av riksintresse för naturvård N57 (Kvarnberga – Härröd – Östra Sallerup – Gummarp – Sniberup).

Utbyggnadsområden inom Mellanbygden

Inga nya utbyggnadsområden för bostäder, verksamheter eller service pekas ut i Mellanbygden fram till år 2035.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid all planering och nybyggnation inom Mellanbygden särskilt beakta
  - riksintressen för naturvård, kulturmiljövården, totalförsvaret, friluftsliv samt natura-2000 områden.
  - bevarandet av värdefulla natur- och kulturmiljöer samt landskapsbilden.
  - utveckling och förbättring av tillgängligheten till omgivande natur- och vattenområden.
  - möjliggörandet av fler generationsövergripande mötesplatser för lokal interaktion (bostadsgårdar, lekplatser, utegym och parker), handel, verksamheter, föreningsliv samt möten.

- Hörby kommun ska verka för att nya byggnader och exploateringsprojekt är ekologisk, ekonomisk och socialt hållbara genom att
  - utgå från ett livstidsperspektiv vid bedömning om hållbarhet.
  - ny bebyggelse i större utsträckning utgörs av resurseffektiv och energisnål byggteknik som till exempel passivteknik.
  - minska klimatpåverkan i byggprocessen.
  - använda klimatsmarta byggmaterial.
  - främja återbruk.

- Hörby kommun ska arbeta med att öka andelen grönska i den bebyggda miljön för att skapa attraktiva boendemiljöer.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Vid ny byggnation värna och ta hänsyn till värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.

- Värna tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.

- I samband med detaljplanering bör en tidig dialog med civilsamhället, föreningslivet och näringsliv hållas för skapandet av gemensamhetsytor för lokal interaktion, handel och verksamheter.

Slättbygden

I Slättbygden finns förutom den lokala kärnan Östraby-Västerstad även fem mindre byar Osbyholm, Lyby, Korsholm – Norra Västerstad, Askeröd och Dala. Stråket Askeröd, Dala, Västerstad och Östraby är av särskild vikt för utvecklingen i Slättbygden. I Slättbygden finns även ett stort antal småbyar som mer kan liknas vid samlingar av gårdar, ibland med inslag av gathus. Exempel på sådana är Oderup, Råby, Östra Sallerup och Brunslöv.

Bebyggelsen och bebyggelsestrukturen i Slättbygden är starkt påverkad av det öppna storskaliga jordbruket i ett svagt böljande landskap. Bebyggelsen är gles men jämnt fördelad över landskapet och gårdarna är generellt arealmässigt större på Slättbygden än i Mellanbygden. Tillgången på bra åkermark har också medfört ett ekonomiskt välstånd och de enskilda byggnaderna är ofta större, pampigare och uppförda i mer exklusiva material som tegel eller betong.

Även om den största delen av marken i Slättbygden är brukad jordbruksmark finns det inslag av många värdefulla natur- och kulturmiljöer som till exempel enskilda träd och träddungar, artrika ängs- och hagmarker och mossar. Det svagt böljande öppna landskapet, med fälten inramade av vegetation är Slättbygdens kännetecknande särprägel. I den södra delen av Slättbygden omfattas ett mindre område av riksintresse för naturvård samt ett större område av totalförsvarets militära del. Inom de södra delarna av Slättbygden är avståndet till service relativt långt. Den västra delen av området vänder sig i viss mån mot orter utanför Hörby kommun, exempelvis Löberöd, men detta är inte lika utpräglat som i Mellanbygden. Slättbygden saknar tillgång till dagligvaruhandel sedan några år tillbaka då lanthandeln i Östraby lades ner. Däremot finns det i Mellanbygden en viss detaljhandel, framför allt i Korsholm – Norra Västerstad. För bygdens utveckling är det önskvärt att få tillbaka en lanthandel.

Slättbygden domineras av aktivt jordbruk med inriktning på växtodling och djurhållning, och de flesta gårdarna är heltidsjordbruk. Förutsättningarna för ett ekonomiskt bärkraftigt jordbruk är viktigt inom i Slättbygden.

Osbyholm

Osbyholm ligger vid Hörbyån nära utloppet i Östra Ringsjön, cirka 3,3 km väster om Hörby tätort. Från Osbyholm finns även gång- och cykelväg till Hörby tätort. Osbyholm ligger i ett landskap där både historisk och modern tid har haft inverkan på byns och bygdens utveckling. Osbyholms slott har under en lång tid varit hjärtat i byn varifrån en del av bebyggelsen har sitt ursprung. Strax norr om Osbyholm passerar E22, vilket gör att byn ligger på ett bra pendlingsavstånd till bland annat Lund och Malmö. Norra delarna av Osbyholm omfattas av riksintresse för kulturvård M:K67 (Fulltofta – Osbyholm – Nunnäs), Friluftsliv FM06 (Frostavallen – Ringsjön – Fulltofta) samt naturvård N34 (Fulltofta).

Lyby

Lyby ligger cirka 3 km utanför Hörby tätort och 1,5 km utanför Osbyholm, med en fantastisk utsikt mot både Ringsjön och Hörby tätort. Byn ligger väl samlad runt kyrkan utmed landsväg 1119, Hörbyvägen. Lyby omringas av öppen jordbruksmark med långa utblickar. Strax öster om byn ligger en större jordbruksfastighet med säkerhetszon som omöjliggör en förtätning. I norr gränsar Lyby till naturreservatet Askebacken.

Bostadsgata i Lyby

Korsholm – Norra Västerstad

Byn började växa fram utmed nuvarande riksväg 13 och korsvägen mot Östra Sallerup och Önneköp efter laga skiftet i mitten av 1800-talet, då gårdar skiftades ut från bland annat Östra Vedåkra. Korsholm började användas som ortsnamn först under 1880-talet. I dag utmärker sig Korsholm – Norra Västerstad främst genom de handelsetableringar med försäljning av jordbruksmaskiner och detaljhandel som finns i orten. En del av Korsholm – Norra Västerstad omfattas av riksintresse för totalförsvarets militära del TM0040 (Område med särskilt behov av hinderfrihet).

Askeröd

Nuvarande Askeröds by tillkom i huvudsak i samband med att järnvägen etablerades under 1860-talet. Byns centrala delar är samlade kring den före detta järnvägsstationen och bebyggelsen sträcker sig sedan längs byns gator. Sedan 1940-talet har ingen ny bostadsbebyggelse tillkommit i byn, med undantag för två dubbla tegellängor från 1970-talet. Byggnadsarkitekturen har under åren hållit hög

standard och flera av husen är kulturhistoriskt värdefulla. Askeröd omfattas av riksintresse för totalförsvarets militära del TM0040 (Område med särskilt behov av hinderfrihet).

Hus i Askeröd

Dala

Dala, liksom de intilliggande byarna har alltid varit en aktiv jordbruksby, en karaktär som fortfarande kan urskiljas. Bebyggelsen utgörs till stor del av aktiva eller avstyckade före detta jordbruksfastigheter och ligger utsträckt på ömse sidor om landsväg 1123. Bitvis finns också inslag av villatomter, de flesta bebyggda under första halvan av 1900-talet. Dala omfattas av riksintresse för totalförsvarets militära del TM0040 (Område med särskilt behov av hinderfrihet).

Utbyggnadsområden inom Slättbygden

Inom Slättbygden pekas ett utbyggnadsområde och ett utredningsområde ut fram till år 2035. Dessa avser områden för ändrad och ny markanvändning. Utbyggnadsområdet avser användningen service (S). Med service menas både kommunal och offentlig service.

Utbyggnadsområden som redovisas är utpekade med bakgrund till det behov av bostäder, service och verksamheter som bedöms uppstå fram till år 2035 enligt framtagna befolknings- och hushållsbehovsprognoser. I utpekandet av de olika utbyggnadsområdena har en rad olika allmänna intressen vägts mot varandra. Den användning som föreslås för respektive område är den markanvändning som ur ett strategiskt perspektiv ger ett effektivt markutnyttjande och en god hushållning av mark samt god samhällsekonomi.

För ny bebyggelse, oavsett omfattning och användning, sker en prövning i kommande detaljplanering om vad som är lämplig markanvändning och vilka utredningar som behövs för att göra en sådan lämplighetsprövning. Översiktsplanen avser endast att ge en vägledning för kommande planeringsarbete. För de områden som pekats ut som utredningsområden är bedömningen att områdena kan vara intressanta för exploatering men att ytterligare utredning krävs.

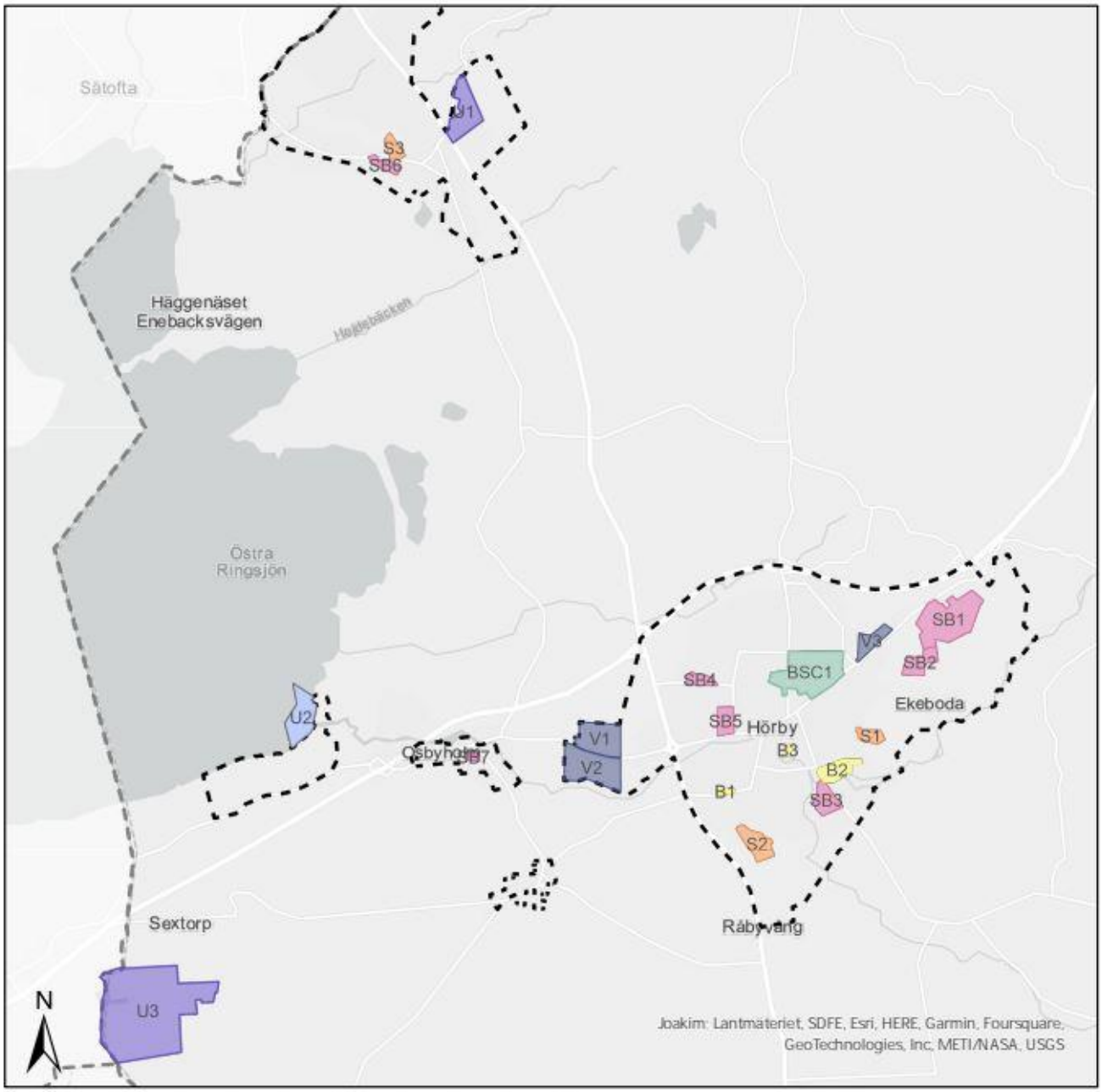

0 5 10 km

- Kommungränser
- Utbyggnadsområde för bostäder
- Utbyggnadsområde för bostäder, service och centrum
- Utbyggnadsområde för service
- Utbyggnadsområde för service och bostäder
- Utbyggnadsområde för verksamhet
- Utredningsområde för bostäder 2035
- Utredningsområde för badplats
- Orter

Område SB7 Hagadal

Område SB7 ligger centralt i Osbyholm längs med Osbyholm Hagadalsvägen, cirka 3 kilometer utanför Hörby tätort. Område SB7 omfattar ett område runt Hagadal, särskilt boende för äldre och personer med kognitiv svikt. Större delen av området utgörs av byggnad, resterande yta består av parkering och gräsmatta. Det finns flera träd, buskage och planteringar. Hagadal omges av bostadsbebyggelse, fristående villor med uppvuxna trädgårdar. Område SB7 omfattas av en detaljplan från 1990 för bostäder och vård. Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns i anslutning till området. Inom området finns inga identifierade lågpunkter. Det finns heller inga kända natur- och kulturvärden eller utpekade riksintressen. Området angränsar dock till ett av Riksantikvarieämbetet utpekat fornlämningsområde, bytomt (L1989:2395).

Inom område SB7 föreslås Service (vård och skola) eller bostäder.

Motivering och efterföljande planering

Området ligger centralt i Osbyholm med närhet till kollektivtrafik och Hörby tätort och lämpar sig väl för en utveckling av den pågående omsorgsverksamheten eller för annan service, till exempel förskola samt bostäder. En förutsättning för utveckling av annan service är att en ny detaljplan tas fram och att nuvarande verksamheter omlokaliseras. Vid en planläggning av området bör en dagvattenutredning tas fram. Dagvattenutredningen behöver kartlägga hur området påverkas av nederbörd och påverkar omkringliggande områden, risken för översvämning samt miljökvalitetsnormen för vatten. Hänsyn behöver även tas till ett förändrat klimat.

Område U3 Elisefarm

Område U3, Elisefarm ligger i västra delen av Hörby kommun vid kommungränsen till Höörs kommun. I norr gränsar området till E22, i väst till Höörs kommun och i söder och öster till jordbruksmark. Området innehåller ingen befintlig bebyggelse men angränsar till Elisefarms gårds huvudbyggnad och ekonomibyggnader som idag har verksamheter som restaurang, spa, hotell och golfbana. Det går en 400 kV kraftledning i den södra delen av fastigheten Norrto 8:2.

Område U3 omfattas av en detaljplan från 2003 och medger användningen Idrott (Y), idrotts- och sportanläggningar av alla slag med tillhörande byggnader. Området utgörs av jordbruksmark med jordbruksklassificeringen klass 7. Det finns inga kända naturvärden i området. En mindre del av områdets norra del är utpekat av Riksantikvarieämbetet som fornlämning (L1990:9287), Boplats. Kommunala vatten- och avloppsledningar samt dagvattenledningar finns inte utbyggt till området. I nuläget finns ej kapacitet i befintligt verksamhetsområde för vatten och avlopp.

Hörby kommun och Höörs kommun tog år 2020 fram ett planprogram för området. Höörs kommun har under 2022 tagit fram ett samrådsförslag till detaljplan för Elisefarm. Detaljplanen möjliggör för cirka 200 bostäder.

Området är under utredning för fortsatt arbete.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid all planering och nybyggnation inom Slättbygden särskilt beakta
  - riksintresse för naturvård, kulturmiljövård, kommunikationer samt totalförsvaret.
  - bevarandet av värdefulla natur- och kulturmiljöer samt landskapsbilden.
  - utveckling och förbättring av tillgängligheten till omgivande natur- och vattenområden.
  - möjliggörandet av fler generationsövergripande mötesplatser för lokal interaktion (bostadsgårdar, lekplatser, utegym och parker), handel, verksamheter, föreningsliv samt möten.

- Hörby kommun ska vid lokaliseringsprövning av ny bebyggelse inom Slättbygden ta stor hänsyn till befintlig jordbruksverksamhet. Jord- och skogsbruksnäringen bör skyddas mot exploatering som påtagligt kan försvåra möjligheterna att bedriva jord- och skogsbruk.

- Hörby kommun ska verka för att nya byggnader och exploateringsprojekt är ekologisk, ekonomisk och socialt hållbara genom att
  - utgå från ett livstidsperspektiv vid bedömning om hållbarhet.
  - ny bebyggelse i större utsträckning utgörs av resurseffektiv och energisnål byggteknik som till exempel passivteknik.
  - minska klimatpåverkan i byggprocessen.
  - använda klimatsmarta byggmaterial.
  - främja återbruk.

- Hörby kommun ska arbeta med att öka andelen grönska i den bebyggda miljön för att skapa attraktiva boendemiljöer.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Vid ny byggnation värna och ta hänsyn till värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.

- Värna tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.

- I samband med detaljplanering bör en tidig dialog med civilsamhället, föreningslivet och näringsliv hållas för skapandet av gemensamhetsytor för lokal interaktion, handel och verksamheter.

- Vid lokaliseringsprövning av ny bebyggelse ska stor hänsyn tas till större jordbruksgårdar, (djurbesättning på mer än 100 djurenheter, dvs. lantbruk klassade som C-anläggningar enligt *Miljöbalken (1998:808)*, till vilka det rekommenderade skyddsavståndet är 500 meter)

för att säkerställa att verksamheterna kan bedrivas vidare och att eventuella problem med lukt och andra olägenheter som alstras av jordbruket undviks.

Arkitektur och gestaltad livsmiljö

Arkitektur och gestaltad livsmiljö är viktiga verktyg för ett hållbart samhällsbyggande. Det handlar om en helhetssyn på utformningen av våra livsmiljöer; platserna där vi bor, arbetar och lever våra liv. Arkitektur handlar om både ny och befintlig bebyggelse, både hus och ytorna mellan husen, i såväl stadsmiljö som landsbygd. Men även arkitekturens, konstens och det byggda kulturarvets fysiska och immateriella kvaliteter såsom platsers sociala mångfald och tidslager. Den byggda miljön i Hörby kommun är varierande och består av många intressanta miljöer, bebyggelsekaraktärer samt byggnader. Den byggda miljön kan beskrivas utifrån de fyra områdena; Hörby tätort, Ringsjöbygden, Slättbygden och Mellanbygden.

Hörby tätort

Hörby tätort har varit under förändring sedan mitten på 1100-talet när Hörby blev kyrkby. Tätortens historiska roll som handelsort är framträdande i den stadsmässiga bebyggelsestrukturen, med flera handelstorg och flera kulturhistoriskt värdefulla byggnader med högt arkitektoniskt värde, vissa ritade av framstående arkitekter. Även Hörbyån har haft en central roll i samhället och stor påverkan på bebyggelsestrukturen. Det går att särskilja flera viktiga händelser som påverkat bebyggelseutveckling, arkitektur och Hörby i stort. Bland annat uppförandet av Hörby kommuns gästgiveri och Hörby kommuns tingshus Frosta Härad under mitten av 1600-talet, flytten av S:t Olovsmarknaden till Hörby under 1700-talet. Med industrialismens intåg och utbyggnaden av järnvägen under sent 1800-tal växte ett stationssamhälle fram i Hörby tätort. Under denna tid kom en rad tidsenliga verksamheter som Hörby mejeri, Gamla bränneriet, Hörby bruk och Skånska andelsslakteriet att etableras. Även handelstorgen är tydligt inslag i bebyggelsestrukturen.

Hörby bruk i Hörby tätort

De många bevarade och väl omhändertagna historiska byggnaderna ger också tydliga tecken på Hörby tätorts framgång och roll som tjänste- och servicesamhälle samt centralort. Bebyggelsen i Hörby tätort är idag blandad och består av äldre byggnader, villaområden av olika karaktär samt flerbostadshus i olika skalor. I centrala Hörby följer bebyggelsen vägstrukturen vilken utgörs av rutnätsmönster med tydliga kvarter och områden.

Runt förra sekelskiftet kretsade Hörby centrum kring vägkorsningen Gamla torg, kyrkan och Råbygatan. Det var en central plats i samhället där bland annat Gamla torg användes som handelsplats. Råbygatan följer än idag samma sträckning som runt sekelskiftet. Utmed Råbygatan kan man se flera äldre små hus vilka följer gatan, så kallade gathus.

I slutet av 1800-talet när järnvägen byggdes ut till Hörby byggdes även Nygatan ut som en axel mellan Gamla torg och stationshuset. Detta var startskottet för det tidstypiska idealet om rutnätsstaden, ett rätvinkligt planmönster där gator och kvarter bildar rutor.

Den gamla kärnan av Hörby tätort består till största del av 1 ½-planshus i gatulinjen som skapar en stadskaraktär med mer eller mindre slutna kvarter. Centrum med dess gator och torg vittnar om äldre planeringsprinciper som sträcker sig tillbaka till förra seklets början. Även om en del av den äldre bebyggelsen har ersatts av nya byggnader genom åren så har inte karaktären förändrats och sammantaget uppvisar Hörby tätorts centrala delar höga kulturhistoriska värden.

Råbygatan i Hörby tätort

I utkanten av den gamla kärnan av Hörby tätort finns många äldre hus kvar, bland annat flera fina och representativa patriciervillor. Patriciervillorna uppfördes till det övre samhällsskiktet och är ofta byggda i klassicerande stil. Under 1890-talet karaktäriseras patriciervillorna av brant takfall i plåt och fasadmaterial i spontad träpanel. Villorna var också ofta dekorerade med tinnar, torn och andra utsmyckningar för ett festligare uttryck. Under 1900-talet blev allt fler patriciervillor inspirerade av jugendstilen vilket framför allt ses i val av fasadmaterial. Svenska herrgårdar med symmetriska fasader men även svenska barocken blev inspirationskällor. De mjuka formerna som återfinns i jugendstilen var svåra att bygga i trä, varför man gick över att bygga allt fler villor i puts. Takfallen var fortsatt branta och man använde sig ofta av brutna mansardtak, även om sadeltak förekom. Fasaderna var ofta dekorerade med putsade reliefer och listverk för att framhäva herrgårdskänslan. Längs med Västergatan finns fina exempel på patriciervillor från denna tid. Under 1910-talet växte ytterligare en arkitekturstil som hade inflytande på patriciervillornas utformning, nationalromantiken. Patriciervillorna under denna tidsepok var nästan alltid rektangulära eller kvadratiska med burspråk. Loggior var också vanliga på nationalromantikens patriciervillor. Taken var fortfarande branta, antingen med sadeltak eller mansardtak. En del villor hade även valmade tak då villans form var kvadratisk. De flesta fasaderna hade fönsterluckor med utsmyckningar samt en ytterdörr som var indragen från fasaden. Arbetarbostäderna till Hörby Bruk på Bruksgatan är ett tidstypiskt och välbevarat exempel på nationalromantikens intåg i Hörby tätort.

Utanför centrumkärnan utgörs bebyggelsen till största del av utbredd villabebyggelse. Även här finns flera byggnader och områden typiska för sin tid. Till exempel är området kring Magistergatan en väl sammanhållen och oförändrad femtiotalsmiljö. Även Komministergatan, Byggmästargatan, Skolgatan och Elevgatan uppvisar arkitektur från 1950-talet. 1950-talet var formgivningens decennium. Villorna skulle ha ett tilltalande utseende och samtidigt vara praktiska att bo i. Villorna hade ofta en fasad av tegel eller puts. Asbestcement, eternit, blev trendigt som fasadmaterial. Även olika material och kulörer kunde blandas på samma hus. Rött eller gult tegel kunde kombineras med partier i puts eller träpanel i dämpande kulörer. På 1960-talet, rekordåren, kom många nya byggnadsmaterial. Fasader av mexitegel, plåt eller betong var trendigt. Byggandet skulle vara rationellt med prefabricerade delar, vilket passade bra med estetiken. Detaljer på fasaderna fick ofta grova dimensioner och enkla former.

Magistergatan i Hörby tätort

Under framför allt 1970-talet kom många av Hörby tätorts gamla hus att rivas för att ge plats åt framför allt bostäder, oftast i form av flerbostadshus. Under samma period växte villamattor med typhus fram i tätortens utkanter. Whilborgsområdet är ett tidstypiskt område, byggt enligt planeringsprincipen SCAFT (Stadsbyggnad, Chalmers, Arbetsgruppen För Trafiksäkerhet). Utseendet på 1970-talets villor påverkades av den energikris som rådde under 1970-talet. Nya hus fick mindre fönster och tjockare ytterväggar än tidigare. Fönsterluckor blev modernt även om de bara var för syns skull. Stora takfall och djupt neddragna tak är typiskt för 1970-talet. Många hus från denna tid byggdes i souterräng med gillestuga och garage nere. Både träpanel, kalksandsten och tegel användes som fasadmaterial och ibland även kombinerat. Taket dominerade husen, det drogs ner till överkant på fönstren där en långt utdragen, inklädd takfot avslutade. Taken täcktes med betongpannor och fönster med spröjs blev återigen vanligt.

Under 2000-talet har ny bebyggelse tillkommit, framför allt i området kring Stattena, vilka uppvisar en nymodernistisk stil där husen ofta har putsade fasader och en asymetrisk fönstersättning med olika storlekar på fönster.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för en god gestaltning med höga arkitektoniska värden genom att
    - hålla en hög ambitionsnivå i arkitekturen och beakta platsens historia och arkitektur vid byggnation och vid utformningen av ny bebyggelse, offentliga ytor

och stadsrum, till exempel torg, parker, grönområden, mötesplatser och ytor för aktivitet eller bostadsgårdar.
    - gestaltningsfrågor tidigt tas med i planeringsprocessen för att skapa dialog och förståelse för resultatet.
    - arbeta med kunskapsöverföring mellan detaljplanering/bygglov och genomförande.
    - följa upp gestaltning och utformning i exploaterings- och genomförandeavtal.

- Hörby kommun ska bevara, vårda och utveckla bebyggelsen i Hörby tätort genom att
    - bebyggelsens täthet och höjdskala anpassas till läget i orten och förhållandet till omgivande bebyggelse. Särskild hänsyn ska tas till Hörby kyrka. Nya byggnader placeras så att det nya huset får stöd i landskapet.
    - låta bebyggelsens utformning och gestaltning utgå från platsens identitet, befintliga bebyggelsestrukturer och omkringliggande bebyggelse vad gäller skala, fasadutformning, materialval och färgsättning.
    - restriktivt pröva ny bebyggelse som gör avtryck i samtiden eller som står i kontrast till lokal byggnadstradition.
    - vid om- och tillbyggnader bevara karaktäristik i den tidstypiska arkitekturen och den tidens formspråk och ideal.
    - i framtagande av detaljplaner skydda allmänna platser som är särskilt värdefulla ur historiskt, kulturhistoriskt, miljömässigt eller konstnärligt uttryck.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden samt drift

- Ny bebyggelse bör
    - ta hänsyn till historiska strukturer såsom gränser i landskapet, siktlinjer, vägdragningar och vattendrag samt landmärken såsom Hörby kyrka.
    - placeras med hänsyn till den naturliga omgivande miljön för att undvika fragmentering och störningar i de ekologiska systemen.
    - anpassas efter rådande terrängförhållanden så att onödiga markingrepp, till exempel schaktning och utfyllnad, undviks.

- Vid detaljplanering och bygglov ta hänsyn till
    - värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.
    - tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.
    - kulturhistoriskt värdefulla byggnader och sammanhängande bebyggelsemiljöer och vid behov ta fram en kulturgeografisk landskapsanalys.

- Vid alla planläggningar bör en kulturgeografisk landskapsanalys tas fram om risk för påverkan på kulturhistorisk värdefull byggnad/sammanhängande bebyggelsemiljö eller påverkan på natur- och kulturlandskapet föreligger.

- I samband med planläggning i Hörby tätort bör värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer skyddas mot förvanskning genom införande av planbestämmelser.

Ringsjöbygden

Bebyggelsen i Ringsjöbygden utgörs i stor utsträckning av en blandning av äldre småbyar, ensamliggande gårdar, nybyggda villaområden samt fritidshus. Bebyggelsen omgärdas av betes- och odlingsmark med närhet till vattnet och en fantastisk utsikt över Ringsjön. Vägstrukturen utgörs av smala slingrande äldre vägar. Det öppnare landskapet närmast Ringsjön präglas av herrgårdsmiljöerna kring Osbyholms slott och Fulltofta herrgård. Den mer slutna skogsdominerade östra delen av Ringsjöbygden har en spridd bebyggelsebild med mindre gårdsmiljöer.

Ludvigsborg

Ludvigsborgs bykärna har en varierad och luftig bebyggelse samlad kring det gamla vägnätet och den nedlagda järnvägen. Bykärnan har med tiden förtätats med nya hus vilket gett en varierad villabebyggelse. Bostadsbestånd utanför själva bykärnan består främst av före detta fritidshus. Karaktäristiskt för dessa stugområden är att bebyggelsen ligger i grupper med stora tomter och med väl tilltagna naturområden däremellan. Under senare delen av 1900-talet har även ett antal mindre radhusområden tillkommit i byn, exempelvis bebyggelsen utmed Vattenvägen, Rallargränd och delar av Kvarndammsvägen. Under 2000-talet har Ludvigsborg expanderat ytterligare, främst genom nya villatomtsområden. Karaktäristiskt för dessa områden är placering av hus på mindre tomter längs en lokalgata.

Den luftiga bebyggelsen har lämnat luckor och sammanhängande stråk av naturmark insprängt i villabebyggelsen, vilket skapar rymd och förstärker känslan av närhet till naturen. Kvesarumsån genomkorsar de centrala delarna av byn, och längs med ån sträcker sig ett naturligt sammanhängande grönstråk som förbindelselänk mellan skogsområdena i öster och det öppna landskapet i väster. Grönstråket vid Kvarndammen via Granliden ned till Häggenäshalvön binder samman skogsdungar, ängs- och hagmarker.

Ringsjöstrand

Bebyggelsen i Ringsjöstrand ligger som rand efter strandlinjen utmed Östra Ringsjön och består framför allt av fritidshus från tidigt 1990-tal som omvandlats till permanenta bostäder. De få lucktomter som finns kvar utmed stränderna och som inte blivit bebyggda utgör tydliga utblickskorridorer mot Ringsjön.

Promenadstråk längs med Ringsjön vid Ringsjöstrand

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för att god gestaltning med höga arkitektoniska värden genomsyrar planeringen från idé till fysiskt resultat genom att
    - vid detaljplanering och bygglov hålla en hög ambitionsnivå i arkitekturen och beakta platsens historia och arkitektur vid byggnation och vid utformningen av ny bebyggelse samt offentliga ytor och stadsrum, till exempel torg, parker, grönområden, mötesplatser och ytor för aktivitet eller bostadsgårdar.
    - gestaltningsfrågor tas med tidigt i planeringsprocessen för att skapa dialog och förståelse för resultatet.
    - arbeta med kunskapsöverföring mellan detaljplanering/bygglov och genomförande.
    - följa upp gestaltning och utformning i exploaterings- och genomförandeavtal.

- Hörby kommun ska bevara, vårda och utveckla de lokala kärnorna och byarna i omlandet genom att
    - bebyggelsens täthet, höjdskala och gestaltning anpassas till läget i byn och förhållandet till omgivande bebyggelse. Nya byggnader placeras så att det nya huset får stöd i landskapet.
    - låta bebyggelsens utformning och gestaltning utgå från platsens identitet, befintliga bebyggelsestrukturer och omkringliggande bebyggelse vad gäller skala, fasadutformning, materialval och färgsättning.

- restriktivt pröva ny bebyggelse som gör avtryck i samtiden eller som står i kontrast till lokal byggnadstradition.
- vid om- och tillbyggnader bevara karaktäristik i den tidstypiska arkitekturen och den tidens formspråk och ideal.
- i framtagande av detaljplaner skydda allmänna platser som är särskilt värdefulla ur historiskt, kulturhistoriskt, miljömässigt eller konstnärligt uttryck.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Ny bebyggelse bör
  - anpassas till och utgå från platsens identitet, befintliga bebyggelsestrukturer och omkringliggande bebyggelse vad gäller skala, fasadutformning, materialval och färgsättning, men också tillåtas göra avtryck av samtiden eller stå i kontrast till lokal byggnadstradition.
  - anpassas till befintlig bebyggelsestruktur och till exempel uppföras på tomtplatser som tidigare har nyttjats eller i anslutning till befintlig samlad bebyggelse.
  - ta hänsyn till historiska strukturer såsom synliga ägogränser i landskapet, siktlinjer, vägdragningar och vattendrag.
  - placeras med hänsyn till den naturliga omgivande miljön för att undvika fragmentering och störningar i de ekologiska systemen.
  - anpassas efter rådande terrängförhållanden så att onödiga markingrepp, till exempel schaktning och utfyllnad undviks.

- Vid detaljplanering och bygglov ta hänsyn till
  - värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.
  - tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.
  - kulturhistoriskt värdefulla byggnader och sammanhängande bebyggelsemiljöer och vid behov ta fram en kulturgeografisk landskapsanalys.

- Vid alla planläggningar bör en kulturgeografisk landskapsanalys tas fram om risk för påverkan på kulturhistorisk värdefull byggnad/sammanhängande bebyggelsemiljö eller påverkan på natur- och kulturlandskapet föreligger.

- I samband med planläggning inom Ringsjö-, Mellan- och Slättbygd bör värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer skyddas mot förvanskning genom införande av planbestämmelser.

Mellanbygden

Bebyggelsen i Mellanbygden utgörs framför allt av mindre gårdar och fritidsbebyggelse. Fritidsbebyggelsen är dels samlade i fritidshusområden, samt dels utspridda i landskapet. Gårdarna

bestod ofta av en väl samlad bebyggelse i u-form där bostadshuset uppfördes i ett plan med inredd vind med minst 45 graders takvinkel och träfasad. Effekterna av 1800-talets skiftesreformer går tydligt att urskilja genom att många av husen i byarna är placerade längs landsvägarna med avlånga smala skiften, vilket gjort att landskapet fått ett fiskbensliknande mönster. Mellanbygden representerar det typiska Hörbylandskapet. Ett småskaligt böljande mosaiklandskap med öppna betesmarker, stengärdesgårdar, blandskogar och våtmarker och där by- och odlingsstrukturerna är av gammalt ursprung.

I norra Mellanbygden har bebyggelsen starkt influerats av småländsk byggnadstradition med boningshus något skilda från uthusen och där bebyggelsen är mer terränganpassad än symmetrisk. Det finns en stor variation bland bostadshusens karaktär, allt från mindre trähus till större hus ofta uppförda i stenmaterial med putsade fasader. Vanligast är dock hus med skiftesverk, knuttimring eller en kombination av dessa två. Ett resultat av den förhållandevis goda tillgången på virke. Den rika tillgången på sten gjorde också att hus uppförda helt eller delvis med gråstensväggar var mycket vanliga.

Önneköp – Långaröd

Långaröd och dess kyrka utgjorde tidigare sockencentrum med bland annat affär, skola och diverse hantverkare, men sedan början av 1800-talet har Önneköp i större utsträckning utvecklats till sockencentrum. I samband med laga skiftet, 1830- till 1840-talet kom dåvarande bebyggelse att splittras; bara ett fåtal fastigheter från 1800-talets början finns bevarade. En stor andel av bebyggelsen tillkom under 1800-talets slut och 1900-talets början i form av gathus. Det resulterade i den radhusliknande by man ser idag. Bebyggelse har även tillkommit under senare delen av 1900-talet och under 2000-talets början.

Bebyggelsen i Önneköp är samlad längs byns gator med en relativt tät struktur. Detta i kombination med byggnadernas genomgående placering och utformning ger byn en enhetlig karaktär. Bebyggelsen är småskalig och består framför allt av gathus, gårdar och egnahem. Generellt ses äldre bebyggelse i de norra delarna av byn medan den södra delen består av nyare bebyggelse. Önneköp omringas av ett landskap med varierande karaktär med stort inslag av öppna betesmarker och uppodlade fält.

Bostadsgata i Önneköp

Killhult

Killhult har en blandad bebyggelse. Större delen av bebyggelsen har tillkommit under 1900-talets första hälft, framför allt under 1930–1950-talet, och endast ett fåtal hus från 1800-talet är bevarade. Bostadsbyggandet inom byn var stort ända fram till 1950-talet då arbetsutvandringen ägde rum. Lediga bostäder blev till fritidshus som i dag återgått till att vara åretruntboende. Bebyggelsen i Killhult har kompletterats sporadiskt under årens lopp vilket har gett upphov till en något osammanhängande bebyggelsestruktur med ett antal lucktomter och olika placering av husen i förhållande till vägnätet. Bebyggelsens utformning varierar även den med olika byggnadsstilar och fasadmaterial.

Hus i Killhult

Södra Rörum

Södra Rörums bebyggelse ligger väl samlad kring Södra Rörums kyrka men sträcker sig även längs byns gator. Södra Rörum omringas av ett öppet landskap bestående av fäladsmarker och skog. Större delen av den nuvarande bebyggelsen i Södra Rörum består av äldre byggnader med anor från 1800-talet eller 1900-talets första hälft. Det finns också en del nyare bebyggelse främst utmed Husarlyckevägen där bland annat 15 marklägenheter uppförts i slutet av 1980-talet.

Gård i Södra Rörum

Satserup

Satserup ligger uppe på Linderödsåsen. Satserup består av en äldre och en nyare del. Den nyare delen, stationsbyn, växte fram i samband med att järnvägen mellan Hörby och Tollarp anlades i slutet av 1800-talet. Linjen lades ner på 1960-talet och idag används den gamla banvallen som cykel- och promenadväg. Den gamla bykärnan finns delvis kvar, även om flera gårdar flyttades ut på 1830-talet då byn skiftades. Kring stationen fanns tidigare småindustrier såsom bryggeri, kvarn och sågverk. Satserup ligger i delvis öppet landskap men där skogen dominerar. I den gamla delen av Satserup fanns tidigare två affärer och en skola, den gamla byggd på 1890-talet, numera privatbostad och den ”nya” från 1931. Skolan lades ner år 1974 och används nu som fritidsgård och samlingspunkt.

Äspinge

Ursprungligen var Äspinge samlat i direkt anslutning till kyrkan, men efter skiftena kom bebyggelsen i huvudsak att samlas längs bygatan några hundra meter nordöst om kyrkan vid Äspinge Gård. Under 1880-talet fick byn järnvägsstation då linjen mellan Hörby och Tollarp togs

i bruk, men den låg knappt en kilometer väster om byn och kom inte att påverka bebyggelsestrukturen i byn.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för att god gestaltning med höga arkitektoniska värden genomsyrar planeringen från idé till fysiskt resultat genom att
    - vid detaljplanering och bygglov hålla en hög ambitionsnivå i arkitekturen och beakta platsens historia och arkitektur vid byggnation och vid utformningen av ny bebyggelse samt offentliga ytor och stadsrum, till exempel torg, parker, grönområden, mötesplatser och ytor för aktivitet eller bostadsgårdar.
    - gestaltningsfrågor tas med tidigt i planeringsprocessen för att skapa dialog och förståelse för resultatet.
    - arbeta med kunskapsöverföring mellan detaljplanering/bygglov och genomförande.
    - följa upp gestaltning och utformning i exploaterings- och genomförandeavtal.

- Hörby kommun ska bevara, vårda och utveckla de lokala kärnorna och byarna i omlandet genom att
    - bebyggelsens täthet, höjdskala och gestaltning anpassas till läget i byn och förhållandet till omgivande bebyggelse. Nya byggnader placeras så att det nya huset får stöd i landskapet.
    - låta bebyggelsens utformning och gestaltning utgå från platsens identitet, befintliga bebyggelsestrukturer och omkringliggande bebyggelse vad gäller skala, fasadutformning, materialval och färgsättning.
    - restriktivt pröva ny bebyggelse som gör avtryck i samtiden eller som står i kontrast till lokal byggnadstradition.
    - vid om- och tillbyggnader bevara karaktäristik i den tidstypiska arkitekturen och den tidens formspråk och ideal.
    - i framtagande av detaljplaner skydda allmänna platser som är särskilt värdefulla ur historiskt, kulturhistoriskt, miljömässigt eller konstnärligt uttryck.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Ny bebyggelse bör
    - anpassas till och utgå från platsens identitet, befintliga bebyggelsestrukturer och omkringliggande bebyggelse vad gäller skala, fasadutformning, materialval och färgsättning men också tillåtas göra avtryck av samtiden eller stå i kontrast till lokal byggnadstradition.
    - anpassas till befintlig bebyggelsestruktur och till exempel uppföras på tomtplatser som tidigare har nyttjats eller i anslutning till befintlig samlad bebyggelse.
    - ta hänsyn till historiska strukturer såsom synliga ägogränser i landskapet, siktlinjer, vägdragningar och vattendrag.

  - placeras med hänsyn till den naturliga omgivande miljön för att undvika fragmentering och störningar i de ekologiska systemen.
  - anpassas efter rådande terrängförhållanden så att onödiga markingrepp, till exempel schaktning och utfyllnad undviks.

- Vid detaljplanering och bygglov ta hänsyn till
  - värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.
  - tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.
  - kulturhistoriskt värdefulla byggnader och sammanhängande bebyggelsemiljöer och vid behov ta fram en kulturgeografisk landskapsanalys.

- Vid alla planläggningar bör en kulturgeografisk landskapsanalys tas fram om risk för påverkan på kulturhistorisk värdefull byggnad/sammanhängande bebyggelsemiljö eller påverkan på natur- och kulturlandskapet föreligger.

- I samband med planläggning inom Ringsjö-, Mellan- och Slättbygd bör värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer skyddas mot förvanskning genom införande av planbestämmelser.

Slättbygden

Bebyggelsen och bebyggelsestrukturen i Slättbygden är starkt påverkad av det öppna storskaliga jordbruket i ett svagt böljande landskap. På Slättbygden dominerade förr den sydsvenska gårdstypen som bestod av en fyrlängad kringbyggd gård som omgärdade en gemensam fä- och mangård. Problem med blåst och vind i det öppna landskapet var ett stort bekymmer och de kringbyggda gårdarna gav skydd. Boningshuset låg oftast i öst-västlig riktning. Slättlandskapet i syd dominerades av korsvirkeshus, där facken i virkesstommen fylldes med bland annat lera. Under skiftesreformerna delades marken upp antingen i ett fiskbensmönster eller i en schackruteliknande indelning, vilken fick till följd att vägnätet på många sträckor rätades upp och anpassades efter den nya indelningen. Bebyggelsen är därför gles men jämnt fördelad över landskapet och gårdarna är generellt arealmässigt större på Slättbygden än i Mellanbygden. Tillgången på bra åkermark har också medfört ett ekonomiskt välstånd och de enskilda byggnaderna är ofta större, pampigare och uppförda i mer exklusiva material som tegel eller betong. Enstaka hus och torp utan tillhörande jordbruksmark förekom inte i någon större utsträckning på Slättbygden, däremot fanns arbetarbostäder i anslutning till de större gårdarna.

Östraby – Västerstad

Östraby är en klassisk skånsk radby med tätt placerade gathus. Östraby växte fram i samband med enskiftet år 1819 då byggnader flyttades till respektive gårds mark, och jordbruksmark styckades av. På marken som styckades av uppfördes nya byggnader. Ett fåtal byggnader finns kvar från tidigt 1800-tal. Därefter har byn förtätats, i huvudsak under 1900-talets första hälft. Ny bebyggelse har i

viss mån anpassats för att passa in i skala och placering. Det som skiljer nya byggnader från gamla är framför allt val av byggnadsmaterial. På de äldre byggnaderna har många husdetaljer ersatts eller tagits bort vilket påverkat bebyggelsekaraktären och det kulturhistoriska värdet negativt. Historiskt har Östraby varit en blomstrande by med etablerade verksamheter längs hela bygatan vilket kan urskiljas i byggnadernas arkitektur. Även i dag finns ett antal aktiva verksamheter i byn, även om tidigare affärslokaler i stor utsträckning står tomma eller används för andra ändamål idag.

Västerstads bebyggelse har tillkommit under lång tid och bebyggelseutvecklingen har till största del skett utmed bygatan, vilket bildat en klassisk skånsk radby. Från början bestod Västerstad av ett fåtal torp som utvecklades till kringbyggda och slutna gårdar. Bebyggelsen låg då till största del öster om byns nuvarande centrum, i anslutning till kyrkoruinen. Under åren 1820 till 1850 splittrades Västerstad då gårdarna utlokaliserades till jordbruksmarker utanför byn. I och med detta förändrades hela byns bebyggelsestruktur och karaktär. Bostadsbyggandet tilltog under 1850-talet då fler människor började söka sig till orten. Största delen av bebyggelsen är från tiden före 1915. Även perioden mellan 1916 och 1947 är framträdande, i synnerhet runt kyrkan. Bebyggelse som tillkommit senare är framför allt verksamheter som Lantmännen, byggnader i anslutning till skolan och byggnader inom jordbruket.

Kyrkan i Östraby

Osbyholm

Osbyholm ligger i ett landskap där både historisk och modern tid har haft inverkan på byns och bygdens utveckling. Osbyholms slott har under en lång tid varit hjärtat i byn varifrån en del av bebyggelsen har sitt ursprung. Större delen av bebyggelsen har tillkommit under järnvägens senare del, till största del mellan 1930- och 1970-talet och har bidragit till byns struktur och utveckling. Bebyggelsen består till största del av gathus och egnahem samt olika typer av småhus. I byns östra del finns en del äldre hus från 1800-talet och i anslutning till Osbyholms slott ligger ett flertal egnahemsbyggnader från 1900-talet, vars mark numera har avstyckats för att ingå i större brukningsenheter. På senare tid har även omläggningen av E22 satt sin prägel på landskapsbilden, bland annat genom att Osbyholm slott kom att avskärmas från Osbyholm. Under 2000-talet har ny bebyggelse tillkommit, framför allt i de västra delarna av Osbyholm, vilka uppvisar en nymodernistisk stil där husen har putsade fasader och en asymmetrisk fönstersättning med olika storlekar på fönster.

Lyby

Lyby är en kyrkby som ligger på en höjdrygg i landskapet med utsikt över Ringsjön och har en traditionell skånsk bebyggelsestruktur där husen ligger samlad i anslutning till Sankt Annas kyrka och längs med Lybyvägen. Bebyggelsen är blandad och flera hus uppvisar arkitektoniska värden. Lyby omges av ett öppet jordbrukslandskap. Ett större grönområde i norr bidrar till byns ändå lummiga karaktär.

Hus i Lyby

Korsholm – Norra Västerstad

Byn började växa fram utmed nuvarande riksväg 13 och korsvägen mot Östra Sallerup och Önneköp efter laga skiftet i mitten av 1800-talet då gårdar skiftades ut från bland annat Östra Vedåkra. I dag utmärker sig Korsholm – Norra Västerstad främst genom de handelsetableringar med försäljning av jordbruksmaskiner och detaljhandel som finns i orten. Bebyggelsestrukturen upplevs som något spridd och bebyggelsen är varierad både till stil och ålder. Den äldre bebyggelsen ses framför allt i delen Norra Västerstad.

Askeröd

Nuvarande Askeröds by tillkom i huvudsak i samband med att järnvägen etablerades under 1860-talet. Byns centrala delar är samlade kring den före detta järnvägsstationen och bebyggelsen sträcker sig sedan längs byns gator. Sedan 1940-talet har ingen ny bostadsbebyggelse tillkommit i byn, med undantag för två dubbla tegellängor från 1970-talet. Byggnadsarkitekturen har under åren hållit hög standard och flera av husen är kulturhistoriskt värdefulla. Byborna värnar om den välbevarade bebyggelsestrukturen som finns i byn och flera av husen är varsamt renoverade.

Gamla Stationshuset i Askeröd

Dala

Dala, liksom de intilliggande byarna har alltid varit aktiva jordbruksbyar, en karaktär som fortfarande kan urskiljas. Bebyggelsen utgörs till stor del av aktiva eller avstyckade före detta jordbruksfastigheter och ligger utsträckt på ömse sidor om landsvägen mellan Västerstad och

Löberöd. Bitvis finns också inslag av villatomter, de flesta bebyggda under första halvan av 1900-talet.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för att god gestaltning med höga arkitektoniska värden genomsyrar planeringen från idé till fysiskt resultat genom att
  - vid detaljplanering och bygglov hålla en hög ambitionsnivå i arkitekturen och beakta platsens historia och arkitektur vid byggnation och vid utformningen av ny bebyggelse samt offentliga ytor och stadsrum, till exempel torg, parker, grönområden, mötesplatser och ytor för aktivitet eller bostadsgårdar.
  - gestaltningsfrågor tas med tidigt i planeringsprocessen för att skapa dialog och förståelse för resultatet.
  - arbeta med kunskapsöverföring mellan detaljplanering/bygglov och genomförande.
  - följa upp gestaltning och utformning i exploaterings- och genomförandeavtal.

- Hörby kommun ska bevara, vårda och utveckla de lokala kärnorna och byarna i omlandet genom att
  - bebyggelsens täthet, höjdskala och gestaltning anpassas till läget i byn och förhållandet till omgivande bebyggelse. Nya byggnader placeras så att det nya huset får stöd i landskapet.
  - låta bebyggelsens utformning och gestaltning utgå från platsens identitet, befintliga bebyggelsestrukturer och omkringliggande bebyggelse vad gäller skala, fasadutformning, materialval och färgsättning.
  - restriktivt pröva ny bebyggelse som gör avtryck i samtiden eller som står i kontrast till lokal byggnadstradition.
  - vid om- och tillbyggnader bevara karaktäristik i den tidstypiska arkitekturen och den tidens formspråk och ideal.
  - i framtagande av detaljplaner skydda allmänna platser som är särskilt värdefulla ur historiskt, kulturhistoriskt, miljömässigt eller konstnärligt uttryck.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Ny bebyggelse bör
  - anpassas till och utgå från platsens identitet, befintliga bebyggelsestrukturer och omkringliggande bebyggelse vad gäller skala, fasadutformning, materialval och färgsättning men också tillåtas göra avtryck av samtiden eller stå i kontrast till lokal byggnadstradition.
  - anpassas till befintlig bebyggelsestruktur och till exempel uppföras på tomtplatser som tidigare har nyttjats eller i anslutning till befintlig samlad bebyggelse.
  - ta hänsyn till historiska strukturer såsom synliga ägogränser i landskapet, siktlinjer, vägdragningar och vattendrag.

  - placeras med hänsyn till den naturliga omgivande miljön för att undvika fragmentering och störningar i de ekologiska systemen.
  - anpassas efter rådande terrängförhållanden så att onödiga markingrepp, till exempel schaktning och utfyllnad undviks.

- Vid detaljplanering och bygglov ta hänsyn till
  - värdefull naturmiljö, gröna stråk och stora sammanhängande grönområden. Detta så att viktiga spridningskorridorer och ekosystemtjänster kan upprätthållas.
  - tillgängligheten till grön- och vattenområden samt stigar och leder.
  - kulturhistoriskt värdefulla byggnader och sammanhängande bebyggelsemiljöer och vid behov ta fram en kulturgeografisk landskapsanalys.

- Vid alla planläggningar bör en kulturgeografisk landskapsanalys tas fram om risk för påverkan på kulturhistorisk värdefull byggnad/sammanhängande bebyggelsemiljö eller påverkan på natur- och kulturlandskapet föreligger.

- I samband med planläggning inom Ringsjö-, Mellan- och Slättbygd bör värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer skyddas mot förvanskning genom införande av planbestämmelser.

Näringsliv

Näringsliv avser alla värdeskapande verksamheter och produktionsprocesser som genererar varor och tjänster för försäljning. Näringslivet innefattar såväl offentliga myndigheter som privata företag och föreningar. Ett välmående och växande näringsliv är en förutsättning för Hörby kommuns utveckling.

Hörby kommun betraktar sig som *En modern handelsort med gamla anor*, vilket symboliserar den historiskt viktiga roll Hörby har haft som marknads- och handelsort. Hörby kommun präglas av en stark företagaranda och ett utpräglat entreprenörskap. Orten har en lång tradition som företagscentrum med ett brett tjänsteutbud, marknader, handel och gröna näringar. Kreativiteten och framtidsvisionerna inom företagslivet är motorn för utveckling och tillväxt i ett sammanhang där kommunens främsta roll är att bidra med mötesplatser, hög servicegrad och god infrastruktur i syfte att stimulera näringslivets positiva utveckling.

Näringslivsstrategi för Hörby kommun är under framtagande.

Arbetsmarknad

Arbetsmarknaden i Skåne är stark och stabil, och Region Skåne arbetar för att Skåne ska bli en sammanhållen geografisk arbetsmarknadsregion i stället för flera små. Hörby kommuns storlek, täthet och bredd av människor, varor och tjänster ger ekonomisk utveckling. Samtidigt är det viktigt att attrahera en varierad arbetskraft till Hörby och regionen för att klara efterfrågan på kvalificerad kompetens till näringslivet. Attraktiva kommunikationer och kollektivtrafik stärker banden inom Skåne och är därmed viktiga för utvecklingen i Hörby kommun. Ökad tillgänglighet kan stärka näringsliv, sysselsättning, utbildning, kultur och besöksnäring.

Sysselsättning

Tillgång till ett meningsfullt arbete är en viktig grund för god hälsa och för ett välfungerande samhälle. Medborgarnas tillgång till arbete, såväl inom kommunen som i andra kommuner är viktig för Hörby kommuns fortsatta utveckling och attraktionskraft i regionen. Kommunens geografiska läge med närhet till viktiga kommunikationer och stora städer ger medborgarna goda möjligheter att bo i kommunen och arbeta på annan ort.

Sysselsättningsgraden i Skåne är den lägsta i Sverige och Skåne tampas med en hög andel långtidsarbetslösa. Både antalet sysselsatta och befolkningen i förvärvsarbetande ålder i Hörby har ökat de senaste åren, men eftersom befolkningen i kommunen har stigit snabbare än sysselsättningen så har sysselsättningsgraden minskat.

En stor del av Hörbys medborgare är sysselsatta inom kommunens gränser, både i den offentliga och privata sektorn. Hörby är också en pendlingskommun och med det centrerade läget i Skåne är det relativt nära till de större städerna i Skåne. Detta innebär att en stor andel av kommunens

medborgare pendlar ut till andra kommuner såsom Lund, Malmö, Eslöv och Höör för att jobba. Samtidigt har kommunen också inpendlare varav de flesta som pendlar in till kommunen kommer från Höör, Eslöv och Kristianstad samt Malmö.

I Hörby kommun har arbetslösheten legat på relativt jämna nivåer sedan år 2010. Under Covid-19-pandemin var arbetslösheten något högre men i takt med återgången till det normala har arbetslösheten återgått till stabila nivåer. Arbetslösheten tenderar att vara lägre hos ungdomar och vuxna med gymnasial och eftergymnasial utbildning än hos dem som endast har förgymnasial utbildning. Av andelen arbetslösa är en stor andel långtidsarbetslösa, det vill säga arbetslösa med mer än tolv månaders sammanhängande tid utan arbete. Desto längre en person stått utanför arbetsmarknaden, desto svårare är det för denna att komma tillbaka in i arbete.

Branschfördelning

De största branscherna i Hörby kommun utgörs av den offentliga sektorn och den största andelen anställda arbetar inom branscherna vård och omsorg. Inom den privata sektorn är de fem största branscherna tillverkning och utvinning, bygg, handel, jordbruk, skogsbruk och fiske samt företagstjänster. Några av kommunens största arbetsgivare finns framför allt i den privata sektorn och inom branscherna medicinteknik samt tillverkning och anläggning.

Hörby kommun har en hög andel företag inom branschen jordbruk, skogsbruk och fiske, 9 procent, där motsvarande siffra för både Skåne och riket är 2 procent. Detta innebär att Hörby kommun är en plats som lämpar sig väl för dessa näringar och det är något som kommunen vill fortsätta utveckla och bevara.

Varje år startas omkring 100–150 nya företag inom Hörby kommun vilket resulterar i att det finns många små företag i kommunen. I Hörby kommun är cirka 80–85 procent av alla företag enmansföretag. Den höga andelen småföretag är både en tillgång och en utmaning. Ett näringsliv med många mindre företag, som är aktiva i flera olika branscher, är mindre konjunkturkänsligt än ett näringsliv som domineras av ett fåtal stora företag inom liknande branscher.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning handlar om att säkerställa verksamheters tillgång till medarbetare och rätt kompetens, både på kort och lång sikt. En förutsättning för fortsatt utveckling av näringslivet i Hörby kommun är förmågan att attrahera och bibehålla kompetens och entreprenörskap.

En viktig del inom kompetensförsörjning handlar om att föra vidare värdefull kunskap från den äldre generationen till ungdomar och unga vuxna för att säkerställa rätt kompetens i framtiden. Detta innebär att utbildning är en viktig faktor för att behålla företag både inom den privata och offentliga sektorn. Skolans uppdrag är att ge alla elever teoretisk och praktisk utbildning och kunskap för att förbereda dem för det framtida arbetslivet. Skolan har därmed en viktig uppgift i att lägga en grund för framtida kompetensförsörjning. Prao och praktik är inslag i skolans löpande uppdrag som är viktiga i relation till näringslivet. På samma sätt är insatser som särskilt syftar till

att förbereda ungdomar för ett framtida entreprenörskap viktigt. Exempel på detta är arbete med Ung Företagsamhets grundskolematerial vilket är en integrerad del i Hörby kommuns grundskoleundervisning.

För att motverka utanförskap och underlätta insteg på arbetsmarknaden arbetar Hörby kommun löpande med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Detta för att skapa meningsfull sysselsättning för dem som står utanför arbetsmarknaden samt för att matcha företagens behov av kompetens. De senaste årtiondena har det skett stora digitala förändringar på arbetsmarknaden och inom välfärdstjänster. Fortsatt digitalisering och automatisering innebär nya förutsättningar och leder till hög strukturomvandling i arbetsmarknadens mellanskikt. Nya digitala verktyg och ett nytt förhållningssätt till distansarbete skapar än större möjligheter till ett flexibelt arbetsliv där bostadsort och arbetsplats inte nödvändigtvis behöver vara lokaliserade i närheten av varandra.

För att säkra företagens och kommunens framtida kompetensförsörjningsbehov behöver det föras en löpande och fungerande dialog mellan näringslivets aktörer. Det bör ske en löpande samverkan mellan grundskola, högskola, universitet, yrkes- och lärlingsutbildningar samt kommunens arbetsmarknadsenhet och företagen i kommunen, för att kartlägga behov för framtida kompetensförsörjning.

Trender i omvärlden visar att den lokala kompetensförsörjningen kommer att bli en viktig fråga framöver allteftersom företag vill korta produktionskedjorna och lokaliseras närmre marknaden där produkterna säljs.

Näringsliv i kommunen

Ringsjöbygden

Företagandet i Ringsjöbygden är varierat och med en hög andel egna företagare, de flesta inom jord- och skogsbruk. Jordbruken är förhållandevis små med en stor andel deltidslantbruk som bland annat kompletteras med skogsbruk och förvärvsarbete utanför gården. Ofta har företagen också flera driftsinriktningar, vilket gör dem mer motståndskraftiga mot konjunktursvängningar för enskilda produktionsgrenar. Fysiskt kommer det till uttryck genom relativt blandad markanvändning, vilket bidrar till områdets attraktivitet och till en socioekonomisk stabilitet.

Rekreation och besöksnäring är en annan framtidsnäring som växer inom Ringsjöbygden. Områdets rika kulturhistoria och rofyllda miljöer utgör områdets dragningskraft. Även fritidsfisket tillsammans med övrig upplevelsenäring har en utvecklingspotential, liksom upplevelseturism kopplad till yrkesfisket. På vackert belägna fastigheter med bra boendemöjligheter finns förutsättningar för att ytterligare utveckla besöksnäringen.

Ringsjöbygden har i det stora hela god tillgång till grundläggande servicefunktioner som dagligvaruaffär, skola, vård, omsorg och utbud av fritidsaktiviteter. Närheten till Hörby tätort stärker serviceutbudet.

I området finns den lokala kärnan Ludvigsborg som har ett grundläggande utbud av offentlig service. I Ludvigsborg finns dagligvaruhandel, förskola och skola samt äldre- och serviceboende. I Ludvigsborg finns många små företag, varav majoriteten är knutna till innehavarens bostad. I övrigt domineras näringslivet av vårdanläggningar samt ett pensionat vid Sätoftavägen. I Ludvigsborg finns en livsmedelsbutik. Den är av stor vikt för orten och som lokal kärna samt som servicenod för omlandet.

Mellanbygden

I Mellanbygden är jord- och skogsbruket en viktig näring och inkomstkälla, även om arbetet alltmer övergår från heltids- till deltidssysselsättning. Inom Mellanbygden är det i flera områden relativt långt till service, detta gäller särskilt i de norra och östra delarna av kommunen. I området finns två lokala kärnor, Killhult och Önneköp – Långaröd, vilka är viktiga servicenoder inom Mellanbygden. Önneköp har historiskt haft ett stort utbud av affärer och verksamheter som exempelvis lanthandel, smed, skomakare och ett postkontor. Allt eftersom har verksamheterna upphört och i dag finns endast ett fåtal kvar, däribland lanthandeln och ett bageri. Utmärkande för verksamheterna i Önneköp är utöver lanthandeln det småskaliga företagandet. Även Långaröd hade tidigare ett stort utbud av verksamheter i form av en stor mängd hantverkare och affär.

Killhult har ett bra serviceutbud med lanthandel, förskola och skola. Företagsandan inom byn är stark och flera av medborgarna driver egna företag i och utanför Killhult. I Killhult finns en företagarförening, Svensköps företagarförening, vars syfte är att värna om det lokala företagsklimatet och företagarnas intresse gentemot myndigheterna. Föreningen bidrar även till att medlemmarna kan stötta och utbyta erfarenheter med varandra.

På senare år har besöksnäringen med bland annat bed & breakfast, privata museer, bagerier och konstutställningar, vuxit sig stark i Mellanbygden. Gårdsbutiker med försäljning av lokalt producerade varor men även försäljningen av hantverksprodukter och heminredning, lockar besökare till området.

Slättbygden

På Slättbygden dominerar det traditionella jordbruket med odlings- och betesmarker. I flera av byarna på Slättbygden finns större och ytkrävande företag etablerade, de flesta med agrar anknytning. Exempel på detta är spannmålshantering samt försäljning och reparation av jordbruksmaskiner, men det finns också ett par renodlade handelsföretag och verkstadsföretag. Östraby och Västerstad är två mindre orter på Slättbygden som är starkt präglade av jordbruksnäringen.

I Östraby finns en skola och i Västerstad finns en förskola. Det finns däremot inte något äldre- eller serviceboende. I de båda orterna har utbudet av funktioner och service historiskt sett varit större och idag saknas kommersiell service i orterna.

Förr i tiden var Östraby en by med många verksamheter etablerade längs med bygatan. Idag finns det endast ett mindre antal småföretag i byn, och en stor del av de gamla affärslokalerna står tomma eller används för andra ändamål. Mer ytkrävande verksamheter bedrivs i ortens omland, ofta i ombyggda ekonomibyggnader.

Västerstads största verksamhet är Hörby Lantmän med hantering av spannmål. Denna verksamhet har under senare år expanderat kraftigt. Verksamheten har en viktig roll inom bygden då detta är traktens huvudsakliga näring.

Handel och service

Hörby tätort har en klassisk småstadsprägel och har ett brett utbud av kommersiell och offentlig service.

Kommunal/offentlig service

Hörby kommun har en relativt väl utvecklad offentlig service, där större delen av serviceutbudet finns i Hörby tätort. Offentlig service innefattar skola, vård och omsorg samt kultur och fritid och har en viktig funktion för samhället och dess medborgare.

Kommersiell service

Handel är viktig för kommunens utveckling och attraktivitet. Den ger invånarna ett bra utbud av varor och tjänster som förstärker kommunens dragningskraft och innebär många arbetstillfällen. Det finns en Köpmannaförening vars medlemmar omfattar en stor del av handlarna i Hörby tätort. Föreningen har ett viktigt uppdrag i att verka för ett levande centrum.

Handeln och service är än idag av stor betydelse för Hörby och är något som kommunen önskar bevara och fortsätta utveckla. Detaljhandel och kommersiell service är i huvudsak koncentrerat till Hörby tätorts centrum, längs med Gamla och Nya torg samt Nygatan och Storgatan. De större affärerna, som exempelvis livsmedelsbutikerna, är placerade en bit utanför centrum. Utöver detaljhandeln arrangeras torghandel en gång i veckan, månadsmarknad en gång i månaden och den stora Hörby marknad en gång om året. Utöver detaljhandeln, torghandel och marknaderna är bilhandeln stark i Hörby tätort och har en stor betydelse för kommunen.

Kommunen arbetar ständigt för att förbättra och utveckla den centrumhandel och torghandel som finns inne i tätorten och stärka Hörby tätorts roll som lokal tillväxtmotor i kommunen. Hörby kommun anser att det inte är lämpligt med några externa handelsområden i kommunen utan vill fokusera på den redan existerande centrumhandeln i tätorten.

Verksamheter och industri

Verksamhets- och industriområden är näringar som kan vara störande, kräva stora ytor mark eller medföra störande trafik, vilket innebär att dessa är olämpliga att lokalisera i direkt anslutning till bostäder. Verksamheter som är ytkrävande, störande eller innebär risker ska lokaliseras i verksamhetsområden.

Hörby tätorts läge mitt i Skåne direkt i anslutning till två av Skånes viktigare kommunikationsleder, E22 och riksväg 13, skapar goda förutsättningar för positiv verksamhetsutveckling. I Hörby tätort finns kommunens största sammanhängande verksamhetsområden. I norr, mellan E22 och Kristianstadsvägen, ligger Industriområdet och Industriparken, där större delen av områdena används av verksamheter och ytan för nyetableringar är begränsad. Väster om tätorten, norr och söder om Ringsjövägen, finns ett verksamhetsområde med möjlighet till ytterligare etableringar i begränsad utsträckning.

Besöksnäring och turism

Besöksnäringen i Hörby kommun har en stark potential för fortsatt utveckling. Runt om i kommunen finns det vackra platser att övernatta på, gårdar och butiker som erbjuder lokalproducerade livsmedel och unika natur- och kulturmiljöer att besöka.

Hörby kommun har inte några stora turistmagneter i betydelse av året runt-evenemang, däremot finns det återkommande evenemang inom kommunen som lockar tusentals besökare varje år. Ett exempel är Hörby marknad som arrangerats i över 270 år i följd, och som är en av de äldsta marknaderna i Sverige.

I Ringsjöbygden pågår ett destinationsprojekt för att utveckla en destination för naturturism och upplevelser längs Rönne å och runt Ringsjön. Projektet syftar till att locka fler besökare till området samt öka kunskapen om våra vatten- och naturmiljöer. En av de positiva följdeffekterna är att det kommer ge företag möjlighet att växa och kan också leda till att nya verksamheter startas.

Det är viktigt att fortsatta turismsatsningar görs med hänsyn till kommunens natur- och kulturvärden och att dessa värden värnas och bevaras. Att arbeta med hänsyn till kommunens unika natur- och kulturmiljöer kan bidra till en stärkt besöksnäring och verksamhetsutveckling.

Areella näringar och livsmedelsproduktion

Areella näringar är ett samlingsbegrepp för näringar som använder biologiska och naturgeografiska resurser på land och i vatten. Till areella näringar hör exempelvis jordbruk, skogsbruk, fiske- och vattenbruk samt livsmedelsframställning. Det kan till exempel vara mjölk- och köttproduktion, bi- och växtodling, skogsbruk och trädgård. Näringarna är av stor nationell betydelse för vår försörjning.

Den skånska jordbruksmarken är grundläggande för livsmedelsproduktionen och aktörer i Skåne kan visa vägen till ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem. En stark inhemsk livsmedelsproduktion ökar möjligheten till högre grad av självförsörjning och minskar sårbarheten vid krislägen. Det finns också en stor exportpotential. För att skapa ett mer hållbart livsmedelssystem bör den livsmedels- och primärproduktion som finns i kommunen stärkas och värnas.

Lokalisering

Det är viktigt att ett varierat utbud av lokaliseringsmöjligheter kan erbjudas, så att företag kan hitta rätt plats för sin verksamhet. Samtidigt måste marken utnyttjas effektivt vilket innebär att skapa många arbetstillfällen på liten yta. Andra viktiga frågor att hantera vid lokalisering av nya företag och verksamheter är vatten och avlopp, kollektivtrafik och transportmöjligheter. Det finns också fördelar med att samla liknande verksamheter i kluster. Idag finns också möjlighet att bedriva verksamhet helt digitalt, vilket öppnar upp möjligheten att ha kontoret i hemmet beläget i en liten ort eller ute på landsbygden.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska för ett blomstrande näringsliv
  - arbeta enligt kommande *Näringslivsstrategi för Hörby kommun*.
  - ha en planberedskap för verksamheter och industri.
  - upprätthålla samverkan och god dialog med företag, föreningar och civilsamhället i frågor avseende näringslivsutveckling.

- Hörby kommun ska vid lokalisering av verksamheter verka för
  - att nya verksamhetsområden som är ytkrävande och bullriga lokaliseras i utkanten av Hörby tätort.
  - att befintliga ytkrävande och bullriga verksamheter i centrumnära lägen inne i tätorten flyttas till verksamhetsområden i utkanten av Hörby tätort för att skapa plats för exploatering av nya bostäder, servicefunktioner samt mindre verksamheter.
  - att nya verksamheter, som inte är ytkrävande och bullriga, ska lokaliseras i anslutning till befintliga verksamhetsområden i Hörby tätort, de lokala kärnorna samt byarna i omlandet.
  - att inga nya bullrande verksamheter lokaliseras inom utpekade tysta områdena.

Naturmiljö

Naturmiljö är allt det som finns omkring oss som inte är bebyggelse eller andra konstruktioner som skapats av oss människor. Begreppet innefattar därför allt från den välskötta villaträdgården till naturskog, rullstensåsar och blomstrande vägrenar. Den naturmiljö vi har idag har skapats och formats genom historien, både av naturens egna krafter och till följd av mänsklig aktivitet. De stora penseldragen i det svenska landskapet skapades till stor del under och strax efter den senaste istiden för cirka 10 000 år sedan. På en mer lokal skala har dock mänsklig aktivitet såsom jord- och skogsbruk, industri och bostadsbyggande satt stor prägel på landskapet och naturmiljön.

Naturmiljön fortsätter att förändras som en följd av mänsklig aktivitet och andra mer eller mindre naturliga faktorer och kommer att fortsätta att förändras även i framtiden. Klimatförändringarna förväntas till exempel påverka naturen och landskapet mycket i och med förändrade nederbördsmönster, stigande havsnivåer och ökade temperaturer. Detta kommer avsevärt att ändra förutsättningar för växter och djur men också för människan.

Naturmiljön är en resurs för människan, och ger oss mycket av det som är mest grundläggande för vårt samhälle och vår överlevnad, såsom vatten att dricka, mat att äta och luft att andas. Naturen får oss också att må bättre, både fysiskt och psykiskt genom att minska stress, uppmuntra till fysisk aktivitet och social interaktion. Naturmiljön har även en kulturhistorisk dimension, och visar på vårt svenska och skånska kulturarv genom till exempel stengärdesgårdar, pilevallar och odlingsrösen.

Naturmiljön i Hörby kommun är en av kommunens främsta attraktionskrafter och bidrar till att människor vill bo, besöka och verka här. Naturmiljön gynnar även invånarnas välmående såväl fysiskt som psykiskt. Genom att i planeringen av samhället ta hänsyn till grön infrastruktur, förlust av biologisk mångfald, ekosystemtjänster, fragmentering av områden och minskad hävd kan Hörby kommuns bidra till att kommunens naturmiljö fortsätter vara attraktiv, nu som i framtiden.

Grön infrastruktur

Grön infrastruktur är det nätverk av grönska som binder ihop landskapet och säkrar de nödvändiga funktioner som naturen ger oss, och som vi är beroende av, likt transportinfrastruktur och teknisk infrastruktur. Dessa nödvändiga funktioner brukar kallas ekosystemtjänster. Grön infrastruktur definieras enligt Naturvårdsverket som;

”ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras, samt att för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet”

Grön infrastruktur är ett samlande begrepp och innefattar alla typer av gröna områden, från välhållna finparker och villaträdgårdar till den mer vilda naturen. Även sjöar, åar och andra

vattenområden omfattas av begreppet. De gröna områdena kan med andra ord se mycket olika ut och även ha olika stor betydelse för rekreation, biologisk mångfald och kulturmiljön.

Det svenska landskapet har blivit allt artfattigare och naturmiljöer har fragmenterats genom mänsklig exploatering och intensifierat brukande vilket har lett till förluster av naturliga livsmiljöer för många arter. När arter försvinner och ekosystem rubbas riskerar vi att förlora de viktiga funktioner och tjänster som naturen ger oss, vilket i sin tur skapar stora och förödande konsekvenser för samhället. För att trygga tillgången på livsnödvändiga naturresurser såsom rent vatten, luft och mat i framtiden behövs en fungerande grön infrastruktur. För en fungerande grön infrastruktur behövs i sin tur en variation av olika naturtyper i olika storlek samt kopplingar mellan olika naturområden.

Genom att förstärka kopplingar och utöka befintliga gröna miljöer skapas förutsättningar för goda livsmiljöer för både människor och djur, som kan bestå även i framtidens samhälle. En välfungerande grön infrastruktur och en rik biologisk mångfald ligger till grund för ekosystemens förmåga att stötta och försörja samhället med viktiga funktioner. Därför är ekosystem och biologisk mångfald viktiga faktorer för Hörby kommuns framtida utveckling och i den kommunala planeringen. Det gäller även framtida utveckling på regional och nationell nivå. Grön infrastruktur beskrivs vanligen genom begreppen värdekärnor, värdetrakter, vardagslandskapet och gröna länkar som alla behövs för en fungerande grön infrastruktur.

Värdekärnor

Värdekärnor är sammanhängande naturområden med ett stort antal naturliga faktorer som skapar förutsättningar för höga naturvärden och en rik biologisk mångfald. Det kan till exempel handla om gräsmarker, ädellövskog eller andra områden med höga naturvärden.

Värdetrakter

En värdetrakt är ett större sammanhängande område eller landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden. I värdetrakter finner man särskilt hög täthet av värdekärnor i jämförelse med omgivande landskap. Värdetrakter är inte skyddsområden utan de avsnitt i landskapet där det finns störst möjligheter att nyskapa, restaurera och bevara befintliga naturvärden.

Vardagslandskapet

Vardagslandskapet består av landskapet som ligger utanför de särskilt värdefulla eller skyddsvärda områdena, de så kallade värdetrakterna. Vardagslandskapet är ofta hårt brukat men har på många platser höga värden, bland annat i form av isolerade värdekärnor för biologisk mångfald. I vardagslandskapet gäller det att identifiera de värden som finns och bevara eller utveckla dem så att ekosystemen återställs. Vardagslandskapet har stor betydelse för ekosystemtjänsterna och vanliga arter som minskar och är hotade, som gulsparv och backsippa. Vardagslandskapet skapar också förutsättningar för att binda samman värdetrakter, vilket krävs för att på längre sikt bevara den biologiska mångfalden.

Gröna länkar

Vardagslandskapet har en viktig funktion som spridningsområde för biologisk mångfald. I landskapet behöver vi behålla och utveckla befintliga korridorer och spridningsöar som binder samman värdekärnor och värdetrakter. Dessa korridorer och spridningsöar kallas för gröna länkar. Länkarna koncentreras ofta till naturliga samband i landskapet såsom kuster, vattendrag och sjöar, åsar och dalgångar. Länkar kan också finnas utmed järnvägar, vägar och kraftledningsgator.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är den samlade variationen av alla organismer och biotoper som finns i ett område och med biotoper menas livsmiljöer för växter och djur. Begreppet biologisk mångfald inkluderar flera dimensioner som genetisk mångfald, mångfald av olika arter och en mångfald av ekosystem. De olika typerna av mångfald hänger ihop i ett komplext samband. Biologisk mångfald är det naturkapital som bland annat tillhandahåller ekosystemtjänster.

Vår planets biologiska mångfald är hotad. Nationellt anses cirka tio procent av alla växt- och djurarter vara direkt hotade av utrotning och ytterligare ungefär tio procent anses ligga på gränsen till utrotning. Tillståndet för Sveriges växter, djur och svampar bedöms vart femte år i den så kallade rödlistan som tas fram av ArtDatabanken, och som fastställs av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Listan omfattar arter som har minskat eller har små populationer och därmed löper ökad risk att dö ut i Sverige. Mellan åren 2000 och 2020 har det rapporterats uppgifter om 317 olika rödlistade arter i Hörby kommun till Artportalen.

Orsaken till förlust av biologisk mångfald är främst att arternas livsmiljöer förändrats eller i värsta fall försvunnit helt. Har en gång en art eller genetisk variation försvunnit kan den inte återskapas. Det behövs kraftfulla åtgärder för att så snabbt som möjligt stoppa utvecklingen. Förlust av biologisk mångfald beror framför allt på intensiva produktionssystem för jordbruket, byggnadsarbeten, stenbrott, överexploatering av skogar, hav, floder, sjöar och mark, utbredning av främmande arter, föroreningar och, i allt större utsträckning, globala klimatförändringar.

Ekosystemtjänster

Vårt samhälle är beroende av biologisk mångfald och fungerande ekosystem eftersom de försörjer oss med viktiga funktioner och produkter som till exempel mat på bordet, ren luft att andas och ett behagligt lokalklimat. Alla dessa tjänster och produkter som vi får av ekosystemen kallas ekosystemtjänster. Ekosystemtjänsterna delas ofta in i fyra kategorier; stödjande ekosystemtjänster, reglerande ekosystemtjänster, försörjande ekosystemtjänster och kulturella ekosystemtjänster.

Stödjande ekosystemtjänster

Stödjande ekosystemtjänster innefattar de grundläggande ekosystemfunktioner som är en förutsättning för de andra ekosystemtjänsterna. Produktion av näringsrik jord, fotosyntes och cirkulation av näringsämnen och vatten är exempel på stödjande ekosystemtjänster.

Reglerande ekosystemtjänster

Reglerande ekosystemtjänster är de ekosystemtjänster som påverkar och reglerar miljöfaktorer såsom till exempel klimatreglering genom kolinlagring, rening av vatten och luft, nedbrytning av organiskt material och pollination.

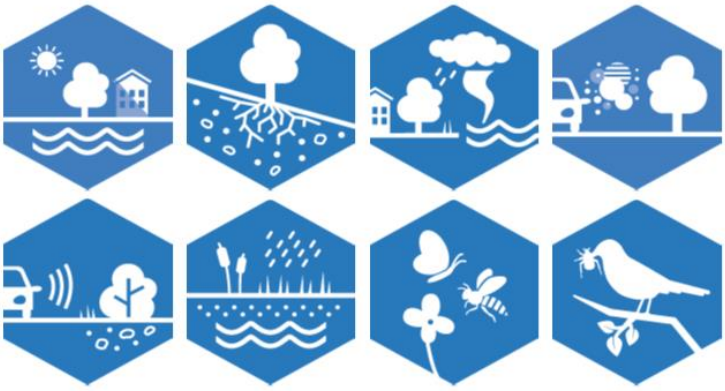

Försörjande ekosystemtjänster

Försörjande ekosystemtjänster är alla de varor som ekosystemen producerar och som vi nyttjar. Mat, vatten, medicin, fibrer och trä är exempel på försörjande ekosystemtjänster.

Kulturella ekosystemtjänster

De kulturella ekosystemtjänsterna innefattar de mer ogripbara tjänster som ekosystemet ger oss. Det är till exempel rekreation, inspiration och fysisk och psykisk hälsa.

Olika ekosystemtjänster är ofta beroende av varandra och därför behövs ekosystem som är robusta och motståndskraftiga. Det uppnås genom en stor variationsrikedom i form av landskap med många olika typer av ekosystem, livsmiljöer och arter samt stor genetisk variation inom arterna. Genom att skapa fungerande grön infrastruktur förbättras förutsättningarna för robusta ekosystem som kan ge många ekosystemtjänster. Det är lika viktigt i bebyggd miljö som i landskapet i stort.
Det finns ofta ett stort överlapp mellan områden av betydelse för biologisk mångfald och områden av betydelse för ekosystemtjänster. Ett område som levererar få ekosystemtjänster kan ha stor betydelse beroende på läge och behov på platsen eller risk för negativ påverkan på ekosystemtjänsten i fråga.

Grönska och vatten i urbana miljöer ger ekosystemtjänster som till exempel luftrening, behagligt lokalklimat, bullerdämpning och mötesplatser, medan skogen ger oss rekreation, pollinering och produktion av byggmaterial och bioenergi. Hur vi använder mark och vatten, planerar och bygger avgör om vi kan bevara och utveckla ekosystemens kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster är ett kapital som kommunen behöver förvalta och investera i. De utgör också en resurs för att möta framtida förändringar och behov.

Ekosystemtjänster i Hörby kommun

I Hörby kommun finns många ekosystemtjänster och de skiljer sig åt beroende på var i kommunen man befinner sig. De ekosystemtjänster som pekas ut i denna översiktsplan är gjorda utifrån en övergripande bedömning med bakgrund mot *Naturvårdsprogram för Hörby kommun* och olika data över markanvändning. Den övergripande bedömningen ska ses som en indikation över vilka ekosystemtjänster som finns i kommunen, var de finns samt hur dessa skiljer sig åt mellan olika områden.

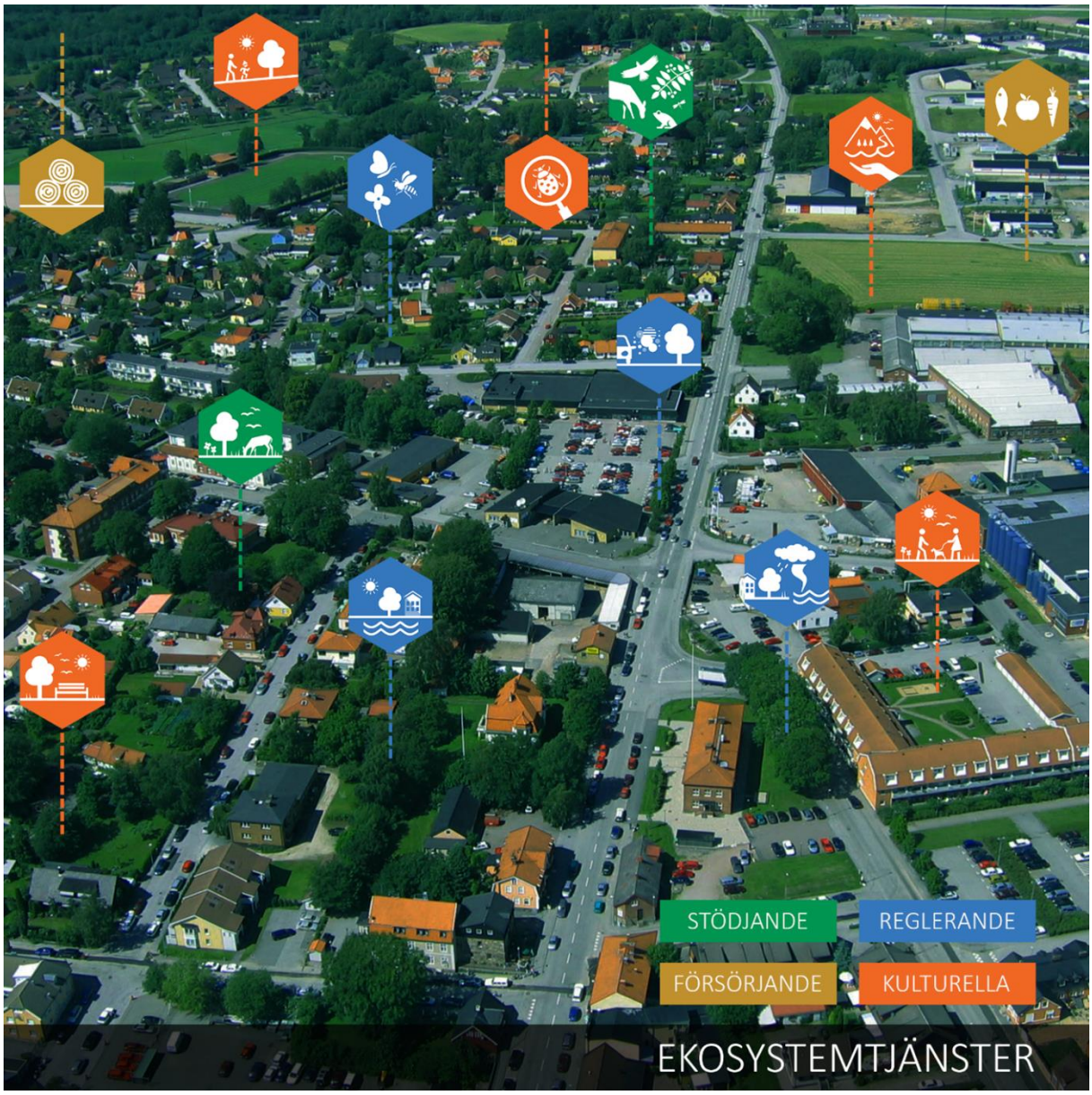

Naturmiljön i Hörby kommun

Hörby kommun ligger i mitten av Skåne, i övergången mellan skogsbygd och mellanbygd, vilket skapar ett varierat landskap med många olika typer av naturmiljöer. I Hörby kommun finns allt ifrån stora sammanhängande naturområden till mindre naturområden, buskage och alléer till jordbruksmark, skog och vatten. Det ger ett rikt naturliv och är av stort värde för den biologiska mångfalden och för människors möjlighet till rekreation.

Kommunens södra delar domineras av ett öppet odlingslandskap, och i nordost höjer sig Linderödsåsen med stora arealer av skog. Topografin och den landskapsbild som uppkommit genom nuvarande och historisk markanvändning beror i hög grad på de naturgeografiska förutsättningarna, det vill säga berggrund, jordarter och vatten i marken.

Berggrunden har en avgörande roll i hur ett landskap formas och hur det kan nyttjas. I Hörby kommun är den så kallade Tornquistzonen en viktig faktor. Denna geologiska sprickzon skapar kontrasten mellan Linderödsåsen i nordöst och det slättlandskap som återfinns i kommunens sydvästra delar. I vardagligt tal brukar formationen också benämnas som gränsen mellan det typiska svenska landskapet och det danska och syd-kontinentala slättlandskapet. De nordliga och ostliga delarna av Hörby kommun domineras av urberg och steniga, torra och näringsfattiga jordarter. De västra och södra delarna av kommunen karaktäriseras av sedimentär berggrund av lersten, lerskiffer, kalksten och sandsten. Här är jorden finkornig, näringsrik och kalkrik och bra för jordbruk.

Utifrån de geologiska förutsättningarna i kommunen kan fyra landskapskaraktärer identifieras. Dessa ligger till grund för och sammanfaller med de fyra bygderna som kommunen delas in i; Hörby tätort, Ringsjöbygden, Slättbygden och Mellanbygden. Gränserna mellan bygderna är inte precisa då övergångarna mellan bygderna i realitet är något flytande.

Hörby tätort

De mänskliga aktiviteterna har starkt påverkat det stadsliknande landskap som ses i Hörby tätort. Kännetecknade för landskapet är den varierade bebyggelsestrukturen och Hörbyån med dess omkringliggande grönstråk, parker, trädgårdar, enskilda träd och mindre vattendrag. Det gröna stråket som löper längs Hörbyåns hela sträckning skapar förutsättningar för biologisk mångfald och livsmiljöer för insekter och smådjur samt för livsviktiga ekosystemtjänster för människan.

I Hörby tätort återfinns främst sociala och reglerande ekosystemtjänster men i viss mån även stödjande ekosystemtjänster. I den urbana miljön bedöms de försörjande ekosystemtjänsterna som små då inget jordbruk eller skogsbruk bedrivs här. Hörbyån och det omkringliggande grönstråket är ett tydligt exempel på ett naturområde som genererar många ekosystemtjänster i Hörby tätort. Grönstråket längs Hörbyån skyddar bland annat mot erosion och översvämningar, sänker temperaturen, renar luft samt bjuder in till fysisk aktivitet och social interaktion. Detta är viktiga faktorer både för det mentala och fysiska välbefinnandet för medborgarna i tätorten.

I direkt anslutning till Hörby tätort finns flera större sammanhängande naturområden med höga naturvärden. Inom gångavstånd från tätorten finns också ett antal större sammanhängande grönområden som lämpar sig väl för friluftsliv och motion. Bland annat ligger Karnas backe strax öster om Hörby tätort med motionsslingor. I utkanten av Hörby tätort ligger även Råby hällor som sträcker sig ända in i tätorten i syd-nordlig riktning längs Hörbyån. Området bjuder på spännande terräng i form av en ravindal med terrasser och andra kulturlämningar samt ängar, betesmarker och blandlövskog. I den norra delen av tätorten ligger naturreservatet Hörby Fälad, en ålderdomlig enefälad som påminner om det traditionella skånska odlingslandskapet. Både Råby Hällor och Hörby Fälad har identifierade höga naturvärden. De två fågelarterna av kommunens ansvarsarter förekommer regelbundet inom tätorten.

För att utveckla tillgången till tätortsnära natur och stärka den gröna infrastrukturen, samt skapa förutsättningar för en rik biologisk mångfald och ekosystemtjänster behöver kopplingar mellan olika naturområden och naturmiljöer i och utanför tätorten utvecklas och tillskapas. Vidare behöver man även arbeta med bekämpning av invasiva arter, undvika fragmentering av naturmiljöer och ökad andel brukad mark.

VÄRDEN FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

- Äng och park
- Kyrkogårdar
- Mosaik av vattendrag, träddungar, parker, ängar
- Träddungar
- Ängsplanteringar/blom-planteringar

HOT MOT BIOLOGISK MÅNGFALD

- Minskad hävd
- Fragmentering
- Estetik över biologiska värden
- Brist på skugga
- Invasiva arter
- Försämrad vattenkvalitet

Huvudsakliga ekosystemtjänster i Hörby tätort

Ringsjöbygden

Den kalkrika jorden i kommunens västliga delar har skapat förutsättningarna för Ringsjöbygden. Detta landskap utgörs av östra delen av Östra Ringsjön och sträcker sig från Ludvigsborg till E22 vid Osbyholm i nord-sydlig riktning. Ringsjöbygden är ett värdefullt natur- och kulturlandskap. Omkring Fulltofta och Häggenäs finns skyddade naturområden med inslag av stengärdsgårdar och gamla ekar som vittnar om äldre kulturlandskap. Landskapet kännetecknas av en mosaik av betesmarker, alléer, skog och vattendrag med långa siktlinjer. En stor del av Ringsjöbygden omfattas också av landskapsbildsskydd, enligt 19 § *Naturvårdslagen (1964:822)*. I Ringsjöbygden finns höga naturvärden och biologiska värden och därmed kan de stödjande, reglerande och kulturella ekosystemtjänsterna förväntas vara många och kvalitativa. Till exempel bidrar det populära naturreservatet Fulltofta med kulturella ekosystemtjänster till kommunens medborgare och besökare utifrån. De försörjande ekosystemtjänsterna i Ringsjöbygden bedöms vara mindre påtagliga eftersom livsmedelsproduktionen och skogsproduktionen är förhållandevis låg i denna del av kommunen.

Utmed de södra och västliga delarna av Ringsjöbygden är omgivningarna främst öppen mark medan den norra delen av området domineras av blandskog. Även Alskog finns, framför allt i de mer våta områdena som till exempel Häggenäsudden. Området är utpekat som Natura 2000-område under fågeldirektivet.

Ringsjöbygden är av stor betydelse för den gröna infrastrukturen. I området finns många naturområden som klassas som mycket värdefulla. Det handlar till exempel om betesmarker, ängar och ädellövskog. Det är också i denna del av kommunen som en hög koncentration av de kommunala ansvarsarterna och ansvarsbiotoperna finns.

Området kring Fulltofta är av särskild betydelse för den gröna infrastrukturen eftersom här finns stora och många områden med mycket höga naturvärden. Området är även av stor betydelse för friluftslivet både i kommunen och regionalt.

VÄRDEN FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

- Ängs- och betesmark
- Mosaiklandskap med vattendrag
- Obrukad skog
- Våtmarker/kärr
- Gamla/döda träd
- Rotvältor

HOT MOT BIOLOGISK MÅNGFALD

- Minskad hävd
- Fragmentering
- Överexploatering
- Rationell skogsskötsel
- Invasiva arter

Huvudsakliga ekosystemtjänster i Ringsjöbygden

Mellanbygden

Mellanbygden återfinns i kommunens nord- och östsida. I Mellanbygden finns det mest typiska Hörbylandskapet. Odlingslandskapet karaktäriseras av kontrasten och övergången mellan skogs- och slättlandskap. Här finns ett småskaligt böljande mosaiklandskap med öppna betesmarker, stengärdesgårdar, blandskogar och våtmarker där by- och odlingsstrukturerna är av gammalt ursprung. Linderödsåsen är med sitt småskaliga odlingslandskap med många värdefulla ängs- och hagmarker ett tydligt exempel. Dessa områdens kulturhistoriska värden är på många håll stora med bland annat stengärdesgårdar från tiden både före och efter skiftet.

I Mellanbygden finns många områden med höga naturvärden och det finns flera viktiga områden för biologisk mångfald. Till exempel finns fyra av Hörby kommuns fem ansvarsarter här, samt 24 biotopskyddade skogsområden. Många av de naturområden som återfinns i Mellanbygden är enskilda och saknar därmed tydliga kopplingar till andra områden. Det gäller framför allt områden i de norra delarna av Mellanbygden. I de östra och södra delarna återfinns fler områden i anslutning till varandra. Avsaknaden av kopplingar mellan områden påverkar den gröna infrastrukturen negativt och även den biologiska mångfalden.

Genom Mellanbygdens varierande landskap bedöms även variationen av ekosystemtjänster vara stor. I Mellanbygden bedrivs både jord- och skogsbruk som är försörjande ekosystemtjänster, men det varierade landskapet skapar även stödjande ekosystemtjänster som livsmiljöer för djur och växter, jordmånsbildning och biologisk mångfald. Även de kulturella ekosystemtjänsterna bedöms vara påtagliga genom de många naturområden som finns tillgängliga för friluftsliv och rekreation.

VÄRDEN FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

- Ängs- och betesmark
- Mosaiklandskap med vattendrag
- Gamla/döda träd
- Våtmarker/kärr

HOT MOT BIOLOGISK MÅNGFALD

- Minskad hävd
- Fragmentering
- Rationell skogsskötsel
- Invasiva arter
- Granplantering
- Torrläggning av våta områden

Huvudsakliga ekosystemtjänster i Mellanbygden

Slättbygden

Slättbygden i Hörby kommun är en del av Skånes ris- och mellanbygd och karaktäriseras av ett öppet jordbrukslandskap med breda vyer och långa siktlinjer. Detta beror framför allt på de förändringar som gjordes under 1800-talet och 1900-talet vilket medförde att åkerareal blev alltmer dominerande i risbygden, och att spannmålsproduktionen ökade märkbart efter enskiftet. Risbygden är idag det man kallar för Slättbygden. Det svagt böljande öppna landskapet med aktivt storskaligt jordbruk med inriktning på växtodling och djurhållning inramade av träddungar, vegetationsbeklädda väg- och dikeskanter, mindre vattendrag samt mossar är Slättbygdens kännetecken. Slättbygden är den av kommunens bygder som har minst värdefull natur. De naturområden med höga naturvärden som finns i Slättbygdens är utspridda och saknar tydliga kopplingar mellan varandra. Det saknas både ansvarsart och ansvarsbiotop inom Slättbygden.

Eftersom Slättbygden i stor utsträckning utgörs av ett homogent och storskaligt jordbrukslandskap blir även ekosystemtjänsterna i landskapet homogena. Där jordbruksmark dominerar är livsmedelsproduktion den huvudsakliga ekosystemtjänsten. Utöver livsmedelsproduktion är det karaktäristiska slättlandskapet även identitetsskapande för området och regionen, vilket är en kulturell ekosystemtjänst. Även stödjande och reglerande ekosystemtjänster finns i det öppna slättlandskapet och möjliggör det storskaliga jordbruket. Högst koncentration av stöttande och reglerande ekosystemtjänster bedöms finnas i kantzonerna och i anslutning till vattendrag där vegetationen är mer variationsrik.

VÄRDEN FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

- Ängar
- Växtlighet i kantzoner
- Kyrkogårdar
- Mosaik av vattendrag, träddungar, parker, ängar
- Träd i kantzoner
- Osådda åkersektioner
- Lägg till biotopskydd

HOT MOT BIOLOGISK MÅNGFALD

- Minskad hävd
- Fragmentering
- Estetik över biologiska värden
- Användning av bekämpningsmedel
- Övergödning
- Monokultur
- Brist på skugga

Huvudsakliga ekosystemtjänster i Slättbygden

Skyddade områden i Hörby kommun

I Hörby kommun finns en rad skyddade natur-, kultur- och vattenområden. Vissa områden är inlösta av staten eller kommunen medan andra skyddas via olika typer av naturvårdsavtal mellan staten, kommunen och privata markägare eller bolag. Gemensamt för dessa är att det finns ett formellt skydd och en plan för hur de aktuella värdena ska bevaras för framtiden. Exempel på sådana områden är Natura 2000-områden, naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal.

Utöver de formellt skyddade områdena finns områden som skogsägare och markägare frivilligt avsätter vid skogsavverkning eller i skogsbruksplaner. En stor del av den här typen av områden sammanfaller med områden som i andra inventeringar visat sig vara särskilt värdefulla att bevara enligt Skogsstyrelsens inventering av värdefulla biotoper, kommunens naturvårdsprogram eller Länsstyrelsens naturvårds- och kulturmiljöprogram. Dessa avsättningar är svåra att styra ur ett strategiskt övergripande perspektiv eftersom de bygger på frivillighet, men är samtidigt viktiga att peka ut inom översiktsplaneringen för att redogöra för naturvärdet i kommunen.

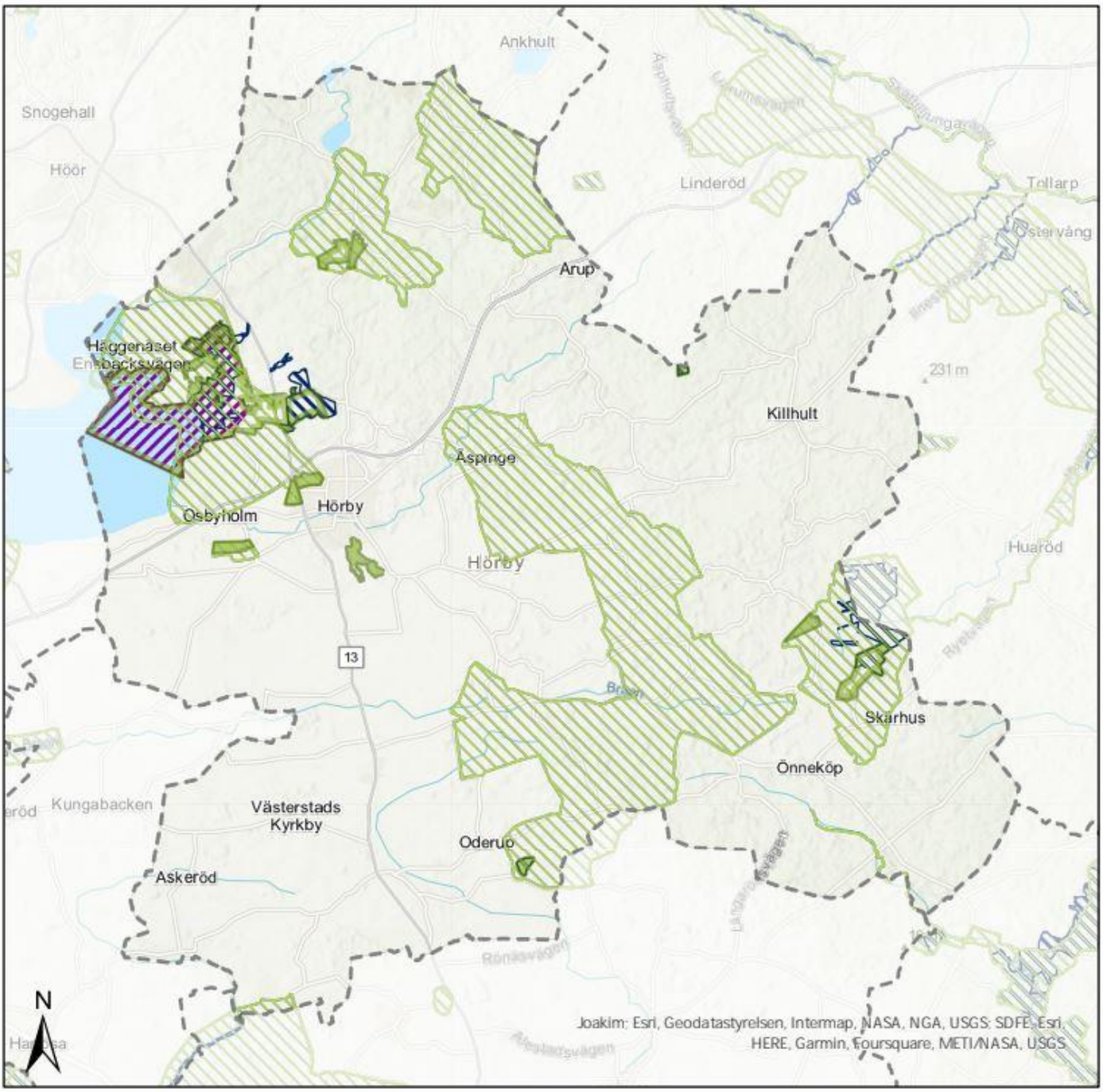
Ankhult
Snogehall
Höör
Linderöd
Tollarp
Östervång
Arup
Häggenäset
Ensbackvägen
231 m
Killhult
Äspinge
Hörby
Ösbyholm
Hörby
Huaröd
13
Skärhus
Önneköp
Kungabacken
Västerstads
Kyrkby
Oderuo
Askeröd
N
Joakim: Esri, Geodatastyrelsen, Intermap, NASA, NGA, USGS: SDFE, Esri, HERE, Garmin, Foursquare, METI/NASA, USGS
0
5
10 km
Kommungränser
Naturreservat
Riksintresse för naturvård
Natura2000, Art- och habitatdirektivet
Natura2000, Fågeldirektivet

Riksintressen för Naturmiljö och Natura 2000

I Hörby finns fem riksintressen för naturvård och sju Natura 2000-områden som är utpekade utifrån båda direktiven. Mer information om Riksintressen och andra värden i Hörby kommun finns att läsa under avsnittet Riksintressen.

Naturreservat

Naturreservat är det vanligaste sättet att skydda naturen. Det kan inrättas av kommunen eller Länsstyrelsen och kan bildas på statlig, privat eller kommunal mark. Syftet med att bilda naturreservat kan vara att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftsliv. I Hörby kommun är ungefär tre procent av kommunens yta naturreservat. Det finns tretton naturreservat i kommunen. Alla naturreservat har en skötselplan och föreskrifter som reglerar vad som är tillåtet i reservatet. Föreskrifterna skiljer sig åt mellan naturreservaten beroende på vilka motiv som ligger bakom reservatsbildningen. Eftersom skötselplan och föreskrifter fastställs i reservatsbeslut och vinner laga kraft blir de juridiskt bindande. Mer information om naturreservaten i Hörby kommun finns att läsa i *Naturvårdsprogram för Hörby kommun del 1 och 2* samt *del 3*.

Hörby kommuns 13 naturreservat;

- Askebacken med Lyby stubbskottsäng
- Borstbäcken
- Fjällmossen – Viggarum
- Fjällmossen
- Fulltofta gård
- Fulltofta – Häggenäs
- Hjällen
- Hunnabacken
- Hörby Fälad
- Råby Hällor
- Sniberups Fälad
- Timan
- Fulltofta

Biotopskyddsområden

Biotopskyddsområde är en skyddsform som kan användas för mindre mark- och vattenområden som utgör livsmiljöer för hotade växt- och djurarter eller som annars är särskilt skyddsvärda, enligt 7 kap. 11 § *Miljöbalken (1998:808)*. Biotoperna är också viktiga för vanligare arter, samt för omväxling i landskapet.

Genom att skydda sådana värdefulla naturmiljöer förbättras förutsättningarna för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden. Skyddet bidrar också till att Sverige uppfyller FN:s

överenskommelse om biologisk mångfald samt de nationella miljökvalitetsmål som riksdagen har antagit.

Det finns två olika former av biotopskyddsområde; generellt skydd och skydd för enskilda biotoper.

Generellt skydd

Generellt skydd av biotoper gäller ett antal biotoptyper som har minskat i omfattning men är värdefulla för växt- och djurarter, särskilt i områden där landskap är fragmenterade. Generellt skydd gäller i hela landet och berör följande sju biotoptyper;

- Allé
- Källa med omgivande våtmark i jordbruksmark
- Odlingsröse i jordbruksmark
- Pilevall
- Småvatten och våtmark i jordbruksmark
- Stenmur i jordbruksmark
- Åkerholme

Skydd för enskild biotop

Enskild biotop avser enskilda områden, till exempel en äng med många djur- och växtarter. Dessa värdefulla biotoper inkluderar såväl skogs- och jordbrukslandskapet som sjöar, vattendrag, kust och hav.

I Hörby kommun finns 31 enskilda biotopskyddsområden beslutade av Skogsstyrelsen. Dessa är skogsområden såsom äldre ädellövsskogar, marker med mycket gamla träd samt alkärr. Därutöver har Länsstyrelsen pekat ut tre biotopskydd; Södergårds rikkärr, Hemmeköps rikkärr och Bråån vid Åkarp.

Övrigt skyddad natur

I Hörby kommun finns även flera områden som skyddas på annat sätt;

Naturminne

Det finns ett naturminne i Hörby kommun. Naturminnet utgörs av en ek vid Skiljehus som är minst 200 år gammal och fridlyst. Det innebär att det är förbjudet att på något sätt skada trädet.

Landskapsbildsskydd

I Hörby kommun finns ett stort område vid Häggenäs kallat ”Öster om Ringsjön” som omfattas av landskapsbildsskydd, enligt 19 § *Naturvårdslagen (1964:822)* i dess lydelse före den 1 januari 1975.

Det är därför förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd;

- Uppföra helt ny byggnad (med undantag av ekonomibyggnader för jordbrukets och skogsbrukets behov)
- ta bort stengärdesgårdar som ligger i anslutning till befintliga vägar, inom eller intill betesmarker eller i fastighetsgränser
- utföra landskapsändrande schaktningar och utfyllnader
- anordna upplag för annat ändamål än för jord- eller skogsbruksändamål
- utföra skogsodling på förut icke skogsbärande mark
- kalavverka lövskog eller omföra lövskog till barrskog.

Djur- och växtskyddsområden

I Hörby kommun finns ett fågelskyddsområde som ligger i Natura 2000-området Fjällmossen. Området inrättades ursprungligen för att skydda spelplats och häckningslokal för orre.

Hänsynsområden

I Hörby kommun finns flera områden som är värdefulla för naturmiljön men som inte är skyddade enligt lag. Dessa områden benämns Hänsynsområden, och inom dessa områden ska stor hänsyn tas till deras specifika värden.

Nyckelbiotop

En nyckelbiotop är inget skydd i sig utan ett skogsområde som från en samlad bedömning av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysiska miljö idag har stor betydelse för skogens flora och fauna. Där finns eller förväntas finnas rödlistade arter. I Hörby kommun finns ett stort antal nyckelbiotoper.

Tysta och icke ljusförorenade områden

I Skåne har det blivit allt svårare att hitta tysta miljöer och icke ljusförorenade områden och i framtiden riskerar dessa områden att bli en bristvara. Att långsiktigt värna om tysta och icke ljusförorenade områden är och kommer fortsatt vara viktigt. Dessutom behöver kunskapen om de kort- och långsiktiga effekterna kartläggas. Tysta och icke ljusförorenade områden sammanfaller ofta med områden med höga natur- och kulturvärden.

Tysta områden

Många människor upplever sig störda av ljud från exempelvis biltrafik, tågtrafik, flygtrafik, fläktar, skjutbanor och vindkraftverk. Bakgrundsbuller påverkar människors hälsa och välbefinnande både direkt och indirekt. Buller är ett oönskat ljud, men vad vi uppfattar som buller är individuellt och upplevelsen av oönskade ljud varierar mellan olika personer och beroende på vilken plats man befinner sig på. Tysta områden är naturligtvis inte helt tysta områden, men påverkas i mindre grad än andra, av samhällsbuller. Ofta sammanfaller tysta områden med områden med höga natur- och kulturvärden. I ett tyst område kommer man att kunna höra de naturliga ljuden från fåglar, bäckar, vinden och skrattande människor.

I Hörby kommuns norra och östra delar finns stora sammanhängande områden som upplevs som tysta. Ljudmiljön är en viktig kvalitet för upplevelsen av natur- och kulturmiljön och har stor betydelse för att uppnå ett av miljökvalitetsmålen.

De utpekade områdena uppfyller följande kriterier;

- Bullernivån från väg, järnväg och flygtrafik understiger i största möjliga mån 30 dBA.
- Störande och/eller bullrande industri- och fritidsverksamheter saknas eller är sällsynta, exempelvis täkter, vindkraftverk, skjutbanor och motorbanor.
- Omfattande genomfartstrafik saknas.
- Området har höga natur-, kultur- och friluftsvärden.

Icke ljusförorenade områden

Icke ljusförorenade områden, nattmörka platser, blir mer och mer sällsynta i takt med att bebyggd miljö och infrastruktur blir alltmer upplyst. Ljuset från den bebyggda miljön gör att ljuset sprids över det omgivande landskapet och mot natthimlen. Detta artificiella ljus gör att många miljöer har dagsliknande ”vitt” ljus under större delen av dygnet.

Människor är i grunden anpassade till dagsljusförhållanden och belysning skapar ökad trygghet och välbefinnande. Belysningen har däremot många negativa effekter för den biologiska mångfalden och ekosystemens funktion, och kan även ha negativa effekter på människors hälsa. Djur och växter är beroende av den naturliga omställningen mellan dag och natt. Nattaktiva djurarter, såsom de flesta däggdjur, groddjur och många insekter, är beroende av mörker eller mycket svagt ljus för sin överlevnad. För dessa kan förlusten av nattmörkret leda till ökad predation, svårighet att hitta föda, ändrade konkurrensförhållanden mellan arter eller att djur lockas till farliga miljöer såsom vägbelysning.

I Hörby kommun sammanfaller de icke ljusförorenade områdena till stor del med kommunens tysta områden.

Ansvarsområden

Ansvarsområden är antingen ansvarsbiotoper eller ansvarsarter. Ansvarsbiotoper är naturområden som är särskilt viktiga att värna för dess kvaliteter. Ansvarsarter innebär arter som är sällsynta eller hotade där en stor del av dess förekomst ligger inom en begränsad del av artens utbredningsområde. Hörby kommun har både ansvarsbiotoper och ansvarsarter.

Ansvarsbiotoper

Ansvarsbiotoper är miljöer som är särskilt viktiga att värna för dess kvaliteter och där exempelvis en kommun, ett län eller ett land har ett ansvar på grund av särskilt stora förekomster eller kvaliteter av biotopen. Ansvarsbiotoperna utgör biologiskt värdefulla naturmiljöer med liten och ofta minskande utbredning men där en stor andel eller särskilda kvaliteter finns i kommunen.

I den regionala strategin, *Strategi för formellt skydd av skog i Skåne län* (2019), lyfts ett antal skånska ansvarsbiotoper. Hit hör bokskog, ekskog, blandädellövskog, trädbärande ängar och hagar, klibbalskog samt tallskog. Flertalet av dessa skogsbiotoper förekommer i Hörby kommun men i varierande omfattning och kvalitet. Utifrån de inventeringar och rapporter som tagits fram under arbetet med *Naturvårdsprogram för Hörby kommun* är det i första hand kommunens blandädellövskog, ekskog, sumpskog och gräsmarker som är särskilt prioriterade som ansvarsbiotoper.

Ansvarsarter

En ansvarsart kan betraktas som en art som är sällsynt eller hotad där en stor del av den totala förekomsten finns inom en begränsad del av artens utbredningsområde. Den nation, region eller kommun som hyser de flesta individer av en viss art kan då sägas ha ett särskilt ansvar eftersom den sannolikt hyser en betydelsefull del av populationen och har därigenom ett särskilt ansvar för den artens bevarande. Mer information finns i Länsstyrelsens publikation *Kommunala ansvarsarter i Skåne* (2017). I denna föreslår Länsstyrelsen några arter som varje kommun har ett särskilt ansvar för. Arterna är också representanter för ovanliga naturmiljöer. Åtgärder för att gynna ansvarsarterna kan öka intresset för arterna och deras biotoper och därigenom kan deras betydelse spridas till den naturintresserade allmänheten. Arbetet kan på sikt leda till att förbättra förutsättningarna för ovanliga eller hotade naturmiljöer vilket även kan gynna flera andra arter som har liknande krav på livsmiljön.

Hörby kommuns ansvarsarter är följande arter;

- Kärlväxter: granspira
- Storsvampar: saffransticka
- Insekter): Chrysolina sturmi
- Fåglar: gröngöling (kommunfågel), fiskgjuse

Naturvärdesinventering i Hörby kommun

I samband med framtagande av *Naturvårdsprogram för Hörby kommun* gjordes en naturvärdesinventering; totalt inventerades 215 områden. En samlad bedömning av de inventerade objektens naturvärdesklass gjordes utifrån bedömningsgrunderna art och biotop. De anges i en tregradig skala enligt SIS standard där 1 är Högsta naturvärde, 2 är Högt naturvärde, och 3 är Påtagligt naturvärde.

Övriga viktiga naturmiljöer

Hagmarker är en stor och mångformig grupp av naturbetesmarker. De delas in i olika typer beroende på vilket trädslag som dominerar. Det finns även öppna hagmarker utan träd. Hörby kommun innehar en fjärdedel av alla ängs- och hagmarker i hela gamla Malmöhus län. Ett exempel är Hörby Fälad som bitvis har hagmarkskaraktär. Ängs- och hagmark utgör den tredje största naturtypen i kommunen med en tiondel av den totala arean.

Hörby kommun har ett relativt stort antal fäladsmarker, exempelvis är delar av Sniberupsområdet enefälad. Den för Skåne typiska enefäladen är ofta höglänt, torr och trädlös, förutom dess bestånd av enbuskar. Fältskiktet består ofta av ljung och är ofta örtrikt. Fäladsmarken är ofta blockrik, vilket gör den olämplig för uppodling.

Många av enefäladerna håller på att växa igen och det är främst björksly som tar över om området inte hålls efter med röjning och bete. Fäladsmark har också planterats med gran i stor utsträckning. Därför är det viktigt att arbeta med bevarandet av dessa naturmiljöer för att förhindra att de försvinner.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt *Naturvårdsprogram för Hörby kommun*.

- Hörby kommun ska utveckla kommunens naturmiljö, öka samhällets motståndskraft och främja tillgängligheten till naturen genom att
    - bevara och värna biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
    - värna och skydda områden med höga naturvärden, viktiga naturtyper och landskapstyper.
    - i samband med planering av nya utbyggnadsområden ska gaturummens gröna miljöer utvecklas och tillgängligheten till närliggande grönområden värnas och förbättras.
    - bevara och skydda större sammanhängande grönområden.
    - koppla samman mindre och större grönområden genom gröna stråk.
    - öka arealen av skyddad natur.
    - bekämpa invasiva arter på kommunal mark där behov finns i enlighet med EU-förteckningen.

- Hörby kommun ska långsiktigt arbeta med att öka kunskapen om naturens betydelse i samhället för rekreation, livsmedel- och dricksvattenförsörjning, näringsliv, folkhälsa och motståndskraft.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden samt drift

- Vid detaljplanering, bygglov och drift bör områden med höga naturvärden, viktiga naturtyper och landskapstyper hanteras så att negativ påverkan på dessa i första hand undviks, i andra hand minimeras och i tredje hand kompenseras.

- Vid förändring, planering och exploatering bör Hörby kommun ta hänsyn till och dra nytta av de platsspecifika förutsättningarna för att främja och värna den naturliga variationen i landskapet.

Vattenmiljö

Vatten cirkulerar i ett ständigt kretslopp och består av ett sammanhängande nätverk av ekologiskt funktionella miljöer på land och i vatten. Detta brukar kallas för blå infrastruktur. Vatten är därför inte bara en av våra viktigaste naturtillgångar och vårt viktigaste livsmedel. Vattnet har också en livsviktig roll för landskapet och den biologiska mångfalden. Vattenmiljöerna med sina gröna kantzoner är en av de viktigaste förutsättningarna för ett rikt växt- och djurliv i Skåne. Sjöar, våtmarker och småvatten utjämnar vattenföringen och minskar risker för översvämningar och torka. De reducerar närsalter och är värdefulla miljöer för både djur och växter. Cirka tre procent av Hörby kommuns yta består av vatten.

Yt- och grundvatten

Vatten bildas när vattenånga avdunstar från sjöar och hav och faller ned som regn och snö. Vatten kan delas in i yt- eller grundvatten. Ytvatten är allt vatten som finns på markytan såsom hav, sjöar, vattendrag och våtmarker. Ytvattnets förekomst och volym beror på topografi och geologi medan dess kvalitet i huvudsak beror på avrinningsområdets karaktär och hur marken används. Grundvatten är allt vatten som finns under markytan. När nederbörd faller mot marken och tränger ned i och genom jordlager och berggrund bildas grundvatten. Alla yt- och grundvatten i Hörby kommun utgörs av limniska ekosystem som består av sötvatten. De är mångfunktionella och bidrar med flera olika ekosystemtjänster som är livsviktiga för människan. De bidrar bland annat med försörjande ekosystemtjänster som livsmedel, bland annat dricksvatten och fisk. Vidare även olika kulturella ekosystemtjänster som ger oss möjlighet till rekreation och bidrar till vår fysiska och mentala hälsa, samt reglerande ekosystemtjänster som vattenrening och reglering av vattenflöden.

Ytvatten

Ytvattnet i Hörby kommun utgörs av sjöar, vattendrag, småvatten och våtmarker.

Sjöar

Den östra delen av Ringsjön inklusive Sätoftasjön är den största och viktigaste sjön i Hörby. Andra sjöar som finns i kommunen är Sjöbergasjön, Kvesarumssjön och Sjököpssjön.

Ringsjön

Delar av Östra Ringsjön och Sätoftasjön ligger i Hörby kommun. Ringsjön är Skånes näst största sjö med sina 3 660 hektar. Tillrinningsområdet är 347 km² och det största djupet är 18 meter. Sjön är en slättsjö med högt näringsinnehåll och grumligt vatten. Stränderna är främst grusiga och vass växer i huvudsak vid Sätoftasjöns stränder. I väster och söder består omgivningarna av öppen mark, medan det i norr finns skog. Häggenäsudden är bevuxen med bland annat alskog och hela udden står periodvis under vatten. Sjön är en av Sveriges mest produktiva och har stor betydelse för både yrkes- och fritidsfisket. Här finns till exempel både gädda och gös. Fågellivet runt sjön är rikt med bland annat sångsvan, skäggdopping och änder. Ringsjön har stor betydelse för friluftslivet med

anlagda strövområden och bad- och campingplatser. Ringsjön utgör också reservvattentäkt för kommuner anslutna till Sydvatten AB.

Övergödningsproblematik

Ringsjön har länge fått ta emot stora mängder näringsämnen från jordbruk och avlopp, vilket medfört alltför höga halter av fosfor. Cirka 20 procent av fosforn som når Ringsjön kommer från enskilda avlopp. Övergödningen har bland annat bidragit till kraftiga algblomningar och en förändrad sammansättning av hela faunan och floran i sjön. Därför har ett restaureringsprojekt, Projekt Ringsjön, startats med syfte att reducera Ringsjöns bestånd av vitfisk för att minska sannolikheten för algblomning. Minskade andelar växtplankton bidrar till ökat siktdjup så att mer ljus når botten, vilket bidrar till att undervattensväxter åter kan breda ut sig. Detta medför i sin tur minskad risk för syrebrist på bottnarna. Ringsjön omfattas av *Fiskvattendirektivet (2006/44/EEG).*

Sjöbergasjön

Sjöbergasjön, norr om Södra Rörum är cirka 40 hektar stor. Den har ett maximalt djup på tre meter och ligger på gränsen mellan Hörby och Hässleholms kommuner. Den ingår i Vramsåns delavrinningsområde och är en del av Helgeåns avrinningsområde. Sjön är nästan helt omgiven av skogsmark, och tillrinningsområdet inom Hörby kommun är cirka 90 hektar. Fiskbeståndet domineras helt av mörtfisk och sjön är i övrigt relativt fattig på ryggradslösa djur. I Sjöbergasjöns utlopp har det funnits flodpärlmussla.

Kvesarumssjön

Kvesarumssjön ligger söder om Sjöbergasjön i ett småkuperat landskap. Den är en liten näringsrik sjö på cirka 49 hektar och dess största djup är 2,1 meter. Sandstranden domineras av högväxt vass och säv. Omgivningen domineras av skogsmark, främst av gran, men det finns även en del ädellövträd. Ett kärrmarksområde med mycket björk finns i sydväst. Berggrunden består av urberg med grusig urbergsmorän. I sjön finns bland annat fågelarter som häger och knipa, och fiskar som gädda och abborre är vanliga. Sjöns östra och västra sida har ett stort värde för rekreation och bad.

Sjököpssjön

Sjököpssjön var fram till början av 1900-talet en omtyckt och välbesökt fiskesjö. Här fanns fisk som gädda, ruda och mört. Sjököpssjön torrlades av staten år 1917 för att skapa en torvtäkt. Torvmossen kom aldrig att utnyttjas och dämmena kan fortfarande skönjas. Sjököpssjön är cirka 0,5 hektar men var vid seklets början dubbelt så stor. Igenväxningen är idag påtaglig.

Vattendrag

Åar, bäckar och diken utgör landskapets livsnerver. Vattendrag som har kvar sitt naturliga lopp har en självrenande förmåga, till skillnad från åkerlandskapets uträtade och kulverterade vattendrag. Ett naturligt lopp betyder också större vattenmagasinerande förmåga och utjämning av vattenflödena. Det finns tolv vattendrag som är klassade som vattenförekomst i Hörby kommun. Dessa är Kvesarumsån, Hörbyån, Lybybäcken, Bråån, Mjöån, Segesholmsån, Verkaån, Sniberupsån, Torpsbäcken, Krupparebäcken, Hejebäcken och Borstbäcken. Det finns också 22

vattenförekomster klassade som Övrigt vatten. Av dessa är 20 mindre rinnande vattendrag och bäckar varav majoriteten utgår från olika våtmarker.

Hörbyån
Hörbyån, som är Ringsjöns största tillflöde, rinner upp på Linderödsåsens sydvästliga sluttningar. Av tillrinningsområdets totala areal på 145 km² är åkermarken drygt hälften och resten består av tätorten, skog- och våtmarker. Utöver insjööring har man funnit täta bestånd av stationär öring, främst uppströms vid reningsverket.

Kvesarumsån
Kvesarumsån avvattnar Kvesarumssjön och mynnar i Ringsjön vid Sätofta efter att ha passerat ett tämligen glesbebyggt område och därefter genom Ludvigsborg. Kvesarumsåns goda fallhöjd har tidigare utnyttjats för kvarndrift. Där finns ett gott bestånd av bäcköring och Ringsjööring som går upp och leker i vattendragets nedre delar.

Bråån
Bråån, i kommunens södra del, rinner upp i ett urbergsområde på Linderödsåsens västsluttning och följer därefter en dalgång i västlig riktning. Denna är delvis en ravin och på andra ställen liknar den mer en bred dal med huvudsakligen betesmarker närmast vattendraget. Avrinningsområdets storlek uppgår till 174 km² varav mer än 70 procent utgörs av åkermark.

Småvatten och våtmarker
Småvatten är vattensamlingar som är mindre än en hektar och som aldrig torkar ut. Det kan till exempel vara märgelgravar, dammar eller vattenhål. I Hörby kommun finns mer än 500 småvatten. De inventerades under 1997 och 1998, och ett 40-tal småvatten klassades som mycket värdefulla ur naturvårdssynpunkt.

Våtmarker är marker där vatten under en stor del av året finns nära markytan. Det kan handla om fuktängar, mossar och kärr. I Hörby kommun är cirka nio procent av kommunens yta våtmarker. Våtmarker är multifunktionella och tillhandahåller många ekosystemtjänster som människan är beroende av. Under perioder med överskott av vatten kan våtmarker magasinera stora mängder vatten, vilket både stärker grundvattenbildningen under perioder med liten grundvattenbildning, skyddar omgivande områden vid torka och minskar risken för bränder samt jämnar ut flöden och minskar risken för översvämning. Våtmarker renar vatten från näringsämnen och miljögifter och minskar således näringsläckage till känsliga vattendrag, sjöar och hav. Våtmarker är en av de artrikaste biotoperna i landet och cirka 800 våtmarksarter är upptagna på rödlistan. I Hörby kommun återfinns de allra flesta våtmarker i Mellanbygden. Lyby mosse, Viss mosse, Fjällmossen, Vrånge mosse, Sjömossen och Torastorpmossen är några av kommunens större mossar.

Grundvatten
Grundvatten utgör en försörjande ekosystemtjänst och tillhandahåller människan färskvatten, både som dricksvatten men också som vatten för jordbruk och industrier. Rent grundvatten är beroende

av en rad olika indirekta ekosystemtjänster som rening av vatten genom växter och bakterier. Även våtmarker är värdefulla för grundvattenbildningen då de har en hög förmåga att magasinera och rena vatten, speciellt under perioder med överskott av vatten, vilket normalt är mellan oktober och april. Våtmarkens vattenhållande egenskaper möjliggör för en jämnare infiltration till grundvattensmagasin under perioder med liten grundvattenbildning.

Det finns sex stycken klassificerade grundvattenförekomster i Hörby kommun. Den största grundvattenförekomsten är Hörby. De andra fem är Södra Rörum, Slagtofta, Svensköp, Önneköp och Oderup som är mindre förekomster.

Vattenskyddsområden

Vatten är världens viktigaste livsmedel och rent vatten kan således räknas som en av våra allra viktigaste naturresurser. Vattenskyddsområden kan bildas för att skydda både grundvatten och ytvatten. Syftet med vattenskyddsområden är att skydda vattentillgången för framtiden och bibehålla en god vattenkvalitet ur ett flergenerationsperspektiv. Vattenskyddsområdet ska skydda vattenförekomsten mot sådan verksamhet som kan medföra risk för förorening. Skyddet ska minska risken för såväl punktvisa föroreningsrisker som diffusa utsläppskällor.

Mer information om vattenskyddsområden i Hörby finns att läsa under Teknisk infrastruktur – Vatten och avlopp.

Avrinningsområden och recipienter

Landskapets form påverkar var och hur vatten rinner. En höjd rygg i landskapet delar flödet från regn och smältvatten åt olika håll tills vattnet når en recipient såsom ett större vattendrag, sjö eller hav. Dessa höjdryggar kallas för vattendelare. Vattendelarna i landskapet bildar avrinningsområden. Ett avrinningsområde definieras som det område, både markyta och vattenyta, som samlar upp all den nederbörd som rinner till en viss recipient.

Allt som sker i avrinningsområdet i form av utsläpp och liknande avgör vilka förhållanden det är i vattenmiljön. Därför behöver avrinningsområden ligga till grund för beslut om vad som ska göras för att komma tillrätta med vattenproblem. Det kan till exempel vara problem med övergödning eller försurning.

Hörby kommun har fyra huvudavrinningsområden. Rönneåns avrinningsområde mynnar ut i Kattegatt, Kävlingeåns avrinningsområde mynnar i Öresund samt Helgeåns och Österlens avrinningsområde som båda mynnar ut i Hanöbukten. De fyra avrinningsområden består i sin tur av mindre delavrinningsområden.

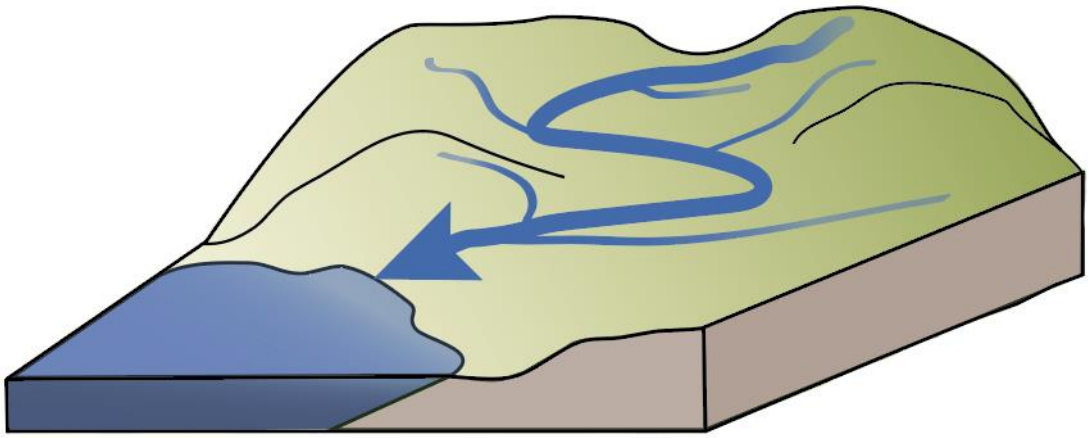

Vattenförekomster

I princip allt vatten i Sverige, förutom det öppna havet, är indelat i mindre enheter som kallas vattenförekomster. Detta görs för att kunna beskriva tillståndet i vattnet och bedöma vilka mål som ska gälla. Det finns fyra sorters vattenförekomster; sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. Vattenförekomsterna är också indelade i olika vattenkategorier, detta för att kunna gruppera och jämföra vatten med liknande naturliga förutsättningar. I Hörby kommun finns 19 klassificerade vattenförekomster; sex grundvatten, en sjö och tolv vattendrag. Det finns också 22 övrigt vatten, av dessa är två sjöar och resterande 20 är mindre vattendrag varav majoriteten av dessa utgår från olika våtmarker.

Vattenförekomst (grundvatten)	Härkomst	Yta	Huvudavrinningsområde	Distrikt	Delas med kommun
Hörby	Sedimentär	45 km2	Rönne å - SE96000	Västerhavet	Höör
Södra Rörum	Urbergsförekomst	0, 86 km2	Rönne å - SE96000	Västerhavet	
Slagtofta	Urbergsförekomst	0, 95 km2	Rönne å - SE96000	Västerhavet	
Svensköp	Urbergsförekomst	0, 71 km2	Helgeå -SE88000	Södra Östersjön	
Önneköp	Urbergsförekomst	2 km2	Kustområde SE88089	Södra Östersjön	
Oderup	Urbergsförekomst	0, 94 km2	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	

Vattenförekomst (sjö)	Härkomst	Yta	Huvudavrinningsområde	Distrikt	Delas med kommun
Östra Ringsjön		25 km^2	Rönne å - SE96000	Västerhavet	Höör

Vattenförekomst (vattendrag)	Härkomst	Yta	Huvudavrinningsområde	Distrikt	Delas med kommun
Kvesarum ån	Naturlig	16 km	Rönne å - SE96000	Västerhavet	Höör, Kristianstad
Rönne å: Lybäcken - Källa	Naturlig	22 km	Rönne å - SE96000	Västerhavet	Kristianstad
Rönne å (Hörbyån): Östra Ringsjön- Lybybäcken	Naturlig	6 km	Rönne å - SE96000	Västerhavet	
Lybybäcken	Naturlig	19 km	Rönne å - SE96000	Västerhavet	
Mjöån	Naturlig	27 km	Helge å - SE88000	Södra Östersjön	Kristianstad
Segesholmsån	Naturlig	23 km	Kustområde SE88089	Södra Östersjön	Kristianstad
Julebodaån	Naturlig	21 km	Kustområde SE88089	Södra Östersjön	Kristianstad, Tomelilla, Simrishamn
Verkån	Naturlig	34 km	Kustområde SE88089	Södra Östersjön	Tomelilla, Simrishamn, Sjöbo
Kävlingeån: Djurrödsbäcken- Källa	Naturlig	30 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	Sjöbo
Torpsbäcken	Naturlig	15 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	Sjöbo
Borstbäcken	Naturlig	17 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	Sjöbo, Eslöv
Bråån	Naturlig	28 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	Sjöbo, Eslöv, Höör

Vattenförekomst (Övrigt vatten)	Härkomst	Yta	Huvudavrinningsområde	Distrikt	Delas med kommun
Kvesarum sjön		0, 49 km2	Rönne å – SE96000	Västerhavet	
Sjöbergasjön		0, 28 km2	Helge å - SE88000	Södra Östersjön	Hässleholm
Hejdebäcken		8 km	Rönne å – SE96000	Västerhavet	
Kruddarebäcken		6 km	Rönne å – SE96000	Västerhavet	
WA30479407 Utgår från Viss mosse		12 km	Rönne å – SE96000	Västerhavet	
WA57264532 Utgår från Köinge		5 km	Rönne å – SE96000	Västerhavet	
WA 96850059 Utgår ifrån Hulta mosse		2 km	Helge å - SE88000	Södra Östersjön	
WA 61790579 Utgår nordväst om Maa		2 km	Helge å - SE88000	Södra Östersjön	Kristianstad
WA 13452805 Utgår väster om Svensköps mosse		6 km	Helge å - SE88000	Södra Östersjön	
WA 59456763 Utgår från Vrånge mosse		5 km	Helge å - SE88000	Södra Östersjön	Kristianstad
Björkerödsbäcken		5 km	Helge å - SE88000	Södra Östersjön	Kristianstad
WA71695686 Utgår väster om Fjällmossen		13 km	Rönne å – SE96000	Västerhavet	
WA62781411 Utgår från Ingemanstorp		6 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	
WA54338126 Utgår från Eke (Kristianstad)		6 km	Kustområde SE88089	Södra Östersjön	Kristianstad
WA86200863 Utgår från Skäpperöd		8 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	Sjöbo
WA16759570 Utgår från Långemosse		7 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	Sjöbo
WA74836990 Utgår öster om Bjälkhult (Sjöbo)		7 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	Sjöbo
WA88559582 Utgår ifrån Svartemosse		8 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	Sjöbo
WA14426642 Utgår ifrån Sjömosse		4 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	
Harlösabäcken		14 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	Eslöv
WA98761374 Utgår ifrån Västerstad mot Sebbarp		1 km	Kävlingeån – SE92000	Södra Östersjön	Eslöv
WA15444302 Utgår från Lyby mosse		4 km	Rönne å – SE96000	Västerhavet	

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt styrinstrument för myndigheter och domstolar, som används vid till exempel tillståndsprövning, tillsyn och fysisk planering. Miljökvalitetsnormer för vatten inrättades år 2009 och innefattar bestämmelser om krav på vattenkvaliteten. Miljökvalitetsnormen (MKN) för vatten reglerar vilken vattenkvalitet som ska råda i sjöar, vattendrag, grundvatten, kustvatten och havet vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå *God status* och att ingen vattenförekomst får ha en försämrad status, detta enligt försämringsförbudet. Undantag från försämringsförbudet kan enligt *Miljöbalken (1998:808)* bara tillåtas under vissa särskilda omständigheter. Miljökvalitetsnormerna ses över vart sjätte år och en vattenförekomst kan då få en annan norm är tidigare, antingen på grund av ny kunskap eller för att miljöns status har förändrats. När normerna förändras kan det i sin tur leda till förändrade förutsättningar när tillstånd för olika verksamheter omprövas.

Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram ska vara vägledande för de åtgärder som behöver vidtas i syfte att uppnå miljökvalitetsnormerna. En utgångspunkt i *EU:s vattendirektiv* är att förvaltningen av vatten baseras på avrinningsområden och inte administrativa gränser. Arbetet med miljökvalitetsnormer är därför en mellankommunal fråga.

Mer information om enskilda vattenförekomster och specifika vattenkvalitetsnormer hittas under avsnittet Miljö, hälsa och säkerhet – Vattenkvalitet.

Vattenförvaltning

Vattenförvaltning är ett samlingsord för det arbete som görs med vatten av svenska myndigheter och kommuner. Det är *EU:s vattendirektiv* som ligger till grund för arbetet och som syftar till att Sverige ska förbättra vårt vatten (sjöar, vattendrag, grundvatten och kustnära hav) samt skapa en hållbar förvaltning av dem. Sverige är uppdelat i fem vattendistrikt, och en Länsstyrelse i varje vattendistrikt är utsedd att vara vattenmyndighet. Hörby kommun tillhör Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt. Länsstyrelsen i Kalmar och Länsstyrelsen Västra Götaland är vattenmyndigheter för dessa distrikt. I varje distrikt finns en vattendelegation som fattar vattenmyndighetens beslut. Vattenförvaltningen i Sverige sker i cykler om sex år. För varje cykel beslutar vattenmyndigheterna om förvaltningsplaner och åtgärdsprogram som beskriver vad kommuner och myndigheter behöver göra för att nå miljökvalitetsnormerna för vatten.

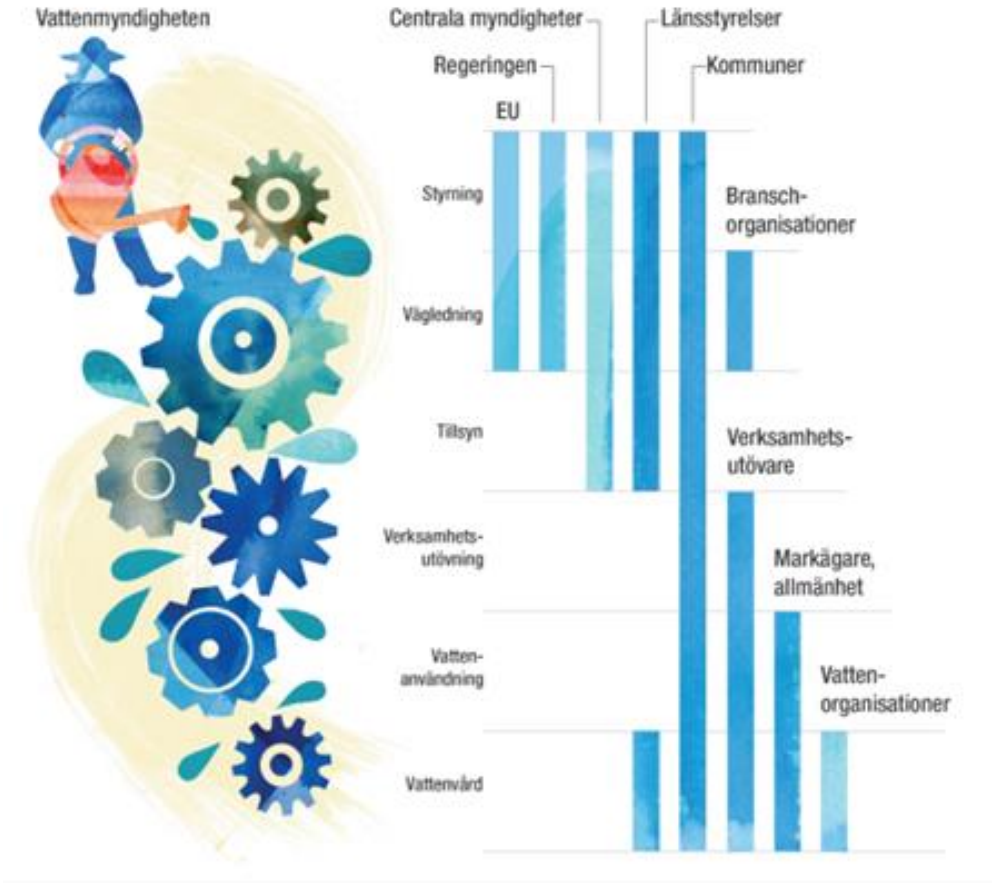

Vattenråd

Hörby kommun är med i fyra lokala vattenråd; Helgeåns vattenråd, Kävlingeåns vattenråd, Ringsjöns vattenråd och Österlens vattenråd. Vattenråden är forum för bland annat samverkan och åtgärder mellan olika aktörer med syfte att förbättra och uppnå en hållbar förvaltning av våra vatten.

Ringsjöns vattenråd

Ringsjöns vattenråd, tidigare Ringsjökommittén, är en ideell förening där kommunerna samt ett antal organisationer och företag med intresse och verksamhet i sjön deltar. Rådets huvuduppgift är att övervaka sjöns tillstånd samt verka för att förbättra vattenkvaliteten och minska övergödningen.

Kävlingeåns vattenråd

Kävlingeåns vattenråd bildades 1958 ur Samarbetsnämnden för Kävlingeåns sanering sedan den dåliga vattenkvaliteten i ån uppmärksammats. I Kävlingeåns avrinningsområde ingår delar av nio kommuner: Eslöv, Hörby, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Sjöbo, Tomelilla och Ystad. Avrinningsområdet omfattar förutom Kävlingeån, dess två större biflöden Bråån och Klingavälsån,

elva sjöar samt ett stort antal mindre tillflöden vilket inkluderar både anlagda och naturliga dammar. Förbundet tar prov på vattnet i ån som sedan ligger till grund för vattenvårdande åtgärder.

Österlens vattenråd

Österlens vattenråd utgör en frivillig medlemsorganisation för kommuner, företag, markägare, myndigheter, organisationer och enskilda personer som har intresse i vården och nyttjandet av Österlens vattenmiljöer. Verkeån är en av de åar som övervakas inom Österlens vattenråd och dess avrinningsområde berör sydöstra delen av Hörby kommun.

Helgeåns vattenråd

Helgeåns vattenråd är en ideell förening som syftar till att skapa ett frivilligt öppet rådgivande forum för så många olika intresseområden som möjligt inom Helgeåns åtgärdsområde. Ändamålet är att medlemmarna tillsammans ska verka för en hållbar förvaltning av vattenresurserna i enlighet med EU:s vattendirektiv. Helgeåns avrinningsområde ingår i södra Östersjöns vattendistrikt och berör Skåne, Kronobergs och Jönköpings län med totalt nio kommuner. I Hörby kommun berörs kommunens östra delar.

Utmaningar i Södra Östersjöns vattendistrikt

Tillgången till rent dricksvatten och en miljö fri från skadliga ämnen är viktiga förutsättningar för både oss människor och allt annat levande. Det är rentav avgörande för att samhället ska kunna fortsätta att utvecklas. Det finns stora utmaningar i alla typer av vatten och det gäller såväl vattenkvalitet, förändrade flöden och onaturliga konstruktioner som påverkar växt- och djurlivet i vatten, som att det ska finnas vatten i tillräcklig mängd, varken för lite eller för mycket på en gång. De utmaningar som finns i Södra Östersjöns vattendistrikt och där flertalet är aktuella för Hörby kommun kan sammanfattas enligt nedan.

Torka, vattenbrist och ibland översvämning

Delar av distriktet har redan problem med torka och vattenbrist och detta förväntas förvärras i takt med högre medeltemperatur. Klimatförändringarna förväntas ge långa perioder av torka under vår och sommar, medan kraftiga skyfall oftare kommer att ske under vinter. Det betyder att de flesta vattendrag kommer att få en hög vintertillrinning, men en minskad tillrinning under vår och sommar. Detta innebär att säsongen med låga flöden blir längre. Under sommaren är det dessutom många som behöver vatten. Bland annat behöver jordbruket bevattna grödor och ge dricksvatten till djuren samtidigt som turismen medför en större befolkning att försörja med dricksvatten. Detta kan komma att bli en särskilt tuff utmaning för distriktet i framtiden. Mer frekventa skyfall innebär en ökad risk för översvämningar som förutom skador på infrastruktur och livsmedelsproduktionen även kan leda till en ökad transport av närsalter och miljögifter. Tillsammans med en minskad svaveldeposition och en förändrad markanvändning är klimatförändringar även en drivande faktor bakom brunifieringen av sjöar och vattendrag.

Övergödningen

Övergödning i sjöar, vattendrag och kustvatten är och fortsätter vara en utmaning. Algblomning, syrebrist och bottendöd är några av de problem som övergödning bidrar till. Det orsakas framför allt av näringsläckage från jordbruk, men även små avlopp och urban markanvändning bidrar till övergödningen.

Miljögifter i dricksvatten

Miljögifter återfinns i flera ytvatten men även i grundvatten. Miljögifter kommer både från historiska utsläpp från industrier och lantbruk, men också från nya utsläppskällor.

Många hinder i vattendragen

Fysiska förändringar såsom dammar, kraftverk, felplacerade trummor och gamla kvarnar leder till förändrade livsbetingelser för vattenlevande organismer och utgör bland annat vandringshinder för fisk. Samtidigt uppfyller vissa av dessa fysiska förändringar viktiga funktioner för samhället i form av exempelvis markavvattning eller kraftproduktion, medan andra är viktiga och intressanta kulturmiljöer.

Brunare vatten

Brunifiering av vatten beror ofta på att mer organiskt material lakas ut och bryts ner till mindre partiklar som transporteras med vatten. Orsakerna för detta är delvis beroende på naturliga processer orsakad av läckage av järn och organiskt material från omgivande mark. Brunare vatten har dock kommit att intensifieras av bland annat ökad intensitet vid skyfall och erosion, vilket påverkar såväl sjöarnas ekosystem som produktionen av dricksvatten från ytvatten. Detta problem förekommer dock inte i Hörby kommun eftersom allt dricksvatten kommer från grundvattentäkter.

Försurning

Försurningen av sjöar och vattendragen är en fortsatt utmaning. Även om bidraget till försurningen från deposition av försurande ämnen har minskat finns det ett fortsatt behov av kalkning i många av distriktets sjöar och vattendrag. I distriktet bedrivs dessutom ett aktivt skogsbruk på, i vissa områden, försurningskänsliga jordar. En framtida ökad efterfrågan på biobränslen riskerar att öka försurningsproblematiken på sikt.

Strandskydd

Strandskyddet gäller i hela Sverige vid samtliga stränder vid havet, insjöar och vattendrag, och gäller 100 meter från strandkanten både upp på land och ut i vattnet samt miljön under vattnet vid normalt vattenstånd. Länsstyrelsen kan utvidga strandsskyddszonen upp till 300 meter från strandlinjen om det behövs för att säkerställa strandskyddets syfte.

Syftet med strandskydd är att;

- trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden.
- bevara goda livsvillkor för växt- och djurliv.

Genom strandskyddet kan alla njuta av fina strandområden. Inom den strandskyddade zonen är det förbjudet att; uppföra byggnader, ändra byggnader eller sätta upp andra anläggningar eller anordningar som avhåller allmänheten från att röra sig där, gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer samt utföra åtgärder som kan skada växt- och djurlivet. Anläggningar eller anordningar som är förbjudna kan till exempel vara bryggor, pirar, staket och parkeringsplatser. Andra åtgärder som kan skada växt- och djurlivet kan vara att fälla träd, muddra, lägga upp massor eller att gödsla.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för en fungerande blå infrastruktur som tillhandahåller akvatiska ekosystemtjänster såsom livsmedel, naturupplevelser, flödesutjämning/vattenmagasinering samt livsmiljöer för växter och djur.

- Hörby kommun ska vid planering utgå från ett avrinningsområdesperspektiv och uppströmsarbete.

- Hörby kommun ska samverka med Helgeåns vattenråd, Kävlingeåns vattenråd, Ringsjöns vattenråd och Österlens vattenråd med syfte att uppnå god vattenkvalitet.

- Hörby kommun ska vid planering ta hänsyn till områden som är av betydelse för grundvattenbildning. Nybyggnation eller andra åtgärder som riskerar att försämra områdets naturliga förmåga att fördröja, rena och infiltrera vatten bör undvikas.

- Hörby kommun ska tillsammans med MittSkåne Vatten säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn samt yttranden

- Bevara, återskapa och tillskapa våtmarker för bland annat hantering av dagvatten, som kolsänka, samt minska risken för skogsbränder och oönskad näringstillförsel till sjöar och vattendrag.

- Vid planläggning och förvaltning
    - identifiera och beskriva akvatiska ekosystemtjänster såsom flödesreglering och vattenrening vid exploatering.
    - bevara och värna biologisk mångfald.
    - särskilt värna brynzonen mellan land och vatten.

Jord-, skogs- och vattenbruk

Jord-, skogs- och vattenbruk är viktiga näringar i Hörby kommun och bedöms få ännu större betydelse för att säkerställa framtida livsmedelsförsörjning och dämpa framtida klimatpåverkan. Samtidigt förändras klimatet, energi- och drivmedel rusar i pris och den biologiska mångfalden är hotad. Jord-, skogs- och vattenbruk behöver därför möta dessa ändrade förutsättningar. Parallellt påverkar också jord-, skogs- och vattenbruk både miljön och klimatet negativt, framför allt genom utsläpp av växthusgaser. Jordbruk, såväl som skogsbruk, drivs ofta med fossila bränslen för bland annat arbetsmaskiner och uppvärmning av jordbruksbyggnader. Därutöver produceras även växthusgaserna metan och lustgas från djurens fodersmältning, gödselhantering och kväveomvandling i jordbruksmarken.

Jordbruk

Jordbruk är nyttjande av mark för växtodling eller bete, och i Hörby kommun utgörs stora delar av kommunens yta av jordbruksmark. Särskilt kommunens sydöstra del, Slättbygden, domineras av ett storskaligt jordbrukslandskap. Det är särskilt den gynnsamma jordarten i Slättbygden som gör markerna lämpade för jordbruk, i första hand för växtodling. I de norra och östra delarna av kommunen, Mellanbygden, övergår de storskaliga jordbruksmarkerna i ett småskaligt böljande mosaiklandskap med öppna betesmarker, stengärdesgårdar, blandskogar och våtmarker.

Den svenska åkermarken finns klassad i en 10-gradig skala där klass 10 är den högsta klassen. Klassningen bygger på produktionsförmåga/avkastningsvärde på 70-talet från Jordbruksverket. Klassningen kan användas för att få en övergripande bild av markens produktionsvärde, men ger endast en grov uppskattning av jordens värde och en god användning av jordbruksmark bör inte endast utgå från Jordbruksverkets klassificering. Bland annat kan det finnas geografiska aspekter som innebär en annan syn på jordbruksmarken. I Hörby kommun klassas den bästa jordbruksmarken som 7 och den sämsta som 3.

Andra viktiga biotoper som pilevallar, alléer, märgelgravar, igenväxande torvhål eller andra våtmarker, skogsdungar kring gårdarna, åkerrenar, obrukade zoner längs vattendrag eller markvägar är alla en del av odlingslandskapet och har en stor betydelse för den biologiska mångfalden. Biologisk mångfald är i sin tur en förutsättning för livsviktiga ekosystemtjänster. De försörjande tjänsterna såsom mat, som jordbruket genererar, är beroende av en lång rad stödjande ekosystemtjänster som till exempel bördig mark, nedbrytning av växtmaterial och avföring från boskapsdjur, pollination och skadedjursreglering.

Under de senaste decennierna har brukandet av marken i kommunen intensifierats, vilket resulterat i en förändrad landskapsbild. Det småskaliga mosaikliknande landskapet har ersatts av ett storskaligt jordbruk med liten variation. Ett mindre varierat landskap ger också ett mindre varierat djur- och växtliv, vilket innebär en ökad sårbarhet. En variation av djur, växter och markanvändning skapar ett naturligt skydd mot störningar såsom klimatförändringar, skadedjur och sjukdomar.

För att vi ska kunna fortsätta producera jordbruksprodukter måste växtnäringsläckage, bekämpningsmedelsanvändning och klimatpåverkan minska samtidigt som jordbruket behöver ställas om efter ett förändrat klimat. Längre perioder av höga temperaturer och låg markfuktighet kan leda till torka och minskade eller inga skördar alls, vilket kan få stora ekonomiska konsekvenser för jordbruket. Ökad temperatur och förändringar i nederbördsmönster riskerar också att leda till stress hos både växter och djur samt ökad risk för sjukdomar och skadedjur, vilket också kan påverka ekonomin. Det kan därför bli nödvändigt att börja odla mer tåliga växter vilka ofta är mindre högproduktiva men som istället står emot värme, torka och regn bättre.

Ett varmare klimat förväntas också ge längre vegetationsperioder och ge gynnsammare förhållanden för viss växtlighet och bättre möjligheter att hålla boskapsdjur ute längre, vilket istället kan komma att gynna jordbruket. Längre vegetationsperioder kan också ha en positiv inverkan på koldioxidupptag, och vissa grödor kan vara alternativ till fossila bränslen.

Skogsbruk

Skogsbruk är nyttjande av skog för produktion av exempelvis trävaror, papper, bioenergi och annat där träd är råvaran. Skåne är med svenska mått mätt ett skogsfattligt landskap och i Hörby kommun utgörs nästan en tredjedel av markytan av skog. Skogstätast är kommunens norra och östra delar.

Det bedrivs skogsbruk i kommunen, både av stora skogsbolag och av mindre aktörer och privatpersoner. En stor del av skogen i kommunen utgörs av barrskog, och trots att Hörby kommun ligger söder om granens sydgräns består barrskogen nästan uteslutande av gran. Skogsbruk med andra barrträdslag förekommer också i kommunen, men inte i lika stor utsträckning som med gran. I kommunen finns även lövskog, till exempel björk- och bokskog varav en del inte omfattas av skydd i form av naturreservat eller annat.

När klimatet ändras kommer skogsbruket att påverkas på flera olika sätt, både positivt och negativt. Klimatförändringar förväntas medföra längre växtperioder och en ökad skogstillväxt. Samtidigt riskerar skogen att ta skada till följd av torka, skogsbränder, stormar och angrepp av skadegörare, som till exempel granbarkborre och skadesvampar. Ett varmare klimat kan även leda till att nya främmande arter etablerar sig och förändrar växt- och konkurrensförhållandena och på sikt hotar att konkurrera ut dagens biologiska mångfald. För att möta dessa nya utmaningar behöver skogsbruket anpassas till ett förändrat klimat. Det kan till exempel handla om att odla nya trädarter som trivs bättre i det nya klimatet eller att förändra skogsbruket mot ett hyggesfritt eller blandat skogsbruk som är mer motståndskraftigt mot störningar. För att skogen ska kunna fortsätta leverera virke och biobränsle, ekosystemtjänster och andra nyttigheter är det viktigt att skogsbruket är långsiktigt hållbart och anpassat till ett förändrat klimat.

Vattenbruk

Vattenbruk är odling av fisk, kräftdjur, musslor och ostron samt alger. Odling kan ske i sjöar, hav samt på land i olika system. Odlingssystemen kan vara slutna eller delvis slutna och kombineras med annan odling, till exempel grönsaker. Samodling bidrar till att minska näringsläckage och renar

vatten. Vid samodling av till exempel fisk och musslor fångar musslorna upp mycket av näringsläckaget och omvandlar det till egen biomassa. I denna filtreringsprocess renas även vattnet.

Majoriteten av det som produceras i svenska vattenbruk är produktion för livsmedelskonsumtion men produktion av utsättning och produktion för gödsel, bränsle samt industriprodukter förekommer också. Efterfrågan på hållbara matproduktionssystem som skapar arbetstillfällen, större självförsörjningsgrad, klimatsäkra odlingssystem samt en större kontroll och acceptans för fisken som livsmedel gör vattenbruk till en växande näringsgren med stor tillväxtpotential.

I dagsläget finns inga vattenbruk i Hörby kommun.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska värna jordbruksnäringen samt säkerställa framtida livsmedelsproduktion genom att undvika exploatering (om den inte är nödvändig för jordbruksnäringen) på jordbruksmark.

- Hörby kommun ska långsiktigt arbeta med att öka kunskapen om naturens betydelse i brukssamhället samt vikten av att dessa bedrivs hållbart och kretsloppsbaserat.

- Hörby kommun ska främja samverkan mellan aktörer för att minska klimatpåverkan från jord-, skogs- och vattenbruk, öka biologisk mångfald och bevara det öppna kulturlandskapet.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn samt yttranden

- Ny bruksverksamhet bör förläggas så att befintlig transportinfrastruktur kan nyttjas.

- I arrende- och markanvändningsavtal ska hållbart brukande av mark samt jakt förespråkas. Till exempel naturbete på fälader.

- I samverkan med myndigheter och privata aktörer verka för
    - energi- och resurseffektivisering av jord-, skogs-, och vattenbruk.
    - att undvika monokulturer och förespråka artrikedom inom jord- och skogsbruk.

Kulturmiljö

Kulturmiljöer är miljöer som har påverkats av människor och som i varierande grad präglats av olika mänskliga aktiviteter. En kulturmiljö berättar en historia och kan vara allt från en enskild byggnad eller plats till strukturer, föremål, vägar eller hela landskapsavsnitt. Kulturmiljö omfattar inte bara landskapets fysiska innehåll utan även immateriella företeelser som ortnamn, traditioner eller sägner som är knutna till en plats eller ett område. Våra kulturmiljöer hjälper oss att förstå hur samhället växt fram under de förutsättningar som funnits på just den här platsen. Våra kulturmiljöer är en del av kulturarvet och är viktiga då de hjälper oss att förstå tidigare generationer och ger en ökad förståelse för dagens samhälle.

Hörby kommuns historia sträcker sig långt tillbaka och landskapet är rikt på kulturmiljöer såväl i tätorten som på landsbygden. Kulturmiljöerna i Hörby kommun utgörs framför allt av jordbrukslandskapet, byar och mindre gårdar, bruksmiljöer, fornlämningsområden och äldre vägsträckningar. Vissa av dessa kulturvärden är av riksintresse medan andra är av regionalt och lokalt värde. Kulturmiljöer är en viktig resurs för bebyggelseutveckling, näringsliv, friluftsliv och besöksnäring.

Med flera nya kommuninvånare är det viktigt att kunna avläsa kommunens historia för att skapa förankring och känsla för platsen. Det bästa sättet att upprätthålla en kulturmiljö är att den får leva och brukas på ett genomtänkt sätt. Även jordbruket och kulturlandskapet utgör en viktig förutsättning för att det även i framtiden ska vara möjligt att behålla, förstå och uppleva Hörby kommun.

Kulturmiljöarbetet

Kulturmiljöarbetet ska enligt de nationella kulturmiljömålen främja ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer där förvaltningen av landskapet sker utifrån en helhetssyn. Kulturmiljölagens övergripande syfte är att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. I kulturmiljölagen finns bestämmelser om fornlämningar, byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen, kulturföremål och ortnamn.

Kulturmiljöarbetet handlar om att offensivt och aktivt vårda, bevara och utveckla våra kulturmiljöer. Kulturmiljöarbete bedrivs på nationell, regional och lokal nivå, både av det offentliga förvaltandet och av det civila samhällets organisationer. Genom vård och förvaltande tillsammans skapas och möjliggörs platser för rekreation och reflektion som bidrar till ökad livskvalitet.

Kulturlandskapets framväxt

Det är när de första människorna sätter sina avtryck som kulturlandskapets framväxt tar sin början. Området runt Ringsjön har genom sitt läge i Skånes inland, mellan de sydvästskånska slättbygderna och Kristianstadsslätten i den nordvästra delen av kommunen, utgjort en central bygd i Skånes inland under såväl förhistorisk som historisk tid.

De forntida spåren i landskapet

De äldsta tydliga spåren efter mänsklig aktivitet i Hörby kommun är från äldre stenåldern då människor främst livnärde sig på jakt och fiske. Övergången till yngre stenåldern, även kallad bondestenåldern, skedde i och med jordbrukets introduktion. Odling och boskapsskötsel innebar att människorna blev mer stationära och den äldsta bondekulturen var därmed etablerad. I Hörby kommun finns boplatssättningar och offerfynd från den här perioden i stora delar av kommunen. Fynden utgörs främst av nedgrävda yxor eller mejslar i flinta och finns belagda över stora delar av kommunområdet. Ringsjöbygden och Slättbygden förefaller ha hyst en betydande befolkning under den här perioden och bland annat har lämningar efter boplatser påträffats vid Lyby mosse.

En unik och viktig markör för den mellanskånska bondestenåldern är Klintadösen, en megalitgrav daterad till 3400 f Kr. Klintadösen är placerad mellan Västra och Östra Ringsjön och är unik eftersom det är den enda av Skånes megalitgravar som är placerad i inlandet. Övriga megalitgravar i Skåne är placerade utmed kusterna. En megalitgrav är ett tydligt tecken på att området burit en betydande bosättning, och Klintadösen är därmed en viktig indikator på Ringsjöbygdens betydelse som bosättningsområde för perioden.

Under järnåldern förändrades klimatet och blev kallare, vilket påverkade levnadsvillkoren och fick till följd att det skapades nya behov, och människan började därför att vinterstalla sina boskap. I och med uppstallningen av boskap skapades förutsättningar för systematisk gödning av den odlade marken som fick en ökad betydelse. Det ledde till en mera stadigvarande bebyggelse och vad man kan uttrycka som en första bebyggelsestruktur.

Det har inte gjorts några större arkeologiska utgrävningar i området runt Ringsjön och några boplatser från denna tid har därför inte undersökts. Däremot finns det lösfynd och synliga lämningar såsom gravhögar och stenrösen som tyder på att det funnits forntida bosättningar i området. I Hörby finns ett stort antal registrerade platser med fornfynd runt om i kommunen.

Medeltidens kulturlandskap

Den medeltida historien i Hörby kommun är inte så väl undersökt. En av anledningarna till detta kan vara att Skåne tillhörde Danmark och att tidsperioden därför inte blivit särskilt väl kartlagd. På medeltiden utgjordes bebyggelsen i Hörby kommun främst av kyrkbyar, kyrkans marker, frälsegårdar och någon enstaka ensamgård.

Under 1100-talet införs sockenindelningen på landsbygden. Sockenkyrkorna är de äldsta fasta punkterna i det medeltida landskapet och i Hörby kommun finns det tio sockenkyrkor, som alla har sitt ursprung i den tidigmedeltida territorialindelningen. Kommunen delades in i de tio socknarna Fulltofta, Hörby, Lyby, Långaröd, Svensköp, Södra Rörum, Västerstad, Äspinge, Östraby och Östra Sallerup.

Till tidig medeltid hör även offerkällor som varit viktiga samlingsplatser och haft ett rituellt värde i landskapet. I Hörby kommun finns det fem kända källor, vilka är S:ta Magnhilds källa, S:t Olofs

källa, Hanakällan samt två offerkällor i Svensköp. Mest känd är S:ta Magnhilds källa från 1200-talet med stark helgonkult bunden till både källan och Fulltofta kyrka.

Historisk tid

Under 1600-talet växer Hörby fram som centralort. Kyrkan med prästgård är viktiga markörer för Hörby kommuns roll som sockencentrum under nästan 1 000 år. Andra viktiga markörer är tingshuset som från 1600-talet och framåt utmärkte Hörby som centrum för Frosta Härad. Under 1600-talet uppfördes även Hörby gästgiveri och placerades vid det som idag är Gamla torg.

Under mitten av 1700-talet ska en ny plats väljas för den så kallade S:t Olofs-marknaden i Hallaröd. Hörby tätort blir den nya platsen, och sedan år 1748 genomförs Hörby marknad under två dagar varje år. Från 1700-talet fungerade Hörby tätort som marknadsplats vilket delvis gett tätorten den utformning vi ser idag, med byggnader runt om torgbildningar, vilka är av stor betydelse för Hörby kommuns karaktär.

Under 1600-talet och 1700-talet var knappt hälften av kommunens gårdar frälseägda, medan gårdar brukade av skattebönder utgjorde drygt en fjärdedel. Detta var en förhållandevis stor andel jämfört med övriga Skåne. Resterande andel gårdar brukades av kronobönder och kyrkobönder. Under tidsperioden växte Hörby kommuns bebyggelsemönster sakta men säkert fram med stora byar omväxlande med små och spridda bebyggelser. Till denna tidsperiod hör även många av de långa sträckor av stengärden som kommunen är så rik på och som ger en speciell karaktär åt kulturlandskapet.

1800-talet och det moderna samhällets framväxt

Den medeltida bebyggelsestrukturen stod sig relativt oförändrad fram till dess att skiftesreformerna genomfördes under början av 1800-talet. I perioden fram till 1860 genomfördes skiftet praktiskt taget i alla av kommunens byar och ett stort antal gårdar flyttades ut ur byarna till nyskapande sammanhängande odlingsmarker.

Den agrara revolutionens landskap i Hörby kommun bär därför på ett tydligt historiskt arv från det äldre odlingslandskapet samtidigt som landskapets rumsliga struktur till stora delar förändrats. Skiftets effekter på landskapsbilden varierar inom Hörby kommun, där de större byarna påverkades mest. Under 1800-talet påverkades vägnätet även av skiftesreformerna. Från att i större utsträckning ha följt topografin och i huvudsak förbundit byarna med varandra blev vägarna nu anpassade efter den nya fastighetsstrukturen. I många av kommunens byar uppstod en ny struktur och så kallade radbyar bildades när flera gårdar placerades längs med en väg, ofta i anslutning till den gamla bygatan.

Under mitten av 1800-talet införs handelsfriheten, och Hörby kommuns roll som handelsort stärks ytterligare och i takt med industrialisering ökar befolkningen i orten. I slutet av 1800-talet byggdes ett par olika järnvägssträckningar och dessa får stor betydelse för ortens utveckling. När järnvägen byggdes fick Hörby tätort en explosionsartad tillväxt och ett typiskt stationssamhälle skapades.

Järnvägens påverkan på samhället kan skymtas än idag med klassiska stationshus och omkringliggande byggnader som gett tätorten och byarna en viss karaktär.

Det som framför allt kännetecknar industrialiseringen i Hörby är att den är starkt kopplad till jordbrukets utveckling. I en inventering av industriminnen i kommunen visade det sig att av de 64 industrier som tillkommit före 1939 var 58 knutna till livsmedelsindustrin. De äldsta kategorierna i detta sammanhang är vattenkvarnar och väderkvarnar som ligger spridda över hela kommunen. I Hörby kommun har det funnits 32 kvarnar, varav cirka hälften utgjordes av vattenkvarnar. Andra typer av industriella verksamheter som uppkom under slutet av 1800-talet var brännerier, mejerier, bryggerier och stärkelsefabriker.

År 1842 infördes skolplikt i Sverige vilket påverkade det vardagliga livet. Enligt en inventering som gjorts av kommunens små- och folkskolor har det funnits cirka 70 stycken skolhus i Hörby kommun, varav det äldsta bevarade skolhuset ligger intill Fulltofta gård.

1900-talet

Under första halvan av 1900-talet fortsatte Hörby tätort att växa och centrum fick en alltmer stadsmässig bebyggelsekaraktär genom framför allt nya tvåvåningshus. Men från 1950-talet stagnerar orten, något som manifesteras av att den sista järnvägslinjen läggs ned 1967. Under slutet av 1970-talet märks återigen en uppgång då Hörby kommuns läge gjorde det populärt för pendlare, något som lämnat avtryck i de stora villamattorna med typhus som växte fram i ortens utkanter. Gatunätet känns framför allt igen genom att de är planerade så att genomfartstrafik undviks. 1970-talets kataloghus går ofta i en mörk färgskala, medan den yngre bebyggelsen är betydligt kulörtare och samtidigt mer brokig. Utöver villabebyggelse är det framför allt ytkrävande fritidsanläggningar som satt sin prägel på Hörby under efterkrigstiden.

Riksintresse för kulturmiljövården

Ett riksintresse för kulturmiljövården är ett område som är unikt i Sverige. Det skyddas i lagen av *Miljöbalken (1998:808)* med syftet att värna om miljön som helhet. Miljöbalken stadgar att områden som är av riksintresse för kulturmiljövården ska skyddas från åtgärder som kan medföra påtaglig skada. Länsstyrelserna bevakar riksintressena, men det ligger på kommunernas ansvar att beakta Miljöbalkens regler vid till exempel bygglov, planläggning och annan kommunal handläggning.

I Hörby kommun finns två riksintressen för kulturmiljövården;

M:K67 Fulltofta – Osbyholm – Nunnäs

Området innefattar kuperat slotts- och odlingslandskap med förhistorisk kontinuitet och omfattande allé- och vägsystem och hägnadssystem kring godsen Fulltofta och Osbyholm vars stordrift präglat landskapets utveckling. I området finns omfattande koncentration av fornlämningar med anknytning till förhistorisk jakt och fiske i Ringsjön, järnåldersgravfält vid Nunnäs och Hästäng med bland annat domarringar, skeppssättningar, talrika stengärdesgårdar, äldre hägnadssystem och bevarat vägsystem – kyrkvägen Fulltofta – Hästäng – Äspinge. Fulltofta

herrgård med bebyggelse från 1800-talets mitt med tillhörande park. Fulltofta kyrka av medeltida ursprung, S:t Magnhilds källa, torp och ensamliggande gårdar. Osbyholms slott av medeltida ursprung med 1600-talsbebyggelse som omgestaltats under 1930-talet, vallgravar, park, ekonomibebyggelse i grästen, stenvalvsbroar och grindstuga. Vid Hörbyån finns Osbyholms vattenkvarn från 1800-talet.

M:K72 Östra Sallerup

Området innefattar sockencentrum med karaktäristisk och välbevarad bebyggelse och parkanläggning i småbrutet odlingslandskap med förhistorisk bosättningskontinuitet. Uttryck för riksintresset: Bronsåldershögen Klackabacken. Den högt belägna Östra Sallerups 1200-tals kyrka som under 1800-talet omgestaltats, gamla skolan i korsvirke, nya skolan i tegel från år 1900, prästgård och prästlöneboställe från 1900-talet, bostads- och gatuhus, parken med Karl XI:s stenar med tillhörande dammar och kanalsystem från 1680-talet. I området ingår även: Radiomaster.

Värdefulla kulturmiljöer

Kulturmiljöprogram för Skåne togs fram 2006 av Länsstyrelsen Skåne och är ett regionalt kunskapsunderlag som pekar ut värdefulla kulturmiljöer i Skåne. Landsbygden och kommunens orter och byar är viktiga delar av kommunens kulturarv, och det finns många kulturmiljöer som är viktiga att uppmärksamma, vårda och utveckla. Nedan följer en sammanställning över värdefulla kulturmiljöområden och kulturmiljöstråk som identifierats av Länsstyrelsen.

- Askeröd
- Hörby
- Nunnäs – Fulltofta – Osbyholm – Lyby
- Västerstad
- Ystad – Eslövs järnväg
- Äspinge
- Önneköp
- Östra Sallerup – Sniberup – Hörby rundradiostation

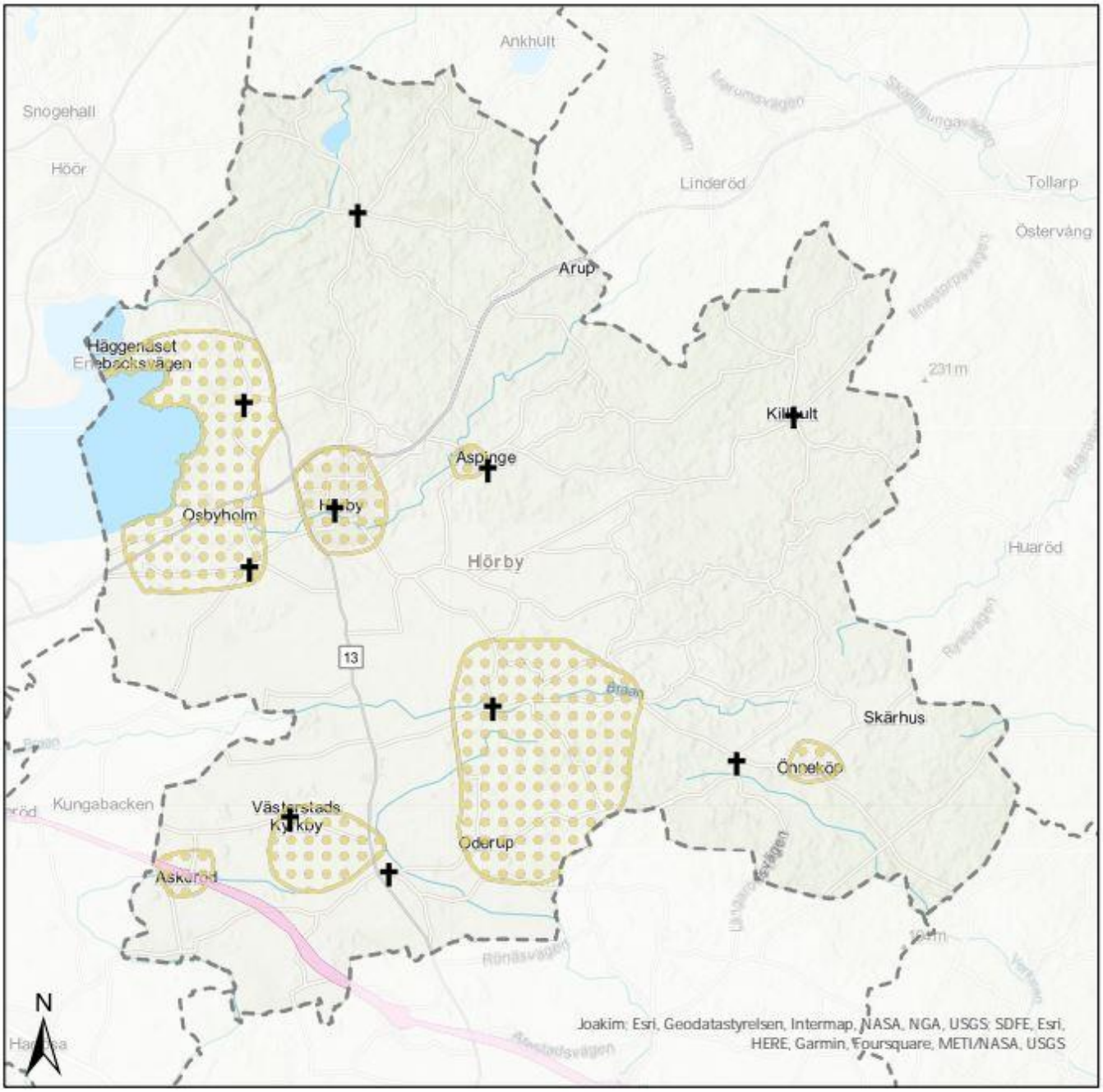

0 5 10 km

Kommungränser

Typ

Kyrka

Ystad-Eslövs järnväg

Värdefulla kulturmiljöer i Hörby

Askeröd

Askeröd är en liten by i Västerstads socken som ligger i Hörby kommuns sydvästra del, på gränsen till Eslövs kommun. Byn är ursprungligen en gammal bondby som under mitten av 1800-talet utvecklades till ett framgångsrikt stationssamhälle i samband med järnvägsdragningen mellan Ystad och Eslöv. Askeröd är en av Mellanskånes mest välbevarade och mest typiska småbyar. Byns karaktär bygger mycket på den bebyggelsestruktur som byn fick i samband med järnvägens etablerande. Järnvägsstationen står kvar i byns centrum och banvallarna kan fortfarande urskiljas. Stationshuset i Askeröd skiljer sig av någon anledning från banans övriga, men är i likhet med dem byggt i tegel och med samma typ av mönstermurning i form av en rundbågefris.

Askeröd präglas av en småskalig bebyggelse med tillhörande trädgårdar enligt trädgårdsstadsideal. Större delen av byns bebyggelse kommer från 1870–1920-talet då byn utvecklades som mest och endast två dubbla tegellängor har tillkommit i byn sedan 1940-talet. Bebyggelsen utgörs till största del av trä- och tegelhus i så kallade gathus och egnahem. Flertalet av fastigheterna har varsamt renoverats vilket medför att byn bevarats i ett gott skick.

I byn finns en ekhage som är natur- och kulturskyddad och som inhyser ett flertal gamla sparbanksekar och ett rikt djurliv. Byn är omgiven av fungerande lantbruk som underhåller det typiska mellanskånska kulturlandskapet, småkuperat och med en blandning av åker, äng och skogsdungar, oftast bok.

Hörby

På 1100-talet anlades en kyrka på platsen för Hörby tätort. Längs Hörbyåns norra strand och öster om kyrkan låg före skiftet den gamla bondbyn, omfattande ett 20-tal gårdar. Från bondbyn finns huvudsakligen de gamla bygatornas, Råbygatans och S:t Olofsgatans, sträckning bevarad. Kvarntorps kvarn och några gårdslängor och gatuhus finns också bevarade från tiden före skiftet. På 1890-talet byggdes en ny och större kyrka parallellt med den gamla, som infogades i den nuvarande byggnaden.

Hörby har i jämförelse med flertalet skånska stationssamhällen en annorlunda historia, där expansionen inleds redan på 1600-talet med gästgivaregård och ett tingshus som stärkte Hörby kommuns roll som administrativt centrum. På 1700-talet förstärks rollen ytterligare när marknaden kommer till orten och det är vid denna tidpunkt som många av Hörby kommuns torg tillkommer, och som än idag visar på Hörby kommuns roll som anrik handelsort. Stadsplanemönstret norr om Gamla torg är ovanligt då det tillkommit före järnvägen och visar på en tätortsutveckling oberoende av järnvägen. Gatunätet är väl bevarat och den bebyggelse som finns kvar från denna tidpunkt har högt historiskt värde. Från slutet av 1800-talet genomgår Hörby en hastig utbyggnad med järnvägar, industrialisering och befolkningsökning. Här känner man igen mönstret från andra stationssamhällen.

Hörby blev municipalsamhälle år 1894 och slutligen köping år 1900. Vid sekelskiftet 1900, då Hörby förvandlades från bondby till en stadsliknande tätort, tillkom även en mängd offentliga

byggnader som banker och affärer samt institutionsbyggnader som skolor och ett lasarett. År 1900 ersattes Gästgivaregården av Stora hotellet, en pampig byggnad vid Gamla torg, som uppvisar en blandstil mellan jugend och nationalromantik.

Nunnäs – Fulltofta – Osbyholm – Lyby

Området Nunnäs – Fulltofta – Osbyholm – Lyby ligger nordväst om Hörby tätort och öster om Ringsjön. Området visar en kontinuerlig utveckling av kulturlandskapet från förhistorisk tid över medeltid till nutid. De förhistoriska lämningarna har förutom ett rent vetenskapligt värde även betydelse för landskapsbilden. Landskapet utmärks av en kuperad terräng med omväxlande odlade fält, betesmark och skogsdungar. De ensamliggande smågårdarna och före detta torplägenheterna ger liksom det ålderdomliga vägsystemet en god bild av forna tiders odlingslandskap. Längor i gråsten eller med brädfodring tillhör det traditionella byggnadsskicket i området.

I Nunnäs finns ett järnåldersgravfält i en ekdunge med bland annat skeppssättningar, domarring och resta stenar. Ytterligare gravfält och stensättningar återfinns även i de numera skogbevuxna men ursprungligen öppna markerna öster om Fulltofta. I Fulltofta finns omfattande lämningar av fossil åkermark. Det fornlämningstäta området utgjorde sannolikt den södra delen av ett mindre centralområde i Skånes inland vid denna tid.

Fulltofta kyrka uppfördes under sent 1100-tal och har trots viss renovering en medeltida prägel. Kyrkan bildar, tillsammans med Fulltoftagårdens längor i gråsten och bostadshus i tegel, en samlad bebyggelseenhet. En bit ifrån ligger mangårdsbyggnaden, en tvåvåningsbyggnad i klassicistisk stil från 1855 med putsade fasader. Den har troligen föregåtts av en korsvirkesanläggning belägen vid ladugården.

I Osbyholm finns Osbyholms slott och gods vars äldsta delar härstammar från 1600-talet. Godset är vitputsade och försedd med två fasta flyglar samt ett hörntorn. Anläggningen byggdes om senast på 1930-talet då man försökte återställa dess ursprungliga 1600-talskaraktär. Bostadshusen för de anställda är vitputsade och ansluter i stil till 1800-talets senare del. Genom dragningen av E22 har godset hamnat på ena sidan vägen och byn och vattenkvarnen på den andra sidan. Osbyholms vattenkvarn är en vitputsad tvåvåningsbyggnad i gråsten och tegel. Den ligger på en gammal kvarnplats, känd sedan 1100-talet. Anläggningen utgör tillsammans med damm, kvarnränna och möllarebostad ett gott exempel på äldre vattenkvarnar. År 1911 anlades ett mejeri i Osbyholm, som i början av 1950-talet byggdes om till cementgjuteri. Ett tidstypiskt fenomen då mejerihanteringen centraliserades vid denna tid medan det ökade behovet av cementprodukter gjorde att det uppstod små cementgjuterier på flera platser.

Från Osbyholm går en mindre, allékantad väg söderut till Lyby kyrkby. Kyrkan är medeltida men kraftigt omgestaltad i samband med 1800-talets befolkningsökning. Bebyggelsen i Lyby består huvudsakligen av gårdar och gathus, och ligger grupperad längs de vägar som strålar samman här. Byn bestod före laga skifte av ett 20-tal gårdar, varav flera frälseägda under Osbyholm. Vid skiftet

1858 sammanslogs en del av frälsegårdarna för att bilda två större brukningsenheter, Lybygården och Fridhem.

Västerstad

Västerstad ligger i Hörby kommuns sydvästra del, cirka en mil från Hörby tätort. Västerstad har en bebyggelsestruktur som kan liknas vid en radby med bebyggelse placerad längs med bygatan. Bebyggelsestrukturen är bevarad ända sedan laga skiftet ägde rum under år 1847–1848 och ingen ny bebyggelse har tillkommit sedan dess. Jordbruket har alltid varit en viktig del för byn och en karaktär som fortfarande kan urskiljas. Hörby Lantmäns lokalisering har stor betydelse för Västerstad och de omkringliggande byarnas fortsatta utveckling.

I Västerstad finns det en hel del historiska byggnader som är viktiga för byn. Bland annat finns Västerstadsgården med intilliggande kyrkoruin. År 1877 stod byns nya kyrka färdig i nygotisk stil, varefter den gamla kyrkan fick förfalla.

Landskapsbilden runt Västerstad varierar mellan långsträckta vyer och uppvuxna skogsområden. Omkringliggande mark består främst av uppodlad jordbruksmark. Av speciell betydelse för landskapsbilden är allén och de öppna och relativt småskaliga odlingsfälten.

Ystad – Eslövs järnväg

År 1863 påbörjades bygget av Ystad – Eslövs järnväg. Banan öppnades för trafik år 1865 på sträckan Ystad – Bjärsjölagård och år 1866 var hela sträckningen till Eslövs station öppen. Järnvägen är en återspegling av samhällsutvecklingen i stort och synliggör till stor del det manuella anläggningsarbetet och etablerandet av moderna kommunikationer som exempelvis telegrafen och telefonen.

I stationssamhällena är inte bara stationshusen viktiga, utan även övriga byggnader och anläggningar som exempelvis järnvägshotell, godsmagasin, uthus, lastkajer, perronger, lokstall, vattenkastare, skyltar och signaler. Även orternas struktur, där järnvägsdragningen främst ses i uppdelningen av en fram- och baksida, är viktig. Där tydliga stations- eller järnvägsgator finns har de ett stort värde.

Små samhällen bildades vid flera av stationerna, även om det bara var Tomelilla som blev en betydande ort. Vid stationerna uppstod också en jordbruksanknuten industri med sockerbruket i Köpingebro och slakteriet i Tomelilla som de största. I samtrafik med banor från övriga Sverige dominerade lantbruksprodukter söderifrån samt timmer och torvströ norrifrån.

Ystad – Eslövs Järnväg förstatligades den 1 juli år 1941 då SJ tog över driften. Godstrafiken på sträckan Eslöv-Tomelilla upphörde år 1975 och sista persontåget Ystad – Eslöv gick den 30 maj 1981. Banan revs slutligen år 1984.

Äspinge

Äspinge är beläget öster om Hörby tätort och är ett område rikt på fornlämningar. Fornlämningsområdet har ett karaktäristiskt läge i ett för Mellanskåne typiskt småbrutet odlingslandskap. Cirka 500 meter väster om Äspinge kyrkby reser sig en höjdplatå som är väsentlig för landskapsbilden. Den skogsklädda kullen rymmer ett gravfält från järnåldern med kvadratiska och runda stensättningar samt en domarring. Samlade fornlämningsområden av sådant slag som detta förekommer endast i mindre omfattning och främst inom mellan- och skogsbygden i Skåne.

Ursprungligen var byn samlad i direkt anslutning till kyrkan, men efter skiftena kom bebyggelsen i huvudsak att samlas längs bygatan några hundra meter nordöst om kyrkan. År 1886 öppnades Äspinge station på järnvägen mellan Hörby och Kristianstad. Järnvägen erbjöd nya möjligheter och ett bränneri uppfördes intill spåret år 1895. Något samhälle uppstod däremot aldrig kring denna landsbygdsstation och järnvägstrafiken upphörde på 1960-talet. Bränneriet lades också ner år 1970. Nuvarande bebyggelse består av några gårdar, gathus och ett mindre spannmålsmagasin och är lokaliserad till den gamla landsvägen.

Framväxten av det moderna samhället kan skönjas i de utskiftade gårdarna, den utvidgade kyrkan, järnvägen, bränneriet och transformatorstationen. Här kan man utläsa jordbrukets rationalisering under 1800-talet, befolkningsökning, nya kommunikationer, industrialisering och så småningom elektrifiering.

Önneköp

Önneköp ligger i Hörby kommuns sydöstra del, tillhörande Långaröds socken, beläget cirka två mil utanför Hörby tätort. Från början var Önneköp en jordbrukarby men kom efter hand att utvecklas till en handelsby med marknader och olika verksamheter. Byn har utvecklats likt andra skånska stationssamhällen, men tillskillnad från de allra flesta andra byar kom, aldrig järnvägen till Önneköp. I Önneköp finns bland annat en lanthandel, ett bageri, ett lanthandelsmuseum och en restauranger. Karaktärsdragen för handelsbyn är inte lika framträdande idag men går till viss del att utskilja genom bebyggelsens bevarade arkitektur.

Bygatan kantas av mindre gathus från i huvudsak 1800-talets slut och 1900-talets början, medan lokalgatorna kantas av bebyggelse från 1900-talets mitt som skapar dess karaktär och bidrar till att de skiljer sig något från bygatan. Bebyggelsen är småskalig och består framför allt av gathus, gårdar, egnahem och en liten andel modernare villor. Bebyggelsens fasadmaterial består till största del av trä eller tegel. Byns karaktär bygger till stor del på den väl bevarade bebyggelsestrukturen samt byns starka bysammanhållning och drivande föreningar. Önneköp omges av ett varierat landskap med öppna betesmarker och uppvuxna skogsområden, ett landskap som är karaktäristiskt för området.

Östra Sallerup – Sniberup – Hörby rundradiostation

Området Östra Sallerup – Sniberup – Hörby rundradiostation är ett typiskt småbrutet odlingslandskap i mellersta Skåne och är till stor del präglat av Mellanbygdens specifika näringsstruktur med djurhållning och animalieproduktion. Stengärdesgårdarna och vägarna i

området betonar det småskaliga ägarmönstret och visar att området var bebott redan under förhistorisk tid. Karaktäristiskt för området är att dagens landskap så tydligt är besläktat med 1800-talets, som i sin tur har rötter i det landskap som fanns före den agrara revolutionen.

Kyrkan i Östra Sallerup är anlagd under 1200-talet. Kyrkan har genomgått ett antal renoveringar och tillbyggnader, och på traditionellt vis ligger den gamla skolbyggnaden nära kyrkan. Östra Sallerups folkskola har på senare tid blivit kulturhus och erbjuder olika utställningar och evenemang.

Sniberups fälad ligger på Linderödsåsens sydvästsluttning i södra delen av området. Den enbevuxna fäladsmarken utgör en rest av de fäladsmarker som i äldre tid täckte större delen av åsen. En fägata med stenmurar tillkommen på 1830-talet ger tillsammans med stengärdesgårdarna landskapspartiet en ålderdomlig prägel. Några stensättningsliknande lämningar och odlingsrösen kan tyda på att marken har tagits i anspråk redan under förhistorisk tid.

År 1937 anlades en rundradiostation norr om Östra Sallerup. En del av 1900-talets spjutspetsteknologi flyttade ut på landet. Den trådlösa telegrafin utvecklades till praktisk användbarhet vid sekelskiftet 1900. I Sverige var det främst förbindelser till sjöfarten som förverkligades med radions hjälp. I Sverige inleddes regelbundna rundradiosändningar 1925 av AB Radiotjänst. Anläggningen i Östra Sallerup utvidgades med en kortvågsstation för sändningar till utlandet år 1952. Samtidigt utökades markarealen, för att få plats med den omfattande antennanläggningen, från 18 hektar till 160 hektar. Det stora området med alla dess antenner domineras visuellt av den 323 meter höga FM/TV-masten som är synlig från stora delar av Skåne.

Andra värdefulla kulturmiljöer

Utöver de utpekade områdena i Länsstyrelsens *Kulturmiljöprogram för Skåne* finns det andra platser, områden och miljöer i kommunen som kan vara värdefulla att bevara. Några potentiellt intressanta platser, områden och miljöer är bland annat de gamla banvallarna, mossar, kyrkor och kvarnar. Dessa är dock ej utredda och det krävs vidare utredning för att peka ut dessa som en del av kommunens värdefulla kulturmiljöer.

Byggnadsminnen

Karl XI:s stenar, en prästgårdspark i Östra Sallerup

Parkanläggningen med Karl XI:s stenar anlades i slutet av 1600-talet av kyrkoherde Jöns Henriksson. Inför anläggandet av parken i Östra Sallerup var han troligen inspirerad av Frederiksborgs renässansträdgårdar. Prästgårdsparkens ursprungliga utseende är inte känt, men huvuddragen med kvartersindelning, stensättningar, kanaler och dammar är bevarade från parkens tillkomst. Marken har fortsatt att användas till bete och slåtter men strukturerna har bevarats.
Parkens sydöstra kvarter är platsen för ett par koncentriskt ordnade cirklar av jordfyllda stensättningar. Den större cirkeln har en diameter av cirka 90 meter. Anläggningen har i modern tid för det mesta tolkats som en jättelik kompass. Väderstrecken stämmer nästan.

Fornlämningar

Fornlämningar utgör lämningar efter människors verksamheter under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk, är varaktigt övergivna och har tillkommit före år 1850. Genom *Kulturmiljölagen (1988:950)* omfattas fornlämningar av ett generellt skydd. Det innebär att nyupptäckta fornlämningar skyddas automatiskt. Något särskilt myndighetsbeslut behöver inte fattas för att skyddet ska gälla. Om man under pågående markarbeten skulle påträffa en fornlämning måste man därför omedelbart avbryta arbetet och meddela Länsstyrelsen. Lagskyddet gäller inte bara själva lämningen utan också ett område kring fornlämningen. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, ändra eller skada en fornlämning. Hörby kommun är en av de mest fornlämningstäta kommunerna i Skåne.

Kultur

Hörby kommun har ett stort kulturutbud. Det finns allt från uppskattade kulturmiljöområden, till kulturstråket i anslutning till Önneköp och Kölleröd, till ett flertal mindre muséum runt om i kommunen. I kommunen finns bland annat Östra Sallerups kulturhus och Kulturbryggeriet i Önneköp.

Hörby kommun har en lång historia som handelsort och Hörby marknad är ett uppskattat årligt evenemang med många besökare. Hörby Kulturkalas är en familjefest för alla åldrar. Syftet med Kulturkalaset är att lyfta Hörby kommuns barn och unga och ge dem en plats där de kan visa upp sig och sina talanger. Hörby Kulturkalas genomförs genom samverkan mellan lokalt näringsliv, Hörby kommun, ungdomar och ideella krafter.

Hörby kommun planerar att bygga ett kulturhus i Hörby tätort. Kulturhuset kommer att omfatta den gamla biografen Metropol och sammankopplas med ny bebyggelse. I kulturhuset kommer det att finnas utrymme för flera olika kulturverksamheter.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för att bevara, vårda och utveckla kommunens natur- och kulturmiljöer.

- Hörby kommun ska verka för att tillgängliggöra natur- och kulturområden för kommunens medborgare och besökare.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- Vid underhåll och förvaltning av kulturhistoriska byggnader och miljöer bör kulturhistoriska och estetiska värden tas tillvara och vårdas med traditionella material och tekniker.

- Vid alla planläggningar bör en kulturgeografisk landskapsanalys tas fram om risk för påverkan på kulturhistoriskt värdefull byggnad/sammanhängande bebyggelsemiljö eller påverkan på natur- och kulturlandskapet föreligger.

- Ny bebyggelse inom värdefulla kulturhistoriska områden bör
    - anpassas till och utgå från platsens identitet, historia och befintliga bebyggelsestrukturer.
    - anknyta till lokal byggnadstradition och platsens identitet samt anpassas till befintlig omkringliggande bebyggelse vad gäller skala, fasadutformning, materialval och färgsättning.

- I samband med planläggning bör värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer skyddas genom införande av skyddsbestämmelser.

- Ta hänsyn till de naturliga kulturmiljöerna såsom våtmarker, ängs- och betesmarker, traditionella odlingslandskap och bruksmiljöer.

- Bete av öppna marker uppmuntras för att motverka igenväxning av kulturlandskapet.

Friluftsliv och rekreation

Friluftsliv, rekreation och att vistas i naturen har mycket stor betydelse för folkhälsa, fysisk aktivitet, stressåterhämtning, inlärning, välbefinnande och turism. De flesta former av friluftsliv betyder fysisk aktivitet, som i sig har många positiva hälsoeffekter på både kropp och själ. Att ägna sig åt friluftsliv kan dock även innebära mer stillsamma enskilda möten med naturen som ger möjlighet till avkoppling, eftertanke och återhämtning. Det övergripande politiska målet för friluftsliv är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

Hörby kommun har med sin närhet till natur- och kulturområden ett rikt utbud av upplevelser och attraktiva miljöer som betyder mycket för både kommunens medborgare, besökare och verksamheter. Inom Hörby kommun finns unika förutsättningar för ett utvecklat samspel mellan människa och natur. Närheten till naturen, dess rika utbud av upplevelser och höga natur- och kulturvärden utgör en viktig attraktionsfaktor för Hörby kommun.

Att värna om större naturområden, grönområden och parker är därför av betydelse för kommunens fortsatta utveckling. Genom att värna de *Fiskvattendirektivet (2006/44/EEG)* och nattmörka områdena på Linderödsåsen, Ringsjöns vatten och de vidsträckta skogsområdena skapas förutsättningar för att medborgare och besökare även i framtiden kan njuta av vacker fågelsång, bad och gnistrande stjärnhimmel i en ostörd miljö.

Allemansrätten

Genom allemansrätten ges unika möjligheter att fritt kunna röra sig i naturen med frihet under ansvar. Med rätten följer krav på hänsyn och varsamhet – mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor i naturen. Det ger oss en rätt och möjlighet att gå över annans mark och att tillfälligt uppehålla oss där. I naturreservat, nationalparker och andra skyddade områden gäller särskilda regler eller föreskrifter som begränsar allemansrätten. Hörby kommun har flera olika skyddade natur-, kultur- och vattenområden. Mer information om kommunens skyddade områden finns att läsa under avsnittet Naturmiljö – Skyddade områden i Hörby kommun.

Det rörliga friluftslivet, vilket traditionellt handlat om rekreation i skog och mark har genom den växande naturturismen och äventyrsinriktade friluftsaktiviteter blivit allt bredare. Den ökade kommersialiseringen av naturen ger å ena sidan människor mer kunskap om natur och kultur, men skapar också konflikter mellan turistföretag, natur- och kulturvård eller markägare. Människans nyttjande av natur- och kulturområden för friluftsändamål kan ge problem med slitage, nedskräpning och bränder vilket kan få allvarliga konsekvenser för såväl människor som djur och växter.

Hörby kommun har med skånska mått mätt en god tillgång på allemansrättslig mark då 50–60 procent av den totala arealen räknas som tillgänglig. Andelen är större i de norra och östra delarna,

och mindre i de södra och västra. All allemansrättslig mark är dock inte tillgänglig eller möjlig att nå på grund av vägar, järnvägar, vattendrag och åkermark, samt markanvändning i form av djurhållning, planteringar och störningar i form av exempelvis buller.

Riksintresse för friluftsliv

För att ett område ska vara av riksintresse för friluftslivet ska det ha stora friluftslivsvärden sett UR ett nationellt perspektiv på grund av särskilda natur- och kulturkvaliteter, variationer i landskapet och god tillgänglighet för allmänheten. Områden av riksintresse för friluftslivet ska skyddas mot sådana åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön. Med påtaglig skada på naturmiljön avses påtaglig skada på värden i naturmiljö som har betydelse från allmän synpunkt och som inte kan återskapas eller ersättas om de en gång förstörs.

I Hörby kommun finns ett riksintresse för friluftsliv:

FM 06 Frostavallen – Ringsjön – Fulltofta (14 429 hektar)

Område med särskilt goda förutsättningar för friluftsaktiviteter och berikande upplevelser samt särskilt goda förutsättningar för vattenanknutna friluftsaktiviteter och berikande upplevelser.

Centralt i Skåne ligger strövområdena Frostavallen och Fulltofta. Tillsammans med den stora Ringsjön och kulturlandskapet på Bosjöklosterhalvön utgör de mycket attraktiva och välbesökta rekreationsområden för människor från hela länet och även landet. Landskapet i området är varierat med ett småkuperat odlingslandskap, löv och granskogar, mindre sjöar och vattendrag, grusåsar och markerade dalgångar. I Hörby kommun ligger Fulltofta, som är ett gammalt godslandskap med mäktiga ekar och vida fälader. Spår av äldre tiders jordbruk är vanliga och här finns många välbevarade stenmurar liksom ett antal fornlämningar.

Friluftsområde av regional betydelse

Region Skåne har i *Regionplan för Skåne 2022–2040* kartlagt Skånes befintliga grönstruktur i regional skala. Kartan för friluftsliv i Skåne visar översiktligt de områden och stråk som spelar en viktig roll för Skånes friluftsliv samt de strukturer som påverkar utvecklingen och tillgängligheten till rekreation och friluftsliv. Hörby kommun spelar en viktig roll i utvecklingen av att stärka och förbättra Skånes flerkärniga grönstruktur och dess funktion och ska arbeta aktivt med att binda samman gröna strukturer och stråk.

Hörby kommunen har stor tillgång på grönområden och stråk med stora rekreations- och naturvärden. Fulltofta strövområde är Skånes största strövområde och är av både regional och lokal betydelse. En del av detta område räknas också som ett av Skånes största iordningställda friluftsområden med en hög standard på anläggningar och service. Här finns bland annat Fulltofta Naturcentrum som är ett informationscentrum och en mötesplats för naturintresserade. Här finns tillgänglighetsanpassade leder, miljötekniska lösningar på avlopp och uppvärmning samt pedagogiska projekt för att förmedla kunskap om naturen, med mera. Stiftelsen Skånska landskap, bildad av Region Skåne år 2004, ansvarar för verksamheten vid Fulltofta Naturcentrum. I Fulltofta

strövområde finns 14 markerade vandringsleder, varav tre är tillgänglighetsanpassade. Utöver detta finns flertalet rastplatser, eldstäder och övernattningsmöjligheter. Området saknar leder för cykling.

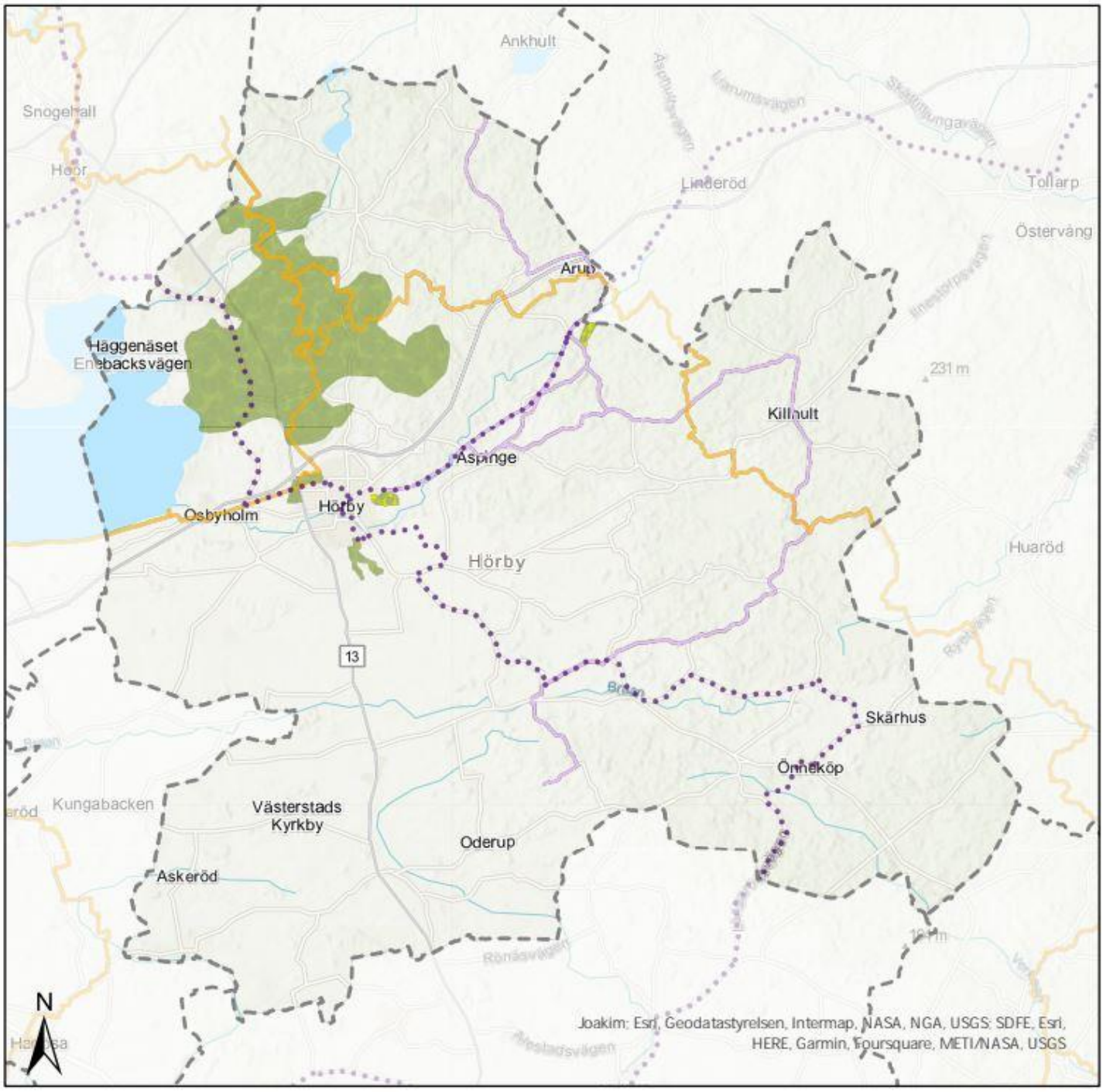

0 5 10 km

- Kommungränser
- Planerad regional cykelturistled
- Skåneleden
- Elljusspår
- Rid- och körleder
- Strövområden

Friluftsområde av lokal betydelse och populära besöksmål

I Hörby kommun finns flera populära strövområden av såväl lokala som regionala besökare. Utöver dessa finns flera naturreservat och andra populära besöksmål för friluftsliv och rekreation. Nedan listas några av dessa.

Fulltofta strövområde och Fulltofta Naturcentrum

Fulltofta strövområde är Skånes största strövområde och är av både regional och lokal betydelse.

Karnas Backe

Karnas Backe ligger öster om Hörby tätort och har under de senaste åren utvecklats och är numera en populär och viktig plats för möten och rekreation. Här finns boulebanor, frisbeebana, utegym, grillplatser och motionsslingor varav en har elljus.

Satserup

Uppe på Linderöåsen ligger byn Satserup omgiven av fina strövområden. Här finns elljusspår som vintertid omvandlas till skidspår.

Hörby Fälad

Hörby Fälad är ett tätortsnära naturreservat som ligger på gångavstånd strax nordväst om Hörby. Skåneleden, SL2 nord till syd, etapp 9, passerar genom reservatet och här finns även andra småstigar som tar dig runt i fäladen. Parkering finns vid Hörby sportcenter alldeles intill reservatet.

Skåneleden SL2-9

Skåneleden SL2-9 är en led mellan Bjeveröd och Hörby Ringsjöstrand på 17 km. Leden går genom reservatet Hörby fälad i den norra delen av Hörby tätort. Etappen går på stigar genom skogrikt strövområde och passerar Fulltofta Naturcentrum med utställning och café. Spänger leder dig ut i det annars otillgängliga, och en övergiven banvall lotsar förbi öppna marker.

Råby Hällor

Råby Hällor är ett tätortsnära naturreservat med ängar, betesmarker och blandlövskog som korsas av två raviner. Det är rikt på fornlämningar och innehåller bland annat rester av gammal åkermark, odlingsrösen och en sten med skålgropar. I norra delen löper en promenadstig genom området.

Storkhägnet Fulltofta

Storkhägnet i Fulltofta är ett populärt besöksmål och är en 2 500 m^2 stor flygvoljär med uppsatta boplatser i form av ”vagnshjul” för bobyggnad och häckning. Besök kan göras året om men den bästa perioden är då det finns storkungar i hägnet, det vill säga från maj och fram till juli.

Vandrings-, cykel- och ridleder

Skåneleden

Skåneleden är ett nätverk av vandringleder som tillkom i början på 1970-talet på initiativ av Länsstyrelsen i Kristianstad. I dag har leden fyra huvudstråk varav två passerar genom Hörby kommun. Den ena är Nord till sydleden, som sträcker sig från Hårsjö strax väster om Vittsjö i norr till Trelleborg i söder. Den andra leden är Ås till åsleden, med start vid Söderåsens fot i Åstorp och mål vid Agusa på Österlen.

Cykelleden Skåne

Mellan 2019 och 2023 driver Region Skåne ett projekt för att utveckla regionala cykelleder som är lämpliga både för vardagsrekreationen och för en lite längre semester. De regionala cykellederna kommer att utgöra ett komplement till de nationella lederna som finns idag, då det skapas ett sammanhängande och mer finmaskigt nätverk av kvalitetssäkrade och attraktiva leder som knyter ihop Skånes kuster med besöksvärda platser i inlandet. De tre dellederna går under namnet Cykelleden Skåne och sträcker sig mellan Kristianstad – Ängelholm, Ystad – Båstad och Lomma – Kristianstad. Invigningen genomfördes i juni 2023.

Lokala vandrings-, cykel- och ridleder

De gamla banvallarna från tiden då Hörby trafikerades av järnväg finns kvar på många platser. Dessa utnyttjas idag som cykelleder som delvis ingår i ett regionalt cykelvägnät. Ett arbete pågår med att rusta upp gamla banvallen mellan Hörby och Kristianstad. I Hörby kommun finns två ridleder. De är runt 16 kilometer vardera och är lämpliga för både dagsturer och kortare turer. En av ridlederna har skyltats med koppling vidare till bland annat Hässleholms och Perstorps kommuner. Utöver ridslingorna finns det en rid- och körled. Leden är cirka 4 mil lång och startar i Köllered.

Fiske- och badplatser

I Hörby kommun finns det möjlighet till fiske och bad i olika miljöer. I kommunens sjöar kan man fiska alltifrån abborre och mört till gös och gädda. I Hörby kommun finns Ringsjön, Sätoftasjön, Kvesarumssjön, Bondemölla, Sjöbergasjön och Sjököpssjön. De mest populära sjöarna för fiske och bad är Ringsjön, Kvesarumssjön, Sjököpssjön och Bondemölla.

Tillgång och tillgänglighet

Tillgången och tillgängligheten till natur- och kulturområden för olika friluftsändamål har betydande påverkan på människors välbefinnande och livskvalitet, samt stor betydelse för folkhälsan. Ett friluftsliv med god tillgänglighet innebär goda förutsättningar för att gynna medborgarnas folkhälsa, oavsett rörlighet, ålder eller ekonomiska förutsättningar. Genom att öka integrationen mellan bebyggda miljöer och naturen skapas förutsättningar för att människor ska kunna röra sig direkt ut i det omgivande landskapet utan att hindras av barriärer.

Besöksnäring och friluftsliv stärks av att kollektivtrafik och vandringsleder hänger ihop och ökar tillgängligheten. Iordningställda strövområden med angöringsplatser för bil, buss och cykel samt uppmärkta stigar är därför viktiga för att öka tillgängligheten. Tillgång till olika typer av service och faciliteter blir också allt viktigare för besökarna, exempelvis toaletter, handikappanpassade leder, kollektivtrafik och väderskyddade rastplatser.

Tätortsnära natur

Tätortsnära natur för det vardagliga friluftslivet är ett viktigt komplement till de större natur- och friluftsområdena och den regionala grönstrukturen. Det finns även ett stort behov av att skapa mer tillgänglig mark för rekreation i tätbebyggda områden.

I Hörby tätort finns ett antal större sammanhängande grönområden med iordningsställda rekreationsområden för friluftsliv och motion samt anlagda parker, öppna gräsytor och andra ytor för spontanidrott och möten. Kommunens övergripande bedömning är att tillgängligheten till ytor för idrott, spontanidrott och motion är god i tätorten.

Hörbyån utgör en viktig del i tätortens gröna inslag, men ån uppfattas ofta som otillgänglig i stadsmiljön och har stor utvecklingspotential. Som ett led i att förbättra tillgängligheten till ån har kommunen anlagt en åpromenad som leder medborgare och turister ut i omkringliggande naturområden.

Söder om Hörby tätort ligger Råby hällor som sträcker sig ända in i tätorten längs Hörbyån. Området bjuder på spännande terräng i form av en ravindal med terrasser och andra kulturlämningar samt ängar, betesmarker och blandlövskog. I öster finns även Karnas backe ett populärt område för rekreation, motion och andra friluftsaktiviteter.

Kopplingen mellan de större grönområdena i anslutning till Hörby tätort och grönstrukturen inne i tätorten, i form av parker, gräsytor, Hörbyån och trädplanteringar längs gator, upplevs i dag som otydliga där det bitvis saknas länkar till den sammanhängande grönstrukturen. Strukturer som kan användas som utgångpunkt är Hörbyån, äldre stigar och markvägar samt den gamla banvallen mellan Snogeröd och Kristianstad.

Parker

I Hörby kommun finns flera parker och grönområden som ger kommunens medborgare och besökare möjlighet att ta en promenad, koppla av eller leka. Parkerna och grönområdena är också viktiga mötesplatser i kommunen där människor kan mötas för korvgrillning, spontana picknickar och andra aktiviteter. Nedan följer en beskrivning av några av kommunens parker;

Ringsjöparken

Ringsjöparken ligger mitt i Hörby tätort, och längs med parken rinner Hörbyån och det finns en stor variation av grönska och öppna ytor. I parken finns en staty av konstnären och poeten Christian Kruse.

Ernst Ahlgrensparken

Ernst Ahlgrensparken ligger vid Parktorget i västra delen av Hörby. Parken är uppkallad efter författarinnan Victoria Benedictsson, som skrev under pseudonymen Ernst Ahlgren, och är omgärdad av stora träd.

Lasarettsparken

Lasarettsparken ligger i tätortens sydöstra del, precis vid vårdcentralen. Parken anlades som en sjukhuspark och används än i dag för rekreation och avkoppling. Här finns bänkar, planteringar och en mängd stora träd av olika trädslag. Parken gränsar även till Hörbyån som skapar en lugn oas i tätorten.

Aktivitetshallar, idrottsplatser och fotbollsplaner

I Hörby kommun finns ett stort utbud av aktivitetshallar, idrottsplatser och fotbollsplaner, både i tätorten och i byarna. I Hörby tätort finns Hörby sportcenter med bland annat Lågedammsbadet, Lågehallarna, Classic Bowl Hörby och Friskis & Svettis. Vid Söderängen, i anslutning till Aktivitetshuset, ligger Arenan för spontanidrott som är en plats som ger möjlighet att utöva olika sporter.

Genom att beakta förutsättningar för spontanidrott, motion och lek vid planering och utbyggnad av nya områden eller vid ombyggnationer i den befintliga strukturen skapas förutsättningar för en god folkhälsa.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska stärka och utveckla friluftslivet genom att
    - bevara och värna värdefulla natur- och kulturområden.
    - förbättra tillgången till större grönområden och parker för nära, vardagligt friluftsliv och kortare utflykter i Hörby tätort och i de lokala kärnorna.
    - bevara och skydda större sammanhängande områden som är bullerfria och icke ljusförorenade.
    - knyta samman stråk och stigar för att öka rörlighet, tillgänglighet och valbarhet inom och mellan grönområden.
    - samverka med myndigheter och aktörer för att öka tillgängligheten till natur- och kulturområden.

- Hörby kommun ska verka för ett varierat utbud av idrott samt fritids- och kulturaktiviteter i Hörby tätort samt de lokala kärnorna.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- Viktiga områden för friluftslivet bör undantas exploatering om de grundläggande värden för friluftslivet i dessa områden riskerar att påverkas negativt.

- Vid planering och utveckling av befintliga och nya natur- och kulturområden ska hänsyn tas till möjligheterna att resa kollektivt, gå eller cykla.

- Vid utformning av natur- och kulturområden bör god tillgänglighet säkerställas genom att tillgodose området med service och faciliteter såsom toaletter, tillgänglighetsanpassade leder, avfallskärl och rastplatser.

- Vid detaljplanering beakta släpp till natur- och strandområden men även andra mötesplatser och målpunkter.

Transportinfrastruktur

Transportinfrastruktur är en viktig del i samhällsutvecklingen. Det övergripande målet för svensk transportpolitik är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar trafikförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet.

Ett välfungerande transportsystem är en viktig förutsättning för utvecklingen av samhället och goda kommunikationer underlättar vardagen för både människor och företag. Med ett väl utvecklat och väl underhållet transportsystem ökar tillgängligheten till Hörby vilket är av stor vikt för både boende inom Hörby kommun, för de som arbetspendlar till och från kommunen samt för näringslivet. Samtidigt kräver transportsystemen utrymme och medför problem såsom buller, utsläpp av luftföroreningar och olyckor.

Transporter har också stor påverkan på klimatet genom utsläpp av växthusgaser som bidrar till klimatförändringarna. Förbränning av fossila bränslen står för det största antropogena bidraget till växthuseffekten. Inrikes transporter svarar för ungefär en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser.

Genom att begränsa transportsystemens klimatpåverkan, förstå transportbehoven för dagens och framtida generationer, nyttja möjligheter till ny kunskap och innovation samt arbeta tillsammans alla samhällsaktörer finns goda möjligheter för en hållbar samhällsutveckling.

Utvecklingen av transportinfrastrukturen utgår ifrån framtagna planer och program, både på nationell och regional nivå. Den lokala utvecklingen av infrastrukturen utgår bland annat från *Trafikplan för Hörby tätort 2013* och *Gång- och cykelvägsplan för Hörby kommun 2017–2030* samt *Parkeringsstrategi för Hörby*. *Trafikplan för Hörby tätort 2013* ger ett samlat grepp på trafikplaneringen i tätorten och tar upp frågor som rör trafiksäkerhet, trygghet och miljöpåverkan inom särskilda områden. *Gång- och cykelvägsplan för Hörby kommun 2017 – 2030* tar ett samlat grepp om cykelplaneringen i hela kommunen, både i tätorten, de lokala kärnorna och byarna i omlandet.

Vägar

Ett väl utvecklat och väl underhållet vägnät är av stor vikt för en god tillgängligheten till och från Hörby kommun såväl för kollektivtrafik med buss som med andra motorfordon. Vägnätet i Hörby kommun består av enskilda vägar, kommunala och statliga vägar i ett finmaskigt nätverk. Vägar utgör också fysiska hinder då människor och djur hindras från att röra sig fritt i skog och mark. Även spridningsvägar för biologisk mångfald kan påverkas negativt liksom en ökad dödlig risk för djur som vill korsa vägbanor.

Ankhult
Snogehall
Höör
Linderöd
Tollarp
Östervång
Arup
Haggenäset
Enebacksvägen
231 m
Kilhult
Aspinge
Oslyhälm
Hörby
Huaröd
13
Skarhus
Onnekop
Kungabacken
Västerstads
Kyrkby
Odarup
Askeröd
N
Joakim: Esri, Geodatastyrelsen, Intermap, NASA, NGA, USGS; SDFE, Esri, HERE, Garmin, Foursquare, METI/NASA, USGS
0
5
10 km
Kommungränser
namn
E22
Riksväg 13
Väghållartyp
statlig
kommunal
enskild

Statliga vägar

De viktigaste regionala huvudstråken för Hörby kommun är E22, i öst-västlig riktning, samt riksväg 13 i nord-sydlig riktning. E22 utgör en viktig förbindelse till i huvudsak Malmö- och Lundregionen, samt Kristianstad dit en stor del av kommunens invånare arbetspendlar. Båda vägarna är statliga och är också av riksintresse.

Trafikverket har det yttersta ansvaret för framkomlighet och trafiksäkerhet på det statliga vägnätet.

Europaväg 22 – E22 Trelleborg – Norrköping

Europaväg 22, E22, som går från Trelleborg via Hörby till Norrköping utgör en strategisk förbindelselänk mellan tillväxtcentrumet i Öresundsregionen och nordöstra Skåne och Blekinge. Vägen är en mycket viktig kommunikationsled genom Skåne, och en viktig led för godstransporter inom Sverige. E22 ingår i det av EU utpekade Trans-European Transport Network, TEN-T. E22 är också en viktig förbindelse mellan nordöstra Skåne och Öresundsregionen för såväl arbetspendling som godstransporter. Vägen ingår också i det regionala kollektivtrafiknätet och det rekommenderade nätet för transport av farligt gods.

För att öka framkomligheten och trafiksäkerheten på E22 genom Skåne håller vägen på att byggas ut till motorväg i olika etapper. Två delsträckor kvarstår fortfarande, sträckorna Fogdarp – Hörby norra och Fjälkinge – Gualöv. Båda dessa sträckor är mötesfri väg så kallad 2+1-väg. Sträckan Fogdarp – Hörby norra finns inte med i Trafikverkets *Nationella trafikinfrastrukturplan 2022–2033* och kommer därför inte byggas nu. När sträckan är finansierad i plan återupptas arbetet. Sträckan Fjälkinge – Gualöv förväntas påbörjas andra halvan av 2023.

En god standard på E22 bidrar till att utveckla näringslivet och öka rörligheten på arbetsmarknaden inom Öresundsregionen och i hela södra Sverige. En ombyggnad av E22 till motorväg innebär positiva effekter för Hörby kommun. Åtgärderna innebär en minskad restid och vägförkortningar mellan nordöstra och sydvästra Skåne samt till Köpenhamnsregionen, och därmed ökar även tillgängligheten till Hörby. Dessutom förbättras även framkomligheten och tillförlitligheten för de långväga godstransporterna. Dessa åtgärder medför att de positiva effekterna av Hörbys läge mitt i Skåne förstärks ytterligare.

En utbyggnad av E22 kan även förväntas ha påverkan på miljön om trafiken, inklusive transporter med farligt gods, ökar. Detta innebär också en risk för ökade luftföroreningar inom kommunens gränser, där huvuddelen beror på att trafiken delvis omfördelas. En övergång till fossilfria bränslen kommer på sikt att minska luftföroreningar och klimatpåverkan. Risken för olyckor med farligt gods bedöms inte öka eftersom vägens säkerhet kommer att bli bättre. Problem med ökat buller beräknas ske i liten utsträckning.

Riksvägar

Riksväg 13 Höör - Ystad

Riksväg 13 är en diagonal förbindelse mellan sydöstra och nordvästra Skåne via Hörby. Vägen är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik. Den utgör en del av en viktig förbindelse från Mellansverige till Södra Skåne, bland annat Ystad Hamn. Vägen ingår även i det av Region Skåne utpekade huvudvägnätet. Till stor del används vägen för godstransporter till och från Ystads hamn via Hörby vidare upp till Höör och riksväg 23, alternativt E22 mot Kristianstad.

Riksväg 13 går rakt igenom Hörby kommun och delar tydligt upp kommunen i två delar. På en del platser i kommunen skapar riksväg 13 en barriär, främst i Hörby tätort och i Ludvigsborg. Kommunen arbetar för att motverka barriäreffekten genom dialog med Trafikverket.

För att förbättra trafiksäkerheten längs med riksväg 13 för kommunen en diskussion med Trafikverket om en ombyggnation av korsningen vid Byggmästaregatan. Under år 2021 tog Trafikverket fram en mindre åtgärdsvalsstudie för korsningen, vilket resulterade i två olika paket av åtgärder. Det första paketet innehåller mindre underhålls- och trimningsåtgärder. Det andra paketet innehåller en ombyggnation av korsningen, i nytt alternativt befintligt läge. Kommunen för dialog med Trafikverket angående åtgärdspaket nummer två.

Beroende på utfallet av pågående åtgärdsvalsstudie för riksväg 23, Tjörnarp – E22, kan riksväg 13 komma att påverkas i olika omfattning.

Kommunala vägar

Kommunen är väghållare för en del gator inom tätorterna. I Hörby tätort är nästan alla gator kommunala, i Ludvigsborg och Osbyholm finns några kommunala gator och vägar och i både Östraby och Södra Rörum finns en enstaka kommunal gata. Övriga tätorter saknar gator med kommunalt huvudmannaskap.

Enskilda vägar

En stor del av gatorna och vägarna i Hörby kommun har enskilt huvudmannaskap. Det innebär att vägen varken sköts av staten eller kommunen utan av så kallade enskilda väghållare. Dessa kan vara enskilda markägare eller samfälligheter.

Huvudprincipen enligt plan- och bygglagen är att kommunen ska vara huvudman för allmän plats inom detaljplanelagt område. Kommunen får dock i detaljplanen bestämma att huvudmannaskapet istället ska vara enskilt, för en eller flera allmänna platser, om det finns särskilda skäl för det. Dessa skäl och effekterna för berörda måste tydliggöras i detaljplanen. Normalt hanteras detta genom att man i enlighet med anläggningslagen bildar en gemensamhetsanläggning, som sedan förvaltas av en samfällighets- eller vägförening. Vid enskilt huvudmannaskap ansvarar då fastighetsägarna, oftast genom en samfällighets- eller vägförening, för byggande och underhåll av de allmänna platserna.

Ansvarsfördelningen om vilka allmänna platser som ska omfattas av enskilt respektive av kommunalt huvudmannaskap regleras i respektive detaljplan.

Utvecklingen, framför allt i serviceorterna, med förtätning av bebyggelsen, nya krav på dagvattenhantering, andra trafiksäkerhets- och tillgänglighetsbehov med mera kan komma att ställa de enskilda huvudmännen inför nya utmaningar.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt *Trafikplan för Hörby tätort*.

- Hörby kommun ska i arbetet med att förbättra transportsystemet använda Fyrstegsprincipen, vilken innebär att förbättringar i transportsystemet stegvis analyseras med syfte att befintliga lösningar optimeras så långt det är möjligt innan ny infrastruktur byggs.

- Hörby kommun ska verka för
    - att vägsträckan på E22 mellan Fogdarp och trafikplats Hörby Norra byggs om till motorväg.
    - att stärka sin centrala plats i regionen genom att bland annat verka för en omledning av riksväg 23 till riksväg 13.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, yttranden och drift

- Vid detaljplanering beakta säkra skolvägar och angöringsplatser.

- Vägkanter och diken längs vägar bör vara vegetationsbeklädda och artrika med möjlighet till vatteninfiltrering.

- I samband med planering och genomförande av nya infrastrukturprojekt bör
    - fragmentering av naturmiljön motverkas och barriäreffekter minskas.
    - värdefull jordbruksmark och skog samt våtmarker undantas exploatering för nya vägar.

Kollektivtrafik

En välutvecklad kollektivtrafik ökar möjligheterna för arbetspendling, ger ökad tillgång till kultur och fritid, är bra för trafiksäkerhet och miljö samt ger ökad rörlighet för ungdomar och personer utan körkort. Eftersom resmönster också påverkas av var verksamheter och andra målpunkter i kommunen placeras är det viktigt att bebyggelseutveckling och trafikplanering samordnas.

Hörby tätort är en viktig kollektivtrafiknod som möjliggör inomkommunala och regionala resor och byten. Kollektivtrafiken är viktig för invånarna i Hörby kommun med ett högt antal ut- och inpendlare. En stor andel av invånarna arbetspendlar mot i huvudsak Malmö och Lund, vilket ställer krav på turtätheten både morgon och kväll. Kollektivtrafiken är även viktig för kommunens ungdomar som pendlar till gymnasieskolorna i bland annat i Lund, Kristianstad, Sjöbo och Eslöv. En väl fungerade kollektivtrafik i hela kommunen är en förutsättning för hållbara resor, en levande landsbygd och som attraktionsfaktor för boende.

De flesta av utbyggnadsområdena för bostäder, service och verksamhetsområden ligger inom ett kollektivtrafiknära läge. Genom en koncentrerad utbyggnad till kommunens orter skapas bättre underlag för kollektivtrafiken. Det i sin tur skapar bättre underlag för kommunen att i dialog med Skånetrafiken arbeta för en förbättrad turtäthet för regionbussarna på vardagar, helger och kvällar. Ett väl utvecklat bussystem ökar tillgängligheten till angränsande lokala tillväxtmotorer, de regionala kärnorna samt de regionala tillväxtmotorerna. Likaså ökar Hörby tätorts möjligheter att vara en eftertraktad ort för arbetspendling, verksamhetsetablering och boende.

Linjetrafik

SkåneExpressen 1 och SkåneExpressen 2

De viktigaste linjerna som trafikerar Hörby kommun är SkåneExpressen 1 mellan Malmö och Kristianstad och SkåneExpressen 2 mellan Hörby och Lund, båda med 15-minuterstrafik vid rusningstrafik. Det sker kontinuerliga utvecklingar av SkåneExpressen 1 och 2 för att förbättra stråket. Bland annat sker utveckling av trafikplatser längs med E22. Antalet turer på de båda linjerna har varit relativt oförändrat de senaste åren. Men till följd av pandemin försvann dock natturerna på både SkåneExpressen 1 och 2 under fredagar och lördagar. Turerna är viktiga för att Hörby kommuns invånare ska kunna besöka och ta del av utbudet i Lund och Malmö under fredags- och lördagskvällar.

Linje 469, 470, 471, 474 samt 330

Andra viktiga linjer som trafikerar Hörby kommun är linjerna 469 (Hörby – Höör, via Fulltofta), 470 (Hörby – Höör), 471 (Hörby – Önneköp), 474 (Hörby – Eslöv, via Snogeröd) samt 330 (Hörby – Sjöbo).

Antal turer på de olika linjerna varierar kraftigt. De senaste åren har dock antalet turer minskat markant vilket är en följd av både det minskade resandet under pandemin och det trafikförsörjningsprogram som Region Skåne beslutade om i början av 2020, *Trafikförsörjningsprogram för Skåne 2020 – 2030*. Trafikförsörjningsprogrammet fastställer målen och sätter de strategiska ramarna för kollektivtrafiken i regionen. Bland annat fastställs hur många turer orter ska ha baserat på invånarantalet.

Tillgång till god kollektivtrafik är viktigt för kommunens fortsatta utveckling och för ett diversifierat transportsystem.

Närtrafik

I de områden som saknar vanlig kollektivtrafik erbjuds resor med närtrafik. Närtrafiken är en beställningstrafik för dem som har mer än två kilometer till närmaste hållplats och ger kommunens invånare möjlighet att resa in till centrala Hörby. Närtrafiken är uppdelad i tre områden och måste förbeställas. Kommunen samarbetar med Skånetrafiken för att erbjuda god tillgänglighet med närtrafik. Skånetrafiken tillhandahåller ett basutbud av turer under vardagar. Därutöver köper kommunen till ytterligare turer under vardagar och helger.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt *Trafikplan för Hörby tätort*.

- Hörby kommun ska verka för en väl fungerande kollektivtrafik och stärka förutsättningarna för arbetspendling, fritidsresor och besöksnäring genom att
    - lokalisera ny bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen eller i områden där ny bebyggelse kan bidra till ökat underlag för befintlig eller ny kollektivtrafik.
    - utveckla närtrafiken på landsbygden.
    - vara en aktiv och drivande part i dialogen med Region Skåne, Skånetrafiken, andra kommuner och trafikoperatörer om hur tillgänglighet, god komfort, turtäthet och linjedragningar av bussystemet kan utvecklas och förbättras.
    - utveckla och förbättra hållplatser. Särskilt prioriterat är Hörby busstation, gångtunnel under väg 13 vid Östraby samt gångtunnel under väg 13 vid Byggmästargatan.
    - sprida kunskap och information om hållbara resor och ändrade resvanor.

Gång- och cykeltrafik

Bra gång- och cykelvägar med en god standard är viktiga för tillgängligheten i hela kommunen. Att gå och cykla mer är också hälsofrämjande och bra för miljön eftersom det bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser. Att gå och cykla bidrar till samhällsekonomiska vinster genom minskade sjukvårdskostnader, minskade utsläpp och till ökad livskvalitet för den enskilde. Gång- och cykelvägar bidrar även till ett effektivt nyttjande av markresurser. En cykel kräver endast en tiondel av den yta som en bil upptar i trafiksystemet.

Det är därför viktigt för kommunen att fortsätta bygga ut det befintliga gång- och cykelvägnätet. Att koppla samman busshållplatser, skolor och andra viktiga servicefunktioner med gång- och cykelvägar skapar trygga resvägar samt underlättar byte av färdmedel. I dag är gång- och cykelvägnätet delvis utbyggt i Hörby tätort medan cykelvägar saknas mellan tätort, de lokala kärnorna och byarna i omlandet. Inne i Hörby tätort finns gångbanor längs samtliga högtrafikerade gator. I villaområdena går istället gångtrafiken i blandtrafik. Gång- och cykelvägnätet är utbyggt med växlande karaktär. I övrigt samsas cyklisterna med motorfordonen i blandtrafik. Ett heltäckande gång- och cykelvägsystem ökar framkomligheten inne i tätorten vilket medför att fler kan välja gång och cykel i stället för bil som transportmedel. Detta i sin tur skapar positiva effekter

på trafiksystemet inne i Hörby tätort genom att bidra till minskad trafik. Ökad tillgänglighet för gående och cyklister, minskat buller samt ökad trafiksäkerhet bidrar även till ökad folkhälsa för Hörby tätorts befolkning.

Utanför Hörby tätort finns ett fåtal gång- och cykelvägar som Hörby – Ringsjöstrand, Hörby – Kristianstad, Hörby – Fulltofta samt Önneköp – Långaröd.

Läs mer om gång- och cykelvägar i *Gång- och cykelvägsplan för Hörby kommun*.

Nedan redogörs översiktligt för hur kommunen avser att utveckla det övergripande gång- och cykelvägnätet. De föreslagna utbyggnadssträckorna är Hörby – Höör, Hörby – Lyby och Östraby – Askeröd via Västerstad samt standardhöjning av gamla banvallen Hörby – Kristianstad.

Hörby – Höör

Hörby kommun har sedan en period tillbaka, tillsammans med Höörs kommun, drivit frågan om en gång- och cykelväg mellan Hörby och Höör, via Ludvigsborg. Sträckan är en viktig länk i kommunen och är utpekad som en brist i det regionala cykelvägnätet. Den finns även med i Region Skånes *Cykelvägsplan för Skåne 2018–2029*.

Hörby – Lyby

Idag saknas en gång- och cykelbana mellan Hörby och Lyby. En gång- och cykelbana mellan orterna skulle underlätta kommunikationerna till och från Hörby tätort för de boende i Lyby. Den skulle också bättre koppla samman Lyby med kollektivtrafiken. Sträckan finns dock inte med i Region Skånes *Cykelvägsplan för Skåne 2018–2029* och är därmed inte aktuell i dagsläget.

Östraby – Askeröd via Västerstad

Det finns ett pågående samarbete mellan Östraby skola och Västerstads förskola för att få elever och föräldrar men även andra boende att kunna ta sig mellan Östraby – Askeröd via Västerstad på ett tryggt och säkert sätt.

En gång- och cykelbana skulle också stärka både Västerstads och Askeröds koppling till kollektivtrafik längs riksväg 13. Föreslagen sträcka mellan Östraby – Askeröd via Västerstad går parallellt med väg 1123, vilken är en statlig väg. Sträckan nämns inte i Region Skånes *Cykelvägsplan för Skåne 2018 – 2029* och därmed är sträckningen inte aktuell just nu.

Regionala cykelleder

Hörby kommun deltar i ett projekt för att skapa fler regionala cykelleder i Skåne. Arbetet drivs av Region Skåne tillsammans med berörda kommuner. Skåne har idag tre nationella cykelleder för rekreation och turism: Sydostleden (Växjö – Simrishamn), Sydkustleden (Simrishamn – Helsingborg) och Kattegattleden (Helsingborg – Göteborg). Dessa har ett stort värde för friluftsliv, folkhälsa och turism. Lederna ska nu kompletteras med ett mer finmaskigt ledsystem bestående av

regionala cykelleder. Lederna är tänkta att gå som ett stort kryss över Skåne mellan Ystad – Båstad, Ängelholm – Kristianstad samt Kristianstad – Malmö och navet hamnar därmed i Mittskåne.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt
  - *Trafikplan för Hörby tätort.*
  - *Gång- och cykelvägsplan för Hörby kommun.*
  - *Parkeringsstrategi för Hörby kommun.*

- Hörby kommun ska arbeta för att förbättra trafiksäkerheten i tätorten och de lokala kärnorna. Fokus ska ligga på åtgärder som leder till ökad trygghet för oskyddade trafikanter.

- Hörby kommun ska föra en kontinuerlig dialog med Trafikverket, Region Skåne, grannkommuner och andra berörda kring
  - behovet av gång- och cykelbanor, både ur kommunalt och regionalt perspektiv.
  - föreslagna utbyggnadssträckor av regional betydelse i Hörby kommun och att dessa tas med som namngivna objekt i Region Skånes cykelvägsplan.
  - åtgärder som kan öka antalet resor med gång och cykel.
  - möjligheten att knyta samman befintliga cykelstråk, leder och lokalvägar mellan kommuner för att på så sätt skapa attraktiva stråk.

- Hörby kommun ska verka för ett sammanhängande gång- och cykelvägnät av god standard och säkerhet som bidrar till god tillgänglighet i hela kommunen.

Tung och långsamtgående trafik

I Hörby kommun utgörs en del av trafiken av tunga eller långsamtgående fordon såsom som lastbilar, traktorer och andra jordbruksmaskiner. Den tunga trafiken passerar genom kommunen längs framför allt riksväg 13 och E22. Ekerödsrasten utmed E22 är en viktig uppställningsplats för framför allt tunga fordon för rast och dygnsvila.

Tung trafik ställer särskilda krav på bland annat utrymme, tillgänglighet, framkomlighet och bärighet. Den tunga trafiken orsakar också särskilda problem i form av buller, avgaser, vibrationer och olycksrisker. Biltrafiknätet måste därför utformas med särskild hänsyn till bland annat lastbilarnas körväg, parkering, lastning och lossning.

Inom delar av Hörby tätort råder förbud mot tung trafik. De gator som omfattas av förbudet är hela eller delar av följande gator och vägar: Nya torg, Gamla torg, Storgatan, Slagtoftavägen, Kungsgatan och Råbygatan. I övriga tätorter i kommunen finns inga liknande förbud. Att leda om den tunga trafiken utanför tätorten medför ett antal positiva effekter, däribland ökad framkomlighet, minskat buller och ökad trafiksäkerhet.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för att nya större trafikgenomfarter inte lokaliseras till utpekade bullerfria- och icke ljusförorenade områden.

Parkering

Parkering har stor betydelse för hur rörelserna ser ut i en stad men också för hur människor upplever staden. En begränsning av antalet parkeringsplatser kan användas för att påverka biltrafikmängden i ett område. Parkering kan på detta sätt användas som ett aktivt instrument i planeringen.

Läs mer i *Parkeringsstrategi för Hörby kommun*.

Bilparkering

Idag är det gratis att parkera längs gator, på torg och på allmänna kommunala parkeringsplatser i Hörby kommun. I Hörby tätort är en del av platserna dock reglerade med kortare tid än de generella 24 timmarna och då krävs ofta parkeringsskiva.

Laddinfrastruktur

Allt fler medborgare skaffar elbil och andra batteridrivna fordon. En förutsättning för att stötta denna utveckling är att kommunen tillgängliggör platser för både invånare och besökare att kunna ladda sina fordon. För att kunna möta det växande behovet av laddinfrastruktur arbetar Hörby kommun strategiskt med leverantörer för att förbättra tillgängligheten av publika laddplatser. En fungerande laddinfrastruktur kan också bidra till förbättrad hållbarhet för evenemang och även leda till ökad besöksnäring. Hörby kommun har ett flertal laddplatser i kommunen och det finns också ett flertal platser lämpliga för laddplatser utpekade runt om i kommunen.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt
    - *Trafikplan för Hörby tätort.*
    - *Parkeringsstrategi för Hörby kommun.*

- Hörby kommun ska möjliggöra för nyetablering av laddinfrastruktur samt förbättrad användning av befintlig laddinfrastruktur inom kommunen.

Järnväg och flyg

Hörby kommun saknar järnvägstrafik och flyg. Däremot berörs Hörby kommun av influensområde för Sebbarps flygfält. Flygfältet är beläget alldeles intill kommungränsen i Eslövs kommun, men stora delar av dess influensområde berör Hörby kommun.

Hörby kommun berörs av MSA-ytor (Minimum Sector Altitude) för Malmö Airport och Kristianstad Österlen Airport. Det innebär att det är viktigt att beakta dessa områden i samband

med planläggning. Uppförande av höga byggnader eller andra hinder inom dessa ytor kan påverka flygprocedurer till och från flygplatsen, vilket i sin tur kan försvåra eller omöjliggöra flygning och därmed utnyttjandet av flygplatsen.

Ställningstaganden

- Hörby ska vid planläggning och bygglov inom influensområde för Sebbarps flygplats, en radie på 2,7 kilometer samt inom MSA-ytor (Minimum Sector Altitude) för Malmö Airport och Kristianstad Österlen Airport inte tillåta höga byggnader eller andra hinder som kan påverka nyttjandet av flygplatserna.

Framtida transportsystem och mikromobilitet

Transporter är avgörande för att dagens och framtidens samhälle ska fungera. Samtidigt har transportsektorn en stor och utmanande omställning framför sig. Transportsektorn är ett av de största hoten mot miljön och en starkt bidragande faktor till klimatförändringarna Transportsektorn står idag för en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Framtidens transportsystem behöver vara fossilfritt och diversifierat.

Utvecklingen mot ett mer hållbart och effektivt transportsystem går snabbt framåt och tekniken utvecklas. Allt större andel av de nya personbilar som säljs är elbilar och även kommersiella fordon ställer om till eldrift. Transportsystemet blir mer automatiserat och försöken med självkörande fordon går framåt.

Utvecklingen inom informations- och kommunikationsteknologin har lett till nya transportsätt. Under de senare åren har olika former av nya transportmedel introducerats i samhället, som till exempel lastcykel, friflytande cykelpooler och elsparkcykel. Flera av dess har fått stort genomslag men trots det saknas kunskap om hur dessa fordon och tjänster faktiskt används samt vilka effekter de får på samhället.

Det är därför viktigt att bevaka både transportsystemutvecklingen samt informations- och kommunikationsteknologin för att vara redo att ställa om. Transportsystemet måste vara flexibelt och det behöver finnas olika transportsätt för att implementeringen och omställningen ska gå smidigt.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska följa transportsektorns utveckling av klimatsmarta transporter och samverka med berörda aktörer.

Teknisk infrastruktur

Energiutvinning

Med energiutvinning menas produktion av elenergi som utvinns ur olika tekniker såsom sol-, vind- och vågkraft. De globala utsläppen av växthusgaser i atmosfären är största orsaken till att medeltemperaturen på jorden stiger och att klimatet förändras. För att minska utsläppen behöver energiproduktionen ställas om och baseras på fossilfria energikällor.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt kommande *Energiplan för Hörby kommun*.

- Hörby kommun är positiva till etablering av både storskaliga och småskaliga energiutvinningslösningar om följande kriterier är uppfyllda
    - dessa inte placeras på jordbruksmark samt värdefulla natur- och kulturmiljöer.
    - medger en god hushållning av mark.
    - kan harmonisera med befintlig bebyggelse och bebyggelsestruktur samt landskapsbilden.

Vindkraft

Vindkraft är en förnybar energikälla och viktig för omställningen till att bli mindre beroende av fossila bränslen. Samtidigt har vindkraft en påverkan på människor som bor på eller besöker den plats där de är placerade. De hörs och påverkar landskapsbilden. De kan också påverka känsliga arter såsom fåglar, fladdermöss och insekter negativt, men även ha en negativ inverkan på natur- och kulturmiljön. Det är därför viktigt att vid vindkraftsetableringar ta hänsyn till frågor som rör lokalisering, utformning och påverkan på människors hälsa och miljön.

Vindkraftsärenden regleras i första hand av *Miljöbalken (1998:808)*, *Miljöprövningsförordningen (2013:251)*, *Plan- och bygglagen (2010:900)* och *Plan- och byggförordningen (2011:338)*. Men även annan lagstiftning kan ha betydelse. Det krävs bygglov för att uppföra, flytta eller väsentligt ändra vissa vindkraftverk. Det gäller både inom och utanför detaljplanelagt område. Det finns dock vissa undantag från lovplikten.

I Hörby kommun finns det åtta medelstora kommersiella vindkraftverk samt två gårdsverk.

Olika vindkraftverk

Miniverk

Det finns olika typer av vindkraftverk i olika storlekar;

Ett så kallat miniverk definieras som ett vindkraftverk med en totalhöjd på maximalt 20 meter och med en rotordiameter på maximalt tre meter. Definitionen av ett så kallat miniverk har sin grund i plan- och bygglagens regler om bygglov. Ett miniverk behöver inte bygglov enligt plan- och byggförordningen om det;

1. är 20 meter eller lägre över markytan
2. placeras på ett avstånd från gränsen som är större än kraftverkets höjd över marken
3. inte monteras fast på en byggnad, eller
4. har en vindturbin med en diameter som är mindre än tre meter.

Om två eller fler vindkraftverk ska stå tillsammans omfattas verksamheten av anmälningsplikt enligt *Miljöbalken (1998:808)*, läs mer om detta under klassen medelstora anläggningar.

Gårdsverk

Ett gårdsverk är ett vindkraftverk med en totalhöjd på 20–50 meter eller ett verk vars rotordiameter överstiger 3 meter. Definitionen av gårdsverk har sin grund i plan- och bygglagens regler om bygglov. Verket behöver bygglov enligt plan- och byggförordningen (2011:338) om det;

1. är högre än 20 meter över markytan
2. placeras närmare gränsen än kraftverkets höjd över marken
3. monteras fast på en byggnad, eller
4. har en vindturbin med en diameter som är större än tre meter.

Vindkraftverk som är högre är 50 meter är anmälningspliktiga enligt *Miljöbalken (1998:808)*. Ska två eller fler verk stå tillsammans måste verksamheten anmälas enligt *Miljöbalken (1998:808)*.

Medelstora anläggningar

Definitionen av en medelstor anläggning har sin grund i *Miljöprövningsförordningen (2013:251)*, kod C 40.100. En anläggning är anmälningspliktig enligt 9 kap. *Miljöbalken (1998:808)* om den innehåller;

1. ett vindkraftverk som inklusive rotorblad är högre än 50 meter
2. två eller fler vindkraftverk som står tillsammans(gruppstation), eller
3. ett vindkraftverk som står tillsammans med ett annat vindkraftverk, om verksamheten påbörjas efter att verksamheten med det andra vindkraftverket påbörjades.

Både bygglov och anmälan enligt *Miljöbalken (1998:808)* prövas av kommunen. För vindkraftverk som kräver bygglov ska byggnadsnämnden också lämna startbesked innan anläggningen kan börja byggas och slutbesked innan den tas i drift.

Stora anläggningar

För att bygga en stor landbaserad vindkraftsanläggning krävs tillstånd enligt *Miljöbalken (1998:808)* samt kommunens tillstyrkan. Ansökan om tillstånd enligt *Miljöbalken (1998:808)* prövas av Länsstyrelsen. Definitionen av en stor anläggning har sin grund i *Miljöprövningsförordningen (2013:251)*, kod B 40.90 och B 40.95.

En verksamhet med kod B 40.90 är tillståndspliktig enligt 9 kap. *Miljöbalken (1998:808)* om;

1. två eller fler vindkraftverk som står tillsammans (gruppstation) och vart och ett av vindkraftverken inklusive rotorblad är högre än 150 meter
2. ett vindkraftverk som inklusive rotorblad är högre än 150 meter och står tillsammans med en gruppstation som i 1, eller
3. ett vindkraftverk som inklusive rotorblad är högre än 150 meter och står tillsammans med ett annat sådant vindkraftverk, om verksamheten påbörjas efter att verksamheten med det andra vindkraftverket påbörjades.

En verksamhet med kod B 40.95 är tillståndspliktig enligt 9 kap. *Miljöbalken (1998:808)* om;

1. sju eller fler vindkraftverk som står tillsammans (gruppstation) och vart och ett av vindkraftverken inklusive rotorblad är högre än 120 meter
2. ett vindkraftverk som inklusive rotorblad är högre än 120 meter och står tillsammans med en sådan gruppstation som i 1, eller
3. ett eller fler vindkraftverk som vart och ett inklusive rotorblad är högre än 120 meter och står tillsammans med så många andra sådana vindkraftverk att gruppstationen sammanlagt består av minst sju vindkraftverk, om verksamheten påbörjas efter att verksamheten eller verksamheterna med de andra vindkraftverken påbörjades.

Vindförhållanden i Hörby kommun

Energimyndigheten har tagit fram en nationell vindkartering, vilken visar vindförhållanden i Sverige. Vindkarteringen gjordes år 2011 efter en matematisk-fysikalisk modell, MIUU-modellen, och beskriver tillståndet i atmosfären som exempelvis vindhastigheten.

Karteringen ger endast en översiktlig bild av möjligheten att utvinna vindenergi i kommunen, och noggrannare studier av klimatförhållandena krävs inför nyetablering av vindkraftverk. Kartan redovisar årsmedelvinden i meter per sekund på 140 meters höjd.

Hörby kommun har som Skåne i övrigt mycket goda vindförhållanden och därmed goda förutsättningar för vindkraftsetableringar. Men samtidigt finns många intressekonflikter i Hörby kommun.

Förutsättningar för ny vindkraft i Hörby kommun

Hörby kommun består av fyra bygder; Hörby tätort, Ringsjöbygden, Mellanbygden samt Slättbygden. Bygderna har var för sig olika karaktär och olika förutsättningar. Dessa bidrar i stort till Hörby kommuns attraktionskraft vilket leder till att människor vill bo, besöka eller etablera sina verksamheter i kommunen. Inom dessa bygder finns flertalet allmänna intressen som är särskilt viktiga att ta hänsyn till i den fysiska planeringen såsom vid vindbruksetableringar;

- Utvecklingsstrategi

- Riksintressen
- Bostäder, bebyggelse och gestaltad livsmiljö
- Näringsliv
- Naturmiljö
- Vattenmiljö
- Jord-, skogs- och vattenbruk
- Kulturmiljö
- Friluftsliv
- Transportinfrastruktur
- Teknisk infrastruktur
- Miljö, hälsa och säkerhet

Ställningstaganden

Hörby tätort

- Hörby kommun ska inte tillåta vindkraftsetableringar i Hörby tätort eller inom 1 000 meter ifrån Hörby tätorts geografiska avgränsning.

Ringsjöbygden

- Hörby kommun ska inte tillåta vindkraftsetableringar inom Ringsjöbygden.

Mellanbygden

- Hörby kommun ska inte tillåta medelstora eller stora vindkraftsetableringar, vindkraftverk med en total höjd över 50 meter, inom Mellanbygden.

Slättbygden

- Hörby kommun kan tillåta nya vindkraftsetableringar samt byte av befintliga vindkraftsverk inom Slättbygden förutsatt att gällande lagstiftning och föreskrifter samt följande kriterier kan uppfyllas
    - inga vindkraftsetableringar med en total höjd över 50 meter eller inom 1 000 meter från de geografiska avgränsningarna för Östraby, Västerstad, Dala, Askeröd, Korsholm – Norra Västerstad, Lyby samt Osbyholm.
    - ett minimiavstånd mellan bebyggelse och verk med en totalhöjd på 20-50 meter (gårdsverk) ska vara fem gånger verkets totalhöjd, undantaget det egna bostadshuset. För vindkraftverk med en totalhöjd över 50 meter ska minimiavståndet vara 500 meter. För verk över 100 meter ska minimiavståndet vara fem gånger verkets totalhöjd. Minimiavstånden gäller till närmaste bostadshus.
    - bullret från vindkraftverk bör inte överstiga den ekvivalenta ljudnivån 40 dBA utomhus vid bostäder. Inom utpekade tysta områdena gäller 35 dBA.
    - inom influensområde för Sebbarps flygplats med en radie på 2,7 kilometer från flygplatsen undantas för vindkraftsetableringar.

- riksintressen, naturreservat, utpekade naturområden i *Naturvårdsprogram för Hörby kommun* samt regionalt utpekade områden för kulturmiljö och stråk ska undantas vindkraftsetableringar.
- vindkraftsetablering ska undvikas på och inom områden för synliga fornlämningar.
- följa rekommenderade skyddsavstånd för vindkraftsetableringar intill statliga vägar samt skyddsavstånd till nationella, regionala och lokala kraftledningar.

- Hörby kommun är positiva till att gamla vindkraftsverk byts ut.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- För vindkraftverksetablering av medelstora eller stora vindkraftsetableringar, vindkraftsverk med en total höjd över 50 meter, inom fem kilometer från kommungräns ska grannkommunerna beredas tillfälle att yttra sig över etableringen.
- Vid lokalisering av vindkraftverk intill skyddade områden bör lämpligt respektavstånd inrättas med bakgrund till syftet med det skyddade området.
- Vid exploatering av vindkraft föredrar Hörby kommun grupper om verk.
- Minsta avstånd mellan grupperna bör vara 3–5 kilometer.

Solkraft

Solkraft eller solenergi är den energi som kommer från solens ljus och som omvandlas till energi. Det är ett förnybart energislag och det finns olika sätt att omvandla solljus till energi, elektricitet och värme.

Solceller

Solceller används för att omvandla solens energi till el. Det vanligaste är att solceller installeras på hustak men de kan också placeras på marken, ett plank, husväggen eller sidorna av balkongen. Energin som utvinns i solcellerna matas ut direkt i huset eller ut i elnätet. Det finns även storskaliga solcellsanläggningar, så kallade solcellsparker, som installeras på marken. De placeras på stora ytor med låg markkostnad som till exempel betesmark och oanvända områden.

Solfångare

Solfångare används för att omvandla solens energi till värme och framför allt varmvatten. Solfångare placeras på hustak och är liksom solceller beroende av väderstreck och lutning för att få så mycket solinstrålning och effekt som möjligt. En solfångare kan värma cirka hälften av den mängd varmvatten som en familj behöver per år och cirka 30 procent av husets totala behov av värme och varmvatten.

Solkraft i Hörby kommun

I Hörby kommun används solkraft främst på privata bostäder. På Lågehallarna finns en anläggning med solceller på cirka 390 kvm och som är beräknad att producera 74 000 kWh årligen. Normal energiförbrukning för en villa är ca 20 000 kWh per år.

Vattenkraft

Vattenkraft har funnits i Sverige i hundratals år och står för en stor del av Sveriges energiproduktion. Vattenkraften producerar under ett normalt år 68 TWh elektricitet, vilket motsvarar cirka 45 procent av Sveriges elproduktion. Vattenkraft är ett förnybart energislag som innebär att energi utvinns ur strömmande vatten i ett vattenkraftverk.

Vattenkraft i Hörby kommun

I Hörby kommun finns ingen vattenkraft.

Fjärrvärme

Fjärrvärme är den vanligaste uppvärmningsformen för flerbostadshus i Sverige. Ungefär hälften av all uppvärmning i Sverige kommer från fjärrvärme, och bland flerfamiljshus är andelen omkring 90 procent.

Fjärrvärme är en storskalig metod för produktion och distribution av värme. De fastigheter som har fjärrvärme installerat får värmen från en gemensam anläggning. I ett fjärrvärmeverk eller kraftvärmeverk hettas vatten upp för att sprida värme till de fastigheter på orten som är uppkopplade till fjärrvärmenätet. För att värma upp vattnet till en tillräckligt hög temperatur används spillvärme från exempelvis industrier och avfall samt rester från skogsavverkning. Detta innebär att nästan all fjärrvärme genereras av förnybar och återvunnen energi. Överskottsvärmen i ledningarna bidrar till att värma fotbollsplaner och cykelvägar och gör att dessa blir isfria på vintern.

Fjärrvärme i Hörby kommun

I Hörby tätort finns en fjärrvärmeanläggning. Fjärrvärmenätet är relativt väl utbyggt men är koncentrerat till vissa huvudstråk och inte utbyggt till alla kvarter. Det finns möjlighet att ansluta sig till fjärrvärmenätet. Möjligheten att ansluta sig eller bygga ut fjärrvärmenätet i nya exploateringsområden måste bedömas i varje enskilt fall. En begränsande faktor kan vara kapaciteten i fjärrvärmeverket.

Energidistribution

Den elektricitet som används i samhället, till exempel för privat bruk eller av företag för produktion av varor och tjänster, kommer ifrån olika energiutvinnande källor såsom vatten-, sol- och vindkraft eller kärnkraft. Mer än hälften av den el som produceras i Sverige kommer från förnybara energikällor, varav den största från vattenkraft. Dagens samhälle är beroende av en fungerande energiförsörjning och energidistribution. Energidistributionen är en av Sveriges viktigaste infrastrukturer och dess vikt och betydelse kommer att bli än mer central i framtiden då bland

annat en omställning till ett fossilfritt samhälle och en ökad digitalisering ger upphov till nya behov och krav.

Transmissions- och distributionsnätet

Den elektricitet som produceras distribueras genom luftledningar och markkablar i ett sammanhållet elnät. Elnätet kan delas in i två olika typer av nät: transmissionsnätet och distributionsnätet. Transmissionsnätet, tidigare kallat för stamnätet för el transporterar stora mängder el från de stora elproducenterna till regionala distributionsnät.

Transmissionsnätet löper genom hela Sverige och kopplar även ihop Sveriges elnät med andra länders elnät. Transmissionsnätet har en spänning mellan 400 och 220 kilovolt och ägs av staten men förvaltas av Svenska kraftnät. Distributionsnätet utgörs av ett regionnät och ett lokalnät. Regionnäten ansluter till transmissionsnätet och transporterar elektricitet vidare ut till lokalnäten. Lokalnäten transporterar elektriciteten den sista biten ut till de flesta användarna såsom hushåll och företag. Mycket små elproducenter kan också vara anslutna till lokalnätet. Det gäller till exempelvis dem som säljer överskottet av sin husbehovsproduktion. Lokalnäten har en spänning mellan 40 kilovolt och 230 volt medan regionnäten har en spänning mellan 130 och 40 kilovolt. Distributionsnätet ägs av flera elnätsföretag, däribland E.ON och Kraftringen. Distributionsnätet regleras i huvudsak via ellagen. En central del i denna reglering är nätkoncessionerna vilka ger elnätsägaren ett legalt monopol att äga elnäten inom ett visst geografiskt område. Det betyder exempelvis att det inom ett avgränsat geografiskt område endast får finnas en lokalnätsägare. Det finns två typer av nätkoncession: nätkoncession för linje och nätkoncession för område. Nätkoncession för linje avser en ledning med en i huvudsak bestämd sträckning, och nätkoncession för område är ett tillstånd att inom ett visst geografiskt område bygga och använda ledningar upp till en viss bestämd spänning.

Energidistribution i Hörby kommun

Hörby kommun berörs av både transmissions- och distributionsnätet. Transmissionsnätet i Hörby kommun berör ett område i väst–östlig riktning norr om Hörby tätort. Det gäller såväl markkablar som luftburna ledningar. Utanför Lyby finns Hurva omriktarstation, en viktig knutpunkt för elektricitet i södra Sverige. Hurva omriktarstation består av ett 400 kilovolts växelströmsställverk och två omriktarstationer för högspänd likström. Till Hurva omriktarstation ansluter de fyra 400 kilovolts-ledningarna; Hurva – Sege, Hurva – Barsebäck, Hurva – Hemsjö och Hurva – Hjälmaryd. Vidare ansluter även SydVästlänken till Hurva. SydVästlänken utgörs av markkabel med högspänd likström upp till Värnamo och övergår sedan till en luftledning med likström till Nässjö. Från Nässjo till station Hallsberg och Östansjö är ledningen en luftburen växelströmsledning. SydVästlänken har en viktig funktion i att öka överföringskapaciteten till södra Sverige och kompensera för det produktionsunderskott. SydVästlänken har en kapacitet på 600 MW.

Sverige är uppdelat i fyra stora elområden och många mindre nätområden. Hörby kommun berörs av två större nätområden. I tätorten och större delen av kommunen är det Kraftringen som äger

elnätet. I nordvästra delarna av kommunen är det E.ON som är ägare och i några mindre områden i de sydligaste och nordligaste delarna drivs nätet av Sjöbo Elnät och Mellersta Skånes Kraft.

I centrala Hörby finns en fördelningsstation som ägs av E.ON. Fördelningsstationen har fyra ingående 130 kilovolts luftledningar samt utgående 20 kilovolts ledningar till lokalnätet. De fyra 130 kilovolts luftledningarna tillhör regionnätet och har en signifikant betydelse för energiförsörjningen i Skåne. Det betyder också att de är känsliga mot avbrott då dessa kan få stora konsekvenser för energiförsörjningen. Det är av stor vikt att eventuella fel i dessa ledningar snabbt kan identifieras och snabbt åtgärdas varför dessa ledningar är luftledningar.

Framtida behov

Svenska kraftnät tar vartannat år fram långsiktiga scenarier för Nordeuropas energisystem med syfte att identifiera framtida utmaningar och behov i det svenska transmissionsnätet för el och möjliggöra ett proaktivt arbetssätt. I den senaste analysen sågs ett markant ökat behov av elektricitet i framtiden. Vidare förväntas kraftsystemet även bli mindre förutsägbart och få en ökad komplexitet och hög förändringstakt. Den ökade efterfrågan på elektricitet beror framför allt på omställningen från ett samhälle beroende av fossila bränslen till ett energisystem med noll nettoutsläpp av växthusgaser.

För att kunna möta den framtida efterfrågan på el behövs en fortsatt utveckling av kraftsystemet och dess olika komponenter på alla systemnivåer. Det gäller såväl mer kapacitet i nätet, mer flexibilitet i elanvändningen och mer lokal produktion och lagring. Investeringar i transmissionsnätet, utveckling av ny teknik och nya marknadslösningar behövs på nationell nivå för att möta det ökade behovet av elektricitet. Det gäller även distributionsnätet.

Framtida utvecklingsprojekt i Transmissionsnätet

I Svenska kraftnäts *Systemutvecklingsplan 2022–2031* finns två projekt vilka berör Hörby kommun. Det ena är projekt 4460 Hurva – Hemsjö vilket syftar till att reinvestera, ledningsförnyelse, för att stärka Södra Sveriges elnät. Det andra projektet 4367 avser markkabeln för Hansa Power Bridge vilket syftar till marknadsintegration, en utlandsförbindelse.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska föra en kontinuerlig dialog med nät- och ledningsägare för en effektiv elkraftsplanering/nätutvecklingsplanering med fokus på framtida behov och möjlig kapacitet.

- Hörby kommun ska verka för att markkablar för energidistribution lokaliseras i anslutning till redan befintlig infrastruktur.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- I samband med planläggning och exploatering i anslutning till kraftledningar bör ledningsägarna kontaktas, elektriska och magnetiska fält begränsas, skyddsavstånd respekteras och försiktighetsprincipen tillämpas.

- Vid exploatering och nybyggnation bör E-området för transformatorstationen ha en central placering i det tänkta området. (Detta för att underlätta för laddstolpar och solceller).

Mobilnät och bredband

Dagens samhälle är till stor del präglat av digitalisering, där information ofta är tillgänglig var man än är, och där det digitala och det fysiska alltmer smälter samman genom ny teknik. Detta ökar kraven och förväntningarna på att det ska finnas en god tillgång till stabilt bredband och internet med hög överföringshastighet i såväl fasta som mobila lösningar oavsett var i kommunen man befinner sig. Digitalisering och den tekniska infrastrukturen är av betydelse för att stärka tillgängligheten och binda samman olika platser inom kommunen såväl som utanför kommunen.

Pandemin har lett till att många människor numera arbetar hemifrån en eller flera dagar i veckan. Mycket tyder på att distansarbete fortsatt kommer att öka, vilket ställer höga krav på ny teknik och god uppkoppling. Distansarbete sker i varierande grad men förekommer främst i storstadsregionerna och större städer, och sker i mindre utsträckning på landsbygden och i mindre orter. En väl utbyggd digital infrastruktur och stabilt bredband gör det möjligt för människor att bo, leva och verka överallt inom kommungränsen. Tillgång till bredband och god digital infrastruktur kan i många fall ersätta en fysisk resa och bidra till att minska utsläpp av växthusgaser och andra luftföroreningar.

Andelen hushåll med fiber i Hörby kommun är år 2021 67 procent. Enligt regeringens Bredbandsstrategi *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*, bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband (1 Gbit/s) år 2025. Bredbandsutbyggnaden i Hörby kommun sker på marknadsmässiga villkor med en del statligt och kommunalt stöd.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- I nya master ska det finnas plats för tillkommande antenner samt utrymme i teknikskåp för ny utrustning. Detta för att flera operatörer ska kunna inplacera sig i objektet så inga nya master behöver byggas i samma område.

- Vid placeringen och utformningen av master eller teknikskåp bör

- hänsyn tas till natur- och kulturmiljöer och så att de inte placeras i nationalparker, naturreservat, djur- och växtskyddsområden, Natura 2000-områden och strandskyddade områden.
- material och färg på teknikskåp anpassas till omgivningen.
- antenner inte placeras på kulturhistoriska byggnader om åtgärden påverkar det kulturhistoriska värdet.

Vatten och avlopp

Vatten och avlopp avser dricksvattenförsörjning och avloppsvatten. Med avloppsvatten menas spillvatten, klosettvatten och BDT-vatten från hushåll, avloppsvatten från verksamheter och i vissa fall även dagvatten. Tillgången till vatten av god kvalitet och kvantitet samt avloppshantering är en förutsättning för att kunna leva och fungera i ett långsiktigt hållbart samhälle.

Vatten- och avloppsanläggningar är antingen en kommunal, en enskild eller en gemensamhetslösning. Mittskåne Vatten, den gemensamma VA-organisationen för Hörby och Höörs kommuner ansvarar för driften av den kommunala vattenproduktionen, avloppsreningen och ledningsnätet.

I Hörby kommun är cirka 68 procent av medborgarna anslutna till de kommunala avloppsanläggningarna och 69 procent är anslutna till de kommunala vattenanläggningarna. Övriga anläggningar för vatten och avlopp utgörs av enskilda anläggningar eller gemensamhetslösningar. De flesta kommunala anläggningarna byggdes under 1960-talet och har idag stort förnyelsebehov.

Dricksvatten

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. I Sverige används ungefär 140 liter vatten per person och dygn. Bra dricksvatten är också en förutsättning för att livsmedelsindustrin ska fungera till exempel slakterier och mejerier. Det vatten som ska bli dricksvatten kallas för råvatten och kan komma från sjöar och vattendrag, det vill säga ytvatten, eller från grundvatten som finns nere i marken eller i sprickzoner i berget. För att befolkningen i Hörby kommun ska få säkert dricksvatten krävs en fungerande kedja med olika myndigheter, företag och producenter. Det krävs även tillgång till elektricitet, IT, personal samt handel med kemikalier och tjänster av privata företag. Den pågående klimatförändringen kommer att innebära stora utmaningar för dricksvattenförsörjningen i framtiden med stora säsongsvariationer.

Kommunalt vatten

I Hörby kommun finns sex kommunala vattenverk som förser medborgare med dricksvatten. Samtliga vattenverk tar grundvatten från borrade brunnar. Vattenverken finns i Hörby, Askeröd, Oderup, Killhult, Södra Rörum och Önneköp. Samtliga vattentäkter som används för den allmänna vattenförsörjningen har tillstånd för vattenuttag genom vattendomar. Vattendomar anger hur mycket vatten som får hämtas från en vattentäkt. Flera av vattenverken i Hörby kommun har mer

eller mindre åtgärds- och förnyelsebehov. En förutsättning för att kunna fortsätta utveckla Hörby kommun är att vattentillgången kan säkerställas.

Råvattnet, det vill säga grundvattnet som används till dricksvatten, i Hörby håller generellt en god och stabil kvalitet, vilket gör beredningen av vattnet enkel. Det är främst järn och mangan som behöver reduceras i filter på vattenverken.

Om den ordinarie dricksvattenförsörjningen av någon anledning inte kan användas behövs reservvatten eller nödvatten. I nuläget finns ingen vattentäkt med reservfunktion eller överkapacitet i Hörby kommun vilket innebär att rent vatten inte kan garanteras. Det pågår ett arbete med att hitta en reservvattentäkt.

Enskilt vatten

I Hörby kommun är grundvattenkapaciteten i berg, urberg och sedimentärt berg varierad. Men generellt visar de nordöstliga delarna av kommunen på goda uttagsmöjligheter från urberg, med en mediankapacitet på 2 000 och 6 000 liter per timme. Det kan jämföras med utmärkt goda uttagsmöjligheter, sedimentberg, med en mediankapacitet på 20 000 och 60 000 liter per timme i de nordvästliga delarna av kommunen. De södra delarna av kommunen har framför allt tämligen goda uttagsmöjligheter, både sedimentberg och urberg, med en mediankapacitet på 600 – 2000 liter per timme. beror på nederbördsmönster, klimat och växtlighet.

I Hörby kommun är antalet enskilda dricksvattenbrunnar okänt. Med enskild dricksvattenbrunn menas grävd eller borrad brunn. Det är den enskilde fastighetsägaren till brunnen som är ansvarig för vattnets kvalitet och att brunnen hålls i gott skick. Kontroller av vattnets kvalitet och brunnens konstruktion bör ske regelbundet. Finns småbarn i familjen bör kontroller ske ofta, eftersom små barn är mer känsliga för höga halter av vissa ämnen. En hög vattenkvalitet och att det alltid finns drickbart vatten i brunnen är viktigt att eftersträva. Kommunen har idag ingen tillsynsroll gentemot enskilda vattentäkter utan tillhandahåller råd och information. Kommunen stöttar även genom att administrera distributionen av flaskor för vattenprover.

Utifrån vattenanalyserna, men även från nationella rapporter, vet man att brunnsvattenkvaliten har försämrats de senaste åren. En orsak är att kunskapen om hur man sköter sin brunn har minskat. En annan är att det inte finns någon kontroll på anläggande av nya vattenbrunnar (ofta borrade) eftersom det inte är anmälningspliktigt.

Det finns många problem som kan uppstå då ytvatten läcker in i brunnen eller om omsättningen av vattnet inte är tillräcklig. Beroende på berggrunden och jordlager där brunnen är placerad kan vattenflöde och olika grundämnesförekomster variera i dricksvattnet. Många problem kan förebyggas om brunnarna läggs på rätt plats i förhållande till föroreningskällor.

Vattenskyddsområden

Vatten är världens viktigaste livsmedel och rent vatten kan således räknas som en av våra allra viktigaste naturresurser. Vattenskyddsområden kan bildas för att skydda både grundvatten och ytvatten. Syftet med vattenskyddsområden är att skydda vattentillgången för framtiden och bibehålla en god vattenkvalitet ur ett flergenerationsperspektiv.

Vattenskyddsområdet ska skydda vattenförekomsten mot sådan verksamhet som kan medföra risk för förorening. Skyddet ska minska risken för såväl punktvisa föroreningsrisker som diffusa utsläppskällor. Det är Länsstyrelsen eller Bygg- och miljönämnden som fastställer vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter efter ansökan från VA-huvudmannen. Om Länsstyrelsen fastställer ett vattenskyddsområde ligger även den operativa tillsynen på Länsstyrelsen. Kommunen kan dock överta den operativa tillsynen. För åtgärder inom vattenskyddsområden kan det krävas tillstånd från tillståndsmyndigheten.

I Hörby kommun finns endast ett vattenskyddsområde som avser att skydda grundvattenförekomster som nyttjas som vattentäkt och som fastställts enligt *Miljöbalkens (1998:808)* regler. Vattenskyddsområdet ligger i Hörby tätort. Det finns två äldre vattenskyddsområden, grundvattentäkterna i Önneköp från 1971 och Killhult/Svensköp från 1975. Vattenskyddsområdet i Önneköp är under revidering och en ansökan till Länsstyrelsen avses skickas in under 2023. Grundvattentäkten i Killhult/Svensköp används inte längre.

Kommunens arbete med en säker dricksvattenförsörjning och skydd av grundvatten kommer att beskrivas tydligare i kommunens vattenförsörjningsplan.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt kommande *Vattentjänstplan*.

- Hörby kommun ska verka för att kommunala och enskilda vattenanläggningar är driftsäkra, av långsiktigt hållbara system och har låg energi-, kemikalie- och vattenförbrukning.

- Hörby kommun ska säkerställa den kommunala vattentillgången genom att
    - ta hänsyn till områden som är av betydelse för grundvattenbildning. Nybyggnation eller andra åtgärder som riskerar att försämra områdets naturliga förmåga att fördröja, rena och infiltrera vatten bör undvikas.
    - utreda alternativ för ny vattentäkt och reservvattentäkt för att möta framtida behov.
    - undanta orörda områden av naturgrus från exploatering.

- Hörby kommun ska inom vattenskyddsområde pröva ny byggnation restriktivt.

- Hörby kommun ska tillsammans med MittSkåne Vatten öka kunskapen om vattnets betydelse i samhället, som resurs och ekosystemtjänst samt synliggöra medborgarens påverkan genom att
    - informera om den byggda miljöns och den brukande markens påverkan på vattnets förmåga att infiltrera och bilda nytt grundvatten.
    - informera om vattenbesparingsåtgärder i hushåll och bevattningsförbud (till exempel vattensnål teknik i både verksamheter och bostäder).

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- För att kunna exploatera, bevilja bygglov och förhandsbesked i områden av vikt för kommunal dricksvattenförsörjning och inom vattenskyddsområden behöver det säkerställas att dricksvattenförsörjningen eller vattenskyddsområdena inte påverkas negativt. Hänsyn ska även tas till eventuella kumulativa effekter.

- För att kunna bevilja bygglov och förhandsbesked i områden med enskild VA-försörjning och risk för grundvattenbrist, behöver det vara säkerställt att det går att lösa dricksvattenförsörjningen för den aktuella fastigheten nu som i framtiden.

Avloppsvatten

Genom god avloppshantering minskar riskerna för att föroreningar och att näringsämnen hamnar i naturen och bidrar till allvarliga miljöproblem. Förorenat avloppsvatten, utsläpp av framför allt fosfor och kväve kan bidra till övergödning, algblomning, syrebrist och fiskdöd i våra vattendrag, sjöar och hav. Samtidigt är avloppsvatten en värdefull resurs att ta tillvara. Avloppssystem med god kapacitet och reningsgrad är därför en förutsättning för att minska miljöpåverkan. Genom anslutning till kommunala reningsverk och enskilda avlopp som är driftsäkra och med låg energi-, kemikalie- och vattenförbrukning tryggas en långsiktigt hållbar utveckling av kommunen.

Kommunalt avlopp

I Hörby kommun finns sex kommunala reningsverk. Reningsverken finns i Lyby, Östraby, Önneköp, Killhult, Södra Rörum och Askeröd. Reningsverket i Lyby tar emot och renar avloppsvatten från Hörby tätort samt från Lyby, Ludvigsborg, Osbyholm, Ringsjöstrand och Satserup samt även Örnakärr (Höörs kommun). Flera av verken i Hörby kommun har mer eller mindre åtgärds- och förnyelsebehov.

Enskilt avlopp

I Hörby kommun finns cirka 3 500 enskilda avloppsanläggningar, som ligger uteslutande utanför samlad bebyggelse. Utsläpp av avloppsvatten såväl kommunalt som enskilt avlopp regleras i *Miljöbalken (1998:808)* och klassas där som miljöfarlig verksamhet. Ansvaret för att detta hanteras enligt gällande regler och föreskrifter ligger på dig som fastighetsägaren.

I Hörby kommun är det avdelningen Bygg och miljö som sköter tillsynen av kommunens enskilda avlopp. Kommunen ska utifrån tillsynsplanen för enskilda avlopp se till att enskilda avlopp som inte uppfyller dagens krav på rening åtgärdas. Prioritering görs efter avloppens status och geografiska läge. Vid åläggande om åtgärd för enskilt avlopp behöver man som fastighetsägare ta reda på om den egna fastigheten omfattas av normal eller hög skyddsnivå. Denna bedömning görs av kommunens handläggare utifrån fastighetens närhet till känsliga områden.

Reningskraven för normal skyddsnivå är:

- 90% rening av BOD (organiskt material).
- 70% rening av fosfor.

För hög skyddsnivå gäller:

- 90% rening av BOD (organiskt material).
- 90% rening av fosfor.
- 50% rening av kväve.

Enskilda avlopp som inte uppfyller dagens krav på rening är en stor bidragande orsak till övergödning i våra vattendrag, sjöar och hav. Det bidrar även till smittspridning samt spridning av miljöfarliga ämnen såsom läkemedelsrester, metaller och hushållskemikalier. Genom information, inventering och tillsyn av enskilda avlopp minskar näringsläckaget och utsläpp av farliga ämnen till vår mark och våra vattendrag. Det skapar också bättre förutsättningar för enskilda dricksvattenbrunnar att tillhandahålla drickbart vatten.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt kommande *Vattentjänstplan*.

- Hörby kommun ska verka för att kommunala reningsverk och enskilda små avloppslösningar och gemensamhetslösningar för avlopp byggs på långsiktigt hållbara system, är driftsäkra och har låg energi-, kemikalie- och vattenförbrukning.

- Hörby kommunen ska bedriva en regelbunden och riskbaserad tillsyn av små avloppsanläggningar.

- Hörby kommun ska tillsammans med MittSkåne Vatten verka för att minska oplanerade/planerade utsläpp av orenat avloppsvatten.

Dagvatten

Dagvatten är ytligt rinnande regnvatten och smältvatten från ytor såsom mark, hustak, vägar, parkeringsplatser och stenläggningar. Även framträngande grundvatten och vatten från dränering av mark räknas som dagvatten. Mängden dagvatten som uppkommer beror bland annat på nederbörd och avdunstning, men också på markytans egenskaper att infiltrera vatten. Hårdgjorda

ytor, till exempel asfalterade vägar och stenbelagda ytor förhindrar dagvattnet att infiltreras ned i marken. Mycket hårdgjorda ytor innebär därför risk för översvämningar och ökade markflöden. Dagvatten innehåller dessutom varierande mängder näringsämnen och föroreningar som till exempel olja, tungmetaller och organiska miljögifter, beroende på varifrån dagvattnet kommer. Det kan påverka miljökvalitetsnormen för vatten. Den vanligaste föroreningskällan för dagvatten kommer ifrån bebyggelse, trafik, industriell verksamhet, jordbruk och atmosfäriskt nedfall.

Dagvatten avleds bland annat via kommunala dagvattenledningar eller öppna dagvattensystem som till exempel diken, fördröjningsytor, gröna tak, dammar och våtmarker och slutligen till vattendrag, sjöar och hav. Hörby tätort har historiskt haft problem med att dagvattensystemen blivit överbelastade eller inte haft tillräcklig kapacitet vilket orsakat översvämningar. Klimatförändringarna förväntas leda till ökande nederbördsmängder och därmed även högre dagvattenflöden.

För en hållbar dagvattenhantering behöver dagvattnet hanteras och renas så att föroreningar inte når kommunens vattenförekomster och därmed äventyrar miljökvalitetsnormerna för vatten eller skadar befintlig bebyggelse. Genom att arbeta efter principen med uppströmsarbete, vilket innebär att arbeta förebyggande i syfte att stoppa föroreningarna vid källan och där miljökvalitetsnormen för vatten är vägledande, kan åtgärder planeras och prioriteras. I *Hörby kommuns dagvattenpolicy* finns mer information om hur dagvatten bör omhändertas i olika situationer. Syftet med policyn är att ge ett samlat grepp om dagvattenhanteringen i Hörby kommun. Dagvattenpolicyn kan användas som underlag för genomtänkta, miljöanpassade och kostnadseffektiva strategier och lösningar för dagvattenhantering.

Vid beräkning av nederbördsintensitet för dimensionering av dagvattensystem används historiska regntillfällen. För beräkning av nederbörd med varaktighet under en timme rekommenderas att en klimatfaktor på minst 1,25 ska användas. För nederbörd med längre varaktighet, upp till ett dygn, rekommenderas att klimatfaktorn ska vara minst 1,2. Detta baseras på kunskapsläget 2015 och nya bedömningar kommer att göras, vilket kan förändra klimatfaktorn (Svenskt Vatten, 2016).

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt kommande *Vattentjänstplan*.

- Hörby kommun ska i den fysiska planeringen
    - se dagvatten som en attraktiv resurs som kan användas för att skapa estetiskt tilltalande mångfunktionella samhällsmiljöer där biologisk mångfald också främjas.
    - utgå ifrån ett avrinningsområdesperspektiv och där dagvattenutredningar speglar mottagande recipients status. Miljökvalitetsnormerna för recipienter ska vara vägledande då åtgärder planeras och prioriteras.
    - utgå från principen med uppströmsarbete.
    - beakta att den naturliga vattenbalansen i största möjliga mån bibehålls.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- I dagvattenutredningar utgå från en klimatfaktor på minst 1,2.
- I största möjliga mån behålla naturliga och tröga avrinningsstråk och miljöer såsom diken, våtmarker och översilningsytor.
- Säkerställa lämpliga dagvattenhanteringsåtgärder i våra genomförandeavtal.

Avfall och materialåtervinning

Kommunen har ett övergripande ansvar för insamling och behandling av hushållens avfall och ansvar för avfallsplaneringen. En väl fungerande avfallshantering är en viktig del av den kommunala infrastrukturen. Syftet med avfallsplaneringen är att i första hand minimera, i andra hand återanvända och därefter åter- och energiutvinna samt i sista hand deponera avfall.

I Hörby kommun är det Mellanskånes Renhållnings AB, MERAB som på kommunens uppdrag, ansvarar för hämtning och omhändertagande av hushållsavfall samt slam från slamavskiljare och slutna tankar. MERAB ägs gemensamt av Hörby, Eslövs och Höörs kommuner. MERAB ansvarar för driften av sex återvinningscentraler och för insamling av hushållsavfall i de tre kommunerna.

Från och med 1 januari 2024 ansvarar kommunen för att samla in allt förpackningsmaterial som papper och kartong, plast, metall, glas, trä och övrigt förpackningsmaterial som producenter säljer på marknaden. Från och med 2024 övertar kommunen Förpacknings- och tidningsinsamlingens tio återvinningsstationer som är utplacerade i kommunens tätort och byar.

Kommunal avfallsplan

Hörby kommun har i samverkan med MERAB och dess ägarkommuner tagit fram ett förslag till *Avfallsplan för Eslöv, Höör och Hörby*. Avfallsplanen planeras antas i kommunfullmäktige under hösten 2023. Avfallsplanen består av tre mål och arton åtgärder som samtliga syftar till att ta kommunerna uppför stegen i avfallstrappan.

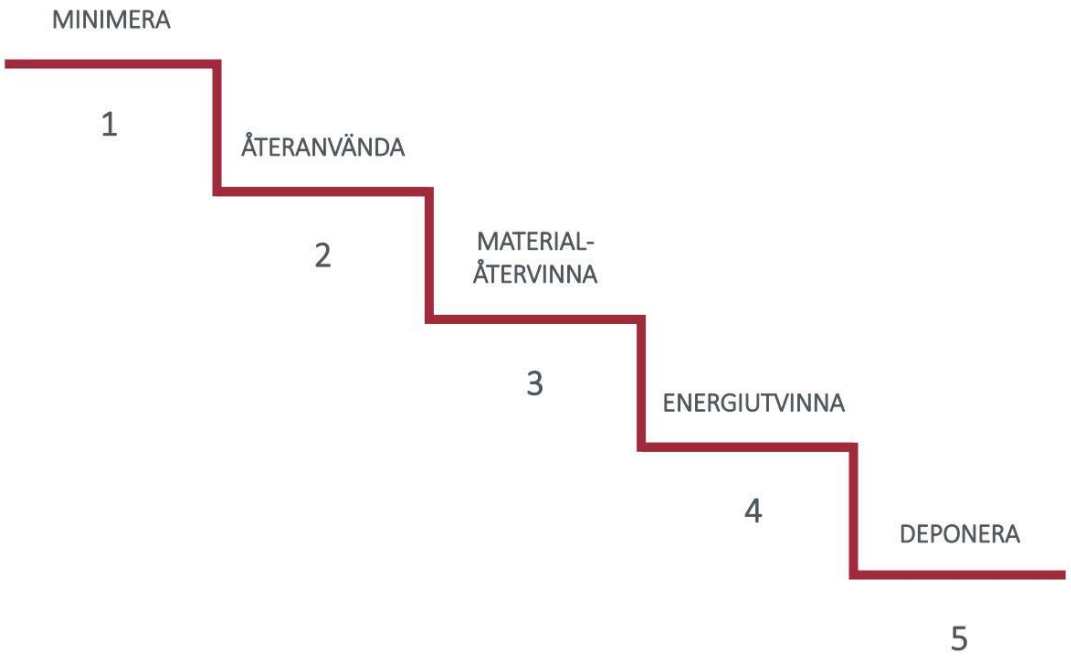

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt kommande *Avfallsplan för Eslöv, Höör och Hörby*.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- Avfallsinfrastrukturen bör tas hänsyn till tidigt i planprocessen.

Förskola och skola

Alla barn har rätt till utbildning. Skolans och förskolans uppdrag är att lägga grunden för ett livslångt lärande. Utbildningen ska vara inkluderande och jämlik, och alla barn och elever ska känna sig trygga och ha tillgång till de resurser som krävs för att klara grundskolan.

Förskola

Alla barn har rätt till förskola oavsett om föräldrarna arbetar eller studerar. Förskolan omfattar barn från ett till fem år. Kommunen ska planera för och förbereda förskoleplats till alla barn över tre år, oavsett om barnet kommer att nyttja platsen eller inte. Barn som går i förskolan får bättre resultat i skolan, men förskolan ska framför allt vara en trygg och rolig plats för lek och lärande. I Hörby kommun finns nio kommunala förskolor och fyra fristående förskolor. Fyra av förskolorna ligger på landsbygden runt om i Hörby kommun.

I Hörby kommun finns 13 förskolor:

- Björnligan
- De la Gardie
- Gnistan (fristående)
- Junibacken
- Klurifax (fristående)
- Loket
- Regnbågen
- Sagolandet
- Skattkistan
- Skogsgläntan
- Solkullen (fristående)
- Trollbäcken (fristående)
- Ängen

Skola

Med skola menas skolformer för barn och unga från 6 till 19 år, vilket omfattar förskoleklass, grundskola, sameskola, specialskola, grundsärskola och gymnasium. Alla barn ska börja förskoleklass för att sedan påbörja den nioåriga grundskolan.

Grundskolan riktar sig till alla barn i åldern 6–16 år, oavsett bakgrund eller förutsättningar, och har som mål att ge grundläggande utbildning och förbereda eleverna för fortsatta studier och livet i samhället. Utbildningen i grundskolan ska ge eleverna kunskaper och utveckla deras förmåga att självständigt söka kunskap. Vidare ska grundskolan bidra till personlig utveckling, främja social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet.
I Hörby kommun finns sju grundskolor:

- Killhults skola F-6
- Långaröds skola F-6
- Östraby skola F-6
- Georgshillsskolan F-9
- Frostaskolan F-9
- Älvdalsskolan F-6
- Ludvigsborgs friskola F-9

Gymnasium

Gymnasiet är en frivillig skolform som är avsedd att påbörjas av elever efter avslutad grundskoleutbildning. Kommunerna i Skåne och västra Blekinge har ett gemensamt samverkansavtal om *Fritt sök*. Avtalet ger alla ungdomar i området möjlighet att fritt söka till nationella program, särskilda varianter och nationella idrottsutbildningar samt det sökbara introduktionsprogrammet *programinriktat val* inom området.

I Hörby kommun finns en fristående gynmasieskola; Hörby Yrkesgymnasium med yrkesprogram.

Vuxenutbildning

I kommunen finns Hörby Lärcenter. På Hörby Lärcenter finns det möjlighet för elever med icke fullständiga betyg att läsa upp sina betyg för att sedan söka gymnasium. På Hörby Lärcenter finns kurser för vuxna som vill studera samt svenska för invandrare. Hörby Lärcenter erbjuder två lärlingsutbildningar; styckare och djurskötare.

Behov av platser i skola och förskola

Skolor och förskolor ska i så stor utsträckning som möjligt lokaliseras där behovet finns. Lokaliseringen ska vara fri från buller, luftföroreningar och andra risker, ge möjlighet till skugga och ha tillgång till närnatur för rekreation och utomhuspedagogik.

Platsbehov för skol- och förskoleverksamhet i olika orter varierar över tid. I nybyggda områden tenderar antalet barn att vara flest de första åren. Det är viktigt att planera för ett långsiktigt behov av förskole- och skolplatser men samtidigt ha beredskap för tillfälliga toppar. Att planera för behov av platser i skola och förskola påverkas av det fria skolvalet som innebär att varje elev har rätt att välja skola. De flesta föräldrar väljer emellertid att placera sina barn i en skola eller förskola nära hemmet, vilket underlättar planeringen.

Den byggbaserade och den trendbaserade befolkningsprognosen för Hörby kommun visar på en ökning av barn i åldersgruppen 1–5 år och 6–15 år. För att möta denna ökning av antal barn och elever samt skapa förutsättningar för ökad måluppfyllelse krävs bland annat tillskapande av nya lokaler, förändring av befintliga och tillgängliggörande av fler inne- och utemiljöer åt elever med särskilda behov. Det finns möjlighet till viss förtätning i befintliga lokaler för att öka kapaciteten

men utredning bör ske gällande eventuell utbyggnad av förskola och skola i Ludvigsborg samt skola i Hörby tätort.

Den byggbaserade och den trendbaserade befolkningsprognosen för Hörby kommun visar på en ökning av barn i åldersgruppen 16–19 år. Kommunen har en fristående gynmasieskola; Hörby Yrkesgymnasium med yrkesprogram. Utöver detta har kommunen ingen gymnasieskola. Elever i gymnasieåldern går främst i skola i Lund eller Eslöv.

Utbyggnadsområden för förskola och skola

Som en följd av utbyggnadsområden för bostäder krävs även en god och strategisk planering av servicefunktioner som klarar den förväntade befolkningsökningen. Skola och förskola är sådana servicefunktioner som behöver finnas tillgängliga för att möta en ökande befolkning. Planeringen av förskola och skola behöver gå hand i hand med planeringen av bostäder.

Hörby tätort

Det finns behov av att utveckla skolverksamheterna i Hörby tätort, dels inom befintliga skolområden, dels inom framtida utvecklingsområden för bostadsbebyggelse. I Hörby tätort pekas följande områden ut som utbyggnadsområden för Service (förskola/skola). Läs mer om utbyggnadsområden i Hörby tätort under avsnittet Bostäder, bebyggelse och gestaltad livsmiljö – Utbyggnadsområden i Hörby tätort.

SB1 och SB2

Område SB1 och SB2 ligger strax nordost om Hörby tätort. Områdena SB1 och SB2 angränsar i väst till ett detaljplanelagt område för bostäder och förskola, Stattena Östra från 2022. Område SB2 angränsar också till ett detaljplanelagt område, Stattena södra, från 2005. Inom område SB1 och SB2 föreslås bostäder och skola.

SB5 Frostaskolan

Område SB5 omfattar ett område runt Frostaskolan, en kommunal grundskola med låg-, mellan- och högstadieklasser i Hörby tätort. Inom område SB5 föreslås skola eller bostäder.

S1 Öster om Älvdalsskolan

Område S1 omfattar ett område öster om Älvdalsskolan i Hörby tätorts östra del. Inom område S1 föreslås utveckling av service med tyngdpunkt på utveckling av idrottsverksamhet på Älvdalsskolan.

S2 Georgshillsskolan

Område S2 ligger i Hörby tätorts södra delar och innefattar ett område runt Georgshillsskolan samt ett mindre område som utgörs av jordbruksmark. Inom område S2 föreslås skola och idrott.

Ludvigsborg

Fram till år 2035 finns det behov av en ny skola i Ludvigsborg. I Ludvigsborg pekas följande områden ut som utbyggnadsområden för Service (förskola/skola). Läs mer om utbyggnadsområden i Ludvigsborg under avsnittet Bostäder, bebyggelse och gestaltad livsmiljö – Utbyggnadsområden i Ludvigsborg.

Område SB6 Söder om Fulltoftavägen

Området SB6 ligger längs med Fulltoftavägen i höjd med Stallbackevägen, centralt i Ludvigsborg med närhet till kollektivtrafik, servicefunktioner och god tillgång på natur. Inom område SB6 föreslås skola och bostäder.

Område S3 Norr om Fulltoftavägen

Område S3 ligger norr om korsningen Fulltoftavägen/Stallbackevägen, centralt i Ludvigsborg med närhet till kollektivtrafik och servicefunktioner och god tillgång på natur. Inom område S3 föreslås skola.

Osbyholm

Område S4 Hagadal

Område S4 ligger centralt i Osbyholm längs med Osbyholm Hagadalsvägen, cirka tre kilometer utanför Hörby tätort. Inom område S4 föreslås Service (förskola/skola).

Flexibla och ändamålsenliga lokaler

Barn och unga tillbringar en stor del av sin uppväxt i förskolans och skolans inom- och utomhusmiljöer och det är viktigt att lokalerna utformas utifrån barnens perspektiv och så att barn och elever har en god utbildningsmiljö och lekmiljö. Förskolor och skolors lokaler kan dessutom fungera som viktiga samlingsplatser i samhället vid kris, och fungera som en trygghetspunkt i orterna.

För att skolan och förskolan ska kunna möta framtida förändringar och ett varierat platsbehov ställer det krav på att verksamheternas lokaler ska vara flexibla. Flexibla lokaler innebär att olika lärmiljöer kan medges i samma fysiska avgränsning, beroende på verksamhetens behov. Det kan exempelvis handla om förändrade arbetssätt eller förändrad storlek på barngrupper och elevantal. Vidare handlar flexibla lokaler om att variera och påverka lärmiljön utifrån undervisningens syfte, innehåll och pedagogiska upplägg. Flexibla lokaler handlar också om att lokaler med mindre åtgärder kan ändra funktion, exempelvis från förskola till skola, fritids eller annan verksamhet när behovet finns. Att samlokalisera skolor och förskolor på samma geografiska plats gör utnyttjandet av flexibla lokaler enklare. Samlokalisering medför också att funktioner som kök och idrottsytor kan utnyttjas av flera enheter. Dessutom kan det underlätta vardagspusslet för familjer och minska transportbehovet när barn i olika åldrar kan hämtas och lämnas på samma plats i orten.

Lokaler där barn och elever vistas ska vara inkluderande och likvärdiga. Ändamålsenliga och pedagogiskt användbara lokaler är därför av stor vikt. För Hörby kommun innebär detta att det ska

finnas möjlighet att arbeta i mindre grupprum i anslutning till klassrummen, att det ska vara en god ljudmiljö och bra ljussättning, samt att det ska användas lågemitterade och hållbara material i alla lokaler. I Hörby kommun finns lokaler för skola och förskola som inte bedöms vara ändamålsenliga för dagens verksamhet och därför behöver mindre och/eller mer omfattande renoveringar och ombyggnationer göras för att dessa lokaler ska vara ändamålsenliga.

Utemiljö och friyta

Skolgården och förskolegården är utemiljöer där barn tillbringar en stor del av sin vakna tid och har därför en stor betydelse i barns vardag. Det är miljöer som behöver ge utrymme för utveckling, lek och rörelse samt återhämtning och kontakt med naturen.

En god utemiljö ska erbjuda varierande miljöer och vara en trygg och inkluderande plats för alla barn. Boverket rekommenderar att utemiljöerna planeras och gestaltas utifrån tre olika zoner; den trygga zonen, den rörelserika zonen och den vilda eller självständiga zonen. Varje zon fyller en funktion och zonerna kan spridas ut och integreras med varandra genom gestaltning och samband mellan olika funktioner.

I de olika zonerna finns det behov av följande funktioner:

- vegetation för lek, skugga och rekreation
- reträttplatser för återhämtning
- samlingsplats för pedagogisk verksamhet
- ytor med fasta lekredskap
- på skolor behövs plats för idrottsundervisning
- platser som triggar fantasin
- konstverk som ger identitet och estetiska upplevelser

Andra aspekter som bör tas hänsyn till vid utformning av skolor och förskolors utemiljöer är val av vegetation, tillgången till skugga och trafiksäkerhet.

Friyta för lek och utevistelse som begrepp omfattar den yta som barnen kan använda på egen hand vid sin utevistelse. En friyta är ytan som går att leka på och som är tillgänglig för barnen i huvudsak under skoltid men även för barn och andra grupper utanför skoltid. Som målsättning ska 40 m^2 friyta per barn eftersträvas för förskolor och 30 m^2 för grundskolor, detta rekommenderas också av Boverket.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska säkerställa att förskolor och skolor vid om- och nybyggnation lokaliseras, anpassas och utformas för att minska hälsorisker och stärka civil beredskap och trygghet.

- Hörby kommun ska arbeta enligt *Vägledning Skolor, förskolor och fritidshem – Etablering, drift och tillsyn*.

- Hörby kommun ska verka för en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande.

- Hörby kommun ska verka för att skolors och förskolors lokaler och utemiljöer är anpassade och tillgängliga för samtliga elever.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- Vid lokalisering och utformning av förskola och skola bör hänsyn tas till
  - närhet till grönområden.
  - säkra skolvägar.
  - möjligheter till att bedriva utbildning i utemiljöer, uteklassrum.
  - stimulerande och inspirerande utemiljöer.

- Vid all planering och särskilt vid planering av utbyggnadsområden ska behov av förskola och skola utvärderas tidigt i planeringsprocessen.

- Vid planering som berör barn och unga bör alltid en barnkonsekvensanalys tas fram.

- Vid planläggning och bygglov bör det för förskolor eftersträvas en friyta om 40 m^2 friyta per barn och en friyta om 30 m^2 friyta per elev för grundskolor.

Omsorg

I det svenska sjukvårdssystemet är ansvaret för hälso- och sjukvården delat mellan region och kommun. Kommunens omsorgsverksamheter omfattar vård och omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning. Omsorgsverksamheterna i Hörby kommun är lokaliserade till Hörby tätort, Osbyholm och Ludvigsborg. Omsorgsverksamheterna omfattar serviceboende och gruppboenden *enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)*, daglig verksamhet, korttidsverksamhet, trygghetsboenden, korttidsboenden, särskilt boende för äldre med inriktning somatisk vård eller demensvård samt träningslägenheter. Vissa omsorgsverksamheter erbjuder också mötesplatser för äldre och personer med funktionsnedsättning där möjlighet finns att äta och delta i gemensamma aktiviteter.

Stödinsatser i Hörby kommun

De stödinsatser som kommunen erbjuder äldre grundar sig på att man ska kunna bo kvar hemma även om man behöver mycket hjälp. Kommunen verkar därför för möjligheten till ett tryggt kvarboende hemma och tillgodoser förebyggande arbete som anhörigstöd, dagverksamhet, träffpunkt samt även biståndsbedömt trygghetsboende. Det finns i dagsläget inga ekonomiska incitament för att sträva efter att fler äldre ska beviljas särskilt boende i stället för hemtjänst. Det är dock av vikt att vara uppmärksam på och regelbundet överväga faktorn utifrån dess påverkan på prognostisering av framtida behov av boendeplatser.

Enskilda som ansöker om stöd, omsorg och vård för att klara ett självständigt liv kan beviljas plats på kommunens boenden efter bedömning av den enskildes individuella behov av vård och omsorg. Huvudprincipen är att ge hjälp till självhjälp.

För enskilda med omfattande och varaktiga funktionshinder som omfattas av LSS är målet att de genom beviljade stödinsatser får möjlighet att leva som andra. Vuxna personer inom målgruppen kan beviljas bostad med särskild service som exempelvis gruppboende eller serviceboende samt daglig verksamhet i syfte att uppnå målet.

En åldrande befolkning i Hörby kommun

Antalet äldre ökar i Hörby kommun och mellan år 2022 och 2035 förväntas åldersgruppen 80 år eller äldre öka med 448 personer vilket med hög sannolikhet medför ett utökat behov av stöd, omsorg och vård. Utifrån Socialstyrelsens uppskattning att fyra procent av befolkningen som är 80 år eller äldre kommer vara i behov av en plats på särskilt boende bedöms kommunens nuvarande platser räcka till 2035. Andel personer av kommunens befolkning som idag bor på särskilda boenden utgörs dock av cirka elva procent (baserat på uträkningar utifrån uppgifter från statistikdatabasen för särskilt boende, Socialstyrelsen). Ett framtida scenario utifrån det senare skulle således medföra behov av fler platser än befintligt bestånd av särskilt boende. Det är därför angeläget att följa utvecklingen löpande över tid för att kunna möta de behov som finns och som uppstår.

Kommunen behöver även beakta att ett ökat antal äldre även medför ökade behov av insatser inom ordinärt boende, även kallat hemtjänst. Utifrån Socialstyrelsens uppskattning kommer 15 procent av befolkningen som är 80 år eller äldre att vara i behov av hemtjänst i ordinärt boende. Det kan konstateras att kommunen redan idag, procentuellt, har en högre andel med behov av hemtjänst för nämnda målgrupp, cirka 20 procent (baserat på uträkningar utifrån uppgifter från Socialstyrelsen). Under förutsättning att det ökade antalet äldres behov av hemtjänstinsatser fortsätter vara detsamma medför det behov av utökade personella resurser och i sin tur mer lokaliteter med personalutrymmen såsom kontorsytor, köksutrymme, möteslokaler, toaletter och omklädningsmöjlighetr. Idag är anställda inom hemtjänsten samlokaliserade i de särskilda boendena vilket inte kommer att vara möjligt om personalgrupperna ökar.

Omsorgsverksamheterna i Hörby kommun

Omsorgsverksamheterna I Hörby kommun omfattar serviceboenden och gruppboenden *enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)*, daglig verksamhet, korttidsverksamhet, trygghetsboenden, korttidsboenden, särskilt boende för äldre med inriktning somatisk vård eller demensvård samt träningslägenheter.

Service- och gruppboenden för LSS

Om man har en funktionsnedsättning, omfattas av LSS och är i vuxen ålder kan man ha rätt till bostad med särskild service i form av en servicelägenhet. Med servicelägenhet menas ett eget boende men där personal finns tillgänglig dygnet runt för att ge de boende stöd och service. Ibland anordnas gemensamma aktiviteter med möjlighet till social interaktion och fysik aktivitet i trygga miljöer. I Hörby kommun finns servicelägenheter i Hörby tätort på två olika platser. Det finns även två gemensamhetslokaler kopplade till några av servicelägenheterna. I Hörby tätort finns också fem gruppboenden i kommunal regi samt ett i privat regi.

Trygghetsboenden

Trygghetsboenden är ett biståndsbedömt boende för personer över 55 år som har behov av mer trygghet och social samvaro än vad ett eget ordinarie boende kan erbjuda. I Hörby kommun finns ett trygghetsboende vilket är lokaliserat i Hörby tätort, Byggmästaregatan 16–36. Trygghetsboendet utgörs av lägenheter i markplan som är tillgänglighetsanpassade. Det finns även tillgång till en trygghetsvärdinna med uppgift att ordna med aktiviteter och social samvaro.

Särskilt boende för äldre

Särskilt boende för äldre är till för äldre människor som inte längre kan få sina behov och sin trygghet tillgodosedda i den egna bostaden. Särskilt boende för äldre är en behovsprövad boendeform enligt Socialtjänstlagen. I Hörby kommun finns särskilt boende för äldre på tre ställen; Bokegården, Hagadal och Vallgården.

Särskilt boende för människor med kognitiv svikt finns på Hagadal i Osbyholm och Källhaga i Hörby tätort. Källhaga utgörs av fyra enheter med lägenheter i markplan med egen utgång till trädgård. Enheterna har gemensamma kök med matsal, vardagsrum och stor uteplats. Det finns

även en gemensam samlingssal som kan användas vid större gruppaktiviteter. Hagadal utgörs av två enheter med marklägenheter även dem med gemensamma ytor såsom kök, vardagsrum och uteplats. På särskilt boende för äldre finns personal dygnet runt för att hjälpa de boende.

Daglig verksamhet och korttidsverksamhet

Daglig verksamhet finns till för dem som har en funktionsnedsättning. Genom den dagliga verksamheten ska personer med funktionsnedsättning erbjudas intressant och meningsfull sysselsättning. Daglig verksamhet omfattar personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte deltar i utbildningsinsatser. Kommunen bedömer varje enskild ansökan och avgör vem som får insatsen daglig verksamhet. I Hörby kommun finns en daglig verksamhet, den finns i Hörby tätort.

Korttidsverksamhet finns till för barn som har en funktionsnedsättning. Korttidsverksamheten ska erbjuda miljöombyte samtidigt som anhöriga till person med funktionsnedsättning får avlastning. Personer som har rätt till stöd enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, kan ansöka om att få korttidsvistelse. I Hörby kommun finns en korttidsverksamhet, som finns i Hörby tätort.

Korttidsboenden

Korttidsboende är en form av äldreboende (särskilt boende/vård- och omsorgsboende) där man bor under en begränsad tid. Korttidsboende har personal dygnet runt. Korttidsboenden är behovsprövade. Korttidsboenden kan vara aktuellt om man har svårt att klara sig själv hemma och/eller är i behov av rehabilitering. Det kan också vara i väntan på permanent äldreboende eller i fall där en närstående vårdar en person, och där behov av avlastning för den närstående finns. I Hörby kommun finns ett korttidsboende, som finns i Hörby tätort.

Träningslägenheter

Träningslägenheter är till för personer som gått igenom vård och rehabilitering och som behöver stöd. Träningslägenheter används ofta till grupper såsom missbrukare som gått igenom behandling och som är stabila i sin rehabilitering, personer med psykisk funktionsnedsättning samt som tillfälligt boende för hotade eller misshandlade personer. Dessa lägenheter finns i Hörby tätort.

Framtida behov av vård och omsorg

Beläggningsgraden för kommunens vård- och omsorgsplatser är hög och enskilda tomma platser finns generellt endast under renovering av bostad efter avflyttning. Detta gäller för såväl särskilda boenden som för grupp- och serviceboenden.

Särskilt boende

I samhället syns en tendens att andelen yngre med kognitiv svikt ökar. Ofta sker detta till följd av långvarig stress, så kallad utmattningssyndrom. När yngre med kognitiv svikt beviljas plats på ett särskilt boende medför det en långvarig insats, vilket är en faktor att beakta vid prognostisering av framtida behov av platser. För prognos av framtida behov och insatser för målgruppen inom LSS

finns vanligen en god kännedom om kommuninvånarna redan innan vuxen ålder utifrån insatsbehov under uppväxten, samt genom informationsinhämtning från kommunens sektor Bildning. Det går dock inte att förutsäga att enskilda som uppnår myndig ålder per automatik väljer att ansöka om bostad med särskild service. De faktiska uppgifterna som finns till förfogande ger således sammantaget endast en indikation på möjlig utveckling och vilka krav som då kan komma att ställas på organisationen. Vad gäller behovet av särskilt boende inom målgruppen LSS utifrån idag kända faktorer och gällande kriterier i lagstiftningen bedöms förändringar/tillskapande av platser kunna ske inom befintliga lokaler.

För de särskilda boendena Källhaga och Hagadal finns det avvecklingsbeslut. De särskilda boendena avses att ersättas genom nybyggnation.

Gruppbostäder och servicelägenheter

I kommunen finns fem gruppbostäder med 25 platser samt ytterligare en gruppbostad med sex platser som drivs i privat regi. Vidare finns två boenden med 25 servicelägenheter. En av kommunens gruppbostäder har ett avvecklingsbeslut och kommunens nuvarande gruppbostäder uppfyller inte principen i LSS-lagstiftningens förarbeten gällande att gruppbostäder ska vara förlagda till vanliga bostadsområden och att de bör utformas och placeras så att de inte får en institutionell prägel.

Det finns således ett behov av ersättningsgruppbostäder med plats för sex omsorgstagare i varje gruppbostad, vilka behöver vara centralt belägna i Hörby. Genom ersättningslokaler för gruppbostäder frigörs nuvarande lokaler som kan omvandlas till fler servicelägenheter.

När ersättningslokaler finns att tillgå för Lågedammsgatans gruppboenden på plan 1 samt Kvarngatans gruppboende kan nya boendeformer således tillskapas. För Lågedammsgatan 23 kan byggnaden omvandlas till lägenheter, och Kvarngatans gruppboende bör omvandlas till servicelägenheter för att tillgodose framtida behov.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska planera sin hälso- och sjukvård med utgångspunkt i medborgarnas behov av vård och då även beakta den hälso- och sjukvård som erbjuds av andra vårdgivare. Hänsyn ska även tas till framtida behov.

- Hörby kommun ska i planeringen och utvecklingen av hälso- och sjukvården samverka med berörda aktörer, vårdgivare och vårdtagare för ökad kvalitet och patientsäkerhet.

- Hörby kommun ska planera så att boende för vård och omsorg
    - lokaliseras i service- och kollektivtrafiknära lägen i både Hörby tätort och på landsbygden. (Gruppboende enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska lokaliseras i enlighet med lagens kriterier).

- ny- och ombyggnation lokaliseras, anpassas och utformas för att minska hälsorisker och stärka civil beredskap och trygghet.

Klimatförändringar

Enligt SMHI Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut håller jordens klimat på att förändras utöver den naturliga variationen. Långa mätserier av både globala och regionala data visar tydligt både temperatur- och nederbördsförändringar redan idag. Framtidens klimat förväntas bli både varmare, blötare och torrare, med stora säsongsvariationer. Extrema väderhändelser såsom skyfall, värmeböljor och perioder av torka förväntas också bli vanligare och intensivare. Våren kommer tidigare och hösten blir längre, havsnivån stiger, vattenflöden och vattennivåer i mark, sjöar och vattendrag förändras. Hur mycket klimatet förändras och påverkar oss beror framför allt på de globala utsläppen av växthusgaser och hur väl samhället kan anpassa sig. Det är därför viktigt att arbeta med både utsläppsminskning och klimatanpassning samtidigt. Arbetet med utsläppsminskning och klimatanpassning behöver också planeras både på kort och lång sikt och genomföras samordnat mellan kommunens verksamheter och bolag, myndigheter och civilsamhället.

Klimatpåverkan

Utsläppen av växthusgaser behöver kraftigt minska. I Hörby kommun är energianvändningen relativ till kommunens invånarantal, det vill säga att energianvändningen ligger på samma andel som invånarantalet nationellt. En stor andel, 40 procent, av energianvändningen i Hörby kommun kommer från fossila flytande bränslen. Detta utgörs framför allt av transportsektorn. I Hörby kommun har både antalet personbilar per invånare och längden på körsträckor ökat under de senaste åren. Ungefär 60 procent av klimatutsläppen inom kommunen kommer från jordbruket. Utsläppen beror främst på djurhållning men även till viss del konstgödning och lustgas från åkermarkerna.

Eftersom det råder viss osäkerhet kring hur omfattande konsekvenserna av klimatförändringarna kommer att bli kan utvecklingen beskrivas utifrån olika utsläppsscenarier. Utsläppsscenarierna beskriver framtida klimatpåverkan baserat på i vilken grad de globala utsläppen av växthusgaser förändras före år 2100. Valet av klimatscenario har liten betydelse fram till år 2050, men därefter börjar de olika utsläppsscenarierna få olika stor betydelse för hur klimatet utvecklas.

Klimatanpassning

Vilken effekt klimatförändringarna får på samhället beror till stor del på hur väl samhället anpassar sig. Klimatanpassning innebär att skapa ett resilient samhälle där olika verksamheter står rustade för nya utmaningar för att minska sårbarheten. Klimatanpassning handlar ofta om tekniska och fysiska åtgärder. Men lika relevanta är andra åtgärder som planering av den byggda miljön, information, ökad kunskap, framtagande av rutiner (till exempel inom vård och omsorg samt skola), samt metoder inom jord- och skogsbruk som säkerhetsfrågor inom elförsörjning.

Klimatanpassning behöver ses som en långsiktig investering för att förhindra framtida kostnadsdrivande åtgärder, förebygga skador, minska hälsorisker och minimera lidande för

människor och djur samt stötta biologisk mångfald och säkerställa livsviktiga ekosystemtjänster men även ta vara på nya möjligheter.

Förändrat klimat i Skåne

Förändrade nederbördsmönster och regnmängder

När temperaturen på jorden stiger, stiger även temperaturen i havet vilket leder till att avdunstningen från havet ökar. En ökad avdunstning kommer ge förändrat nederbördsmönster, vilket innebär att det kommer att regna mer och oftare med både ökad avrinning och ökade flöden samt fler extrema väderhändelser. I Skåne beräknas regnmängderna öka framför allt under vintersäsongen. Det kommer bland annat att visa sig i fler och värre skyfall, längre perioder av lågintensivt regn, samt stora årstidsvariationer i nederbördsmängder. Det kommer bland annat att öka risken för översvämningar, fukt och skador, ökad tillströmning av näringsämnen och salt till haven samt risk för kontanimering av grundvatten. Detta kommer att påverka, mer eller mindre, alla samhällssektorer. Inom de areella näringarna såsom jordbruk förväntas skördarna kunna försämras av både ökad och minskad nederbörd. Riskerna ökar för torka och översvämning, påverkad vattentillgång, spridning av sjukdomar och invasiva arter samt ökad värmestress.

Ökad avrinning

Förändrade nederbördsmönster innebär att intensiva nederbördstillfällen och skyfall samt längre perioder av lågintensivt regn kommer leda till ökad avrinning. Ökad avrinning är särskilt problematiskt i den byggda miljön, framför allt i tätorter och byar med stor andel hårdgjord yta samt i områden med andra ogenomsläppliga ytmaterial som till exempel lerjordar. När vattnet inte naturligt kan infiltreras ner genom marken rinner vatten på markytan nedströms tills en lågpunkt nås. Det kan leda till att dagvattenledningarna och VA-systemen överbelastas med ökad risk för översvämning samt skador på den byggda miljön och jordbruksmarken. Instängda och låglänta områden är särskilt känsliga eftersom regnvatten rinner hit. Vid kraftiga regn kan även avrinningsvägarna bli problematiska, vid stora mängder vatten och höga flödeshastigheter finns risk för att fordon börjar förflytta sig.

Ökade flöden

Nya nederbördsmönster innebär att flöden i sjöar och vattendrag kommer att förändras i framtiden. Vattendragen väntas få en längre period av låg tillrinning under sommaren än vad dagens klimat ger och på vissa håll, till exempel i Skåne sker en markant ökning av vintertillrinningen. Detta beror framför allt på mildare vintrar där en större del av nederbörden faller som regn istället för snö och därför direkt skapar högre flöden i vattendragen. Kraftiga vinterflöden kan skapa större översvämningsproblem än vad samma flöde skapar på våren eftersom marken under vintern kan vara vattenmättad eller tjälfrusen. Riktigt stora flöden kan leda till att vattendrag översvämmas och orsakar skador på bebyggelse och infrastruktur.

Stigande medeltemperatur

Den stigande medeltemperaturen beror på att mer av solens strålning stannar kvar på jorden när mängden växthusgaser i atmosfären ökar. Stigande medeltemperatur förväntas leda till höga temperaturer, fler värmeböljor, torka samt förskjutning av växtzoner. Detta leder i sin tur till ökad risk för bränder, vattenbrist, förlust av biologisk mångfald samt ökade hälsorisker för människor kopplade till höga temperaturer. Sommartemperaturerna förväntas stiga särskilt i södra Sverige.

Värmeböljor

I takt med att medeltemperaturen stiger ökar förekomsten av perioder med höga temperaturer, alltså värmeböljor. SMHI har beräknat att varma vädertillfällen som hittills inträffat vart tjugonde år, kan komma att inträffa vart tredje till vart femte år i slutet av århundradet. Vid höga temperaturer och värmebölja ökar risken för värmerelaterad ohälsa och ökad dödlighet, särskilt för de äldsta, de yngsta och kroniskt sjuka. Dödligheten ökar redan första dagen med hög temperatur och ökar ytterligare ju längre värmeböljan pågår. Höga temperaturer och vackert väder lockar även till sol och bad och ökad exponering för solens strålning, vilket kan leda till en ökad risk för hudcancer.

Ökad medeltemperatur och värmeböljor kan också ge indirekta hälsoeffekter som till exempel genom en ökad förekomst av marknära ozon, luftburna partiklar, pollen och smittor samt tillväxt av bakterier i mat, dricksvatten och badvatten. Under varma perioder med torra förhållanden och mer åskväder kan också risken för skogsbränder öka och medföra höga nivåer av sot och partiklar. Värmeböljor får störst hälsokonsekvenser inne i städer och i tätorter på grund av den höga andelen hårdgjorda och mörka material som vanligtvis finns i dessa miljöer. Det kan vara upp till tio grader varmare inne i ett urbant område än på landsbygden utanför under en värmebölja. För att motverka denna mekanism, som kallas *urban värmeö* behöver stads- och tätortsmiljöer anpassas, särskilt områden med mycket hårdgjorda material samt där sårbara grupper bor eller rör sig.

Torka

Stigande temperaturer i kombination med förändrade nederbördsmängder väntas föra med sig att antal dagar med låg markfuktighet kommer att öka i framtiden. Risken för torka, bränder och förstörda jordbruksskördar kommer därmed att öka. Långvarig torka påverkar alla i kommunen, såväl boende som näringsverksamheter och inte minst de gröna näringarna. Långvarig torka inträffar oftast under sommarperioden när trycket på vattenresurserna är som högst, både från djurhållning, odling och privatpersoner. Den förlängda vegetationsperioden innebär även att det finns behov av bevattning under en längre period av året än vad som varit fallet tidigare. Långvarig torka ökar även risken för bränder i skog och mark.

Erosion, ras och skred

Erosion innebär att exempelvis vind, vatten eller gravitation drar med sig fina materialpartiklar från en plats. Erosion är en naturlig process, men kan påverkas av mänskliga aktiviteter. Ras innebär att sten- och jordmassor faller fritt, medan skred innebär att en sammanhängande jordmassa glider iväg. Förutsättningarna för ras och skred är platsberoende. Temperatur och nederbörd påverkar markens hållfasthet, men även lokala jordarter, terrängförutsättningar och exploatering har en

inverkan. En framtida ökad nederbörd, höjda vattennivåer och högre vindhastigheter innebär även en högre erosionshastighet samt ökad risk för ras och skred. En ökad erosion inverkar på markens stabilitet och risken för ras och skred ökar.

Hur påverkas samhällets olika sektorer av ett förändrat klimat?

Klimatförändringarna kommer ge både kort- och långtgående effekter, positiva och som negativa på alla samhällssektorer, från global till lokal nivå.

Samhällsplanering

Det framtida klimatet, som successivt blir varmare och mer påverkat av extrem nederbörd ställer krav på att samhället planeras mer hållbart och flexibelt för att kontinuerligt kunna anpassas till dessa ändrade klimatförhållanden. För att utveckla ett långsiktigt robust samhälle behövs en långsiktig och preventiv samhällsplanering som minskar sårbarheter och tar tillvara de möjligheter ett förändrat klimat ger upphov till.

Det finns dock goda förutsättningar för att klimatanpassningsåtgärder kan skapa andra mervärden i samhället där anpassning krävs. I ett redan bebyggt område kan till exempel ytan för att hantera stora mängder vatten vid kraftigt regn vara begränsad. En lösning kan vara mångfunktionella ytor, platser som exempelvis är utformade för att tillfälligt kunna hantera stora mängder vatten, men som resten av tiden utnyttjas till annat som fotbollsplaner, parker och lekplatser.

Vegetation är ett viktigt redskap för att hantera klimatrelaterade risker och samtidigt ge andra positiva effekter. Grönska, särskilt lövträd, sänker temperaturen och bidrar med behagligt klimat i en stad samtidigt som det även kan ta hand om vatten vid kraftig nederbörd. En grönare stad ger också ökad biologisk mångfald och blir en mer hälsosam och attraktiv stad att bo i.

Näringsliv

Näringslivet förväntas påverkas av klimatförändringarna på många sätt, både direkt och indirekt. Förändringar i tillgången på dricksvatten, driftstörningar i el- och kommunikationsnätet och dåliga skördar inom jordbruket är några av klimatförändringarnas effekter som väntas påverka näringslivet. Efterfrågan på vissa varor och tjänster förväntas också minska när temperaturen stiger. Den gröna omställningen i samhället tillsammans med den ökade digitaliseringen gör att behovet och beroendet av el blir större, och så även sårbarheten för störningar i elförsörjningen. Längre avbrott i elförsörjningen kan få stora konsekvenser i många olika branscher.

Samtidigt som klimatförändringarna skapar många utmaningar för näringslivet så genererar de även behov av nya tekniker, varor och innovationer som kan gynna näringslivet.

Natur- och vattenmiljö

Klimatförändringarna förväntas få stora konsekvenser för natur- och vattenmiljöer. Våra natur- och vattenmiljöer har vuxit fram och formats av det klimat som varit. När klimatet förändras så förändras även förutsättningarna för djur och växter. Vissa arter gynnas av ett varmare klimat med större säsongsvariationer, medan andra arter får svårare att överleva. På sikt kan det leda till att den naturliga floran och faunan rubbas när inhemska växt- och djurarter konkurreras ut och den biologiska mångfalden hotas. Invasiva arter betraktas som ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden idag.

Förlust av biologisk mångfald påverkar inte bara natur- och vattenmiljöer utan får negativa följdeffekter på ekosystemnivå med förlust av ekosystemtjänster som resultat. Förlust av ekosystemtjänster skapar i sin tur negativa konsekvenser för många samhällssektorer.

Högre temperaturer väntas även leda till ökad algblomning i sjöar och vattendrag, vilket påverkar vattenmiljöerna negativt.

Areella näringar

Stigande temperaturer leder till att växtzonerna förskjuts, vilket skapar förutsättningar för att odla grödor som tidigare inte klarat klimatet i Sverige, vilket kan generera positiva konsekvenser för jordbruket. Odlings- och vegetationssäsongen förlängs när höst och vår blir mildare vilket också genererar nya möjligheter för jord- och skogsbruk. Samtidigt skapas även möjlighet för nya främmande arter att etablera sig när klimatet blir varmare. Det ökar i sin tur risken för att nya invasiva arter etablerar sig och får spridning och stör jord- och skogsbruket. Ett varmare klimat förväntas också gynna skadegörare och svamp- och virussjukdomar som får lättare att etablera och sprida sig inom jord- och skogsbruket. Det kan orsaka stora skador i skogs- och jordbruk. Inom skogsbruket räknar man med att de skadegörare som redan idag ger de mest kostsamma skadorna kommer att gynnas och öka när temperaturen stiger i Sverige.

Även förändrade nederbördsmönster med både minskad och ökad nederbörd under olika säsonger ökar risken för sämre skördar inom jordbruket. Perioder av hög temperatur och torka förväntas bli allt vanligare och kan få stora konsekvenser jordbruket. Det medför även stora utmaningar för en långsiktigt hållbar vattenförvaltning. Även risken för skogsbränder ökar vid höga temperaturer och torka och förväntas bli vanligare i framtiden. Skogsbränder kan orsaka förödande konsekvenser för skogsbruket lokalt. Samtidigt kan en förlängd växtsäsong leda till en ökad skogstillväxt.

Kulturmiljö

Ett förändrat klimat förväntas skapa nya behov och ställa nya krav på underhåll och besiktning av våra kulturmiljöer. Ökad erosion ökar risken för sättningar i marken som kan skada kulturhistoriskt viktig bebyggelse. Även förändringar i nederbördsmönster och översvämningar ökar risken för fuktskador på bebyggelse som kräver kostsamma åtgärder. Genom att klimatanpassa miljöer och bebyggelse kan pengar sparas, då det generellt är mer kostsamt att åtgärda skador än att förebygga dem.

Kulturhistoriskt viktiga naturmiljöer kan även påverkas negativt av klimatförändringar då torka eller kraftig nederbörd kan göra det svårt för vissa av våra inhemska växter att överleva. Även invasiva arter som får spridning kan hota kulturhistoriskt viktiga miljöer. Detta leder i sin tur till att underhåll och skötsel av naturmiljöer kan behöva intensifieras eller förändras för att bevara naturmiljöerna.

Friluftsliv och rekreation

Klimatförändringar kan komma att medföra både positiva och negativa konsekvenser för friluftslivet. Högre temperaturer med varmare vår och höst kan komma att gynna friluftslivet och förlänga säsongen. De kan dock även ge en längre pollensäsong, mer pollen och kanske nya pollenarter, vilket kan hindra människor från att kunna ta sig ut i naturen trots att temperaturen är behaglig. Ett varmare klimat skapar även förutsättningar för en ökad spridning av mygg- och fästingburna smittor, vilket också kan avskräcka människor från att vistas i naturen. Fler varma dagar och mer badande kan även öka exponeringen för smittämnen i badvatten, och fler tillfällen för utflykter med olämplig hantering av mat kan öka risken för smittor i livsmedel.

Höga temperaturer, torka och i förlängningen låga vattennivåer i vattendrag, tillsammans med utbrott av svampinfektioner hotar att minska fiskbestånden och därmed sportfisket, som är ett vanligt fritidsintresse i Sverige.

Mildare vintrar med lite eller ingen snö, vilket vi på många håll i södra Sverige redan har, påverkar även det snö- och isberoende friluftslivet negativt, till exempel skidåkning och skridskoåkning.

Transportinfrastruktur

Extremväder som förväntas öka i framtiden ökar även risken för olyckor för dem som använder transportinfrastrukturen. Risken för bilolyckor ökar till exempel vid kraftig nederbörd, och för att minska risken för denna typ av olyckor är det viktigt att ny infrastruktur anpassas till att kunna leda bort stora mängder vatten från körytor. Underhåll av befintliga anläggningar är självklart också viktigt för att hålla infrastrukturen i bra skick. Det är även viktigt med en regelbunden tillsyn av exempelvis trummor, brunnar och ledningar som för bort regn och smältvatten. Lågt belägna vägar och broar kan också komma att översvämmas vid höga vattenstånd i sjöar och vattendrag. Extremväder som slår ut elförsörjningen drabbar även transportsektorn i form av stillastående tåg och förseningar i hamnar med mera.

Mildare vintrar förväntas leda till att behovet av snöröjning, sandning och saltning att minskar, i synnerhet i södra Sverige. Mildare vintrar ökar dock även risken för olyckor orsakade av stormfällda träd när tjälen uteblir och trädens stabilitet därför blir sämre.

Teknisk infrastruktur

Stora delar av Sveriges energisystem är direkt beroende av väder och vind. Förändringar i klimatet betyder därför även förändringar i energisystemet. Dessa förändringar behöver inte vara negativa utan kan även innebära nya eller större möjligheter. Dock kan extrema väderhändelser ha stor

påverkan på energiförsörjningen då höga temperaturer, översvämningar, kraftiga vindar och oväder kan orsaka driftstörningar.

Ett förändrat klimat med högre temperaturer, fler skyfall och längre perioder med torka påverkar både kvaliteten och tillgången till råvatten, men även risken för störningar i vattenverk och ledningar. Effekterna kan ses redan idag och väntas bli större i framtiden. Vid höga temperaturer ökar ofta de vattenförbrukande aktiviteterna såsom fyllning av pooler, bevattning av odlingar och trädgårdar och mer duschande. Vid ihållande värmeböljor finns det risk att vattenbrist uppstår, med risk för bevattningsförbud som följd.

Även mer långsamma förändringar som de i yt- och grundvattenmängd ger nya utmaningar. Redan idag förekommer låga vattenflöden och vattenbrist i delar av landet. Påverkan på ytvattentäkter är ofta snabbare än påverkan på grundvattnet. Därmed är ytvattentäkter särskilt utsatta för risker med försämrad vattenkvalitet.

Annat som kan påverka processen är att pumpstationer och avloppsreningsverk på grund av extrema väderhändelser riskerar att släppa ut mer förorenat vatten. Ett smutsigare vatten är svårare att rena till dricksvatten. Att klimatförändringarna också leder till ökande humushalter i råvattnet försvårar också processen att rena vattnet.

Ett förändrat klimat kan leda till att nya mikroorganismer sprids och med dem uppstår nya hälsorisker. Riskerna för vissa parasiter och virus är större idag än när de flesta av våra vattenverk byggdes. Dagens vattenverk är ofta byggda för att ta hand om bakterier, men inte virus och parasiter. I ett förändrat klimat behöver vi därför använda oss av annan teknik. Tänkbara åtgärder är exempelvis förstärkt råvattenskydd, kompletterande desinfektion med UV, ozon eller membranfilter.

Förändrade nederbördsmönster och ökad avrinning leder till risker för den byggda miljön och ställer nya krav på utformningen av dagvattensystem. Dagvattensystemen behöver dimensioneras för att klara större nederbördsmängder både under korta och längre perioder.

Vård och hälsa

Klimatförändringarna påverkar i hög grad verksamheter inom vård och hälsa. Höga temperaturer medför risker och ökar risken för dödsfall, i synnerhet bland riskgrupper i samhället. Höga temperaturer ökar även tillväxten av bakterier i livsmedel och i vatten, och kan även leda till en ökad spridning av vektorburna sjukdomar genom att förhållandena blir mer gynnsamma för värddjuren, som därför ökar i antal.

Klimatförändringar förväntas därför skapa nya förutsättningar och högre krav för vårdverksamheter, både avseende vården som bedrivs och de lokaler i vilka den bedrivs. Detta kan till exempel innebära fysiska förändringar såsom att installera klimatsystem i vårdlokaler, och förändring av utemiljöer med fokus på skugga för att skydda brukare från värmen. Det kan även

innebära förändringar i hanteringen av livsmedel, ändrad kost och dryck och mindre fysisk aktivitet under varma dagar för vårdtagare.

Klimatrisker i Hörby kommun

Hörby kommun redovisar här kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som är klimatrelaterade, samt hur dessa risker kan minska eller upphöra. Hörby kommun redovisar också kommunens syn på klimatrelaterade risker som är kopplade till människors säkerhet och hälsa, samt upprätthållandet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Risker kopplade till ökad avrinning i Hörby kommun

I Hörby kommun finns det flera instängda områden, lågpunkter, som kan komma att översvämmas till följd av kraftiga eller långvariga nederbördstillfällen. Det kan leda till förstörelse av byggnader och viktig infrastruktur. Genom att modulera fram områden med risk för översvämning kan man undvika att exploatera dessa områden, eller anpassa utformningen av byggnader utifrån rådande eller framtida situation. För befintliga områden kan det i stället bli aktuellt med olika typer av åtgärder för att minska risken för översvämning. Detta blir ännu viktigare i och med klimatförändringarna där fler, kraftigare, långvariga nederbördstillfällen är att vänta.

Hörby tätort och Ludvigsborg

Hörby kommun bedömer att risken för översvämningar som kan få negativa konsekvenser på den byggda miljön är som störst i Hörby tätort och Ludvigsborg. För dessa två bebyggelseområden har därför en enklare skyfallsmodulering gjorts. Skyfallsmoduleringen för Hörby tätort och Ludvigsborg utgår från Lantmäteriets laserdata i syfte att få fram lågpunkter i landskapet och ett scenario där marken är mättad och alla lågpunkter är fyllda. Vidare tas även hänsyn till kända kulvertar och andra vattenhinder som har inverkan på hur vattnet rör sig i landskapet. Ingen hänsyn har tagits till ledningsnät för dagvatten. I Hörby tätort och Ludvigsborg visas lågpunkter med ett djup större än 100 mm och en yta större än 10 m² samt bostäder som berörs av dessa områden.

I Hörby tätort finns 138 bostäder som ligger intill en lågpunkt med ett vattendjup på 100 mm och högre. Vidare utredning krävs för att bedöma vilka risker som föreligger och dess konsekvenser.

I Ludvigsborg finns 32 bostäder som ligger intill en lågpunkt med ett vattendjup på 100 mm och högre. Vidare utredning krävs för att bedöma vilka risker som föreligger och dess konsekvenser.

Övriga bebyggelseområden i Hörby kommun

För övriga bebyggelseområden i Hörby kommun visas lågpunkter och ytavrinningsvägar utpekade av Länsstyrelsen Skåne. Lågpunktskarteringen är mycket översiktlig och visar ett scenario där marken är helt mättad. Detta innebär att ingen hänsyn har tagits till regnmängd eller hur vattnet rör sig över tid, kända kulvertar eller ledningsnät för dagvatten. Lågpunktskarteringen ger en första indikation i vilka områden som risk för översvämning finns. Ytterligare utredningar krävs för att kunna avgöra vilken risk som finns och dess konsekvenser.

Risker kopplade till ökade flöden i Hörbyån och Ringsjön

Ökade flöden i Hörbyån kan leda till att ån översvämmas. Invid ån finns på flera platser lågpunkter som vid tillräckligt höga flöden kommer att översvämmas. Längs med stora delar av Hörbyåns sträckning inne i Hörby tätort finns dock vegetationsytor som vid höga flöden kan dämpa konsekvenser och skador om ån översvämmas.

Invid Ringsjön finns områden som är låglänta och som riskerar att översvämmas vid höga flöden i Ringsjön och Hörbyån.

Risker kopplade till värmebölja i Hörby kommun

En kartering utförd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som visar vilka maximala marktemperaturer som uppmätts i Sverige under sommarmånaderna 2017–2022, visar vilka platser i kommunen som är hårdast drabbade av hög temperatur vid en värmebölja. I karteringen kan man utläsa att de högsta marktemperaturerna i kommunen uppstår i Hörby tätort, på torvmarker och på åkermark. Inne i tätorten är det hårdgjorda, solexponerade och instängda platser som blir allra varmast.

Platser där sårbara grupper rör sig eller vistas är extra känsliga för höga temperaturer och där bör skuggivande och kylande vegetation prioriteras för att minska risken för värmerelaterad ohälsa. Sådana platser är till exempel skolor, förskolor, äldreboenden och vårdinrättningar där den höga temperaturen i sig kan skapa ohälsa. Risken för bakterietillväxt i livsmedel ökar vid höga temperaturer vilket även det kan drabba sårbara grupper extra hårt.

Risker kopplade till torka i Hörby kommun

Vatten som används för att göra dricksvatten kallas råvatten. Ett förändrat klimat med högre temperaturer och längre perioder med torka påverkar både kvaliteten och tillgången till råvatten. Tillgången på råvatten förväntas minska i stora delar av södra Sverige på grund av förändrade nederbördsmönster, och eftersom högre temperaturer gör att avdunstningen ökar. De områden där tillgången på vatten redan idag är begränsad eller dålig förväntas därför blir ännu sämre i ett framtida förändrat klimat. Kapaciteten i kommunens vattentäkter och ledningsnät är begränsad och kommunen arbetar aktivt med att hitta alternativa lösningar på vattenförsörjningsutmaningar. Råvattnet i kommunen kommer från grundvatten. Påverkan på ytvattentäkter är ofta snabbare än påverkan på grundvattnet, men även grundvattnet kan påverkas under långvarig torka eftersom halter av kemiska ämnen kan öka när grundvattennivåerna sjunker. Även förekomsten av virus och parasiter kan öka. Det ställer ökade krav på fler reningsmetoder i vattenverken och kan innebära att de vattenverk vi har idag inte klarar av de nya utmaningarna. För att undvika att folk blir sjuka kan reningsprocesserna behöva ändras.

Stigande temperaturer i kombination med förändrade nederbördsmängder väntas föra med sig att antalet dagar med låg markfuktighet kommer att öka i framtiden. Risken för torka, bränder och förstörda jordbruksskördar kommer därmed öka. Långvarig torka påverkar alla i kommunen, såväl boende som näringsverksamheter och inte minst de gröna näringarna. Långvarig torka inträffar

oftast under sommarperioden när trycket på vattenresurserna är som högst, både från djurhållning, odling och privatpersoner. Den förlängda vegetationsperioden innebär även att det finns behov av bevattning under en längre period av året än vad som varit fallet tidigare. Vattenverkens förmåga att producera tillräckligt med dricksvatten under dessa dagar är och kommer fortsätta att vara en utmaning. Vid ihållande värmeböljor finns det risk att vattenbrist uppstår, med risk för bevattningsförbud som följd. Långvarig torka ökar även risken för bränder i skog och mark och kan medföra eldningsförbud för att minska denna risk.

Risker kopplade till att växtzonerna förskjuts i Hörby kommun

I kommunen finns flera växtarter som räknas som invasiva och som behöver bekämpas kontinuerligt för att skydda den lokala floran och faunan. Det handlar bland annat om växtarterna jättebalsamin, jätteloka och parkslide. I *Naturvårdsprogram för Hörby kommun* (2021) finns information om dessa och hur de bekämpas.

I kommunen finns även jord- och skogsbruk där angrepp av skadegörare samt svamp-, virus- och bakteriesjukdomar förväntas öka i ett framtida varmare klimat.

Risker kopplade till erosion, ras och skred i Hörby kommun

Enligt SGI:s databas för inträffade skred, ras och övriga jordrörelser har inga skred eller ras inträffat i Hörby kommun. Längs med vattendrag i kommunen förekommer erosionsbenägna jordarter, vilka kan innebära en risk för erosion. Inom kommunen finns även ett fåtal utpekade områden där förutsättning för ras och skred föreligger. Samtliga områden ligger utmed vattendrag. Ras- och skredrisken grundas i den branta lutningen invid åarna och den finkorniga jordarten längs Ringsjön. I dagsläget ser man inga större risker kopplade till dessa utpekade områden, men framtida eventuellt högre flöden i vattendrag kan förändra situationen. Genom att låta kantzonerna närmast vattendragen vara vegetationsbeklädda kan risken för ras, skred och erosion minska. Detta då växternas rotsystem har stor betydelse för markens stabilitet och vattenupptagningsförmåga.

Det finns även en risk att ökad nederbörd ökar yterosionen i kommunen vilket leder till att mer närsalter från jordbruket hamnar i vattendragen. Närsalter i vattendragen leder till övergödning, igenväxning och algblomning. Redan idag finns en övergödningsproblematik i Ringsjön och en ökad yterosion riskerar att förvärra situationen.

Det saknas en översiktlig stabilitetskartering avseende både finkorniga jordarter samt morän och grova jordar för Hörby kommun. För faktisk bestämning av markens stabilitet krävs normalt geotekniska och/eller geohydrologiska undersökningar.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt kommande
    - *Energiplan för Hörby kommun.*
    - *Avfallsplan för Eslöv, Höör och Hörby.*
    - *Vattentjänstplan.*

- Hörby kommun ska verka för att nya byggnader och exploateringsprojekt är ekologisk, ekonomisk och socialt hållbara genom att
    - utgå från ett livstidsperspektiv vid bedömning om hållbarhet.
    - ny bebyggelse i större utsträckning utgörs av resurseffektiv och energisnål byggteknik som till exempel passivteknik.
    - minska klimatpåverkan i byggprocessen.
    - använda klimatsmarta byggmaterial.
    - främja återbruk.
    - följa upp och utvärdera exploateringsprojektens klimatpåverkan.

- Hörby kommun ska ta hänsyn till ett framtida förändrat klimat och minska risken för klimatrelaterade skador genom att
    - ny bebyggelse utformas för att klara ett 100-årsregn med en klimatfaktor på minst 1,2.
    - planera och exploatera på sådant sätt att risken för översvämningar inte förvärras, varken inom riskområden eller så att nya riskområden uppkommer.
    - öka andelen grönska i Hörby tätort, de lokala kärnorna samt byarna i omlandet för att minska uppkomst av värmeöar, reglera och infiltrera dagvatten samt minska erosionsrisken längs med vattendrag.
    - tillsammans med MittSkåne Vatten säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen samt öka kunskapen om vattnets betydelse i samhället, som resurs och ekosystemtjänst samt synliggöra medborgares påverkan.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn samt yttranden

- Vid detaljplaneläggning och vid prövning av bygglov och förhandsbesked inom översvämningsbenägna områden bör den tillkommande bebyggelsens höjdläge i förhållande till den högsta högvattenytan kartläggas.

- I samband med detaljplanläggning arbeta med reglerande ekosystemtjänster och gröna lösningar (gröna tak, fasader, öppna dagvattenlösningar och väggar samt solavskärmningar) för att motverka uppkomsten av värmeöar och förbättra mikroklimatet samt ökad infiltration av dagvatten.

- Befintliga vegetationsytor längs med Hörbyån bör värnas och utvecklas. Detta för att minska risken för ras, skred och erosion samt för att gynna den biologiska mångfalden och minska risken för övergödning.

Miljö, hälsa och säkerhet

Marken vi använder ska vara lämplig för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet, samtidigt som det är av stor vikt att miljön skyddas från ämnen och utsläpp som kan vara skadliga för miljön. Genom att kartlägga och bedöma risker kopplade till miljö, hälsa och säkerhet utifrån ett helhetsperspektiv kan strategiska åtgärder för att förebygga och minska konsekvenserna av de risker som identifierats genomföras.

Buller, luft, vatten, skyddsavstånd till miljöfarliga verksamheter, transport av farligt gods, förorenad mark, radon och mikroplaster är aspekter som bör beaktas vid riskbedömning.

Buller

Buller brukar oftast beskrivas som oönskat ljud och många människor upplever sig störda av ljud från exempelvis biltrafik, tågtrafik, flygtrafik, fläktar, skjutbanor och vindkraftverk. Bakgrundsbuller påverkar människors hälsa och välbefinnande både direkt och indirekt. Vad vi uppfattar som buller är individuellt och upplevelsen av oönskade ljud varierar mellan olika personer och vilken plats man befinner sig på. En del av det buller som uppstår är lågfrekvent, och har ofta flera olika källor. Lågfrekvent buller är särskilt problematiskt eftersom det kan vara svårt att identifiera vilka källor som tillsammans skapar ett buller.

Det effektivaste sättet att minska buller är att arbeta förebyggande med att minska uppkomsten av buller där det uppstår. Genom god planering och utformning av samhället är det också möjligt att minska omgivningsbuller.

Buller i Hörby kommun

Den vanligaste källan till buller i Hörby kommun kommer ifrån vägtrafik och olika verksamheter. Som företagare ansvarar du för att din verksamhet orsakar så lite buller som möjligt samt ansvarar för att rätta till eventuella problem. Vägtrafiken orsakar störningar för befintlig bebyggelse bland annat längs riksväg 13 och E22.

Befolkningen i Hörby kommun förväntas öka till 2035. Ökning förväntas ske framför allt i Hörby tätort och de lokala kärnorna. Detta kommer sannolikt leda till en ökad vägtrafik och i sin tur öka bullerpåverkan på omgivningarna. De vägar som identifierats som ökad risk för omgivningsbuller är Ringsjövägen, Kristianstadsvägen/Storgatan/Gamla torg, Slagtoftavägen, samt Råbygatan/Kungsgatan, Norregatan, Magistergatan, Byggmästaregatan, Råbygatan, Tvärgatan, Ystadsvägen/Lybyvägen/Georgshillsvägen.

Miljökvalitetsnormer för buller

Miljökvalitetsnormen för buller är uttryckt som en målsättningsnorm med syfte att eftersträva att omgivningsbuller inte ska medföra skadliga effekter på människors hälsa. Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller omfattar buller från vägar, järnvägar och industriell verksamhet. Kommunerna

ska enligt *Miljöbalken (1998:808)* i planering och lovgivning sträva efter att begränsa buller och underskrida angivna riktvärden.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid lokalisering och utformning av ny och befintlig bebyggelse ta hänsyn till medborgarnas säkerhet och hälsa så att en god ljudmiljö uppnås genom att vid exploatering och om- och nybyggnation utreda buller och omgivningsbuller samt skyddsåtgärder som eventuellt behöver vidtas för att uppnå en god ljudmiljö.

Luftföroreningar

Luftföroreningarna i Sverige har minskat betydligt de senaste decennierna. Men fortfarande har olika former av luftföroreningar stor inverkan på människors hälsa. Ofta transporteras föroreningar över långa avstånd eller över gränser för att sedan deponeras till mark och vatten med nederbörden. Då kan luftföroreningarna bland annat orsaka försurning och övergödning. Långt ifrån alla föroreningar transporteras långa avstånd, utan deponeras lokalt nära föroreningskällan. Dålig luftkvalitet i närheten av bebyggelse kan vara ett problem både i städer och på landsbygden. Det handlar främst om partiklar och gaser från vägtrafik och olika förbränningsprocesser. Till exempel kan vedeldning inom sammanhållen bebyggelse medföra negativa hälsoeffekter.

Luftföroreningar i Hörby kommun

I Hörby kommun sker kontroll av luftföroreningar genom samverkan med andra kommuner i Skånes luftvårdsförbund. Resultatet av mätningar och beräkningar inom kommunen under år 2021 och tidigare år visar att halter för samtliga parametrar ligger under miljökvalitetsnormer (MKN) i Hörby kommun, och underskrider även den nedre utvärderingströskeln (NUT).

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

Luftkvalitetsförordningen infördes år 2010, där återfinns de svenska miljökvalitetsnormerna för utomhusluft. Med utomhusluft avses all utomhusluft med undantag för arbetsplatser, samt vägtunnlar och tunnlar för spårbunden trafik. Miljökvalitetsnormer för utomhusluft omfattar kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensen, partiklar (PM2,5 och PM10) och ozon.

Samtliga kommuner är skyldiga att kontrollera att miljökvalitetsnormerna för utomhusluft följs inom kommunen och kommunen ska ta hänsyn till normerna i sin planering. Särskilt viktigt är det att utreda nya planer som kan medföra förhöjda halter av luftföroreningar, till exempel en ökad täthet av bilar, mer koncentrerade utsläpp eller försämrad luftgenomströmning. I den fysiska planeringen finns möjlighet att förbättra luftkvaliteten genom att exempelvis planera för en ökad gång- och cykeltrafik men också öka andelen grönska i samhället.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska ta hänsyn till luftskvalitetundersökningar av kommunens utomhusluft vid lokalisering och utformning av ny bebyggelse så att medborgarnas säkerhet och hälsa säkras samt så att en god luftkvalitet uppnås.

Vattenkvalitet

Tillgången till god vattenkvalitet och en vattenmiljö fri från skadliga ämnen är viktiga förutsättningar för både oss människor och allt annat levande.

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt styrinstrument för myndigheter och domstolar, som används vid till exempel tillståndsprövning, tillsyn och fysisk planering. Miljökvalitetsnormer för vatten inrättades år 2009 och innefattar bestämmelser om krav på vattenkvaliteten. Miljökvalitetsnormer för vatten innebär att sjöar, vattendrag och kustvatten ska nå god ekologisk och god kemisk ytvattenstatus, medan grundvatten ska ha god kemisk grundvattenstatus och god kvantitativ status. Den aktuella statusen får inte försämras i något avseende, enligt försämringsförbudet. Miljökvalitetsnormen för fisk- och musselvatten syftar till att skydda fisk mot utsläpp som kan leda till att vissa arter minskar i antal eller helt dör ut. Gränsvärden och riktvärden regleras i förordningen (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten.

Miljökvalitetsnormerna ses över var sjätte år och en vattenförekomst kan då få en annan norm än tidigare, antingen på grund av ny kunskap eller för att miljöns status har förändrats. När normerna förändras kan det i sin tur leda till förändrade förutsättningar när tillstånd för olika verksamheter omprövas.

Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram ska vara vägledande för de åtgärder som behöver vidtas i syfte att uppnå miljökvalitetsnormerna. De åtgärder som kommunen kan genomföra är att använda sig av miljökvalitetsnormerna som verktyg i arbetet med planprocesser. En utgångspunkt i EU:s vattendirektiv är att förvaltningen av vatten baseras på avrinningsområden och inte administrativa gränser. Arbetet med miljökvalitetsnormer är därför en mellankommunal fråga.

Mer information om enskilda vattenförekomster och specifika vattenkvalitetsnormer finns på Vatteninformationssystem Sveriges hemsida.

Miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten

Inga av de yt- och grundvattenförekomster som förekommer i Hörby kommun uppnår god ekologisk eller kemisk status. Vattendragen i kommunen har otillfredsställande nivåer av kemiska ämnen. Flera av vattendragen har naturliga källor och uppkomst men har i många fall omformats. I många fall saknas tillfredsställande vattenkanter och den ekologiska statusen varierar från dålig till måttlig.

Även Östra Ringsjön har otillfredsställande status. Sjön är en viktig reservkälla för dricksvatten och det är därför viktigt att inflöden till Ringsjön förbättras till att uppnå god status för att säkra framtida vattenkällor.

Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten

Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten infördes i *Miljöbalken (1998:808)* år 2001. Normen för fiskvatten ska skydda fisk mot utsläpp som kan leda till att vissa arter minskar i antal eller helt dör ut. Miljökvalitetsnormen för musselvatten ska skydda skaldjur i kustvatten och brackvatten från utsläpp av förorenande ämnen. EU:s *Fiskvattendirektiv (91/692/EEG)* och *Skaldjursvattendirektiv (91/692/EEG)* är bakgrunden till att dessa normer har införts i *Miljöbalken (1998:808)*.

I Hörby kommun omfattas Östra Ringsjön av miljökvalitetsnormen för fisk- och musselvatten, kategori fiskevatten. Kvalitetsfaktorn fisk klassificeras som status måttlig och har bedömts genom provfiske. Resultatet beror främst på problemet med övergödning men även på reglering av vattenuttag.

Miljökvalitetsnormer för grundvatten

I Hörby kommun har alla sex grundvattenförekomster God status, vad gäller både kemisk och kvantitativ status. Fem av grundvattenförekomsterna är urbergsförekomst och en är sedimentär bergförekomst. Det finns dock påverkanskällor – förorenade områden med betydande påverkan, och det finns även viss känd påverkan från miljögifter. Dock saknas fullständiga data. För mer information vad gäller vattenförekomsten sjö (Östra Ringsjön) så har den otillfredsställande ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Av kommunens elva vattenförekomster vattendrag så uppnår endast två vattendrag god ekologisk status och resterande nio har måttlig ekologisk status. Inget av vattendragen uppnår god kemisk status. För mer information om Hörby kommuns vattenförekomster och aktuell statusklassning besök; Vatteninformationssystem Sveriges hemsida.

För att kunna förbättra vattenförekomsternas status och därmed uppnå miljökvalitetsnormen för vatten, krävs dels bättre kunskap om kvalitetsfaktorernas status vilket bedömningen av vattenförekomsterna utgår ifrån. Påverkansfaktorer som hänger ihop med utpekade intressen inom respektive avrinningsområde för vattenförekomsterna behöver identifieras.

Vattenförekomst (grundvatten)	Status - Ekologisk	Status - Kemisk
Hörby	Måttlig	Uppnår ej god
Södra Rörum	Måttlig	Uppnår ej god
Slagtofta	Måttlig	Uppnår ej god
Svensköp	Måttlig	Uppnår ej god
Önneköp	Måttlig	Uppnår ej god
Oderup	Måttlig	Uppnår ej god

Vattenförekomst (Sjö)	Status - Ekologisk	Status - Kemisk
Östra Ringsjön	Otillfredsställande	Uppnår ej god

Vattenförekomst (Vattendrag)	Status - Ekologisk	Status - Kemisk
Kvesarum ån	Måttlig	Uppnår ej god
Rönne å: Lybäcken- Källa	Måttlig	Uppnår ej god
Rönne å (Hörbyån): Östra Ringsjön - Lybybäcken	Måttlig	Uppnår ej god
Lybybäcken	Måttlig	Uppnår ej god
Mjöån	Måttlig	Uppnår ej god
Segesholmsån	Måttlig	Uppnår ej god
Julebodaån	God	Uppnår ej god
Verkån	Måttlig	Uppnår ej god
Kävlinge ån: Djurrödsbäcken - Källa	Måttlig	Uppnår ej god
Torpsbäcken	Måttlig	Uppnår ej god
Borstbäcken	Måttlig	Uppnår ej god
Bråån	Måttlig	Uppnår ej god

Vattenförekomst (Övrigt vatten)	Status - Ekologisk	Status - Kemisk
Kvesarum sjön	Måttlig	Uppnår ej god
Sjöbergasjön	Måttlig	Uppnår ej god
Hejdebäcken	Måttlig	Uppnår ej god
Kruddarebäcken	Måttlig	Uppnår ej god
WA30479407 Utgår från Viss mosse	Måttlig	Uppnår ej god
WA57264532 Utgår från Köinge	Måttlig	Uppnår ej god
WA 96850059 Utgår ifrån Hulta mosse	Måttlig	Uppnår ej god
WA 61790579 Utgår nordväst om Maa	Måttlig	Uppnår ej god
WA 13452805 Utgår väster om Svensköps mosse	Måttlig	Uppnår ej god
WA 59456763 Utgår från Vrånge mosse	Måttlig	Uppnår ej god
Björkerödsbäcken	Måttlig	Uppnår ej god
WA71695686 Utgår väster om Fjällmossen	Måttlig	Uppnår ej god
WA62781411 Utgår från Ingemanstorp	Måttlig	Uppnår ej god
WA54338126 Utgår från Eke (Kristianstad)	Måttlig	Uppnår ej god
WA86200863 Utgår från Skäpperöd	Måttlig	Uppnår ej god
WA16759570 Utgår från Långemosse	Måttlig	Uppnår ej god
WA74836990 Utgår öster om Bjälkhult (Sjöbo)	Måttlig	Uppnår ej god
WA88559582 Utgår ifrån Svartemosse	Måttlig	Uppnår ej god
WA14426642 Utgår ifrån Sjömosse	Måttlig	Uppnår ej god
Harlösabäcken	Måttlig	Uppnår ej god
WA98761374 Utgår ifrån Västerstad mot Sebbarp	Måttlig	Uppnår ej god
WA15444302 Utgår från Lyby mosse	Måttlig	Uppnår ej god

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska uppnå en god vattenkvalitet genom att utgå från ett avrinningsområdesperspektiv och uppströmsarbete.

Skyddsavstånd till verksamheter

Forskning och erfarenhet visar på vikten av att säkerhetsaspekterna måste beaktas tidigt i planeringsprocessen. Det är ofta svårt och kostsamt att göra nödvändiga säkerhetsförbättringar sent i processen eller i efterhand, och det är därför viktigt att sträva efter hög säkerhet redan tidigt vid planering och byggande. Vid planläggning och tillståndsprövning av bebyggelse intill vissa verksamheter bör skyddszoner och skyddstillstånd tillämpas av säkerhets- och hälsoskäl. Riktvärden för skyddsavstånd finns i *Boverkets allmänna råd – Plats för arbete*. I Hörby kommun baseras skyddsavstånd till verksamheter på riktvärden för buller- och ljudnivåer, och skiljer sig därför åt beroende på vilken verksamhet det gäller. Skyddsavstånd tillämpas för miljöfarliga verksamheter.

Miljöfarlig verksamhet innefattar all användning av mark, byggnader eller anläggningar som kan medföra störningar för människors hälsa eller för miljön. Miljöfarlig verksamhet delas in i olika typer av anläggningar: C-anläggningar, B-anläggningar och A-anläggningar och det är Länsstyrelsen som har tillsynsansvar för miljöfarliga verksamheter.

C-anläggningar är verksamheter som oftast har relativt liten miljöpåverkan. Exempel på C-anläggningar är lantbruk utan djur, bensinstationer och sjukhus. C-anläggningar är anmälningspliktiga verksamheter och ska anmälas till kommunen.

B-anläggningar är till exempel avloppsreningsverk, täkter, vindkraftsanläggningar, lantbruk med djurhållning och många industrianläggningar. B-anläggningar kräver tillstånd och ska tillståndsprövas av Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation.

A-anläggningar är verksamheter som oftast har omfattande miljöpåverkan, till exempel pappersindustrier, stora energianläggningar och oljeraffinaderier. A-anläggningar kräver också tillstånd och ska tillståndsprövas av mark- och miljödomstolen.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid lokaliseringsprövningar för miljöfarliga och störande verksamheter ta stor hänsyn till den omkringliggande bebyggelsen samt natur- och kulturmiljön.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn samt yttranden

- Vid planering av verksamheter i närhet av bebyggelse bör
    - ett skyddsavstånd på 300 meter tillämpas från mindre verksamheter med risk för fara, lukt och buller.
    - ett skyddsavstånd på 500 meter eller mer tillämpas från större verksamheter med betydande risk för fara, lukt och buller.

Transport av farligt gods och radioaktiva ämnen

Transporter av farligt gods inom Hörby kommun hänvisas i första hand till Trafikverkets rekommenderade färdvägar, riksväg 13 samt E22. Båda vägarna passerar i nära anslutning till Hörby tätort, riksväg 13 passerar även Ludvigsborg och E22 passerar Osbyholm.

Förorenad mark

Förorenade områden är där mark, sediment eller grundvatten har så höga halter av föroreningar att de utgör risk för människors hälsa eller för miljön. Även byggnader kan vara förorenade. För att identifiera förorenade områden används *Metodik för inventering av förorenade områden (MIFO)*, där områden delas in i olika riskklasser. I och med riskklassningen görs en översiktlig bedömning av de risker för människors hälsa och miljön som det förorenade området kan innebära idag och i framtiden.

Markföroreningar förekommer på flera håll inom kommunen. En översiktlig inventering av potentiellt förorenade områden har gjorts i Hörby kommun. Inventeringen utgör ett viktigt underlag för efterföljande planering och eventuell provtagning.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- Vid exploatering eller om- och nybyggnation inom områden med risk för markföroreningar eller vid misstanke om markföroreningar bör en markmiljöundersökning tas fram.

Radon

Radon är en radioaktiv gas som inte syns eller luktar, och som finns i mark, luft och vatten. Långvarig exponering för radon ökar risken för att utveckla lungcancer. När det gäller luften i våra bostäder är marken under huset sannolikt den vanligaste radonkällan men radon kan även komma från byggnadsmaterial och hushållsvatten.

Radonrisken i mark bedöms efter radonhalt, genomsläpplighet, vattenmättnadsgrad och markdjup. Det är framför allt i grovkorniga jordarter som på grund av sin höga genomsläpplighet kan anses utgöra högriskområde medan våtmarker, där grundvattennivån ligger i eller strax under markytan, bedöms som lågriskområde.

Radonrisken i Hörby kommun bedöms i sin helhet som normalriskområde, men det förekommer både låg- och högriskområden enligt en kommuntäckande markradonundersökning.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid exploatering eller om- och nybyggnation i högriskområde för radon eller om det förekommer misstanke om radonrisk genomföra en radonutredning.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn samt yttranden

- Vid om- och nybyggnation ska gällande gränsvärde för Becquerel per kubikmeter inomhusluft efterföljas, Boverkets byggregler, BBR.
- Risk för radon bör beaktas och klarläggas vid bygglov för val av grundläggningsmetod.

Mikroplaster

Det finns i nuläget ingen fastställd definition för mikroplast. Mikroplaster är ett samlingsnamn för små plastfragment av plast och gummi med en största dimension upp till 5 mm och som är olösliga i vatten.

Mikroplaster delas ofta upp i två grupper, primär och sekundär. Till den primära gruppen hör till exempel dem som har tillverkats avsiktligt för att användas som råmaterial inom plastindustrin, såsom kosmetika och konstgräs. Sekundär mikroplast kommer från större plast- och gummiföremål som har brutits ner till mindre partiklar. Plastskräp bryts till exempel ner till mikroplaster i naturen när det exponeras för solljus. Sekundär mikroplast genereras också till exempel vid slitage av vägar, nedskräpning, bildäck och genom slitage och tvätt av syntetisk textil. De huvudsakliga spridningsvägarna för mikroplaster, både primär och sekundär, utgörs av dagvatten, luft och avloppsreningsverk.

Eftersom det finns stora kunskapsluckor om hur människan och miljön påverkas av mikroplaster kan man i nuläget inte med säkerhet uttala sig om riskerna med mikroplaster. Till dess att kunskapsläget om mikroplaster förändras tillämpar Hörby kommunen försiktighetsprincipen och *Miljöbalkens (1998:808)* allmänna hänsynsregler.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska verka för att minska uppkomst och spridning av mikroplaster inom kommunen.

Magnetfält och trådlös teknik

I Sverige fördelas ansvaret för hälsofrågor med anknytning till magnetfält på fem myndigheter – Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Socialstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten.

Magnetfält finns ständigt omkring oss; jordens magnetfält, kring kraftledningar, elanläggningar, nedgrävda kablar och tekniska apparater. Magnetfälten är starkast närmast källan för att med ökat avstånd avta. Ju starkare ström som används, desto starkare magnetfält. Magnetfält är svåra att skärma av och går igenom väggar och tak. Mobiltelefoner, trådlösa datornätverk och babyvakter är några exempel på trådlös teknik som använder radiovågor.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid planering av bebyggelse nära kraftledningar och andra elanläggningar beakta konsekvenserna av elektromagnetiska fält och följa gällande rekommendationer för minsta avstånd mellan byggnader och kraftledningar.

Digitalisering och informationsteknik

Digitalisering handlar om digital kommunikation och interaktion mellan människor och företag. Med hjälp av digital teknik kan man många gånger förändra, utveckla, förbättra och effektivisera processer. En robust och väl utbyggd digital infrastruktur ger goda förutsättningar för bland annat näringslivsutveckling, sysselsättning, forskning och innovationer, vård och omsorg, miljö och klimat, utbildning och kompetensförsörjning samt social delaktighet.

Digitaliseringen innebär möjligheter, men ställer samtidigt samhället och medborgarna inför nya och ibland svårbedömda situationer. I tider av ökad otrygghet och social oro, till följd av förändringar i omvärlden, är det lätt att utöka kommunens digitala övervakningsmöjligheter. Inhämtandet och tillgängliggörandet av olika datamängder eller datapunkter för olika utvecklingsprojekt (både offentliga och privata) behöver vägas mot den sårbarhet som detta tillgängliggörande för med sig på aggregerad nivå. Hörby kommun ska inte vara en kommun där medborgarnas rörelsemönster, beteende och preferenser rutinmässigt kartläggs endast för att digitaliseringen möjliggör detta. Digitaliseringen behöver därför ske med fokus på medborgarnytta och effektivitet, men den behöver även vägledas av principen om bevarad medborgarintegritet, så långt det är möjligt.

Digitaliseringen är ett av kommunens viktigaste utvecklingsområden och ett verktyg för att stärka demokrati och medborgarinflytande. De möjligheter som den digitala tekniken ger förändrar även de förväntningar som medborgarna har på offentlig service. Digitala arbetssätt kommer därför att behöva prioriteras i den kommunala sektorns verksamhetsutveckling. Digitalisering av service och tjänster möjliggör att den kommunala servicen är tillgänglig när den efterfrågas, samt att den är rättssäker och korrekt genomförd.

Kommunen arbetar aktivt bland annat i samverkan med IT-kommuner i Skåne AB med säkerhet, beredskapsplaner och kompetenshöjande insatser kring informationssäkerhet.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt *Digitaliseringsstrategi för Hörby kommun*.

Krisberedskap

Dagens samhälle är sårbart. Nya risker och hot uppstår ständigt, stora som små. Exempel på det är terrorhot, omfattande elavbrott, kollapsande IT-system, krig, klimatförändringar och allvarliga epidemier och pandemier. Alla sådana händelser måste i största mån förhindras samt hanteras vid

inträffande. Krisberedskap handlar om att förebygga, motstå och hantera olika former av allvarliga händelser och kriser samhället.

Kommuner ska enligt lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap analysera vilka extraordinära händelser som kan inträffa i kommunen. Händelsernas påverkan på den egna verksamheten ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (RSA).

En *Risk- och sårbarhetsanalys för Hörby kommun* antogs under våren 2023.

Skyddsrum

Ett skyddsrum är en del av en byggnad med förstärkta väggar och dörrar som kan stå emot tryckvågor från bomber, brand och bråte från rasande hus. Det har speciell ventilation och luftsluss som ska minimera verkan från giftiga gaser. Skyddsrum används av civilbefolkningen i händelse av krig. De räknas då som allmän plats, vilket innebär att vem som helst kan söka skydd i vilket skyddsrum som helst. Skyddsrum kan finnas i olika sorters byggnader såsom bostadshus och industribyggnader. Den som äger en fastighet med ett skyddsrum har också ansvar för att underhålla det. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) kontrollerar så att det antal skyddsrum som finns bevaras genom kontroller. Vid kontroller undersöks även om det finns brister.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska arbeta enligt *Risk- och sårbarhetsanalys för Hörby kommun*.

- Hörby kommun ska verka för stärkt civilförsvar och krisberedskap.

Riktlinjer för planläggning, tillstånds-, dispens- och lovgivning, tillsyn, yttranden samt drift

- Inom detaljplanering utreda behov och möjlighet att inrätta skyddsrum.

Räddningstjänst

Räddningstjänsten i Hörby och Höörs kommun är ett samarbete under namnet SkåneMitt. Tillsammans har kommunerna bland annat gemensam räddningschef samt en insatschefsberedskap för ledningssamordningen vid större händelser. SkåneMitts uppdrag innefattar att skydda och rädda liv, egendom och miljö i samband med olyckor och bränder samt även förebyggande arbete mot olyckor genom tillsyn, information och utbildning. Räddningstjänsten har därmed en viktig roll i samhällsplaneringen, framför allt som stöd i arbetet att förebygga olyckor och att säkerställa alla människors trygghet. Räddningstjänsten är också en viktig aktör i arbetet med att klimatanpassa samhället och att skapa beredskap för klimatförändringarnas risker. Räddningstjänstens verksamhet är en del av kommunens infrastruktur och utgör också en samhällsviktig funktion. Det är därför viktigt att beakta räddningstjänstens behov vid planering och bygglov.

I Hörby kommun finns tre deltidsstationer; Hörby tätort, Önneköp och Askeröd. En deltidsstation innebär att brandmännen och brandbefälen kan befinna sig på andra platser än på själva räddningsstationen. Brandpostsystem för tillgång till vatten för brandsläckning finns utbyggt i Hörby tätort. För övriga mer perifera områden krävs tankbil för att tillgodose behovet av vatten för brandsläckning.

Ställningstaganden

- Hörby kommun ska vid lokalisering och utformning av byggnader ta hänsyn till brandskyddet så att brandsäkerheten blir tillfredsställande. Hänsyn ska även tas till uppställningsplatser, framkomlighet och åtkomst till byggnader samt brandvattenförsörjning.

- Hörby kommun ska beakta räddningstjänstens behov vid all kommunal planering genom att låta räddningstjänsten vara delaktig under hela planeringsprocessen med fokus på tidiga planeringsskeden. Frågor att särskilt beakta är bland annat brandvattenförsörjning och beredskap i kristider.

- Hörby kommun ska tillsammans med Räddningstjänsten SkåneMitt arbeta för att minska de negativa miljöeffekterna vid räddningsuppdrag.

Mark- och vattenanvändningskarta

Mark- och vattenanvändningskartan ska bidra till att främja en hållbar samhällsutveckling genom att låta mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Mark- och vattenanvändningskartan visar grunddragen för hur mark- och vattenområden ska användas i Hörby kommun och bygger på utvecklingsstrategin – *Lokal flerkärnighet*, gällande riksintressen, de tematiska fördjupningarna samt regionala och kommunala styrdokument. Mark- och vattenanvändningskartan speglar även viljeinriktning i översiktsplanens ställningstagande och riktlinjer. Mark- och vattenanvändningskartan utgår från Boverkets ÖP-modell 2.1 vilken är en modell för att hantera och lagra data.

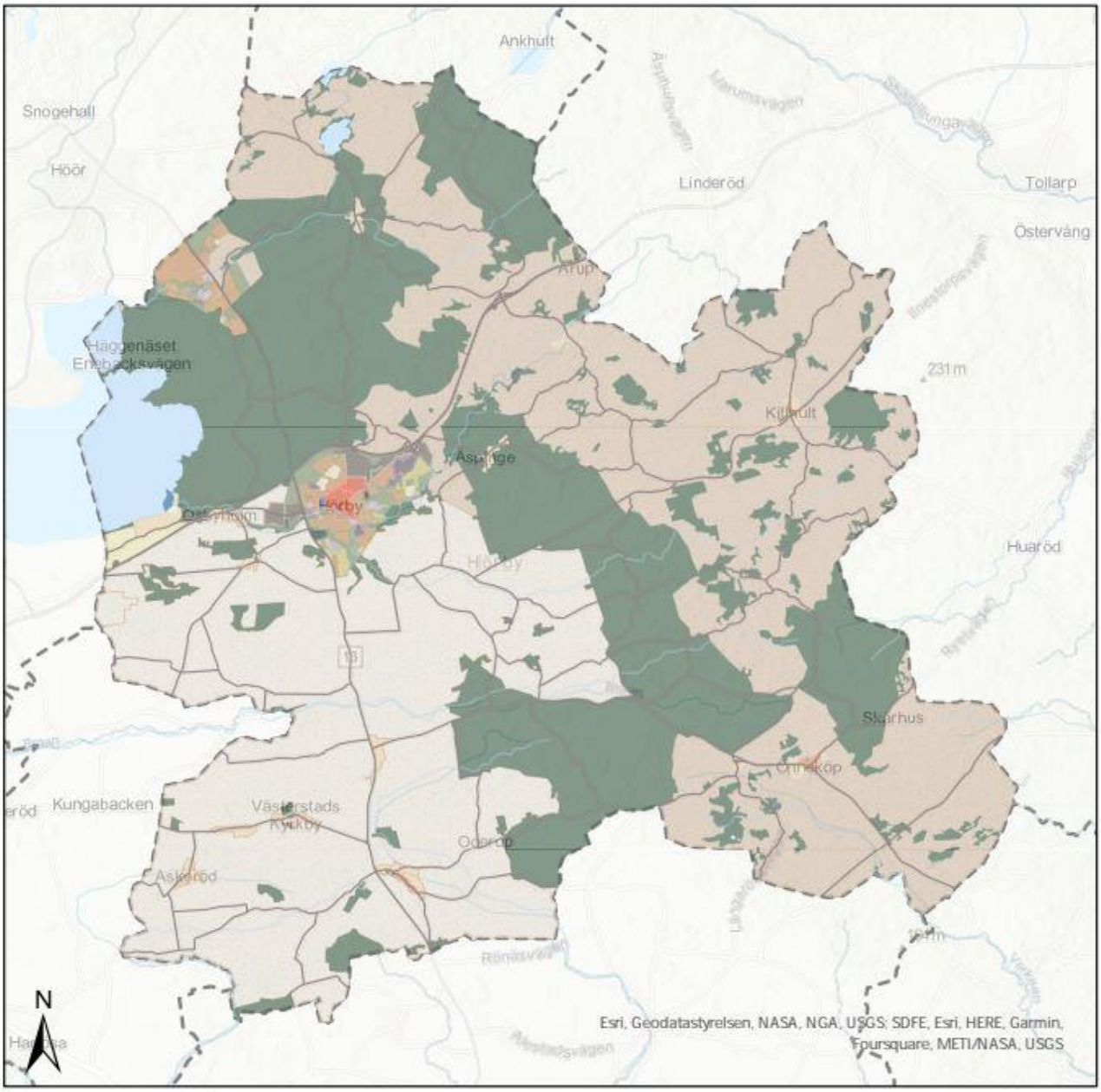

0 5 10 km

- Vägar
- Vattendrag
- Naturområde
- Badplats
- Slättbygd
- Mellanbygd
- Ringsjöbygd
- Sjöar
- Bostäder
- Centrum
- Begravningsplats
- Handel
- Verksamhet
- Besöksanläggning
- Service
- Service och bostäder
- Verksamheter
- Besöksanläggning
- Service
- Service och bostäder
- Bostäder och lantbruk
- Begravningsplats
- Bykärna
- Annan användning
- Grönområde
- Park
- Energiförsörjning
- Kommungränser

Konsekvenser

Alla planer och program som tas fram av en kommun och som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska miljöbedömas enligt 6 kap. *Miljöbalken (1998:808)*. I *Miljöbedömningsförordningen (2017:966)* anges att en översiktsplan normalt kan medföra betydande miljöpåverkan. Därmed ska en strategisk miljöbedömning göras och en miljökonsekvensbeskrivning tas fram. Miljökonsekvensbeskrivningen ska redovisa kommunens bedömning av den miljöpåverkan som planens genomförande kan medföra. Genom att låta miljökonsekvensbeskrivningen vara en parallell process och inte en efterhandsbedömning kan man löpande utvärdera och minska de negativa ekologiska konsekvenserna av planförslaget.

Hörby kommun bedömer att *Översiktsplan 2035* kan medföra en betydande miljöpåverkan. Parallellt med framtagandet av *Översiktsplan 2035* har därför en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram med syfte att integrera miljöaspekterna i planering och beslutsfattande för att främja en hållbar utveckling av Hörby kommun. Miljökonsekvensbeskrivning beskriver inte de sociala eller ekonomiska effekterna av *Översiktsplan 2035*.

Under avsnittet Planeringsförutsättningar redovisar Hörby kommun hur *Översiktsplan 2035* bidrar till en hållbar utveckling utifrån de tre dimensionerna; ekologisk-, social- och ekonomisk hållbarhet. Detta har gjorts genom en hållbarhetskartläggning. Hållbarhetskartläggningen visar hur den politiska visionen, *Det rediga samhället,* förhåller sig till Agenda 2030 och till Sveriges miljömål. Hållbarhetskartläggningen visar att genom att arbeta med den politiska visionen och de fem fokusområdena bidrar Hörby kommun till att uppnå målen i Agenda 2030 och Sveriges miljömål. Vidare är de ställningstaganden och riktlinjer som presenteras i *Översiktsplan 2035* framtagna för att styra den långsiktiga utvecklingen av Hörby kommun mot den politiska visionen *Det rediga samhället*. Ställningstagandena och riktlinjerna bidrar också till att uppnå målen i *Agenda 2030* och *Sveriges miljömål* och förtydligas genom en åtgärds- och uppföljningsplan.

Miljökonsekvensbeskrivning för Översiktsplan 2035

Miljökonsekvensbeskrivningen för *Översiktsplan 2035* presenterar de miljökonsekvenser som *Översiktsplan 2035* kan antas ha och planförslaget jämförs med nollalternativet *Översiktsplan 2030*.

Miljöbedömningen är avgränsad till de frågor som kan antas innebära risk för betydande miljöpåverkan. Ett avgränsningssamråd hölls med Länsstyrelsen 31 augusti 2020. Länsstyrelsen har också i tidigare skede diskuterat arbetet med översiktsplanen tillsammans med kommunen och har den 29 juli 2020 inkommit med ett formellt yttrande avseende sådana statliga och mellankommunala intressen samt underlag som kan ha betydelse för planarbetet. Med utgångspunkt i avgränsningssamrådet, och i huvuddragen ur gällande översiktsplan, har miljöbedömningen avgränsats till följande aspekter:

- Hushållning av mark
- Naturmiljö

- Kulturmiljö
- Vatten
- Utsläpp från transporter och resor

Kommunens bedömning är att frågorna buller, risk för människors hälsa och säkerhet, rekreation och friluftsliv samt luftkvalitet inklusive miljökvalitetsnormer (MKN) för luft inte kommer att påverkas av planförslaget i sådan utsträckning som kräver att frågorna hanteras inom miljöbedömningen.

De förändringar och miljökonsekvenser som *Översiktsplan 2035* kan antas ha har jämförts med nollalternativet *Översiktsplan 2030* och är av sådan omfattning att både de positiva och negativa ekologiska konsekvenserna är ytterst begränsade. Miljömålet Ett rikt odlingslandskap motverkas något då ytterligare jordbruksmark tas i anspråk i utkanten av Hörby tätort. För miljömålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv bidrar planförslaget delvis till att miljömålen uppfylls då mindre värdefull naturmark tas i anspråk än i nollalternativet. För miljömålen begränsad klimatpåverkan, grundvatten av god kvalitet och levande sjöar och vattendrag bedöms *Översiktsplan 2035* varken bidra till eller försämra möjligheterna till att uppnå målet.

Läs *Miljökonsekvensbeskrivning för översiktsplan, ÖP 2035 för Hörby Kommun.*

Genomförande och uppföljning

En plan är ingenting utan ett genomförande och en uppföljning. Genom att låta konkretisera genomförandet och uppföljningen av *Översiktsplan 2035* i en Åtgärds- och uppföljningsplan vill Hörby kommun säkerställa att planering och beslutsfattande följer den politiska visionen om Hörby kommun, *Det rediga samhället*.

Åtgärds- och uppföljningsplanen för *Översiktsplan 2035* beskriver åtgärder och ansvar utifrån de ställningstaganden och riktlinjer som anges i planen, samt hur dessa ska följas upp, av vem och vid vilken tidpunkt och vem det ska rapporteras till. Resultatet av uppföljningen ska ge en tydlig och gemensam bild av nuläget i Hörby kommun samt beskriva om ytterligare åtgärder eller insatser behövs för att nå den politiska visionen. Åtgärds- och uppföljningsplan syftar också till att utvärdera den övergripande översiktsplaneprocessen, analysera planens effekter och fånga upp lärdomar. Uppföljningens resultat ger också underlag och stöd i arbete med framtagande av planeringsstrategier som översiktsplanering.

Åtgärds- och uppföljningsplanen är under framtagande.